

BETÄNKANDE

MED

FÖRSLAG

ANGÄENDE

BESKATTNING AF HVITBETSSOCKERTILLVERKNINGEN

AFGIFVET DEN 17 MAJ 1904

AF

DÄRTILL I NÅDER FÖRORDNADE KOMMITTERADE



STOCKHOLM

ISAAC MARCUS' BOKTR.-AKTIEBOLAG

1904

Till Konungen.

Genom nådigt bref den 31 oktober 1902 behagade Eders Kungl. Maj:t uppdraga åt en kommitté, bestående af undertecknad Dickson såsom ordförande samt undertecknade De Geer, Karlsson, Pehrsson, Tranchell

och Westrup äfvensom professorn vid tekniska högskolan, filosofie doktorn Johan Peter Klason såsom ledamöter, att utreda, ej mindre hvilka fördelar och olägenheter i jämförelse med nu gällande skatteform införande af produktbeskattning å socker — vare sig fabrikat- eller konsumtionsskatt — kunde komma att medföra, än äfven — under förutsättning att den nuvarande skatteformen bibehölles — hvilka förändringar af bestämmelserna om beräkning af hvitbetssockertillverknings-skatten som borde vidtagas för att bringa den till grund för nämnda skatt stadgade beräkningen af sockerutbytet till närmare öfverensstämmelse med det utbyte, som i verkligheten erhöles, eller hvilka eljest kunde finnas behöfliga, samt att afgifva de förslag, hvartill utredningen kunde föranleda. Efter det professorn Klason, på därom gjord underdånig anhållan, entledigats från det honom meddelade uppdraget, tacktes Eders Kungl. Maj:t den 6 mars 1903 förordna undertecknad Ekstrand att i professorn Klasons ställe vara ledamot i kommittén.

Kommittén, som första gången sammanträdde den 27 november 1902, har därefter hållit sammanträden under vissa delar af december 1902, mars, april, maj och juli månader 1903 samt februari, mars, april och maj månader 1904. Såväl under våren 1903 som våren 1904 hafva dessutom särskilda delegerade mellan de allmänna sammanträdena utfört vissa med kommitténs uppdrag sammanhängande arbeten.

Såsom kommitténs sekreterare har efter dess uppdrag tjänstgjort t. f. krigsfiskalen, juris kandidaten Carl Edvard Sterky.

Vid sina sammanträden under november och december månader 1902 beslöt kommittén till en början införskaffa åtskilliga uppgifter och upplysningar rörande vissa i samband med fullgörandet af kommitténs uppdrag stående frågor. Då kommittén härjämte fann nödigt skaffa sig en såvidt möjligt fullständig kännedom, ej mindre om huru beskattningen å socker vore anordnad i vissa främmande länder, än äfven om vissa i samband med där gällande sockerbeskattning stående frågor, anhöll kommittén, som ansåg, att erforderliga upplysningar i berörda hänseenden icke kunde lämpligen anskaffas på annat sätt än därigenom, att sakkunniga personer sattes i tillfälle att besöka några utländska sockerfabriker, uti underdånig skrifvelse den 4 december 1902, att Eders Kungl. Maj:t tacktes uppdraga åt två personer att senast under januari och första hälften af februari månader 1903 besöka Danmark, Tyskland och Frankrike samt, om tiden så medgäfv, Belgien för att därstädes inhämta de för kommitténs arbeten erforderliga upplysningarna samt att efter återkomsten till kommittén afgifva berättelse rörande sina under resan gjorda iakttagelser. Med anledning af denna fram-

ställning fann Eders Kungl. Maj:t enligt nådigt bref den 12 december 1902 godt uppdraga åt undertecknad Ekstrand och sekreteraren hos landtbruksakademien, professorn, filosofie doktorn Herman Julius B:son Juhlin Dannfelt att för angifna ändamål besöka Danmark, Tyskland och Frankrike äfvensom afgifva berättelse i det af kommittén angifna hänseende.

Sedan de sålunda utsedda personerna under februari månad 1903 företagit omförmälda resa och den 22 juli 1903 till kommittén afgifvit sin reseberättelse, fann Eders Kungl. Maj:t, på kommitténs framställning, enligt nådigt bref den 18 september 1903 godt medgifva, att berättelsen finge genom kommitténs försorg befordras till trycket; och får kommittén i underdånighet åberopa samma förut tryckta berättelse såsom bilaga till kommitténs betänkande.

Då det inom kommittén sattes i fråga, om icke beskattningen å hvitbetssockertillverkningen kunde anordnas sålunda, att skatten, utan att den nu tillämpade råämnesbeskattningen i princip öfvergäfvades, utginge i förhållande till mängden och sockerhalten af de vid tillverkningen använda hvitbetor, men ett dylikt beskattningssystem icke blifvit någonstades pröfvadt samt anställandet af försök med detsamma i flere afseenden syntes nödvändigt, fann kommittén uti underdånig skrifvelse den 12 maj 1903 sig böra hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes förordna, att under 1903/04 års kampanj vissa försök med det sålunda ifrågasatta och af kommittén jämväl föreslagna beskattningssystemet måtte få inom riket anställas.

I anledning af kommitténs omförmälda framställning fann Eders Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 3 juli 1903 godt dels medgifva, att försök till närmare utredning af omförmälda beskattningssystem finge under 1903/04 års kampanj anordnas vid två af landets nuvarande hvitbetssockerfabriker, dels förklara, att chefen för Eders Kungl. Maj:ts finansdepartement skulle äga att vid hvardera af de två fabriker, med hvilka aftal om försökens anordnande kunde komma att träffas, låta under den tid, försöken påginge, anställa, utom öfrig undersökningspersonal, en kemist, som skulle hafva skyldighet att till kommitterade afgifva berättelse om resultaten af de vid fabrikerna gjorda försöken, dels ock förordna, att försöken skulle utföras enligt de närmare föreskrifter, som chefen för finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrå ägde meddela.

De af Eders Kungl. Maj:t sålunda anbefallda försöken hafva sedermera i föreskrifven ordning utförts vid råsockerbruken i Kjöfvinge och Svedala; och får kommittén, som vid betänkandet såsom särskilda bilagor

fogat den af föreståndaren för försöken i Kjeffinge till kommittén afgifna berättelse och en af föreståndaren för försöken i Svedala upprättad tabell, ifråga om resultaten af försöken i underdånighet hänvisa till hvad kommitténs betänkande därutinnan innehåller.

Sedan kommittén vid denna dag hållet sammanträde afslutat sina öfverläggningar, får kommittén såsom resultat af sina arbeten härmed öfverlämna underdånigt betänkande, innefattande

1) förslag till förordning om beskattning af hvitbetssockertillverkningen,

2) förslag till ordningsstadga för fabriker för tillverkning af socker eller sirup af hvitbetor,

3) förslag till förordning om vägning af hvitbetor,

4) motiv till dessa författningsförslag, samt

5) åtskilliga bilagor, innefattande, bland annat, ett af kommittén fullständigt utarbetadt utkast till förordning om beskattning af socker enligt konsumtionsbeskattningssystemet med tillhörande ordningsstadga.

Undertecknade Dickson, De Geer, Ekstrand, Karlsson, Pehrsson och Westrup åberopa i underdånighet sina vid betänkandet fogade särskilda yttranden.

Underdånigst:

ROBERT DICKSON.

L. DE GEER.

Å. G. EKSTRAND.

K. G. KARLSSON.

P. PEHRSSON.

C. TRANCHELL.

WILH. WESTRUP.

Carl Edv. Sterky.

Stockholm den 17 maj 1904.

FÖRSLAG

Förslag

till

Förordning om beskattning af hvitbets- sockertillverkningen.

Kap. I. Om skattens beräkning och erläggande.

1 §.

För all tillverkning af hvitbetssocker i fast eller flytande form skall, med det i 2 § stadgade undantag, erläggas tillverkningsskatt i förhållande till det socker, som de för tillverkningen använda betor beräknas innehålla; och skall denna skatt utgöra hälften af gällande tullsats för utländskt råsocker af mörkare färg än n:o 18 af den i världshandeln antagna holländska standard.

Det skattepliktiga sockret beräknas för hvarje tillverkningsdygn efter vikten af de för tillverkningen använda betorna samt deras genom direkt polarisation utrönta sockerhalt, minskad med två procent. Vid sockerhaltens bestämmande uttryckes densamma till och med i tiondedels procent.

2 §.

För tillverkning af sirup, som utan sammanhang med sockertillverkning äger rum genom afverkning af hvitbetor, skall erläggas tillverkningsskatt med ett öre för hvarje kilogram sirup, som utvinnes, dock att afgiften för hvarje tillverkningsdygn skall i medeltal utgöra minst tjugu kronor.

Till sirup må vid tillverkning, hvarom i denna § förmäles, allenast hänföras vara, i hvilken invertsocker ingår till minst tio procent.

3 §.

Tillverkningsår räknas från och med den 1 september till och med den 31 augusti.

Med tillverkningsdygn förstås tiden från klockan sex förmiddagen ena söckendagen till samma tid nästpåföljande söckendag.

4 §.

Tillverkningsskatten för de under en kalendermånad till afverkning uppvägda betorna eller för den under månaden vunna sirupen skall före utgången af nästföljande månad inbetalas till landtränteriet i det län, där fabriken är belägen. Betalas ej skatten å föreskrifven tid, återkallas det för tillverkningens företagande meddelade tillståndsbevis och utmätes skatten.

5 §.

Afskrifning eller återbetalning af tillverkningsskatt äger ej rum i anledning däraf, att hvitbetorna eller däraf framställda fabrikater blifvit skadade eller förstörda.

Kap. II. Om anmälan till tillverkning.

6 §.

Med tillverkare förstås i denna författning den person, hvilken i egenskap af ägare, innehafvare, disponent eller verkställande direktör har högsta inseedet öfver fabriks skötsel och för hvilken därför tillståndsbevis för tillverknings utöfvande skall utfärdas.

7 §.

Minst fjorton dagar, innan arbete för tillverkning af socker första gången börjar i fabrik, skall tillverkaren till Kungl. Maj:ts befallningshafvande i två exemplar inlämna dels skriftlig anmälan om sin afsikt att använda fabriken för tillverkning af socker (*fabriksanmälan*), innefattande jämväl en enligt de i den ordningsstadga, Kungl. Maj:t vill fastställa, meddelade särskilda föreskrifter affattad beskrifning å den-

samma, dels ock planritning öfver samtliga fabrikslokalerna med tydligt angifvande af hvars och ens ändamål.

Enahanda anmälan skall göras minst fjorton dagar, innan arbete i fabrik för tillverkning af sirup, utan sammanhang med sockertillverkning, första gången börjar.

8 §.

Då fabriksanmälan skett, låte Kungl. Maj:ts befallningshafvande öfverlämna handlingarna i ärendet till öfverkontrollör, som har att vid besiktning tillse, att anordningarna vid fabriken icke strida mot gällande föreskrifter, att de af tillverkaren lämnade uppgifterna äro riktiga samt att kärl och fasta apparater äro försedda med ordningsnummer och de förra jämväl med uppgift om rymden. Kontrollmätning af pannor och andra fasta kärl företages likväl endast, när särskilda omständigheter därtill föranleda, och vare i sådant fall tillverkaren pliktig att ställa nödigt antal arbetare samt erforderliga målkärl till öfverkontrollörens förfogande.

På kallelse af öfverkontrollören skall tillverkaren själf eller genom ombud närvara vid besiktningen, vid äfventyr att densamma inställes och ny sådan endast medgifves på tillverkarens bekostnad. Öfver förrettningen skall föras protokoll i två exemplar, som undertecknas ej mindre af tillverkaren eller hans ombud än äfven af öfverkontrollören, hvilken senare till Kungl. Maj:ts befallningshafvande insänder det ena exemplaret och till tillverkaren eller hans ombud öfverlämnar det andra.

Sedan tillverkaren, om så erfordras, lämnats tillfälle att vid ny besiktning styrka, att de föreskrifter, öfverkontrollören meddelat, blifvit iakttagna, meddele Kungl. Maj:ts befallningshafvande beslut, huruvida anordningarna godkännas. Godkännas desamma, låte Kungl. Maj:ts befallningshafvande teckna beslutet därom å planritningen samt öfverlämna det ena exemplaret af planritningen och anmälan jämte besiktningsprotokoll till öfverkontrollören, som insänder handlingarna till Kungl. finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrå, och det andra exemplaret af planritningen och anmälan till tillverkaren, som är skyldig att, när så påfordras, hålla desamma tillgängliga för kontrolltjänstemännen.

9 §.

Byggnader, lägenheter, fasta apparater och fasta kärl, som icke blifvit upptagna i fabriksanmälan eller som godkänts men sedermera

ändrats, må icke vid tillverkning af socker eller sirup af hvitbetor användas utan att hafva blifvit af Kungl. Maj:ts befallningshafvande godkända.

10 §.

När i anseende till vidtagna förändringar inom fabrik äldre ritning icke vidare anses användbar, äge Kungl. Maj:ts befallningshafvande förelägga tillverkaren att anskaffa ny ritning och beskrifning, med hvilka förfares enligt 8 §.

11 §.

1. Då fabrik för tillverkning af socker skall sättas i gång, åligger tillverkaren att minst tio dagar, förrän betafverkningen företages, till Kungl. Maj:ts befallningshafvande ingifva skriftlig *driftsanmälan* med uppgift om

a) dagen, då han ämnar börja afverkningen,

b) den vikt betor, han beräknar i medeltal skola komma att afverkas för hvarje tillverkningsdygn under den tid, för hvilken driftsanmälan gäller, samt

c) det ombud, som i hans frånvaro skall företräda honom inför kontrolltjänstemännen.

2. Då fabrik för tillverkning af sirup, utan sammanhang med sockertillverkning, skall sättas i gång, åligger tillverkaren att minst tio dagar, förrän betafverkningen företages, till Kungl. Maj:ts befallningshafvande ingifva skriftlig *driftsanmälan* med uppgift om

a) dagen, då han ämnar börja afverkningen,

b) den vikt sirup, han beräknar att i medeltal för hvarje tillverkningsdygn kunna vinna, samt

c) det ombud, som i hans frånvaro skall företräda honom inför kontrolltjänstemännen.

3. Samtidigt med den i 1 mom. omnämnda anmälan skall tillverkaren hos Kungl. Maj:ts befallningshafvande ställa säkerhet för så stort skattebelopp, som svarar mot den uppgifna medelafverkningen under sextio tillverkningsdygn. Härvid antages den beskattningsbara sockerhalten i hvitbetorna vara tretton procent.

Vid anmälan enligt 2 mom. skall ställas säkerhet för ett skattebelopp, som svarar mot den beräknade sirupstillverkningen under sextio tillverkningsdygn, dock minst för tolfhundra kronor.

4. Varder säkerheten af Kungl. Maj:ts befallningshafvande god-

känd och finnes ej heller annat hinder för handteringens utföfvande, meddele Kungl. Maj:ts befallningshafvande tillståndsbevis för tillverkningens företagande.

5. Vill tillverkare, sedan driftsanmälan skett, ändra lämnad uppgift, vare han pliktig sådant ofördröjligen anmäla hos Kungl. Maj:ts befallningshafvande.

6. Har under tjugu på hvarandra följande tillverkningsdygn i medeltal för hvarje dygn afverkningen af betor eller tillverkningen af sirup med mer än en femtedel öfverstigit hvad i driftsanmälan uppgifvits, skall tillverkaren ofördröjligen ställa säkerhet för det mot den ökade afverkningen eller tillverkningen svarande skattebeloppet, vid äfventyr att tillståndsbeviset eljest återkallas.

7. Driftsanmälan äfvensom anmälan enligt 5 mom. skall tillverkaren i två exemplar ingifva till Kungl. Maj:ts befallningshafvande, som behåller det ena och öfverlämnar det andra till vederbörande öfverkontrollör, för att af honom tillställas den vid fabriken anställde förste kontrollören.

8. Till kontroll- och justeringsbyrån skall Kungl. Maj:ts befallningshafvande första helgfria dag i hvarje vecka insända uppgift å de tillståndsbevis, som under föregående vecka utfärdats.

12 §.

Så snart tillverkare i sockerfabrik afslutat betafverkningen eller tillverkare i sirupsfabrik afslutat tillverkningen, skall tillverkaren genast skriftligen anmäla sådant för förste kontrollören, hvilken det åligger att härom lämna tillverkaren bevis samt ofördröjligen underrätta Kungl. Maj:ts befallningshafvande.

När i denna § omförmäld anmälan skett, må betafverkning ej äga rum utan nytt tillståndsbevis, dock att, efter Kungl. Maj:ts befallningshafvandes pröfning, afverkningen i sådant fall må kunna upptagas inom kortare tid från driftsanmälan än tio dagar.

13 §.

Företages ej afverkning af hvitbetor inom fem helgfria dygn, efter det densamma enligt tillståndsbevis må taga sin början, eller underlåter tillverkare att om afverknings eller tillverknings upphörande göra anmälan, på sätt i 12 § sägs, eller afbrytes afverkning utau sådan

anmälan, som i 12 § omförmäles, och utan att ånyo företagas inom tio helgfria dygn, det oräknadt, hvarunder afbrottet skedde, åligger tillverkaren att för hela den tid, afverkning icke ägt rum men kontrollpersonal varit vid fabriken anställd, till Kungl. Maj:ts befallningshafvande inbetala det kontrollpersonalen vid fabriken tillkommande arvode, hvilket Kungl. Maj:ts befallningshafvande eljest låter hos honom utmäta.

Kap. III. Om kontrollen vid fabrikerna.

14 §.

Öfverinseendet öfver kontrollen vid tillverkning af socker eller sirup af hvitbetor utöfvas af chefen för finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrå.

15 §.

1. Enligt de närmare föreskrifter, som innehållas i ordningsstadgan, skall kontrollen vid fabrikerna för tillverkning af socker eller sirup af hvitbetor under tillsyn af öfverkontrollörer utöfvas af förste kontrollörer, assistenter och kontrollörer.

2. Öfverkontrollörer förordnas af Kungl. Maj:t, som bestämmer dem tillkommande ersättning.

3. Förste kontrollörer, assistenter och kontrollörer utses af Kungl. Maj:ts befallningshafvande efter förslag af vederbörande öfverkontrollör, samt, hvad förste kontrollörerna angår, efter chefens för kontroll- och justeringsbyrån hörande.

4. Dagarfvode utgår af statsmedel till förste kontrollör med tretton kronor, till assistent med åtta kronor och till kontrollör med sju kronor; och erhåller en hvar af dem dessutom, om resa förekommer, reseersättning med tio kronor för hvarje gång, han inträder i tjänstgöring eller från en till annan fabrik förflyttas.

5. Vid sockerfabrik skola såsom kontrollpersonal vara anställda en förste kontrollör, två assistenter och fyra kontrollörer. Där särskilda omständigheter sådant föranleda, äger dock Kungl. Maj:ts befallningshafvande förordna ett större antal kontrollörer.

6. Vid sirupsfabrik skall vara anställd en förste kontrollör.

7. Tillverkare vare skyldig att, så länge förste kontrollör, assistent eller kontrollör skall uppehålla sig vid fabriken, på anmodan af

Kungl. Maj:ts befallningshafvande åt hvar och en af dem, som sådant önskar, dels i fabriakens närhet upplåta ett eldadt, städat och med nödiga möbler försedt boningsrum till ett pris af en krona om dagen, dels ock anskaffa lämplig kost mot en ersättning af två kronor om dagen. De i detta mom. omförmälda ersättningsbelopp afdragas från det vederbörande tillkommande arfvode och tillhandahållas tillverkaren genom Kungl. Maj:ts befallningshafvande.

16 §.

1. I sockerfabrik skola de råa betorna af kontrollörerna uppvägas omedelbart innan de bringas i rif- eller skärmaskinerna samt i den mån afverkningen fortgår. Våg och vikter för betornas uppvägning anskaffas och underhållas af tillverkaren. Denne skall ock lämna allt arbetsbiträde, som erfordras för betornas framskaffande till och bortförande från vågen.

2. För bestämmandet af sockerhalten i betorna skall i sockerfabrik förste kontrollören eller assistent flere gånger på dygnet taga prof af de sönderskurna betorna. Bestämmelser om undersökningen af sockerhalten meddelas i ordningsstadgan.

Tillverkaren eller den, han därtill utser, äger följa undersökningen. Göres anmärkning mot undersökningen af visst prof, skola förste kontrollören och de båda assistenterna samtidigt undersöka polarisationsinstrumentet och profvet; och skall hvad två af dem bestämma vara afgörande för skatteberäkningen.

3. I sockerfabrik åligger tillverkaren dels att till kontrollörernas förfogande ställa ett behörigen uppvärmdt och upplyst kontrollrum så beläget, att vakthafvande kontrollören därifrån kan ej mindre sköta vågen än äfven öfvervaka betornas inmatning i rif- och skärmaskinerna, dels ock att lämna förste kontrollör och assistenter tillträde till fabriakens laboratorium för utförandet af behöfliga undersökningar, skolande tillverkaren härjämte inom laboratoriet tillhandahålla erforderligt skåp till förvarande af statens kontrolleffekter. Vill tillverkaren hellre åt kontrollpersonalen upplåta särskildt laboratorium, vare sådant honom obetaget.

17 §.

1. I fabrik för tillverkning af sirup af hvitbetor skall sirupen från vakuumpannan genom en rörledning, som ej får äga någon sidoöppning, föras till en på våg uppställd, låst behållare. Sedan förste

kontrollören vägt den å behållaren uppsamlade sirupen och tagit prof af densamma, skall sirupen genast i förste kontrollörens närvaro tappas af behållaren, som för sådant ändamål skall hafva en tillräckligt stor afloppskran. Tillverkaren äger därefter att fritt förfoga öfver sirupen.

Såväl behållaren som afloppskranen skola vara så anordnade, att de kunna sättas under kronans lås.

2. Förste kontrollören skall undersöka det uttagna profvet för bestämmande af dess halt af invertsocker. Är tillverkaren ej nöjd med undersökningen, skall prof af sirupen, försedt med förste kontrollörens och tillverkarens sigill, insändas till kontroll- och justeringsbyrån för ny undersökning, hvars resultat blir afgörande.

3. Behållare, våg och vikter anskaffas och underhållas af tillverkaren.

4. Uppvägning af sirup må ej påkallas mellan klockan åtta eftermiddagen och klockan sex förmiddagen.

5. Det åligger tillverkaren att till förste kontrollörens förfogande ställa ett inom fabriken beläget, behörigen uppvärmdt och upplyst kontrollrum; och skall detsamma vara försedt dels med särskild drag-skorsten att användas vid kemiska analyser, dels ock med fönster såväl utåt som inåt fabriken, de sistnämnda så anbragta att vågen och vakuumpannan kunna från kontrollrummet iakttagas.

18 §.

Å sön- eller helgdag mellan klockan sex förmiddagen och klockan sex eftermiddagen må uppvägning af betor eller deras afverkning å rif- eller skärmaskiner icke äga rum.

19 §.

Tillverkare åligger att öfver tillverkningens gång föra sådan bok, att därur med lätthet kan inhämtas, huru stor ytvidd varit använd för odling af de betor, som inom fabriken afverkats, huru stor mängd hvitbetor vid tillverkningen användts, huru mycket af särskilda fabrikater i fabriken vunnits, äfvensom i öfrigt sådana upplysningar erhållas, som för upprättande af en tillförlitlig statistik öfver sockerindustrien erfordras; och vare tillverkare skyldig att i afseende å bokens anordning och förande ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som chefen för kontroll- och justeringsbyrån meddelar. Nämnda bok skall, när hälst så påfordras, hållas tillgänglig för den öfverkontrollör och den förste kontrollör, under hvilkas inseende fabriken är ställd.

20 §.

Tillverkaren ställe sig till efterrättelse hvad ordningsstadgan innehåller om hans åligganden samt de föreskrifter, chefen för kontroll- och justeringsbyrån eller vederbörande kontrolltjänsteman i enlighet med denna förordning eller ordningsstadgan meddelar.

21 §.

Öfverkontrollör och den kontrollpersonal, som är anställd vid fabrik, äge när som helst för undersökning tillträde till alla inom fabriken befintliga lägenheter, till boningsrum dock endast mellan klockan nio förmiddagen och klockan nio eftermiddagen.

22 §.

Allmän åklagare äge anställa undersökning för upptäckande af förbrytelser mot denna förordning.

Sådan undersökning bör göras i två vittnens närvaro, och bör förrättningsmannen för att tillgodogjuta det skydd, som honom därvid tillkommer, vid förrättningen på sig synbart bära påbjudet tjänste-tecken eller, innan förrättningen företages, uppvisa fullmakt eller förordnande.

Bor förrättningsmannen inom orten eller är där allmänt känd, vare han frikallad från skyldigheten att sålunda styrka sin behörighet.

Kap. IV. Om ansvar för öfverträdelse af förordningens föreskrifter.

23 §.

Den, som utan tillståndsbevis af hvitbetor tillverkar socker i fast eller flytande form, hvartill äfven hänföres sirup, böte från och med etthundra till och med tvåtusen kronor eller straffes med fängelse från och med en till och med sex månader samt gälde den i 1 § stadgade tillverkningsskatt.

I sådant fall beräknas tillverkningsskatten efter den betafverkning, som med ledning af redskapens beskaffenhet, den tid, densamma må

hafva varit i bruk, och hvad i öfrigt i målet förekommit kan antagas hafva ägt rum.

Skulle i sådan fabrik, där på grund af tillståndsbevis tillverkning af sirup, utan sammanhang med annan sockertillverkning, bedrifves, sirupen vid proftagning befinnas innehålla mindre än tio procent invertsocker, vare dock tillverkaren ej förfallen till ansvar, men gäld för den vikt sirup, provvet afser, skatt, motsvarande hälften af gällande tullsats för utländskt råsocker af mörkare färg än n:o 18 af den i världs-handeln antagna holländska standard.

24 §.

1. Den, som i fabrik, där tillverkning af hvitbetssocker på grund af tillståndsbevis bedrifves,

å urlakningskärl fyller eller i rif- eller skärmaskin olofligen inmatar hvitbetor, hvilka icke blifvit af vederbörande kontrolltjänsteman uppvägdade,

eller vidtager åtgärd, hvarigenom betornas vikt eller sockerhalt vid kontrollen angifves för låg,

eller olofligen bryter försegling eller öppnar eller borttager lås, som kontrolltjänsteman åsatt,

straffes med böter från och med femhundra till och med femtusen kronor eller dömes till fängelse från och med en månad till och med ett år. Den sakfällde erlägge ock den tillverkningskatt, hvaraf kronan gått i mistning.

2. Där omständigheterna ådagalägga, att sådant fyllande af hvitbetor å urlakningskärl eller inmatande af hvitbetor å rif- eller skärmaskin, hvarom i 1 mom. förmäles, skett utan uppsåt att begå skatteförsnillning, skall dock den skyldige umgälla sin förseelse med böter från och med tio till och med femhundra kronor.

3. Om någon i fabrik, där tillverkning af sirup af hvitbetor, utan sammanhang med annan sockertillverkning, på grund af tillståndsbevis bedrifves,

från beskattning undansnillar något af den sirup, som tillverkas, eller begagnar tillverkningsredskap, ledningsrör eller behållare med dold öppning eller afledning, hvarigenom sirup kan lönligen uttagas, eller vidtager åtgärd, hvarigenom vid vägning af sirup mindre än sirupens rätta vikt af vägen angifves,

eller olofligen bryter försegling eller öppnar eller borttager lås, som kontrolltjänsteman åsatt,

straffes han, såsom i 1 mom. sägs.

25 §.

Den, som under pågående lofgifven tillverkning af hvitbetssocker till därvid begagnad rif- eller skärmaskin eller urlakningskärl framför hvitbetor, som icke blifvit af kontrolltjänsteman uppvägda, böte, ändå att oloflig afverkning ej följt, från och med femtio till och med femhundra kronor, där ej af omständigheterna finnes, att framförandet icke skett i uppsåt att begå skatteförsnillning.

26 §.

För förbrytelse, hvarom handlas i 23, 24 eller 25 §, af arbetare eller annan vid fabrik för tillverkning af socker eller sirup af hvitbetor anställd person ansvare tillverkaren, såsom vore förbrytelsen af honom själf begången, så framt ej omständigheterna göra sannolikt, att den skett utan hans vetskap och vilja. Begagnar tillverkare ombud vid rörelsens utöfvande, ansvare dock ombudet jämte tillverkaren och lika med denne för sådan förbrytelse.

27 §.

Underlåter tillverkare att, i enlighet med därom gifna föreskrifter, föra den bok, som omförmäles i 19 §, eller vägrar han öfverkontrollör eller förste kontrollör tillgång till samma bok eller vederbörande kontrolltjänsteman eller den, hvilken äger anställa undersökning om förbrytelse mot denna förordning, tillträde till rum eller byggnad, där undersökning må ske, eller till ritning och beskrifning öfver fabriken, straffes med böter från och med etthundra till och med ettusen kronor.

28 §.

Öfverträdes förbud, som i 18 § gifvet är, böte tillverkaren hvarje gång sådant sker från och med fem till och med etthundra kronor.

29 §.

Uraktlåter tillverkare att ställa sig till efterrättelse något af hvad i denna förordning eller gällande ordningsstadga föreskrifves eller de föreskrifter i fråga om tillverkares åligganden, vederbörande kontrolltjänsteman i enlighet med denna förordning eller ordningsstadgan med-

delar, straffes, där ej särskildt ansvar är bestämdt, med böter från och med fem till och med etthundra kronor; och äge Kungl. Maj:ts befallningshafvande att vid lämpligt vite ålägga honom att sin skyldighet genast eller inom utsatt tid fullgöra eller ock att låta tills vidare afbryta betafverknigen.

30 §.

Tillverkare, som åt någon vid hans fabrik anställd kontrolltjänsteman såsom gåfva något gifver eller erbjuder, böte från och med tjugu till och med tvåhundra kronor. Kontrolltjänsteman, som gåfvan mottager, vare lika ansvar underkastad och miste därjämte befattningen.

31 §.

Den, som iunehar eller innehaft befattning såsom kontrolltjänsteman, vare förbjudet att röja tillverkares yrkeshemlighet eller affärsförhållanden. Gör han detta och framgår ej af omständigheterna, att han om den hemlighet eller de affärsförhållanden erhållit kännedom å tid, då han dylik befattning ej innehaft, straffes med böter från och med femtio till och med ettusen kronor. Sker det för att göra skada eller begagnar han sig af berörda yrkeshemlighet eller affärsförhållanden till egen eller annans fördel, då må till fängelse från och med en månad till och med två år dömas.

Har i nu omförmälda hänseenden genom kontrolltjänstemans åtgöranden skada uppkommit, vare han ock skyldig den till fullo godtgöra.

32 §.

När undersökning, hvarom i 22 § förmäles, anställes mellan klockan nio om aftonen och klockan fem om morgonen å ställe, dit kontrollpersonalen då ej äger fritt tillträde, men förbrytelse ej upptäcket, böte förrättningsmannen från och med fem till och med femtio kronor, där han ej haft giltig anledning till undersökningen.

33 §.

Böter, som enligt denna förordning ådömas, skola, om tillgång till deras gäldande brister, förvandlas enligt allmän strafflag.

34 §.

Då tillverkningsskatt jämte böter blifvit ådömd enligt denna förordning, må, där tillgång saknas till skatten eller någon del däraf, böterna ej kunna med penningar gäldas, utan skall den sakfällde i stället undergå motsvarande förvandlingsstraff.

35 §.

Böter, som enligt denna förordning ådömas, tillfalla med en tredjedel kronan och med två tredjedelar åklagaren. Finnes särskild angifvare, tage han hälften af åklagarens andel. Sådan del tillkomme dock ej angifvare, då angivelse skett af föräldrar mot barn, barn mot föräldrar, makar eller syskon mot hvarandra, annan skyldeman mot den, hos hvilken han njuter kost och underhåll, fosterbarn mot fosterföräldrar eller tjänare mot husbondefolk under den tid, de äro i tjänsten.

36 §.

Förbrytelse mot denna förordning må endast åtalas af allmän åklagare.

Finner kontrolltjänsteman öfverträdelse begången, som bör föranleda åtal, anmäle han det för allmän åklagare.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1905, med hvilken dag förordningen om beskattning af hvitbetssockertillverkningen i riket den 19 maj 1893 med däri vidtagna ändringar upphör att gälla.

Förslag
till
**Ordningsstadga för fabriker för tillverkning
af socker eller sirup af vitbetor.**

Kap. I. Om kontrolltjänstemännen.

1 §.

1. Chefen för kungl. finansdepartementet inkallar öfverkontrollör till tjänstgöring och bestämmer de fabriker, öfver hvilka han skall utöfva tillsyn.

2. Chefen för finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrå äger meddela öfverkontrollör tjänstledighet under högst fjorton dagar samt förordna om tjänstens upprätthållande under samma tid; önskar öfverkontrollör längre tids tjänstledighet, göra därom ansökan hos chefen för finansdepartementet.

2 §.

Öfverkontrollörs aflöning utbetalas efter hvarje månads slut eller efter tjänstgöringens upphörande från landtränteriet i det län, där tjänstgöringen ägt rum, och, om denna sträckt sig till flera län, från landtränteriet i det län, som i kallelsen till tjänstgöring blifvit först nämndt.

3 §.

Öfverkontrollör insände sin adress, ehvad han är inkallad i tjänstgöring eller ej, till kontroll- och justeringsbyrån och, om han är tjänstgörande, därjämte till Kungl. Maj:ts befallningshafvande.

4 §.

Ansökning till befattning såsom förste kontrollör, assistent eller kontrollör inlämnas årligen före den 1 augusti till Kungl. Maj:ts befallningshafvande, som, efter att i fråga om ansökning till befattning såsom förste kontrollör hafva inhämtat chefens för finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrå yttrande, öfverlämnar ansökningshandlingarna till vederbörande öfverkontrollör.

Sökande till befattning såsom förste kontrollör, assistent eller kontrollör skall vid ansökningen foga bevis, hvarmed han vill styrka sin lämplighet, däribland, om han ej förut tjänstgjort, intyg af öfverkontrollör om nödig kännedom af gällande författningar och föreskrifter rörande beskattningen af hvitbetssockertillverkningen och tillsynen därvid samt, om den sökande står i tjänsteförhållande, bevis, att han skall erhålla den för befattningens mottagande erforderliga tjänstledighet.

För att kunna antagas till förste kontrollör eller assistent måste sökanden därjämte vid ansökningen, enligt de föreskrifter Kungl. Maj:t vill meddela, foga intyg därom, att sökanden äger tillräckliga insikter i verkställandet af analyser å hvitbetor och sirup; och skall sökande till befattning såsom förste kontrollör vid ansökningen jämväl foga betyg öfver aflagd mogenhetsexamen eller examen från tekniskt läroverk.

Det åligger vederbörande öfverkontrollör att före den 1 september till Kungl. Maj:ts befallningshafvande afgifva förslag till utnämning af kontrollpersonal. Äfven i fråga om personalens placering vid fabrikerna afgifve öfverkontrollör förslag, hvarefter Kungl. Maj:ts befallningshafvande inkallar kontrollpersonal i tjänstgöring, i den mån sådant erfordras.

En hvar af kontrollpersonalen må kunna af Kungl. Maj:ts befallningshafvande när som helst entledigas.

5 §.

1. Förste kontrollör, assistent och kontrollör skall infinna sig vid fabrik, där han blifvit anställd, ett tillverkningsdygn före den tid, då afverkning af betor enligt tillståndsbevis må begynna.

2. Därest ej ombyte af förste kontrollör, assistent eller kontrollör äger rum, skall den inkallades tjänstgöring fortfara till och med dagen näst efter den, då tillverkaren gjort anmälan enligt 12 § i Kungl. förordningen om beskattning af hvitbetssockertillverkningen.

3. Då förste kontrollör, assistent eller kontrollör inkallas i tjänstgöring eller ombyte sker, underrättas Kungl. Maj:ts befallningshafvande därom öfverkontrollören.

6 §.

1. Kungl. Maj:ts befallningshafvande eller för högst åtta dagar öfverkontrollör äger bevilja förste kontrollör, assistent eller kontrollör tjänstledighet och, där så nödigt pröfvas, förordna annan lämplig person att under tiden bestrida befattningen; och gifve öfverkontrollör Kungl. Maj:ts befallningshafvande del af sitt åtgörande.

2. Varder till tjänstgöring inkallad förste kontrollör, assistent eller kontrollör af sjukdom eller annat förfall hindrad att å bestämd tid infinna sig till tjänstgöring eller att eljest fullgöra sin befattning, anmäla han det ofördröjligen hos Kungl. Maj:ts befallningshafvande, som, där så nödigt finnes, inkallar annan.

3. Den, som är satt i ställe för förste kontrollör, assistent eller kontrollör, åtnjute under sin tjänstgöringstid det arfvode och de öfriga förmåner, som tillkomma den, hvilken han företräder.

7 §.

Tjänstgöringsarfvode, med afdrag af tillverkares ersättning för böningsrum och kost, äger förste kontrollör, assistent eller kontrollör utbetomma hos Kungl. Maj:ts befallningshafvande för en månad i sänder eller vid tjänstgöringstidens slut samt reseersättning första gången arfvodelyftes, dock må slutlikvid ej ske, förrän vederbörande öfverkontrollör meddelat intyg, att kontrolleffekter och förbrukningsartiklar redovisats och tjänstehandlingarna aflämnats.

8 §.

Kontrolltjänstemännen lyda under chefen för kontroll- och justeringsbyrån och äro pliktige att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, han å ämbetets vägnar meddelar.

9 §.

Gör förste kontrollör, assistent eller kontrollör sig skyldig till oredlighet, oskicklighet, opålitlighet eller liknöjdhet, eller underlåter han att efterkomma de föreskrifter, öfverkontrollören honom i tjänsten meddelar, äge denne att skilja honom från utöfningen af befattningen och att förordna annan lämplig person att bestrida tjänsten, intill dess Kungl. Maj:ts befallningshafvande, som genast bör om åtgärden underättas, i ärendet beslutar.

Kap. II. Om byggnader och redskap samt vissa tillverkaren åliggande skyldigheter.

10 §.

Anlägges ny fabrik, skall fabriksbyggnaden ligga fritt, utan samband med andra byggnader, och må icke innehålla andra lägenheter än dem, som äro behöfliga för tillverkningen af socker eller sirup. De lägenheter, i hvilka kristallisering och centrifugering af råsocker försiggår, skola bilda en särskild afdelning af byggnaden, så att de, om så erfordras, må kunna afstängas från öfriga delar af densamma.

11 §.

Det i fabriken till kontrollpersonalens förfogande ställda kontrollrummet skall hafva en golfyta af minst tio kvadratmeter samt inåt fabriken vara försedd med stora fönster. Tillverkaren åligger att förse rummet med ett skrifbord, tre stolar samt ett säkert och i öfrigt lämpligt förvaringsrum för de till kontrollen hörande handlingar och öfriga effekter.

12 §.

Till uppvägning af betor eller sirup må endast begagnas våg af sådan konstruktion, som blifvit af chefen för kontroll- och justeringsbyrån för ändamålet godkänd.

I såväl sockerfabrik som sirupsfabrik skola rif- och skärmaskiner vara så inrättade, att lås eller försegling med lätthet kan å dem anbringas på fullt betryggande sätt.

De behållare, i hvilka betorna i sockerfabrik framföras till vågen, skola rymma minst två deciton råa betor, vara försedda med ordningsnummer samt alla hafva samma vikt. För att med lätthet kunna åvägbringa denna likhet i vikten skall å hvarje behållare vara fästad en liten af järnplåt förfärdigad och med lås försedd låda, i hvilken järn- eller blybitar kunna inläggas och hvartill nyckeln förvaras af kontrollörerna.

13 §.

I de fall, då ordningsnummer eller rymdinnehåll skall vara utsatt å kärl eller apparat, skola beteckningarna på tydligt och varaktigt sätt anbringas antingen medelst oljefärg å själfva redskapen eller ock på annat lämpligt sätt, som öfverkontrollören godkänner.

14 §.

Den i förordningen angående beskattning af hvitbetssockertillverkningen föreskrifna fabriksanmälan skall innehålla uppgift om

- a) fabriksens belägenhet,
- b) de särskilda till densamma hörande byggnaderna,
- c) förvaringsrummen för såväl betor som de särskilda fabrikaterna,
- d) de egentliga fabrikslokalerna,
- e) de fasta apparater, som tjäna till betornas tvättning, rifning eller skärning äfvensom till saftens utpressning eller utdragning, samt
- f) de kärl, som äro afsedda för saftens skedning, saturation, värmning, kokning och klarning äfvensom, då fråga är om sockerfabrik, för saftens kristallisering, eller, då fråga är om sirupsfabrik, för sirupens invertering; skolande rymden af hvart och ett af dessa kärl, uttryckt i liter, därjämte vara angifven.

15 §.

Tillverkaren åligger att själf eller genom ombud närvara vid den besiktning af fabriken, som omnämnes i 20 eller 33 § af denna ordningsstadga.

16 §.

Vill tillverkare under tid, då kontrollpersonal icke är vid fabriken anställd, för reparation eller af annan anledning hafva tillgång till något af de redskap, som af kontrollpersonalen blifvit satta under lås eller försegling, göre han därom anmälan hos öfverkontrollören. Sedan tillverkarens behof af tillgång till redskapen upphört, underrättar han därom öfverkontrollören.

Kap. III. Om kontrollen i sockerfabriker.

17 §.

Förste kontrollör åligger:

att ägna uppmärksamhet åt arbetet i fabriken och tillse, att de för kontrollen gifna stadganden städse iakttagas,

att med biträde af de två assistenterna bestämma sockerhalten i betorna,

att öfvervaka, att proftagning och analyser utföras med omsorg och i rätt tid,

att för hvarje dygn uträkna medelsockerhalten i betorna,

att likaledes för hvarje dygn bestämma den beskattningsbara sockermängd, som skall påföras fabriken,

att föra föreskrifna anteckningar och journaler, samt

att hafva vård om alla till kontrollen hörande handlingar, instrument, lås, ämbetssigill, kontrolleffekter och förbrukningsartiklar, som icke äro anförtrodda åt kontrollörerna.

18 §.

Assistenterna åligger:

att biträda förste kontrollör vid proftagning och vid undersökning af betornas sockerhalt, äfvensom

att vid behof efter öfverkontrollörs tillsägelse tillhandagå förste kontrollör vid öfriga honom åliggande uppgifter.

19 §.

Kontrollörerna åligger:

att uppväga alla de betor, som vid fabriken afverkas,

att noga öfvervaka, det icke betor afverkas, utan att de blifvit behörigen uppvägda,

att föra föreskrifna anteckningar och journaler, samt

att tillse, det de för kontrollen i öfrigt gifna stadganden städse iakttagas.

Kontrollörerna indelas af öfverkontrollör till tjänstgöring.

20 §.

Innan uppvägning af betor första gången efter nytt tillståndsbevis börjar, skall fabriken kontrollpersonal anställa besiktning af fabriken för att utröna, huruvida byggnader och redskap öfverensstämma med fabriksanmälan och tillhörande ritning samt föregående besiktningsprotokoll. Besiktningen må verkställas endast vid dagsljus. Hinner densamma icke afslutas på dagen, skall den afbrytas vid skymningen för att fortsättas påföljande helgfria dag.

Med anledning af besiktningen uppsättes af förste kontrollören protokoll, innehållande uppgift på de förändringar, som vidtagits med byggnader och redskap efter näst föregående besiktning, eller att förändring ej ägt rum. Af detta protokoll utskrifvas två exemplar, hvaraf det ena bilägges den vid fabriken förvarade fabriksanmälan och det andra insändes till öfverkontrollören.

Vid besiktningen tillses, att lås eller försegling, som under tider, då betafverkning icke äger rum, jämlikt 41 § bör vara antingen å rif- och skärmaskinerna eller å saftvinningsapparaterna anbragt, är i behörigt skick. Lås eller försegling må dock ej från nämnda maskiner och apparater borttagas, förrän desamma skola sättas i verksamhet.

21 §.

Omedelbart innan uppvägningen af betor börjar, skall den kontrollör, som har första vakten, tillse, det vågen är riktig samt att vikten af de behållare, hvori betorna uppvägas, är öfverensstämmande med deras gemensamma motvikt; och skall han anteckna resultatet af undersökningen i sin uti 24 § omförmälda anteckningsbok. Hvarje gång en kontrollör aflöser en annan vid vägningen, skall den förre anställa en dylik undersökning och på lika sätt inskrifva resultatet i sin anteckningsbok.

22 §.

Vid hvarje vägning bringas alltid en lika vikt betor på vågen. Viktbeloppet bestämmes årligen af öfverkontrollören för hvarje fabrik vid afverkningens början, dock får detsamma ej understiga två deciton.

De behållare, hvori betorna vid vägningen befinna sig, böra, såvidt ske kan, alltid i samma ordningsföljd framföras till vågen.

23 §.

Vid eller i närheten af rif- eller skärmaskinerna må betor icke uppläggas, och skola därför de uppvägda betorna alltid direkt ur behållarne inmatas i rif- eller skärmaskinerna eller i de till dem ledande elevatorerna.

24 §.

Öfver uppvägningen af betor föra kontrollörerna hvar sin *anteckningsbok* samt gemensamt en *vågjournal*.

Efter hvarje vägning inskrifver vakthafvande kontrollören genast med bläck i sin anteckningsbok tiden, då vägningen skedde, och behållarens ordningsnummer. Efter slutet af hvarje vakt uträknar han vikten af de under vakten uppvägda betorna och, sedan uträkningen blifvit af efterträdaren granskad och i anteckningsboken attesterad, inför han resultatet i vågjournalen.

25 §.

Förste kontrollören och de två assistenterna skola, i den ordning öfverkontrollören bestämmer, sig emellan fördela arbetet med betornas polarimetriska undersökning, skolande vid fördelningens verkställande iakttagas, att nattjänst ej ålägges förste kontrollören samt att de båda assistenterna hafva sådan tjänst hvarannan vecka.

Så länge fabriken är i gång, skall förste kontrollör eller assistent uttaga snitselprof minst en gång i timmen hela dygnet om, och må undersökning af uttaget prof ej uppskjutas mer än tre timmar.

Bestämmandet af sockerhalten i betorna skall ske efter alkohol-extraktionsmetoden. Närmare föreskrifter om undersökningens utförande och om profning af polarisationsinstrument meddelas af chefen för kontroll- och justeringsbyrån.

26 §.

Öfver betundersökningarna skall föras *analysjournal*, däri antecknas tiden för hvarje proftagning och polarimetrisk undersökning, den för hvarje gång funna sockerhalten samt namnet å den, som utfört undersökningen. Efter den sista undersökningen för hvarje tillverkningsdygn

uträknas och antecknas medelsockerhalten för tillverkningsdygnet. Denna medelsockerhalt, minskad med två procent, utgör den sockerhalt, som lägges till grund för skatteberäkningen.

27 §.

Sedan, på sätt i 24 § sägs, vikten af de under dygnets samtliga vakter uppvägda betorna blifvit införd i vågjournalen, åligger det förste kontrollören att däri utföra sammanlagda vikten för tillverkningsdygnet och att vid sidan däraf anteckna såväl den från analysjournalen hämtade beskattningsbara sockerhalten för samma dygn som produkten af vikten och sockerhalten eller den beskattningsbara sockermängd, som för samma dygn skall påföras fabriken.

28 §.

Första helgfria dag i hvarje månad skall förste kontrollören ur vågjournalen göra utdrag, upptagande den mängd beskattningsbart socker, som under föregående månad påförts fabriken, äfvensom den beräknade skatten därför. Sådant utdrag skall tillställas tillverkaren, kontroll- och justeringsbyrån samt öfverkontrollören äfvensom, sedan det blifvit af öfverkontrollören vid hans nästa besök i fabriken attesteradt, Kungl. Maj:ts befallningshafvande.

Omedelbart efter det betafverkningen vid fabriken för tillverkningsåret upphört, skall förste kontrollören för den förflutna delen af månaden meddela enahanda utdrag ur vågjournalen, och skall öfverkontrollören, sedan han attesterat sådant utdrag, insända detsamma till Kungl. Maj:ts befallningshafvande.

29 §.

Vid hvarje fabrik skall af kontrollpersonalen föras en *dagbok*, i hvilken vakthafvande kontrollör antecknar de afbrott i betafverkningen, som inträffa under hans vakt, förste kontrollören den dag, då tillverkaren anmält, att betafverkningen upphört, samt en hvar af personalen tiden för hans ankomst till fabriken, de besök, han gör i fabriken under sön- och helgdagar samt vid andra tillfällen, då af någon anledning betafverkningen hvilar och kontrollpersonalens ständiga närvaro i fabriken icke är nödvändig, äfvensom andra anmärkningsvärda tilldragelser i fabriken, hvilka röra redskapen, tillverkningen eller kontrollen därå.

30 §.

Å sön- och helgdagar äfvensom eljest, då afverkningen af betor i sockerfabrik tillfälligtvis måste hvila längre än sex timmar, skall den kontrollör, under hvilkens vakt afbrottet inträffar, med lås eller försegling stänga rif- och skärmaskiner.

Om af någon anledning, t. ex. behof att reparera rif- eller skärmaskiner, nyssnämnda förfarande icke skulle kuuna användas, skola i stället saftvinningsapparaterna på lika sätt stängas eller ock vidtagas annan säkerhetsåtgärd, som öfverkontrollören anser betryggande mot oloflig afverkning.

31 §.

Å de tider, då redskap enligt nästföregående § medelst lås eller försegling är försatt ur bruk, skall vakthafvande kontrollör minst en gång under vaken göra besök i fabriken för att tillse, det förenämnda anordning är i behörigt skick.

Kunna åter vid sådana tillfälliga afbrott i afverkningen, hvarom i nästföregående § sägs, hvarken rif- eller skärmaskiner eller saftvinningsapparater på föreskrifvet sätt stängas, äro kontrollörerna pliktige att genom vakthållning i fabriken förvissa sig, det ingenting olofligt där förehafves.

Kap. IV. Om kontrollen i sirupsfabriker.

32 §.

Förste kontrollör åligger:

att vid ankomsten till fabriken anbringa lås å vågbehållaren och dess afloppskran,

att efter anmälan af tillverkaren borttaga lås från vågbehållaren och afloppskranen och närvara vid behållarens tömning,

att för hvarje gång, behållaren tömmes, uttaga prof af sirupen och undersöka dess invertsockerhalt,

att efter slutad vägning åter anbringa kronans lås å vågbehållaren och afloppskranen,

att noga följa tillverkningen i fabriken,

att tillse, att alla för kontrollen anbragta lås befinnas i oförändradt skick, samt

att med noggrannhet öfvervaka, att gifna stadganden för kontrollen städse iakttagas.

33 §.

Innan afverkning af betor första gången efter nytt tillståndsbevis börjar, skall förste kontrollören anställa besiktning af fabriken för att utröna, huruvida byggnader och redskap öfverensstämma med fabriksanmälan och tillhörande ritning samt föregående besiktningsprotokoll. Besiktningen må verkställas endast vid dagsljus. Hinner densamma icke afslutas på dagen, skall den afbrytas vid skymningen för att fortsättas påföljande helgfria dag.

Med anledning af besiktningen uppsättes af förste kontrollören protokoll, innehållande uppgift på de förändringar, som vidtagits med byggnader och redskap efter näst föregående besiktning, eller att förändring ej ägt rum. Af detta protokoll utskrifvas två exemplar, hvaraf det ena bilägges den vid fabriken förvarade fabriksanmälan och det andra insändes till öfverkontrollören.

Vid besiktningen tillses, att lås eller försegling, som under tider, då betafverkning icke äger rum, jämlikt 41 § bör vara antingen å rif- och skärmaskinerna eller å saftvinningsapparaterna anbragt, är i behörigt skick. Lås eller försegling må dock ej från nämnda maskiner och apparater borttagas, förrän desamma skola sättas i verksamhet.

34 §.

Innan uppvägning af sirup för tillverkningsåret tager sin början, skall förste kontrollören pröfva vågens riktighet och förvissa sig om, att sirupsbehållaren på vågen med tillhörande rörledningar för till- och aflopp äro täta och att kranarne äro så inrättade, att de kunna stängas med kronans lås. Under tillverkningens gång bör vågens känslighet af förste kontrollören allt emellanåt pröfvas.

Af hvarje sirupskok skall förste kontrollören uttaga dels ett prof för omedelbar undersökning, dels ock ett reservprof på omkring en tredjedels liter, skolande det sistnämnda förseglas med förste kontrollörens och tillverkarens sigill samt förses med anteckning om kokets nummer. Är tillverkaren missnöjd med förste kontrollörens undersökning, insändes reservprofvet ofördröjligen till kontroll- och justeringsbyrån. Uttaget reservprof behöfver ej förvaras längre tid än en vecka.

35 §.

1. I hvarje sirupsfabrik skall af förste kontrollören föras en *vågjournal*, däri för hvarje kok antecknas den tillverkade sirupens vikt äfvensom den

skatt, som, med hänsyn till den hos koket utrönta invertsockerhalten, enligt förordningen om beskattning af hvitbetssockertillverkningen å koket belöper.

2. Första helgfria dag i hvarje månad skall förste kontrollören ur vågjournalen göra utdrag, upptagande den mängd sirup, som under föregående månad blifvit uppvägd, jämte uppgift om den därå belöpande skatt, hvarvid, i händelse något kok beskattats såsom socker, angifves kokets vikt och därå belöpande skatt. Sådant utdrag tillställas tillverkaren, kontroll- och justeringsbyrån samt öfverkontrollören äfvensom, sedan det blifvit af öfverkontrollören vid hans nästa besök i fabriken attesteradt, Kungl. Maj:ts befallningshafvande. Omedelbart efter det tillverkningen vid fabriken för tillverkningsåret upphört, skall förste kontrollören för den förflutna delen af månaden meddela enahanda utdrag ur vågjournalen, och skall öfverkontrollören, sedan han attesterat sådant utdrag, insända detsamma till Kungl. Maj:ts befallningshafvande.

36 §.

Förste kontrollör skall i regel besöka sirupsfabrik en gång hvarje förmiddag och en gång hvarje eftermiddag samt eljest, då tömning af vågbehållaren bör äga rum. Om förste kontrollören aflägsnar sig från sin bostad för längre tid än sex timmar, skall han därstädes lämna underrättelse, hvarest han under frånvaron kan anträffas.

37 §.

I sirupsfabrik skall förste kontrollören föra en dagbok, i hvilken antecknas dagen för hans inställelse vid fabriken, förekommande afbrott i tillverkningen och anledningen därtill, tiden för de besök, förste kontrollören gör i fabriken under sön- och helgdagar samt eljest, då tillverkningen är afbruten, dagen, då tillverkaren anmält, att tillverkningen upphört, äfvensom andra anmärkningsvärda tilldragelser i fabriken, hvilka röra redskapen, tillverkningen eller kontrollen därå.

Kap. V. **Gemensamma bestämmelser rörande kontrollen.**

38 §.

En hvar af kontrollpersonalen ställe sig till efterrättelse de föreskrifter, som varda honom i och för hans befattning meddelade af vederbörande öfverkontrollör.

39 §.

En hvar af kontrollpersonalen skall omsorgsfullt vårda och förvara alla handlingar, kontrolleffekter och förbrukningsartiklar, som han för kontrollens utöfvande emottagit, och må ingen obehörig person till dem äga tillgång.

40 §.

Befinnes medelafverkningen af betor eller medeltillverkningen af sirup under tjugu på hvarandra följande tillverkningsdygn med mer än en femtedel öfverstiga den i driftsanmälan uppgifna, skall sådant af förste kontrollören ofördröjligen anmälas för Kungl. Maj:ts befallningshafvande.

41 §.

När tillståndsbevis vid fabrik upphört att gälla, skall förste kontrollören med lås eller försegling afstänga rif- och skärmaskiner, hvar emot vågbehållare och afloppskran i sirupsfabrik må lämnas öppna.

Innan förste kontrollören lämnar fabriken, skall han, med undantag allenast af de lås, som blifvit i fabriken anbragta, till öfverkontrollören insända samtliga till kontrollen hörande handlingar, lås, nycklar, ämbetssigill, andra effekter och förbrukningsartiklar, dock må chefen för kontroll- och justeringsbyrån kunna föreskrifva, att vissa effekter och förbrukningsartiklar under lås kvarlämnas i fabriken.

42 §.

Öfverkontrollörs allmänna åliggande är att hålla tillsyn öfver efterlefnaden af de för kontrollen öfver hvitbetssocker- och sirupstillverkningen gällande författningar; och skall han för detta ändamål tillse, att byggnader, apparater och redskap finnas i lagenligt skick, undersöka den våg och de vikter, som vid kontrollen skola användas, tillse, att alla beräkningar i anteckningsböcker samt våg- och analys-journaler äro riktiga, granska utdragen ur vågjournaler samt i öfrigt öfvervaka, att kontrollpersonalen noggrannt tillämpar meddelade föreskrifter.

43 §.

Under den tid, tillståndsbevis vid fabrik gäller, skall öfverkontrollören besöka fabriken minst två gånger i månaden; och göra han därom anteckning i den af kontrollpersonalen förda dagboken.

Sedan tillståndsbevis vid fabrik upphört att gälla, skall öfverkontrollören besöka fabriken en gång i månaden eller oftare, i fall chefen för kontroll- och justeringsbyrån sådant föreskrifver.

44 §.

Öfverkontrollör skall tillhandahålla kontrollpersonalen alla för kontrollen nödvändiga effekter och förbrukningsartiklar äfvensom formulär och blanketter till föreskrifna böcker, journaler och utdrag; och äge han därför att hos kontroll- och justeringsbyrån rekvirera samma effekter, artiklar, formulär och blanketter.

45 §.

Inom fjorton dagar efter hvarje månads slut insände öfverkontrollör till kontroll- och justeringsbyrån uppgift å de fabriker, han under månaden besökt, tiderna för besöken och hvad anmärkningsvärdt därvid förefallit. Inträffar under månadens lopp något af större vikt, bör anmälan därom genast till byrån insändas.

46 §.

Omedelbart sedan tillståndsbevis vid fabrik upphört att gälla, insände öfverkontrollör till Kungl. Maj:ts befallningshafvande anmälan, huruvida vid fabriken ägt rum sådant uppehåll, som omförmäles i 13 § i förordningen om beskattning af hvitbetssockertillverkningen.

47 §.

Öfverkontrollör åligger att årligen före utgången af april månad till kontroll- och justeringsbyrån insända:

- a) samtliga kontrollhandlingar, som blifvit under tillverkningsåret förda vid de under hans tillsyn ställda fabrikerna;
- b) uppgift å kontrollpersonalen vid samma fabriker samt å de tjänstgörandes yrken och tjänstgöringstid; samt
- c) redovisning för mottagna kontrolleffekter och förbrukningsartiklar.

48 §.

Så snart tillverkaren hunnit afsluta den fabriksbok, som det enligt 19 § i förordningen om beskattning af hvitbetssockertillverkningen åligger

honom föra, skall öfverkontrollör ur densamma göra utdrag i enlighet med fastställt formulär; och bör dylikt utdrag insändas till kontroll- och justeringsbyrån senast under loppet af september månad af nästföljande tillverkningsår.

49 §.

Begär tillverkare att under tid, då tillståndsbevis vid fabrik ej gäller, för reparation eller annan liknande anledning få tillträde till något redskap, som skall vara satt under kronans lås eller försegling, skall öfverkontrollören, så fort sig göra låter, infinna sig vid fabriken för att borttaga låset eller förseglingen och vidtaga de åtgärder, som han finner af behovet påkallade. Efter slutad reparation anbringe öfverkontrollör ånyo lås eller försegling, dock att under tiden från den 1 maj till den 1 september tillverkaren må äga obehindradt tillträde till samtliga maskiner och redskap.

50 §.

De i denna ordningsstadga omförmälda formulär fastställas af chefen för kontroll- och justeringsbyrån.

Denna ordningsstadga träder i kraft den 1 juli 1905, då ordningsstadgan den 19 maj 1893 med däri genom kungörelsen den 10 juli 1903 vidtagen ändring upphör att gälla.

Förslag

till

Förordning om vägning af hvitbetor.

1 §.

Vid leverans af hvitbetor skall, såvidt köpare eller säljare så fordrar, betornas uppvägning ske genom vägare, som Kungl. Maj:ts befallningshafvande antagit.

2 §.

Då hos Kungl. Maj:ts befallningshafvande anmäles, att å viss ort finnes våg och vikter för vägning af hvitbetor, har Kungl. Maj:ts befallningshafvande att förordna en eller flere lämpliga personer att vid den våg vara vägare för det årets skörd.

3 §.

Vägare skall gå allmänheten tillhanda vid vägning af betor i den ordning, hans åtgärd påkallas. Härvid skall vägaren utröna bruttovikten.

Skall enligt aftal betalningen erläggas efter betornas nettovikt, har vägare att på begäran uttaga och väga prof, som därefter rengöres, så att det motsvarar bestämmelsen i aftalet, och genom tvättning befrias från vidhängande jord samt åter väges, hvarefter bestämmes den smutsprocent, som skall afdragas, samt den nettovikt, efter hvilken betalningen skall erläggas.

Allt arbetsbiträde, som erfordras för betornas förande till och från vågen, tillhandahålles af säljaren. Det biträde, som erfordras för betornas rengöring och tvättning, anskaffas och betalas af köparen.

4 §.

Efter verkställd vägning skall vägaren till köpare och säljare utfärda vågsedel, upptagande köparens och säljarens namn, dagen för uppvägningen, bruttovikten af de uppvägda betorna äfvensom, i händelse nettovikten blifvit bestämd denna och smutsprócenten.

5 §.

Vägare åligger att med noggrannhet förrätta honom i tjänsten anförtrödt arbete. Beträdes vägare med oordentlighet, försumlighet eller opassande uppförande, afskedas han från sin befattning.

Innan vägare träder i utöfning af sin befattning, låte Kungl. Maj:ts befallningshafvande erinra honom om de med befattningen förenade åligganden och det ansvar, försummelse däraf medför.

6 §.

Ersättning för vägning af betor utgår till vägare efter taxa, som Kungl. Maj:ts befallningshafvande fastställer för hvarje särskild våg.

Afgiften erlägges till hälften af köpare och till hälften af säljare, där ej annat dem emellan aftalats.

Närmare föreskrifter för vägare utfärdas af Kungl. Maj:ts befallningshafvande.

MOTIV

Inledning.

För sockerindustrien har tull- och skattelagstiftningen varit af genomgripande betydelse. Sedan nämligen ett högt tullskydd under 1800-talet i de flesta europeiska länder framkallat och utvecklats en hvitbetssockertillverkning, som allt mera inkräktat på den marknad, som förut uteslutande var förbehållen det ur sockerröret framställda kolonialsockret, har den särskilda beskattning å socker, hvars införande blifvit nödvändig såsom en ersättning för vederbörande statskassors minskade inkomster af sockertullen, i sin ordning haft en ingripande betydelse för sockerproduktionen.

På sätt framgår af de ständiga förändringarna i sockerlagstiftningen i alla de länder, där en inhemsk sockertillverkning öfverhufvud taget förekommer, har emellertid anordnandet af sockerbeskattningen visat sig vara ett synnerligen svårlöst problem. Ehuru denna beskattning ursprungligen framkallats allenast af hänsyn till de olika staternas finanser, har det likväl mer och mer framträdt, att sockerbeskattningen, jämte sin direkta inverkan på sockerpriset och den däraf beroende sockerkonsumtionen, haft ett allt efter de olika sätten för skattens anordnande väsentligen olika inflytande på såväl sockertillverkningen som odlingen af de för sockrets framställande erforderliga råämnena.

De olika tid efter annan vidtagna förändringarna i tull- och skattelagstiftningen rörande socker återspegla också en ständig sträfvan hos de lagstiftande myndigheterna att vid frågans lösning söka sammanjämka de stridiga intressen, som därvid starkast gjort sig gällande. Dessa intressen hafva i de sockerproducerande länderna i Europa hufvudsakligen varit: statskassans behof af ökade skatteinkomster, råsockertillverkares och raffinadörers kraf på skydd för sin näring, landtbrukarnes önsknings att i vidsträcktaste mån draga fördel af betodlingen, äfvensom i länder med egna rörsockerproducerande kolonier hänsynen till

dess koloniers sträfvan att upprätthålla sin tillverkning af kolonialsocker vid sidan af hvitbetssockertillverkningen.



Innan kommitterade öfvergå till att redogöra för huru tull- och skattelagstiftningen i de förnämsta sockerproducerande länderna i Europa utvecklats sig och huru den för närvarande där är gestaltad, vilja kommitterade först erinra om att vid sockerbeskattningen, sådan den hittills varit anordnad, till grund för skatteberäkningen lagts antingen 1) den använda redskapens afverkningsförmåga, eller 2) vikten af de använda betorna, eller 3) mängden och tätheten af den utpressade eller på annat sätt utdragna betsaften, eller ock 4) vikten af det tillverkade sockret. I hvad mån dessa olika system för beskattningen erbjudit särskilda fördelar och olägenheter, skall jämväl i det följande i korthet beröras.

Beskattning efter utrönta och uppskattade afverkningsförmågan hos de för hvitbetssaftens vinnande använda *apparater* (Pauschalirung) har förekommit i Österrike-Ungern och Ryssland. Vid användande af diffusionsmetoden beräknades skatten efter den antagna betvikten per hektoliter af diffusörernas rymd. Det nämnda beskattningssättet var visserligen enkelt och medförde ganska ringa kostnad för kontrollen, enär någon ständig tillsyn vid fabriken icke erfordrades. Då emellertid skattens bestämmande skedde efter en antagen beräkning af utbytet, visade beskattningssättet sig synnerligen osäkert, och tillverkarna voro allmänt i tillfälle att afverka större myckenhet betor, än myndigheterna beräknat. Då systemet numera icke någonstades tillämpas, torde någon närmare redogörelse därför ej erfordras.

Det andra sättet är att beräkna skatten efter de för sockertillverkningen använda *betornas vikt*, hvilken af kontrolltjänstemannen utrönes omedelbart innan de tvättade betorna inmatas i rif- eller skärmaskinerna. Såsom förhållandet varit vid systemets tillämpning i Sverige, plägar dock skatten i regeln beräknas, icke direkt efter betornas vikt, utan i visst förhållande till det utbyte i socker, som de vid tillverkningen använda hvitbetorna antagas hafva lämnat. Det verkliga förhållandet mellan betornas vikt och den ur betorna vunna sockermängden söker man tid efter annan bestämma enligt den erfarenhet, som vid tillverkningen vinnes. Hvarje tillverkare ålägges nämligen föra och vid påfordran för kontrolltjänstemännen förevisa »fabriksböcker», hvori redogöres för det utbyte i socker af alla slag, som vunnits af den vid fabriken

afverkade betmängden. De ur dessa böcker hämtade uppgifter jämte vågjournalernas data samt de upplysningar i öfrigt, som det tillhör kontrollörerna att samla, lämna staten den nödiga ledningen vid bestämmandet af det beskattningsbara utbytet.

Kontrollen vid detta beskattningssätt är enkel, lätt handhafd och ganska tillförlitlig, och då den ej håller af de lägre kontrolltjänstemännen kräfver några tekniska insikter i hvitbetssockertillverkningen, är kostnaden vid densamma jämförelsevis billig. Sedan betorna blifvit uppvägda, äger tillverkaren full frihet att drifva sin tillverkning på sätt honom lämpligast synes utan att därvid vara underkastad annan kontroll än den, som kan erfordras för tillsynen därå, att betor icke i fabriken afverkas utan att hafva blifvit i föreskrifven ordning vägda. Tillverkaren kan med fabriken förena raffinaderi eller annan fabriksrörelse, och förarbetande inom fabriken af kolonial- eller annorstädes tillverkad råsocker kan tillåtas, utan att skattekontrollen därigenom i ringaste mån försvåras. Då den för tillfället gällande skatten utgår efter betornas vikt, ehvad utbytet af socker är större eller mindre, måste tillverkaren ägna den största uppmärksamhet ej mindre däråt, att redskapen i möjligaste mån tillgodogör betornas socker, än äfven åt själfva hvitbetsodlingen för åstadkommande af betor med den största sockerhalt. Att i allmänhet en betydligare sockerhalt hos betan måste för tillverkaren vara synnerligen fördelaktig inses däraf, att kostnaden för afverkningen af en viss mängd betor måste ställa sig tämligen lika, antingen sockerhalten är större eller mindre, och att således tillverkningskostnaden för hvarje kilogram socker bör ställa sig lägre, i den mån utbytet blifver rikare. Med systemet följer också, att vid ett högre utbyte af socker den erlagda skatten för kilogram socker blir mindre än vid ett lägre utbyte. Med afseende å dessa förhållanden anses systemet äga en synnerlig förmåga att utveckla betodlingen och det tekniska förfaringssättet inom sockerindustrien.

Mot beskattningssättet har åter anmärkts, att, då bestämmandet af det legala sockerutbytet i förhållande till det verkliga tid efter annan måste ändras, systemet leder till upprepade förändringar i lagstiftningen; att oaktadt dessa ändringar tillverkarne dock i allmänhet erhålla en mer gynnad ställning än lagstiftningen afsett; att, då sockerhalten i betorna i anseende till mer eller mindre gynnsam väderlek och andra förhållanden under olika år och på skilda ställen kan växla en eller annan procent, beskattningen kan drabba tillverkarne ojämnt samt ofta betydligt gynna tillverkaren på statskassans bekostnad; att svårighet möter att vid utförsel af hvitbetssocker bestämma skatte-

godtgörelsen, som därför vanligen kommer att innebära en mer eller mindre betydande exportpremie; att, enär vid val af betsort, gödslingsmedel och odlingssätt hänsyn måste tagas till frambringandet af möjligast sockerrika och i öfrigt godartade betor, odlaren på en gifven jordrymd erhåller mindre betor än eljest; att betodlingens fördelar endast kunna komma jordbrukarne till godo i de delar af ett land, där jordmånen och klimatet bäst lämpa sig för odlingen af de sockerrikaste betor; samt att, då tillverkarens fördel bjuder honom att af de beskattade betorna vinna det största möjliga sockerutbyte, han däraf föranledes till användande af dyrbarare fabriksinrättningar samt omständligare och kostbarare arbetsmetoder, än han möjligtvis under andra omständigheter skulle begagna.

Då skatten bestämdes efter *betsaftens mängd och täthet* eller egentliga vikt, hvilket varit fallet bland annat i Belgien till den 1 september 1903 och tidigare jämväl i Nederländerna och Italien, uppmättes saften och utröntes dess egentliga vikt med en areometer eller s. k. densimeter, å hvilken den punkt, som motsvarade vattnets täthet, var betecknad med 1,00 och hvarje hel grad motsvarade en skillnad af 0,01 i egentliga vikten. Härvid uträknades den skattepliktiga sockerkvantiteten efter det antagande, att en viss volym saft i utbyte lämnade en viss mängd socker för hvarje grad öfver 1,00, som densimetern vid en temperatur af + 15° C. i saften angaf.

Enär saftens sockerhalt i allmänhet växer med dess egentliga vikt och denna således i allmänhet kan anses såsom en approximativ mätare af saftens värde, skulle ifrågavarande beskattningssätt framför betbeskattningen ägt det företräde, att skatten, som lämpades efter saftens egentliga vikt, därvid mera rättvist träffade tillverkaren samt att jordbrukaren mindre föranledes att företrädesvis söka frambringa betor, som gäfvot det högsta sockerutbytet. Likasom vid betbeskattningen kunde raffinering af kolonialsocker och hvitbetsråsocker, som blifvit annorstädes tillverkad, äga rum i hvitbetssockerfabrik, under det afverkning af betor där försiggick, utan att skattekontrollen därigenom gjordes mer invecklad eller mindre tillförlitlig.

Betsaftens värde står emellertid ej alltid i direkt förhållande till dess egentliga vikt. De salter och andra ämnen, som betsaften innehåller (Nicht-Zucker), bidraga nämligen att höja dennas egentliga vikt, men välla på samma gång ett förminskadt utbyte af det förhandenvarande sockret samt nedsätta alltså dettas värde. Grunden för utbytesberäkningen var därför icke fullt tillförlitlig, och vid saftens profning kunde tämligen lätt misstag eller till och med missbruk äga rum.

Enär vidare, innan betsaften blifvit provvad, med densamma icke fick vidtagas någon åtgärd, hvarigenom dess egentliga vikt kunde förändras, ingrep kontrollen ganska väsentligt i tillverkarens åtgöranden. Då för kontrollen fordrades flere tjänstemän och anspråken på deras skicklighet icke kunde sättas låga, blef kontrollkostnaden ej obetydlig, utan att ändå säkerhet mot underslef visade sig kunna ernås.

En *produktbeskattning* eller beskattning af den färdiga varan, såsom i Sverige sker vid brännvinstillverkningen, synes väl vara det teoretiskt riktiga. Beskattningen hvarken inverkar på betornas odlingssätt eller nödvändiggör mer invecklade och kostsamma fabriksinrättningar och arbetsätt än sådana, som af förhållandenas egen natur betingas och skulle användas, äfven om icke någon sockerskatt funnes. Det erfordras därvid, att fabriken omgärdas af en mur eller på annat sätt isoleras samt att den sättes under bevakning af en kontrollpersonal, hvilken jämväl äger anställa undersökning å personer eller varor, som lämna fabriken, samt har att under lås förvara det tillverkade sockret, intill dess detsamma lämnar fabriken. Kontrollkostnaden varder därigenom ej obetydlig. I tillämpningen kan denna bevakning göras mer eller mindre betungande och omständlig.

Beskattningssättet kan anordnas på två olika sätt, antingen så att skatten erlägges eller påföres, då varan lämnar fabriken (*fabrikatskatt*), eller ock så att den först ifrågakommer, då varan uttages till förbrukning inom landet (*konsumtionsskatt*).

Vid fabrikatskatt måste olika skattesatser fastställas för olika slag af socker, som från fabriken utgå. Svårighet att fastställa ett riktigt förhållande mellan de olika slagen af socker möter emellertid därvid. Undersökning kan nämligen ej med nöjaktig säkerhet ske efter den holländska standarden eller något annat typsystem, utan bör därtill användas polarisationsinstrument, polarimeter, hvarned förstås en särskild apparat, hvars anordning grundar sig på det förhållandet, att socker i följd af sin inre kemiska byggnad inverkar på s. k. polariseradt ljus. Om en polariserad ljusstråle får passera genom en sockerlösning, vrides polarisationsplanet åt höger, och denna vridning är för en och samma längd hos lösningen proportionell mot dess halt af socker. Användandet af polarisationsinstrument kan dock endast anförtros åt personal med viss kompetens, och kräfver därför systemet en särskild utbildad och således dyrbar kontrollpersonal. Ännu omständligare och därför äfven dyrare är tillämpningen af fabrikatskattesystemet, om man för sockrets kvalitativa bestämning icke åtnöjer sig med dess polarisering, utan såsom i Frankrike använder fullständig kemisk, s. k.

sackarimetrisk analys. Om utländskt råsocker eller socker, som annorstädes tillverkats, införes i fabriken, invecklas vid detta system än mer beräkningarna. Vid olika skattesatser kan slutligen bestämmandet af rendementet gifva anledning till någon premie.

Vill man till undgående af dessa svårigheter använda en konsumtionsskatt, måste ej blott alla hvitbetssockerfabriker, utan äfven alla raffinaderier sättas under bevakning samt socker, som forslas från fabrik till annan, äfven vara underkastadt tillsyn af kontrollpersonalen. Vid detta system förekommer emellertid blott en lika afgift för allt socker, som uttages till inländsk förbrukning, och någon undersökning af sockret erfordras ej. Rättvisare än vid något af de öfriga beskattningssätten träffas den färdiga varan och då skatten för sockret ej behöfver af fabrikerna erläggas, förrän detsamma utlämnas till konsumenterna, befrias fabrikerna från att bära räntor å inbetalda skattebelopp. Några dolda premier förekomma ej.

Mot produktbeskattningen i båda dess former har man anmärkt, att den icke såsom beskattningssättet efter betornas vikt förmått att höja och utveckla vare sig hvitbetsodlingen eller sockertillverkningen.

Sockerkonventionen i Bryssel.

Af de olika system för sockerbeskattningen, som här ofvan berörts, hafva råämneshesbeskattningen eller beskattningen efter de vid sockertillverkningen afverkade betornas vikt samt beskattningen efter betsaftens mängd och täthet haft vidsträckt tillämpning i lagstiftningen. Då emellertid skatten enligt dessa system utgår under förutsättning att betorna eller saften lämna socker efter en viss gifven procent af betornas vikt eller saftens volym, följer, såsom förut antydts, med dessa beskattningssätt den olägenheten, att det beräknade utbytet i allmänhet blir lägre än det verkliga, och då för restitution af skatt vid export det legala utbytet antages såsom det bestämmande, medför restitutionen en förmån eller premie för exportören. Denna omständighet har gjort, att material- och betsaftbeskattningen mer och mer förlorat terräng inom sockerlagstiftningen och att produktbeskattningen i stället erhållit vidsträcktare tillämpning. Men premieringen af sockerexporten upphörde likväl icke därmed. Direkt genom kontant godtgörelse eller indirekt genom förmåner, som i en eller annan form kommo tillverkarne eller exportörerna till godo, premierades nämligen fortfarande sockerexporten.

De system för premieringen, hvilka därvid följdes, voro snart sagdt lika många som de stater, hvilka förse den internationella marknaden med betsocker. Genom anslutning till den år 1902 afslutade konventionen i Bryssel hafva flertalet af dessa stater emellertid sökt komma ifrån premieringen af sockerexporten.

Exportpremierna tillika med de höga tullskydd, medelst hvilka staterna hittills sökt bevara den inhemska marknaden för den inhemska produktionen, medförde nämligen vissa för respektive stater och konsumenter särdeles betungade konsekvenser. Då produktionen för hvarje år med allt större belopp öfversteg den årliga konsumtionen, blef följden, att priset för det socker, hvilket exporterades, allt mer sjönk och icke sällan understeg produktionskostnaden. Att fabrikanterna det oaktadt funno med sin fördel förenligt att fortsätta med export, berodde ej allenast på exportpremierna utan ofta nog i ännu högre grad på det förhållandet, att fabrikanterna af försäljningen å den inhemska marknaden kunde förskaffa sig en vinst, som mer än betäckte förlusten å exporten. Skillnaden mellan de skatter eller afgifter, som träffade utländskt socker, och de skatter eller afgifter, hvilka det inhemska sockret var underkastadt, eller den så kallade »surtaxe», var i regel så stor, att sockerfabrikanterna genom sammanslutning i ring eller kartell med eller utan statens autorisation kunde oberoende af sockrets försäljningspris å världsmarknaden bestämma prisen å den inhemska marknaden. De pris, sockerkonsumenterna inom produktionslandet således fingo betala till förmån för sockerexporten, inverkade emellertid indirekt hämmande på statens skatteintäkter å sockret. En sådan stegring af den inhemska konsumtionen, att staten kunnat erhålla ersättning för premieringen af sockerexporten, uteblef nämligen till följd af de höga sockerprisen inom landet.

Dessa för stat och konsumenter ofördelaktiga följder af det rådande systemet inskränkte sig emellertid icke till de betsockerexporterande länderna. Stater, hvilka såsom England innehade rörsockerproducerande kolonier, sågo dessa koloniers välstånd hotadt genom rörsockrets underlägsenhet i konkurrensen med det genom premier, tull och andra förmåner gynnade betsockret.

På grund af dessa förhållanden hafva från de staters sida, för hvilka premiesystemets skadliga verkningar varit mest kännbara, å olika internationella konferenser upprepade gånger försök gjorts att återställa pris- och exportförhållandena inom sockerindustrien i ett normalt läge. De senaste decenniernas arbeten i nämnda riktning hafva dock först nyligen krönts med ett så till vida lyckligt resultat, att en af ombud

från flertalet sockerproducerande europeiska länder undertecknad, å konferens i Bryssel utarbetad konvention i ämnet under år 1903 ratificerats af följande länder, nämligen Tyskland, Frankrike, Österrike-Ungern, England, Belgien, Nederländerna, Sverige, och Italien.

Denna konvention, som är affattad i tolf artiklar, är afsedd att gälla under fem år från den 1 september 1903 och därefter allt fortfarande år efter år, om icke uppsägning från någon fördragsslutande makts sida sker.

I konventionen göres i fråga om förpliktelser en ganska afsevärd skillnad mellan exporterande och icke exporterande länder. De förra äro sålunda skyldiga, att enligt artikel 1 afskaffa de direkta och indirekta premier, som produktionen eller exporten af socker kan åtnjuta, och att icke införa dylika premier under hela den tid, konventionen kommer att gälla;¹⁾ att enligt artikel 2 ställa råsockerfabriker och sockerraffinaderier under ständig och verksam kontroll samt att enligt artikel 3 begränsa tilläggsafgiften (surtaxe) till 6 francs för 100 kilogram för raffineradt och därmed likartadt socker och till 5,50 francs för annat socker.

Från de i nämnda artiklar omförmälda förpliktelser är Sverige liksom Italien på grund af artikel 6 fritaget, så länge sockerexport icke äger rum. Skulle något af nämnda länder emellertid öfvergå till att vara sockerexporterande i den betydelse konventionen afser, åligger det sådant land att senast inom ett år från den tidpunkt, då den i artikel 7 omförmälda ständiga kommissionen funnit så vara händelsen, bringa lagstiftningen rörande socker i öfverensstämmelse med konventionens förenämnda bestämmelser. Af öfriga stadganden i konventionen, hvilka skola gälla för samtliga fördragsslutande makter och således omedelbarligen äfven för Sverige, äro de i artikel 4 gifvetvis de mest betydelsefulla. För att icke genom borttagandet af premierna för sockerexport gynna exporten från de premiebetalande länder, hvilka icke ansluta sig till konventionen, bestämmer artikel 4, att socker från sistberörda länder skall beläggas med en särskild afgift, som icke får understiga beloppet af de direkta eller indirekta premier, som betalas af ursprungslandet. Medan man således genom detta stadgande och stadgandet i artikel 8, afseende att förhindra, det pre-

¹⁾ På grund af en separatöfverenskommelse medgafs åt Frankrike, att den s. k. *détaxe de distance* icke skulle anses såsom premie i konventionens mening. Frankrike lämnar således fortfarande under vissa förhållanden ett statstillskott af intill 2 francs per 100 kilogram exporteradt socker, motsvarande den inom landet för sockret betalade frakten.

mieradt socker, som transiterat en fördragsslutande stats område, komme i åtnjutande af de af konventionen härflytande förmåner, sökt förekomma en ojämn konkurrens med premiebetalande land, har man å andra sidan genom bestämmelserna i artikel 5 velat bereda exporten från hvart och ett af de fördragsslutande länderna den största möjliga likställighet i fråga om konkurrensmöjligheter. Enligt sistnämnda artikel skall sålunda hvarje land, som ansluter sig till konventionen, behandla alla öfriga fördragsslutande makter såsom mest gynnad nation vid sockerimport, hvarjämte artikeln förbjuder, att rörsocker och betsocker af fördragsslutande makt beläggas med olika tullafgifter. För att öfvervaka tillämpningen af ifrågavarande bestämmelser samt i tvistiga och andra i artikel 7 nämnda fall upptaga och pröfva uppkomna eller i artikeln eljest nämnda frågor hafva de fördragsslutande makterna inrättat en ständig kommission. Denna kommission består af delegerade för de fördragsslutande staterna och med densamma är för- enad en ständig byrå.

I sammanhang med Sveriges anslutning till konventionen och med anledning af ofvan omförmälda förpliktelser, som Sverige enligt artiklarna 4 och 5 måst ikläda sig, har Riksdagen, på Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning, den 1 april 1903 dels beslutit, att under den tid, konventionen är för Sverige gällande, socker, kommande från länder, hvilka bevilja premier för tillverkning eller utförsel, skall, då sockret införes på svenskt område, i enlighet med bestämmelserna i artikel 4 beläggas med en särskild afgift till det lägsta belopp, sistnämnda artikel i sådant afseende bestämmer, dels medgifvit, att under den tid, konventionen är för Sverige gällande, införsel af socker, tillverkad vare sig i de fördragsslutande staterna eller i de af dessa staters kolonier eller besittningar, som i artikel 5 omförmälas, må ske till lägsta tullsats, dels ock förklarat, att rörsocker och betsocker icke skall vid införsel till Sverige under nyss nämnda tid beläggas med olika afgifter.

Någon ytterligare förändring i sin tull- och skattelagstiftning beträffande socker behöfver däremot Sverige, på sätt ofvan antydts, på grund af konventionen icke vidtaga, förrän landet börjar exportera socker.

Sockerbeskattningen i utlandet.

Efter dessa anmärkningar rörande sockerlagstiftningens allmänna anordning och de åtgärder, hvilka på den internationella öfverenskommel-

sens väg vidtagits till förekommande af vissa af de olägenheter, som hittills visat sig vara förbundna med sockerproduktionens ställning på världsmarknaden, vilja kommitterade öfvergå till en framställning af lagstiftningens utveckling och närvarande gestaltning i vissa europeiska länder. Vid denna redogörelse skall särskildt afseende fästas vid de stadganden, som i olika lagstiftningar äro gällande i fråga om skattekontrollens anordning.

Danmark.

Danmarks första och ännu gällande lag om beskattningen af inländskt betsocker är af den 3 maj 1873. I denna lag har senare endast gjorts några smärre förändringar. De närmare bestämmelserna om kontrollen finnas intagna uti en af »generaldirektoratet för skatteväsenet» den 30 augusti 1883 utfärdad instruktion jämte en särskild tillägsbestämmelse därtill.

Vid hvitbetssockertillverkningen utgår i form af en *fabrikatskatt* afgift till statskassan sålunda att: a) för hvarje pund ($=\frac{1}{2}$ kg.) tillverkad inhemskt betsocker, som är mörkare än n:o 19 enligt holländska standarden, erlägges 2,25 öre, samt b) för hvarje pund råsocker, som svarar mot n:o 19 eller är ljusare än sådant, samt för kandissocker, socker i hela eller krossade toppar, bitar, kakor eller dylikt erlägges $2\frac{4}{7}$ eller 2,57 öre.

Vid import af främmande socker erlägges tull för a) kandis samt socker i hela eller krossade toppar, bitar, kakor eller dylikt, utan hänsyn till färgen, äfvensom hvitt pulvriseradt socker, som är ljusare än n:o 18 enligt holländska standarden, med 6 öre för pund, b) annat pulvriseradt socker, som är ljusare än n:o 9 enligt holländska standarden, med 3 öre för pund, samt c) annat pulvriseradt socker, som icke är ljusare än n:o 9, samt upplöst och annat flytande socker, därunder innefattas rörsaft, hvarifrån sockret ej blifvit afskildt (melados), äfvensom hvit sirup, med 2 öre för pund.

Vid jämförelse mellan de sålunda bestämda tull- och skatteavgifterna framgår, att i Danmark tullskyddet för råsocker, som är mörkare än n:o 18, allenast utgör 0,75 öre för pund, medan skyddet för socker mellan n:ris 18 och 19 är 3,75 öre samt för socker, ljusare än n:o 19 är 3,43 öre, allt för pund. Att den danska sockerindustrien trots det ringa skyddet kunnat äga bestånd i konkurrensen med den utländska, förklaras, bland annat, däraf, att omkring hälften af allt i Danmark

konsumeradt socker just är ett slags farinsocker, som kommer i åtnjutande af det högsta skyddet eller 3,75 öre för pund, samt att betpriset är lägre än i Sverige.

Vid utförsel af råsocker, som icke är ljusare än n:o 18, åtnjutes icke någon som helst premie, enär vid utförseln, om den sker direkt från vederbörande fabrik eller dess lager, skatten afskrifves samt, om skatten redan erlagts, blott den erlagda afgiften restitueras. Vid utförsel af annat socker erhålles däremot en direkt exportgodtgörelse af 3 öre för pund, och uppstår härigenom en premie, som utgör, vid utförsel af raffinad, tillverkad af inhemskt råsocker, 0,43 öre för pund, och vid utförsel af inhemskt socker mellan n:ris 18 och 19 0,75 öre för pund.

Om en tillverkare i en hvitbetssockerfabrik vill införa utländskt rörsocker för att använda det såsom tillsättning vid betsockertillverkningen, erhålles befrielse från tullens erläggande och allt i fabriken tillverkad socker drabbas blott af den bestämda skatten.

Då den danska sockerlagstiftningen är grundad på principerna för en fabrikatskatt, gäller lagen blott ifråga om råsockerfabrikerna och ej beträffande raffinaderierna. Blott tillverkningen i de förstnämnda står under ständigt bevakning, och utfövas denna — liksom kontrollen öfver de indirekta skatterna i allmänhet — af tulltjänstemän.

De närmare bestämmelserna om villkoren för rätt att utföva tillverkning af hvitbetssocker och om kontrollen vid samma tillverkning äro i hufvudsak följande.

Rätt att utföva tillverkning af socker och sirup af betor eller betsaft eller af den från sådan sockertillverkning kvarblifna melass tillkommer den, som efter gällande näringslagstiftning förvärfvar särskildt tillstånd att utföva dylik näring.

Alla för tillverkningen erforderliga lokaler, med undantag dock af upplagsplatser för ännu icke skurna betor och färdigt socker, äfvensom af rum för ångpannor och ångmaskiner, skola vara förlagda till en och samma byggnad. Denna skall ligga fritt, utan förbindelse med någon annan byggnad, och får blott innehålla de för själfva rörelsen erforderliga lokaler. Fabriksbyggnaden får blott hafva en allmänt brukad ingång. Alla andra ingångar till densamma skola vara försedda med två lås, af hvilka tullmyndigheten uteslutande har nyckeln till det ena, och äger tullmyndigheten sätta dylika ingångar under lås eller försegling. Alla lokaler, där formar eller kristallisationskar fyllas och tömmas eller där socker centrifugeras, skola bilda en särskild afdelning af fabriksbyggnaden, som blott med en öppning får stå i förbindelse med de

rum, där den förutgående behandlingen af saft och fyllmassa äger rum, och som likaledes blott med en öppning får stå i förbindelse med hvarje annat rum, såsom förvaringsrum för socker eller lokaler, där sockrets ytterligare behandling försiggår. Alla fönster skola vara försedda med järngaller, som ej kunna öppnas. De af förenämnda bestämmelser, som angå andra lokaler än sådana, där formar eller kristallisationskar fyllas eller där socker centrifugeras, tillämpas ej, när hela den plats, på hvilken fabriksbyggnaderna äro belägna, med undantag af den vanliga ingången, omgifves af ett efter tullmyndighetens pröfning godkänt och på erforderligt afstånd från byggnaderna anbragt stängsel, på hvilket icke finnas andra öppningar än sådana, som antingen äro stängda med dörrar under två lås, af hvilka tullmyndigheten har nyckeln till det ena, eller kunna sättas under tullverkets lås eller sigill. På den fasad af byggnaden, där den allmänna ingången finnes, får i sådant fall icke finnas annan öppning än denna. I fråga om fabriker, som vid lagens trädande i kraft voro under uppförande, kunde lättnader medgifvas i omförmälda regler om byggnadernas inrättande, för såvidt en betryggande kontroll därigenom icke omöjliggjordes. Skulle emellertid missbruk till följd häraf uppstå, kunna myndigheterna påfordra de allmänna reglernas fullständiga tillämpning.

I hvarje fabriksbyggnad skall till uteslutande bruk för kontrollpersonalen finnas inrättadt ett kontor af lagom storlek för två kontrolltjänstemän. Detta kontor skall vara så beläget, att intet socker och ingen sockersaft kan bortföras från fabrikslokalerna genom den vanliga ingången utan att föras förbi kontoret samt att från detsamma finnes bekvämt tillträde till nämnda lokaler.

Alla fasta kittlar, kar eller andra behållare, som äro bestämda till att innehålla betsaft, fyllmassa, socker, melass eller annan sockerhaltig vätska, skola vara försedda med nummer, som jämte rymdinnehållet, uttryckt i »potten-tal, skall på hvarje sådant kärl vara anbragt på en i ögonen fallande plats med hvit färg på svart botten eller omvänt.

När fabrik anlagts, skall inom viss tid anmälan därom göras till vederbörande tullkammare, och skall vid anmälan fogas beskrifning af fabriken. Tullmyndigheten skall härpå besiktiga densamma. Äro lagens fordringar ej uppfyllda, förbjudes fabriakens igångsättande. Om förändringar inom fabriken skola vidtagas, skall anmälan därom göras viss tid i förväg. Tillverkningen inom en fabrik anses begynna med att rensade och tvättade betor anbringas på rif- och skärmaskinerna. Minst 3 veckor före den dag, då rörelsen skall begynna, har ägaren eller

disponenten att efter fastställt formulär göra skriftlig anmälan därom till vederbörande tullkammare, med uppgift om hvilken dag tillverkningen skall börja, om rörelsen skall oafbrutet fortgå eller, om afbrott sker, vid hvilka timmar på dygnet sådant äger rum, när rörelsen under pågående kampanj kommer att sluta, hvilken mängd betor som under kampanjen skola afverkas, om allenast råsocker, mörkare än n:o 19, skall tillverkas eller jämväl annat finare socker, på hvilket sätt saften skall frambringas ur betorna och hur den skall renas, samt antalet och rymden af alla för tillverkningen behöfliga lösa kar, formar och behållare, som äro afsedda att rymma saft, fyllmassa, socker, melass eller annan sockerhaltig vätska.

Så länge tillverkningen pågår, kontrolleras den af en i fabriken fast anställd kontrollpersonal, som skall infinna sig därstädes åtta dagar, innan tillverkningen enligt anmälan börjar. När kontrollpersonalen ankommit till fabriken, borttager den lås eller försegling, som anbragts å redskapen, och ställer den till tillverkarens förfogande. Före tillverkningens början besiktigas och uppmätas lösa kärl med flere apparater. Vid tillverkningens slut skall anmälan därom göras, och kontrollpersonalen har då att försegla vissa apparater och maskiner.

Tillverkaren är pliktig att i särskilda af kontrollmyndigheterna godkända häften och efter fastställt formulär införa eller låta införa uppgift om a) vikten af den mängd tvättade och rensade betor, som hvarje dygn afverkats på rif- och skärmaskinerna, b) hvarje gång, inkokning af saft ägt rum, samt kokkittelns nummer, c) när fyllning af inkokt fyllmassa i formar eller kristallisationskar börjat, samt d) när fyllningen slutat, huru många formar och kristallisationskar af hvart slag, som fyllts, och hvar de uppställts.

Kontrollpersonalen äger öfvervaka tillverkningen på hvarje stadium. Den är berättigad att, innan kalken tillsättes saften eller saften öfverhufvud försättes med annat ämne, uttaga prof däraf för närmare undersökning.

Innan kristalliseradt socker skall uttagas ur formar eller kristallisationskar, har tillverkaren att efter fastställt formulär därom göra anmälan med uppgift om antalet kärl, som skola tömmas, tiden därför samt, såvidt sockret skall centrifugeras, när detta skall ske. Kontrollpersonalen är förpliktad att infinna sig på den i anmälan angifna tid. Gör den icke det, får tillverkaren fritt börja tömningen och centrifugeringen. Samtidigt med eller omedelbart efter det sockret uttagits från formarna, kristallisationskaren eller centrifugerna, klassificeras det samma efter holländska standarden, och vikten utrönes i närvaro af

tillverkaren eller hans ombud. Vikten beräknas efter fullständig vägning; provvägning är ej tillåten. Efter hvarje vägning införes vikten af vederbörande kontrollör i hans kontrollbok, som, när vägningen afslutats och sammanräkning af de olika vägningarnas resultat ägt rum, till sin riktighet bestyrkes genom tillverkarens eller hans ombuds underskrift, och tillställs tillverkaren en med löpande nummer försedd, af kontrollören underskrifven uppgift å den beräknade sammanlagda vikten, med angifvande af hvilken klass sockret tillhör.

Innan sockret på förut omnämnda sätt behandlats, får ej något socker bortföras från den lokal, hvarest tömning af formar, kristallisationskar eller centrifuger försiggår. Så snart vägningen och klassificeringen afslutats, skall sockret aflägsnas från nämnda lokal och öfverföras till nederlag för färdigt socker eller till de för sockrets ytterligare behandling särskildt afsedda rum. Från fabrikslokalerna må allenast bortföras beskattadt socker och restmelass och det allenast efter förutgången anmälan till kontrollen. Betsaft, fyllmassa eller annan sockerhaltig vätska får ej bortföras från nämnda lokaler. Vid bortförande af restmelass skall anmälan göras om mängden och bestämmelsen.

Kontrollpersonalen i hvarje fabrik skall enligt de regler, som i sådant afseende närmare bestämmas af tullstyrelsen, till vederbörande tullkammare aflämna meddelande om alla i fabriken företagna klassifikationer och vägningar af tillverkadt socker. Tullkammaren beräknar afgiften och tillställer tillverkaren en räkning å det skattebelopp, han har att erlägga.

De vid en fabrik anställde kontrolltjänstemännen, så ock tullverkets ämbets- och tjänstemän, som dit beordras, skola äga obehindradt tillträde till samtliga fabrikslokaler på hvilken tid af dygnet som helst och få därstädes vidtaga all slags besiktning, mätning, vägning och dylikt, som anses erforderligt för kontrollens behöriga utfölvande.

Tyskland.

Tyskland, som ursprungligen hade en beskattning efter betornas vikt, tillämpar från år 1888 delvis och från år 1892 fullständigt en *konsumtionsbeskattning*. I samband med Tysklands anslutning till Brysselkonventionen utfärdades den 6 januari 1903 en lag, som delvis kompletterar äldre bestämmelser och hvarigenom upphäfts förut gällande föreskrifter om exportpremier, om den särskilda »Betriebssteuer» och

om »kontingenteringen» af sockertillverkningen ¹⁾. Konsumtionsskatten nedsattes till 14 mark (1 mark = 89 öre) för 100 kilogram socker samt 10 mark för 100 kilogram skattepliktig sirup. Melass, hvars kvotient (halt af socker i torrsubstansen) understiger 70, är skattefri. Vid införsel af socker, som i det land, där det tillverkats, icke åtnjutit någon premie, skall tullen utgå blott med det högsta tullbelopp, som enligt konventionen medgifves.

Sockerskatten skall erläggas, när sockret utlämnas i den fria marknaden. Betalningsskyldigheten för densamma åligger innehafvaren af den sockerfabrik, från hvilken berörda utlämnande af sockret äger rum. Emellertid kan enligt därför särskildt gifna regler kredit för skattens erläggande medgifvas för en tid af sex månader, om säkerhet ställes.

Till sockerfabriker räknas alla sådana anstalter, som äro afsedda för framställning af kristalliseradt betsocker.

Hvarje sockerfabrik skall vara så byggd och inrättad, att en be- tryggande bevakning af densamma till skydd mot svikligt bortförande af socker utan svårighet kan äga rum samt att såväl gången af till- verkningen som sockrets förvaring inom fabriken kunna öfvervakas.

Med undantag af fabriker, som ägt bestånd redan före den 1 augusti 1888, fordras hos hvarje sockerfabrik antingen fullständig in- hägnad af hela fabriksanläggningen eller afstängning af de lokaler, där betsaft kristalliserar, socker bearbetas och förvaras eller sirup finnes, såväl från de öfriga fabrikslokalerna som utåt. Färdigt socker må dock kunna förvaras utanför det afstängda området uti särskildt därför in- rättadt magasin.

Finnes stängsel kring fabrik, får ingen byggnad inom eller utom detsamma ligga på mindre än fem meters afstånd därifrån. Stängslet skall vara minst två och en half meter högt och utgöras af stenmur eller galler af järnstänger eller järntråd. Med särskildt medgifvande får inhägnaden till viss del utgöras af byggnader, i hvilka dörrarna skola kunna sättas under kronans lås samt fönstren stängas med galler af järn

¹⁾ För att bereda statskassan en ersättning för de höga premierna infördes år 1896, utöver konsumtionsskatten, under namn af »Betriebssteuer» en särskild tillverkningsafgift, som enligt en progressiv skala skulle utgå i proportion till den vid hvarje fabrik årligen tillverkade mängd socker. För att åstadkomma en begränsning af de summor, som öfver- hufvud kunde komma att utbetalas i exportpremier, skulle vidare enligt i lagen fastställda normer en viss maximisumma för tillverkning af socker bestämmas för hela landet och hvarje sockerfabrik tilldelas viss »kontingent» af den sålunda bestämda sockerproduktionen. Öfversteg en fabriks tillverkning den fabriken tilldelade kontingenten, skulle »Betriebssteuer» för öfverskottet utgå med hela det belopp, som exportpremien för råsocker utgjorde.

eller ståltråd. I stängslet få ej finnas flere ingångar än som oeftergiffigen är nödvändigt för samfärdseln till och från fabriken.

Är ej hela fabriken inhägnad utan äro blott särskilda lokaler afstängda, få till samma lokaler ej finnas flere ingångar än som är oeftergiffigen nödvändigt för fabriksrörelsen. Alla från fabriken ledande dörrar skola vara inrättade för åsättande af kronans lås. Fönster och liknande öppningar å de särskildt afstängda fabriksrummen skola vara försedda med galler af järn eller ståltråd.

Tillämpningen af dessa bestämmelser om fabrikernas yttre anordning föranledde gifvetvis åtskilliga kostnader i afseende å äldre fabriker, då konsumtionsbeskattningen först infördes i Tyskland. Enligt kommitterade meddelad uppgift skall staten, som åtagit sig dessa kostnader, för öfvergångens genomförande haft att därför vidkännas utgifter till belopp af omkring 3,000,000 mark.

Fabriksägaren är skyldig dels att upplåta för kontrollen vid fabriken erforderliga expeditionsrum och att förse desamma med nödiga möbler, dels att, på särskild anmodan, upplåta ett lämpligt och med tillräckliga möbler försedt rum till uppehåll för de vid fabriken anställde kontrolltjänstemännen utom tjänsten och nattetid, dels ock att draga försorg om att nämnda rum behörigen underhållas, rengöras, belysas och eldas. Vidare kan fabriksägaren, i fall af behof, åläggas att efter närmare anvisning af skattemyndigheterna bereda bostad åt de för fabriken öfvervakande ständigt anställde kontrolltjänstemännen. För alla nu berörda, tillverkaren åliggande förpliktelser, utom ifråga om skyldigheten att upplåta expeditionsrum, är tillverkaren berättigad att uppbära ersättning från statskassan.

I fråga om fabriksägarens skyldigheter är slutligen att märka, att det åligger honom att tillhandahålla erforderliga vågar och vikter för kontrollvägning af socker.

Om ny fabrik anlägges eller äldre fabrik ombygges, skall dess förrinnan byggnadsplanen föreläggas vederbörande myndighet för inhämtande af dess godkännande. Senast sex veckor före arbetets upptagande vid en ny eller ombyggd sockerfabrik skall fabriksägaren inlämna en uppgift om samtliga till fabriken hörande, därmed förbundna eller omedelbart dit gränsande lokaler, äfvensom ingifva beskrifning och plan öfver lokalerna. Är fabriken fullständigt inhägnad, skall beskrifningen omfatta hela det inom inhägnaden belägna fabriksområdet. Ingen förändring får verkställas å fabrikslokal, belägen inom dylik inhägnad, med mindre skattemyndigheterna därtill lämna tillstånd.

Innan arbetet vid en sockerfabrik för första gången tager sin början, skall fabriksägaren inlämna en beskrifning öfver det tekniska förfaringssättet vid tillverkningen och därvid särskildt uppgifva, hvilka slag af betsocker som skola framställas. Innehafvare af sockerfabriker, där betor förarbetas, skola minst en vecka före hvarje kampanjs början göra skriftlig anmälan om hvilken dag tillverkningen skall upptagas. Ägare af annan sockerfabrik behöfver göra sådan anmälan endast innan fabriken för första gången öppnas. I anmälan skall lämnas uppgift, huruvida tillverkningen skall fortgå oafbrutet eller med hvilka regelbundna afbrott arbetet skall bedrivas, så ock om den dagliga arbetstiden. Sker ett oförutsedt afbrott i tillverkningen, skall anmälan göras omedelbart efter afbrottet, och skall arbetets återupptagande efter dylikt afbrott anmälas skäligen tid i förväg.

Sockerfabrikerna äro underkastade ständig bevakning af de tjänstemän, som äro fast anställda vid kontrollen öfver de indirekta skatterna. Så länge arbetet pågår, utöfvas denna bevakning dag och natt; för den tid, då arbetet hvilar, anordnas kontrollen, på sätt skattemyndigheterna närmare förordna. För den tid, under hvilken ständig bevakning af sockerfabrik icke äger rum, vidtagas därstädes sådana säkerhetsanordningar, att intet socker kan bortföras därifrån utan kontrollens vetskap. Till dylika anordningar hör, att vissa redskap genom åsättande af kronans lås eller eljest göras obrukbara samt att det i fabriken befintliga sockret sättes under försegling. Om en sockerfabrik för längre tid än fyra veckor försättes utom den ständiga bevakningen, skall kontrollpersonalen, med ledning af de uppgifter, som tillverkaren är skyldig afgifva, fastställa, huru stort förråd af färdigt socker, som i fabriken förefinnes, och upplägges därefter sockret i särskilda magasin under kronans lås. Allt socker, som vinnes i råsockerfabrikerna, skall af fabriksägaren till vikten bestämmas. Då inhemskt betsocker eller annat socker till hvitbetssockerfabrik införes, skall anmälan därom göras till kontrollpersonalen, som har att företaga granskning af anmälan's riktighet.

Vidare åligger det fabriksägaren att i enlighet med fastställt formulär föra bok öfver hela sin tillverkning, utvisande, å ena sidan, myckenheten och beskaffenheten af det socker och de olika sockerhaltiga ämnen, som vid tillverkningen förarbetas, samt, å andra sidan, af de vid tillverkningen framställda produkterna. Tillverkarens räkenskaper skola ständigt hållas kontrolltjänstemännen tillhanda och skola utdrag af desamma å bestämda tider insändas till den centrala skattemyndigheten.

Då socker skall utlämnas från fabrik, skall därom till vederbörande uppbördsmyndighet ingifvas en skriftlig anmälan, med angifvande af sockrets slag samt sättet för utlämnandet. Det socker, som omedelbart utlämnas till fri disposition, skall af kontrollen uppvägas, men kan vägningen inskränkas till provvägning, då fråga är om utlämnande af socker i samma slags kolli. Sådan provvägning får inskränkas till två procent af antalet till utlämnande anmälda kolli, såvida icke vid vägningen vikten af något kolli med mer än två procent öfverstiger den anmälda.

Det socker, som vid utlämnandet från fabrik icke skall öfvergå i den fria marknaden, skall åtföljas af särskild förpassning. Sådan skall alltid begagnas, när obeskattadt socker exporteras, samt när sådant socker skall öfverföras från en sockerfabrik till a) en annan sockerfabrik, b) en fabrik, som har tillstånd att begagna obeskattadt socker såsom råämne vid tillverkning af sockerfabrikat för export eller vid tillverkning af andra fabrikat än sådana, som äro afsedda till konsumtion, eller c) särskildt sockernederlag.

Visar det sig vid försändning af obeskattadt socker, att till destinationsorten ej framkommit den i förpassningen upptagna mängd socker, skall skatt därför erläggas. Om emellertid vid försändning under försegling af obeskattadt socker den under transporten försvunna sockermängden icke öfverstiger en procent af den förpassade mängden, fästes ej något afseende vid undervikten, när det kan antagas, att densamma uppkommit allenast iföljd af naturliga orsaker och ingen grund föreligger att misstänka, att någon del af sockret under transporten undan-snillats.

Ändamålet med uppläggandet af socker på nederlag är att uppskjuta erläggandet af skatten därför. Sådant uppläggande kan få ske antingen å offentliga nederlag eller å privata lagermagasin, som äro ställda under kronans lås. I enahanda ordning kan uppläggning äfven få äga rum af sockerhaltiga varor, för att, om vid deras tillverkning användts obeskattadt socker, tills vidare uppskjuta sockrets beskattande, eller, om beskattadt socker användts, lämna tillfälle till restitution af skatten. Då varor uttagas från nederlag för att utlämnas till fri disposition, skall den å varorna belöpande sockerskatten inbetalas.

Innehafvare af ett privat-nederlag är pliktig att på anmodan utan ersättning tillhandahålla kontrollpersonalen ett lämpligt med erforderliga möbler försedt, eldadt och belyst rum för verkställandet af de erforderliga expeditiönsåtgärderna och inventeringarna i nederlaget, och

skall han jämväl tillhandahålla justerad våg och erforderligt arbetsbiträde för expeditiönsåtgärderna.

Öfver allt socker, som upplägges på nederlag, föres en särskild lagerbok. Från nederlag må i regeln ej utlämnas mindre mängd socker på en gång än 500 kilogram. Om sättet för sockers utlämnande från nederlag och om dess försändande därifrån under förpassning gälla för öfrigt i tillämpliga delar de bestämmelser, som angå sockerfabrikerna.

Österrike-Ungern.

I dessa länder tillämpades länge en redskapsbeskattning. Då emellertid detta beskattningssätt vid exportens tillväxt alltmer ökade de premier, som kommo sockerfabrikanterna till godo, och ett år till och med ledde till att utförselgodtgörelsen öfversteg beloppet af den influtna skatten, nödvändiggjordes öfvergången till ett nytt skattesystem. Genom den i hufvudsak ännu gällande sockerskattelagen af den 20 juni 1888 tillämpas från den 1 augusti nämnda år i Österrike-Ungern en ren *konsumtionsbeskattning*.

Sockerskatten utgör för betsocker och allt annat socker af liknande slag, oafsedt sockrets renhet, 38 kronen (1 krone=76 öre) per 100 kilogram. För andra slags socker, såsom stärkelsesocker, maltos och dylikt, är skatten allenast 6 kronen per 100 kilogram. Restmelass, som icke kan användas till människoföda, är skattefri.

Vid import af utländskt socker erlägges jämte konsumtionsskatten särskild tullafgift, som tidigare varit betydligt högre än nu, då den på grund af Brysselkonventionen per 100 kilogram utgör 6 francs för raffinad och därmed likställdt socker samt 5 francs 50 centimes för annat socker.

Sockerfabrikerna skola vara fullständigt inhägnade och omgifna af ett minst 2 meter högt stängsel, bestående af mur, plank, galler eller taggstaket. Vid äldre fabriker kan afstängningen delvis bildas af byggnader, dock så att i desamma icke får finnas någon öppning till det yttre och att, om i desamma finnas öppningar, genom hvilka en förbindelse utåt kan äga rum, desamma skola vara stängda med ståltråds-galler med mellanrum af högst 5 centimeters bredd.

Består stängslet af ett plank, galler eller taggstaket, få plankets bräder eller gallrets stolpar vara skilda från hvarandra med högst 7 centimeters mellanrum. I fabriker, som upprättats efter det lagen träd

i kraft, får afståndet från stängslet till de inom eller utom detsamma belägna byggnader icke utgöra mindre än 5 meter. I äldre fabriker får ny byggnad ej uppföras på mindre afstånd från stängslet än nyss sagts. I stängslet få blott förekomma ingångar, som äro nödvändiga för fabriksdriftens uppehållande, och få under dagen högst fyra och under natten högst två ingångar hållas öppna. De vid vanligt bruk ej begagnade ingångarna skola af de för fabriakens öfvervakande anställde tjänstemän stängas med kronans lås och få blott i kontrollpersonalens närvaro öppnas vid tillfällen, då sådant är nödvändigt.

Föreskrifterna om fabrikeras anordning i öfrigt, om tillverkarens anmälningsskyldighet, om sockrets vägning och utlämnande från fabriker, samt om sockers transport och uppläggning på nederlag, äro i hufvudsak öfverensstämmande med de i Tyskland gällande bestämmelserna, ehuru i regel strängare för tillverkaren. Någon kemisk undersökning af sockrets olika slag äger i regel ej rum, utan får smaken afgöra till hvilket slag sockret hör. I tveksamma fall uttages dock af kontrollpersonalen prof af sirup, som insändes för undersökning till en särskild undersökningsbyrå.

En egendomlighet i afseende å kontrollen äro de bestämmelser, som afse en tillsyn öfver socker, som redan utlämnats till fritt bruk. Hvarje fabrik måste nämligen hafva ett enligt gällande varumärkeslag registrerad varumärke, som i föreskrifven ordning skall anbringas å olika slags till försäljning färdigt socker. Beskattadt socker skall dessutom, innan detsamma bortföres från tillverkningsstället eller från nederlag, förses med ett kontrollmärke af vederbörande myndighet. Finansministrarna bestämma sättet och de närmare villkoren för sockerprodukters förpackning. Inom tullgränsen måste allt skattepliktigt socker, som förekommer utom fabriker eller nederlag vara försedt med kontrollmärke, till dess detsamma för detaljförsäljning, konsumtion eller annat ändamål måste uttagas ur det med kontrollmärke försedda emballaget. Socker, som skall vara försedt med kontrollmärke, skall, om det anträffas utan kontrollmärken, eller med förfalskade, efterapade eller redan använda märken, behandlas som obeskattadt, respektive oförtulladt socker.

En hvar, som efter den 1 augusti 1888 fortsätter äldre eller börjar ny handel eller försäljning af socker, har att därom göra särskild anmälan. Om en sådan person mottager socker, som ej är försedt med behörigt kontrollmärke, är han underkastad straff, såvida han ej inom 48 timmar efter mottagandet därom gör anmälan till vederbörande kontrollmyndighet. Vid öppnandet af emballaget skall sådan handlande

förstöra kontrollmärket. I hvarje fall, då dylikt märke bortfaller, åligger det handlande eller den, som ombesörjer transport af sockret, att styrka det sockret i behörig ordning beskattats eller förtullats.

Frankrike.

Sockerlagstiftningen i detta land har varit mera invecklad än annorstädes, hufvudsakligen till följd däraf att vid beskattningens anordning hänsyn måst tagas icke blott till statskassans behof och hvitbetssockertillverkarna utan äfven till de franska kolonierna. Allt ifrån sockerskattens första införande har i Frankrike kontrollen å densammas utgörande, i likhet med den franska skattekontrollen i allmänhet, varit både omständlig och för fabrikerna besvärlig, beroende detta till stor del därpå, att man vid beskattningen hittills icke byggt på något enhetligt system utan på en kombination mellan olika principer för sockerbeskattningen.

Ursprungligen tillämpade man en fabrikatskatt, som påfördes olika slags socker efter deras antagna renhet. Vid kontrollen begagnade man sig emellertid icke blott af råsockrets vägning och undersökning utan jämväl af betsaftens uppmätning och afprofning med densimeter. Efter en kortare tids försök med att införa en betsaftsbeskattning återgick man till det ursprungliga systemet, som i hufvudsak var gällande till år 1884. Sistnämnda år infördes en beskattning efter betornas vikt och ett antaget utbyte af 7 procent. Då emellertid utbytesberäkningen snart nog visade sig vara för låg, infördes år 1887 ett stadgande om en särskild skatt å den del af tillverkningen, som öfversteg det legala utbytet. Därefter återinfördes år 1891 reellt om än ej formellt en produktbeskattning. Alla sockerfabriker, såväl råsockerfabriker som raffinaderier, hafva nämligen ända sedan dess stått under en kontroll, hvarmed afsetts att kunna utröna hela mängden af tillverkad socker. Denna kontroll har dock visat sig svår att genomföra i afseende å raffinaderierna, då skatten, såsom till sin natur en fabrikatskatt, påförts råsockret vid dess införande i raffinaderierna. Då skatten å råsockret utgått efter ett visst beräknadt raffinadutbyte, men rendementsberäkningen gjort, att en viss del af sockret till följd af beräkningens ofullständighet blifvit obeskattadt, har man under en följd af år sökt komplettera skatteberäkningen genom att undersöka restmelassen i raffinaderierna. Befanns det nämligen vid undersökningen, att melassen innehöll mindre socker än som beräknats vid råsockrets

införande i raffinaderiet, påfördes raffinadören sockerskatt för det utbyte i socker, som han utvunnit utöfver det beräknade.

Som nyssnämnda metod att genom restmelassens undersökande bestämma det verkligen utvunna raffinadutbytet ur råsockret, enligt den ständiga Brysselkommissionens beslut förklarats icke stå i öfverensstämmelse med bestämmelserna i konventionen, har Frankrike måst under innevarande år införa en ytterligare ändring i sin sockerlagstiftning, hvarigenom kontroll införts i raffinaderierna öfver mängden af allt därstädes tillverkad och därifrån utgående socker. Man kan därför säga, att Frankrike numera tillämpar en *konsumtionsbeskattning*, om än ej i dess renaste och därför enklaste form.

Sockerfabrikerna skola vara på visst sätt anordnade. Föreskrifter om fabrikernas fullständiga afstängning genom murar eller plank förekomma emellertid icke, utan äro bestämmelserna om fabrikernas yttre beskaffenhet inskränkta därtill, att fabrikerna icke få vara sammanbyggda med andra byggnader, att alla öppningar och fönster skola vara försedda med järngaller, med högst fem centimeters mellanrum, att i hvarje fabrik i regel allenast en ingång får hållas öppen, samt att öfriga ingångar, då de icke tillfälligtvis måste hållas öppna, skola sättas under kronans lås.

Enligt lagen den 27 januari 1903 utgår skatten för raffinad af mer än 98 procent rendement med 25 francs (1 franc = 72 öre) per 100 kilogram af dess verkliga vikt. Då emellertid skatten i första hand beräknas på det råsocker, som införes i raffinaderierna, stadgas särskildt, att skatten för sådant socker skall utgöra 25 francs per 100 kilogram däri genom sackarimetrisk analys befunnet raffinadsocker. Bestämningen sker sålunda, att från den genom polarisation utrönta sockerhalten afdragas två gånger sockrets procenthalt af drufsocker och fyra gånger den procenthalt aska, som erhållits efter sockrets fuktning med svafvelsyra och inaskning. Vid skatteberäkningen afdragas dessutom 1 ½ procent af sockrets vikt såsom den antagna raffinationsförlusten.

Det gällande beskattningssättet med dess talrika sockeranalyser erfordrar en större och dyrbarare kontrollpersonal än om det anordnades så, att allt socker först vid dess öfvergående i allmänna marknaden påfördes skatten efter en skattesats, som icke toge hänsyn till sockrets olika renhet. Ännu mer besvärlig är den franska sockerkontrollen därigenom, att man, sedan den år 1884 införda vägnings af betorna år 1903 afskaffats, såsom en sekundär kontroll numera återinfört en viss undersökning af betsaftens mängd och täthet.

Nederländerna.

Intill den 1 september 1897 tillämpades hufvudsakligen en betsaftbeskattning. Tillverkaren ägde visserligen att välja mellan en produktbeskattning i form af fabrikatskatt och en beskattning efter betsaftens mängd och täthet, men då den senare beskattningsmetoden beredde tillverkaren en premie, föredrogs densamma allmänt.

Genom den ännu gällande sockerskattelagen af den 29 januari 1897 infördes emellertid en *konsumtionsskatt*. Denna utgår nu för allt raffineradt socker, som utlämnas till konsumtion med 27 floriner (1 florin = 1 krona 50 öre) för 100 kilogram. Med raffinad likställes råsocker med ett rendement öfverstigande 98 procent. För socker af annat slag — vare sig finare eller sämre — utgår skatten i proportion till rendementet.

Med rendement förstås enligt sockerskattelagen: i fråga om råsocker den genom polarisation bestämda sockerhalten, minskad med två gånger sockrets procenthalt af drufsocker och fyra gånger dess procenthalt aska efter frändrag af olösliga ämnen däri, samt i fråga om bastard den genom polarisation utrönta sockerhalten.

Melass eller sirup från inhemsk hvitbetssockertillverkning eller inhemsk raffinering är fri från skatt, om dess kvotient icke öfverstiger 68.

Några bestämmelser om sockerfabrikernas afstängning genom mur eller plank förekomma ej. Ändamålet att åstadkomma en fullt effektiv kontroll har man däremot sökt vinna genom meddelandet af noggranna föreskrifter om fabrikernas anordning, om stängsel för fönster och dörrar, som ej alltid kunna öfvervakas, om tillverkarnes skyldighet att på tillverkningens olika stadier göra anmälningar till kontrollpersonalen, om allt förfärdigadt sockers uppläggande under kronans lås och om vägning och proftagning af socker, som lämnar fabrikerna, så ock framför allt genom bestämmelsen att såväl råsockerfabriker som raffinaderier ständigt, såväl natt som dag, skola stå under kontrolltillsyn.

När socker utlämnas till fritt bruk, skall skatten därför erläggas. Uttages socker från fabrik för att öfverföras till annan fabrik eller nederlag, skall transporten ske under förpassning.

Belgien.

Under lång tid har sockertillverkningen i Belgien beskattats efter betsaftens mängd och täthet. Från den 1 september 1903 tillämpas en ny lag af den 21 augusti 1903, som är grundad på en ren *konsumtionsbeskattning*. Skatten, som utgår vid sockrets utlämnande till fritt bruk, utgör för alla slags socker 20 francs (1 franc=72 öre) och för sirup 10 francs per 100 kilogram. Restmelass är skattefri.

Liksom i Nederländerna fordras ej, att sockerfabrikerna afstängas med murar eller plank. Hvad råsockerfabrikerna beträffar, gäller, att kontrollen skall gå ut på ett noggrant iakttagande af de olika stadierna af tillverkningen, hvilket underlättas bland annat därigenom, att centrifugering och insäckning af råsocker ej får ske annat än i en särskildt anordnad lokal i fabriken och att berörda åtgärder af tillverkaren icke få vidtagas förrän efter skedd anmälan till kontrollpersonalen. Så snart förfärdigadt råsocker uttagits ur centrifugerna insäckas det i kollin af lika vikt och väges af kontrolltjänstemännen. Efter vägningen skall sockret omedelbart inläggas på magasin under kronans lås eller eljest sättas under bevakning. Såsom en sekundär kontrollåtgärd hafva bibehållits vissa bestämmelser om undersökning å betsaftens mängd och täthet. Raffinaderiernas yttre anordning är bestämd så, att de ej få hafva mer än en enda utgång och att alla andra öppningar skola vara stängda med järngaller, som icke få äga större mellanrum än 3 centimeter. Finansministern kan dock i förekommande fall föreskrifva lättnader i afseende å bestämmelsen om utgången från fabriken. Allt socker, som tillverkas i ett raffinaderi, skall uppvägas i kontrolltjänstemäns närvaro och omedelbart uppläggas på magasin, eller i fråga om flytande socker, fyllas på cisterner, som kunna sättas under försegling. Sockrets uttagande sker därefter under kontroll och äger rum antingen genom sockrets utlämnande till fritt bruk eller genom dess uppläggande å nederlag eller genom export.

Ryssland.

I detta land tillämpas en produktbeskattning, som närmast är att anse såsom en *konsumtionsskatt*. Skatten utgör 1 rubel 75 kopek (1 rubel = 1 krona 92 öre) per pud (1 pud = 16,38 kilogram), motsvarande

20,5 öre per kilogram, för det tillverkade sockret utan afseende å dess beskaffenhet. Dessutom utgå särskilda tillverkningsafgifter dels från råsockerbruket dels ock från raffinaderierna.

Tullen utgör 4 rubel 50 kopek (3 rubel i guld) per pud råsocker och 6 rubel (4 rubel i guld) för pud raffinad, hvilka tullsatser förhindra all import.

Ehuru Ryssland redan nu har alla sockerfabriker afstängda och under ständig bevakning och dess skattesystem således därutinnan uppfyller Brysselkonventionens bestämmelser, har Ryssland hvarken biträdt konventionen eller af den ständiga kommissionen ansetts berättigad därtill. Försäljningen af socker inom landet är genom särskilda bestämmelser reglerad på ett sätt, som gör att exporteradt ryskt socker måste anses komma i åtnjutande af premier. Ministerrådet äger nämligen årligen fixera ej mindre ett normalt sockerpris utan ock den kvantitet socker, som sockerfabrikerna äga utlämna för ofvanupptagna skattesats. Önskar en fabrik utlämna mer socker än som belöper å dess andel i nämnda kvantitet eller fabriken s. k. kontingent, drabbas sådant socker af dubbel skatt. Då dessa bestämmelser äro ägnade att konstladt drifva upp det inhemska sockerpriset, och hela anordningen, som i själfva verket innebär en kartellering af sockerindustrien med statens bistånd, därigenom uppmuntrar tillverkarne att äfven till lägre pris än tillverkningskostnaden exportera det produktionsöfverskott, som den inhemska konsumtionen till följd af de höga prisen icke kan tillgodogöra sig, måste det exporterade sockret betraktas såsom premieradt till ett belopp, motsvarande skillnaden mellan det uppdrifna priset inom landet och det pris, som där eljest varit det naturliga. Tendensen att utföra socker har likväl på sista tiden minskats, då numera medgifvits, att ett års öfverskott af socker kan få ingå i följande års kontingent.

Öfriga länder i Europa.

Af de i sockerkonventionen deltagande länderna har *Italien*, som väl producerar men ej exporterar socker, i likhet med Sverige befriats från skyldigheten att så anordna sitt skattesystem, att mängden tillverkad socker vid beskattningen verkligen utrönes. Emellertid tillämpas numera i Italien liksom i *Spanien* en ren *konsumtionsbeskattning*.

Slutligen märkes *Storbrittanien*, som väl icke har någon inhemsk hvitbetssockertillverkning, men af hänsyn till sina kolonier biträdt kon-

ventionen. Det antages nämligen, att koloniernas socker numera skall komma till större användning i moderlandet än under de senare årtiondena, då de större sockerproducerande länderna såsom Tyskland, Österrike-Ungern och Frankrike till följd af sockerpremierna kunnat till underpris utbjuda sitt produktionsöfverskott till England. Konventionen har också redan medfört en höjning af sockerprisen, om än dessa icke på långt när stå på samma punkt som för tio eller tolf år sedan.

Nord-Amerika.

Här har hvitbetssockertillverkningen under de senare åren med framgång börjat bedrivas vid sidan af den rätt betydande tillverkningen af socker ur sockerrör. Emellertid räcker icke den inhemska produktionen till att fylla konsumtionen, som därför täckes genom import från Europa. Sedan Kuba nyligen kommit i närmare förhållande till Förenta Staterna och därefter kan väntas nå en större utveckling än under den spanska tiden, lär det kunna antagas, att sockerproduktionen där kommer att betydligt tillväxa och att den europeiska sockertillverkningen följaktligen kommer att få lida afbräck på en af sina förnämsta marknader.

Sockerprisen.

Sockerprisens växling på världsmarknaden under åren 1891—1903 framgår af följande sammanställning, däri prisen afse tyskt betsocker af 88 procent fob Hamburg i kronor per 100 kilogram och vid hvars upprättande primäruppgifterna, som afse shilling per engelsk cwt, reducerats under antagandet att 1 shilling = 90 öre och 1 cwt = 50 kilogram.

	Lägst.	Högst.	Medeltal.
1891	22,84.	25,88.	24,30.
1892	23,18.	26,10.	24,45.
1893	22,39.	33,30.	27,15.
1894	15,41.	23,18.	20,36.
1895	16,43.	19,58.	17,54.
1896	15,98.	22,61.	18,79.
1897	14,96.	17,21.	15,86.
1898	16,28.	18,38.	17,02.
1899	16,20.	20,03.	18,04.

	Lägst.	Högst.	Medeltal.
1900	16,20.	22,16.	18,56.
1901	11,81.	16,76.	14,48.
1902	10,58.	14,40.	12,08.
1903	13,84.	15,30.	14,78.

Sockerbeskattningen och sockerindustrien i Sverige.

Efter den i det föregående lämnade framställningen af sockerbeskattningens nuvarande anordning i de förnämsta sockerproducerande länderna öfvergå kommitterade till en redogörelse för den svenska sockerbeskattningen och sockerindustriens utveckling och nuvarande läge i Sverige.

Sedan lång tid tillbaka har i Sverige funnits tull vid införsel af socker. På den tid, då intet hvitbetssocker tillverkades inom landet, hade tullen visserligen till hufvudändamål att bereda statskassan en inkomst, men äfven att genom skillnaden i tullsatserna för raffinad och råsocker bereda ett skydd för den sedan gammalt inom landet existerande raffinationsindustrien. Då senare den inhemska betodlingen och sockertillverkningen ur hvitbetor uppstod, gick det hos oss som i så många andra länder, nämligen så att statens sedan gammalt betydande inkomster af sockertullen i betydlig mån gingo tillbaka. Redan innan en dylik minskning i statsinkomsten gjort sig märkbar, ansågs emellertid nödigt att belägga hvitbetssockertillverkningen med skatt.

Först i senare hälften af 1860-talet framställdes förslag om beskattning af tillverkningen. Vid 1867 och 1868 årens riksdagar vunno enskildes motioner ej bifall, men då dessa förnyades år 1869, beslöt Riksdagen enligt bevillningsutskottets förslag, att tillverkningen af hvitbetssocker inom landet skulle åläggas särskild beskattning i förhållande till införseltullen å utländskt råsocker; att undantag från denna bestämmelse medgäfvos sålunda: att nämnda tillverkning finge skattefritt bedrivas till den 1 juli 1873, att från och med den 1 juli 1873 till den 1 juli 1876 tillverkningen endast skulle åläggas en skatt, motsvarande en femtedel, från och med den 1 juli 1876 till den 1 juli 1879 två femtedelar, från och med den 1 juli 1879 till den 1 juli 1882 tre femtedelar samt från och med den 1 juli 1882 till den 1 juli 1885 fyra femtedelar, allt af den vid dessa tider gällande tullsats å utländskt

råsocker af mörkare färg än n:o 18 af den i världshandeln gällande holländska standard; att den beskattningspliktiga sockerkvantiteten skulle bestämmas på det sätt, att, sedan den till sockerberedningen afsedda hvitbetssaften blifvit uppmätt och dess specifika vikt utrönt medelst densimeter, afkomsten i socker för hvarje 100 kannor saft och hvarje grad af densimetern vid en temperatur af + 15 grader Celsius beräknades till $9 \frac{236}{1000}$ skålpund, (hvilket motsvarar 1,500 gram för hektoliter); samt att hos Kungl. Maj:t i underdånighet anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes dels utfärda allmän författning i öfverensstämmelse med beslutet, dels ock låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till de reglementariska stadganden, hvilka i och för tillämpningen och kontrollen öfver beskattningen ansåges erforderliga. I den underdåniga skrifvelsen motiverades beslutet af dels den ej obetydliga minskning, som i statens tullinkomster af utländskt socker skulle genom fortfarande skattefrihet för den inhemska sockertillverkningen af hvitbetor uppkomma utan motsvarande lindring i skattebördan å sockerförbrukningen, och dels behovet af skydd och uppmuntran för odling och sockerberedning af hvitbetor under denna närings utvecklingsperiod.

I öfverensstämmelse med Riksdagens beslut utfärdade Kungl. Maj:t den 15 oktober 1869 kungörelse om att hvitbetssockertillverkningen skulle beskattas i förhållande till sockertullen samt om de bestämda tiderna för skattens påförande och förhöjning. Vidare uppdrog Kungl. Maj:t åt en kommission att afgifva utlåtande i fråga om lämpligaste grunden för beskattningen tillika med förslag till erforderliga reglementariska föreskrifter. I afgifvet betänkande af den 28 september 1872 förordade kommissionen, vid jämförelse af de olika sätten för ordnande af hvitbetssockerbeskattningen, att skatten skulle utgå efter de afverkade betornas vikt och att utbytet skulle bestämmas för råa betor till $7 \frac{1}{2}$ procent och för torkade betor till $37 \frac{1}{2}$ procent råsocker af mörkare färg än n:o 18 af den holländska standarden. I enlighet härmed uppgjordes förslag till förordning i ämnet äfvensom till ordningsstadga. Hvad sålunda föreslagits låg till grund för Kungl. Maj:ts proposition i ämnet till 1873 års riksdag, som äfven i hufvudsak biföll förslaget, dock med den förändring att utbytet nedsattes till $6 \frac{1}{4}$ procent för råa betor och $31 \frac{1}{4}$ procent för torkade. Härefter utfärdades den 30 maj 1873 förordning och ordningsstadga.

Den 2 juni 1876 utkom kungörelse om den skatteförhöjning, som enligt Riksdagens öförmälda beslut af år 1869 skulle inträda den 1 påföljande juli.

Af åtskilliga fabriker för tillverkning af hvitbetssocker, som igångsattes vid slutet af 1860- och början af 1870-talet, var det allenast en fabrik, nämligen den ännu befintliga fabriken vid Arlöf, som ägde bestånd någon längre tid.

I följd häraf väcktes vid 1879 års riksdag förslag om tillverkningsavgiftens upphörande. Detta förslag bifölls väl icke, men föranledde ett Riksdagens beslut, att afgiften till den 1 juli 1882 fortfarande endast skulle utgöra två femtedelar af tullen å råsocker. Då nämnda tull vid samma riksdag höjdes från 18,8 till 23,5 öre för kilogram, innebar äfven detta en ökad förmån för industrien, hvars tullskydd vid det lagliga utbytet ökades från 11,3 öre till 14,1 öre.

I underdånig skrifvelse den 20 september 1881 anhöll Malmöhus läns hushållningssällskap, det Kungl. Maj:t ville till Riksdagen göra framställning om, att skatt å tillverkningen af hvitbetssocker måtte under en tidsrymd af tio år från och med år 1882 fastställas till högst två femtedelar af tullen å råsocker.

Innan framställningen af Kungl. Maj:t pröfvats, gjordes frågan genom särskilda motioner till föremål för behandling af 1882 års riksdag. Bevillningsutskottet föreslog, att skatten skulle höjas med en tiondedel och sedermera hvar femte år med en tiondedel samt från 1 juli 1897 utgöra åtta tiondedelar af tullen. Detta bifölls af Första Kammaren, hvaremot Andra Kammaren beslöt, att skatten fortfarande skulle utgöra två femtedelar af tullen. Vid gemensam omröstning segrade Andra Kammarens beslut, och den 16 juni 1882 utfärdades i öfverensstämmelse härmed ny förordning om beskattning af hvitbetssockertillverkningen i riket.

Oaktadt härefter industrien visade sig vara i besittning af stor utvecklingsförmåga, i det att nya fabriker började anläggas och betafverknigen öfverallt ökades, väcktes vid riksdagarne åren 1886 och 1890 motioner om beskattningens upphäfvande, hvilka dock ej biföllos. Samma öde rönt en vid 1889 års riksdag väckt motion om skattens höjande; men då motionen förnyades vid 1891 års riksdag, beslöt Riksdagen ej blott att höja skatten till hälften af tullens belopp, utan äfven att hos Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t vid framläggande af nådig proposition angående den tullsats å socker, hvartill tullkommitténs betänkande torde gifva anledning, jämväl täcktes taga under ompröfning, huruvida någon ändring i den nu utgående hvitbetssockeraccisen såväl i fråga om dess belopp som i afseende å själfva beskattningssystemet lämpligen kunde äga rum och därom i sådant fall hos Riksdagen göra framställning.

Om förhöjningen i beskattningen utfärdades kungörelse den 22 maj 1891, hvarjämte Kungl. Maj:t den 6 augusti 1891 uppdrog åt en kommitté, bland annat, att taga under ompröfning, huruvida anledning kunde förefinnas till förändring vare sig af beloppet utaf hvitbetssocker-tillverkningsavgiften eller af det gällande systemet för beskattning af nämnda tillverkning, samt att afgifva de förslag, som af en sådan pröfning kunde anses påkallade.

Efter fullgjordt uppdrag afgaf denna kommitté den 7 april 1892 sitt underdåniga betänkande. I fråga om förändring af beskattningssystemet fann kommittén, efter en längre utredning, att för det dåvarande anledning ej funnes att frångå det hittills i riket följda och efter betornas vikt lämpade beskattningssättet. Emellertid ifrågasatte kommittén, som afstyrkte hvarje förändring af skattens förhållande till sockertullen, en förhöjning af det utbyte, som dittills varit antaget, och föreslog i sådant hänseende att utbytet borde fastställas till nio procent. För att bereda tillverkarne en lättnad vid öfvergången till den nya skatteberäkningen föreslogs, att förhöjandet af det lagbestämda utbytet skulle ske successivt, så att det komme att beräknas från den 1 september 1893 till 7,5 procent och från den 1 september 1895 till 8,25 procent och från den 1 september 1897 till 9 procent.

I hufvudsaklig öfverensstämmelse med 1882 års förordning med tillhörande ordningsstadga framlade kommittén, med iakttagande af sina omförmälda grundsatser, förslag till förordning om beskattning af hvitbetssockertillverkningen i riket och till ordningsstadga för sockerfabrikerna i riket. Af de föreslagna bestämmelserna torde här behöfva anföras, att kommittén till förmån för de fabriker, som anlades i trakter, där hvitbetsodling dittills icke ägt rum, föreslog en föreskrift af innehåll, att, då ny fabrik anlades på mer än 40 kilometers afstand från annan i gång varande hvitbetssockerfabrik, skulle, där Kungl. Maj:t så pröfvade skäligt, utbytet ur betorna beräknas utgöra, under de tre första tillverkningsåren 5 och under de därpå följande tre tillverkningsåren 7 procent.

I öfverensstämmelse med Riksdagens beslut utfärdades den 19 maj 1893 de ännu gällande författningarna om beskattningen af hvitbetssockertillverkningen, hvilka i det väsentliga öfverensstämma med 1892 års kommittéförslag. Förordningen bestämde, att det skattepliktiga råsockret skulle beräknas efter de för tillverkningen använda betornas vikt sålunda, att etthundra kilogram råa betor skulle antagas lämna ett utbyte af nio kilogram socker. I fråga om tiden för skattehöjningens inträdande föreskrefs emellertid, i olikhet med kommitténs för-

slag, att utbytet ur betorna skulle beräknas, intill den 1 september 1894 till 7,5 procent och intill den 1 september 1895 till 8,25 procent.

I fråga om den af kommittén ifrågasatta skattelindringen för nyanlagda fabriker, stadgade 1893 års förordning i sin ursprungliga lydelse, att, om ny fabrik anlades på mer än 30 kilometers afstånd från annan i gång varande hvitbetssockerfabrik, skulle utbytet af etthundra kilogram råa betor vid den nya fabriken beräknas utgöra under de tre första tillverkningsåren två och under de därpå följande två tillverkningsåren ett kilogram mindre än det högsta utbyte, som beräknades vid någon äldre fabrik inom riket. I öfvergångsbestämmelserna stadgades härjämte särskildt, att vid den fabrik, som inom Gottlands län först anlades, skulle utbytet af etthundra kilogram betor beräknas utgöra under de tre första tillverkningsåren tre och under de därpå följande två tillverkningsåren två kilogram mindre än det högsta utbyte, som beräknades vid någon äldre fabrik inom riket.

På grund af omförmälda bestämmelser hafva de under höstarne 1894 och 1895 igångsatta hvitbetssockerfabrikerna i Köpinge, Karpalund, Roma och Karlshamn fått under de i förordningen afsedda tider åtnjuta medgifven skattelindring.

Det i 1893 års förordning såsom normalt antagna sockerutbytet af 9 procent har, efter det under de följande åren hvitbetornas sockerhalt allt mera stigit och fabrikerna genom teknikens förbättring kunnat ur betorna tillgodogöra sig allt mera socker, gång efter annan höjts sålunda, att det utgjort från och med den 1 september 1896 till den 1 september 1901 10,5 procent, från och med sistnämnda dag till den 1 september 1902 11,5 procent samt från och med den 1 september 1902 och allt fortfarande 12 procent.

I fråga om den år 1893 medgifna skattelindringen för särskildt belägna fabriker gjordes år 1896 den förändringen, att lindringen icke skulle komma andra fabriker till godo än sådana, som på grund af den äldre bestämmelsen redan kommit i åtnjutande af lägre utbytesberäkning än den i allmänhet stadgade. Sedan den 1896 igångsatta fabriken i Karlshamn undantagsställning den 1 september 1900 upphört och någon privilegierad fabrik därefter icke kunnat förekomma, borttogs bestämmelsen om skattelindringen år 1901 fullständigt ur förordningen.

Slutligen torde ej böra med tystnad helt och hållet förbigås, att vid flere riksdagar väckts förslag om att upphäfva beskattningen af den inhemska sockertillverkningen och att samtidigt nedsätta tullen till hälften. Dessa förslag, som skulle inneburi en betydlig minskning i statsinkomsten, hafva emellertid icke vunnit bifall.

Ehuru visserligen redan i slutet af 1830-talet några försök att tillverka socker af hvitbetor företogos i Sverige, dröjde det dock ganska länge, innan samma tillverkning här fick någon större omfattning. Först år 1853 började Skånska sockerfabriksaktiebolaget under ledning af disponenten J. Tranchell i Landskrona en mer betydande sockertillverkning af hvitbetor, som till en början mest odlades på bolagets egendom Säbyholm med underlydande. Betafverknigen ökades så småningom och uppnådde år 1866/67 en storlek af 15,510 ton betor.

Vid slutet af 1860- och början af 1870-talet utvidgades betodlingen i landet rätt väsentligt och anlades flere råsockerfabriker, däribland den ännu bestående fabriken vid Arlöf utanför Malmö samt fabriker i Halland, Östergötland och invid Stockholm. Sistnämnda fabriker fingo emellertid alla en kort varaktighet och den betodling, som begynt i de öfre delarna af landet, upphörde följaktligen snart nog.

Sedan fabriken i Landskrona år 1875 nedbrunnit, var fabriken i Arlöf under några år framåt landets enda hvitbetssockerfabrik. Men efter det Skånska sockerfabriksaktiebolaget år 1883 satt i gång sin nuvarande råsockerfabrik vid Säbyholm, och Lunds sockerfabriksaktiebolag år 1885 under ledning af disponenten A. J. Roman börjat en synnerligen framgångsrik verksamhet i råsockerfabriken vid Staffanstorp, dröjde det icke länge, förrän den inhemska hvitbetssockertillverkningen nådde en för våra förhållanden både hastig och storartad utveckling. Nya fabriker igångsattes sålunda år 1888 i Trelleborg, år 1890 vid Örtofta och i Helsingborg, år 1891 vid Jordberga och vid Kjöfinge samt år 1892 vid Hököpinge, alla dessa fabriker belägna inom de bördigaste och därför för betodling lämpligaste delarne af Malmöhus län.

Redan sistnämnda år började emellertid betodling bedrivas jämväl i Kristianstads län, i samband därmed att en fabrik i Engelholm började sin verksamhet. Påföljande år 1893 igångsattes icke mindre än sju nya fabriker, nämligen dels tre vid Teckomatorp, Klågerup och Eslöf anlagda, i samband med de äldre fabrikerna vid Säbyholm, Staffanstorp och Örtofta stående s. k. saftstationer¹⁾, där allenast saften afvinnes betorna för att i underjordiska ledningar föras till hufvudfabrikerna, dels ock fyra råsockerbruk. Af dessa sistnämnda höra två, de vid Köpinge och Svedala belägna, till Malmöhus län, en, fabriken vid Karpalund, till Kristianstads län och en, den vid Roma, till Gottlands län. År 1894 började en i Karlshamn belägen fabrik sin verksamhet inom Blekinge län.

¹⁾ Enligt nu gällande förordning om beskattning af hvitbetssockertillverkningen äro de s. k. saftstationerna fullständigt likställda med andra fabriker.

Det sista årtiondet har slutligen medfört igångsättandet af två nya sockerbruk inom Malmöhus län, nämligen ett vid Hasslarp år 1896 och ett vid Skifarp år 1901.

Ofvannämnda tjugu fabriker (däraf tre saftstationer) ägas af fjorton olika sockerfabriksaktiebolag, som efter tiden för deras bildande äro: *Skånska sockerfabriksaktiebolaget*, med fabriken vid Säbyholm och saftstationen vid Teckomatorp, *Malmö sockerfabriksaktiebolag* med fabriken vid Arlöf, *Lunds sockerfabriksaktiebolag*, med fabriken vid Staffanstorp och saftstationen vid Klågerup, *Trelleborgs sockerfabriksaktiebolag*, med fabriken i Trelleborg, *Helsingborgs sockerfabriksaktiebolag*, med fabriken i Helsingborg och Engelholm, *Örtofta sockerfabriksaktiebolag*, med fabriken vid Örtofta och saftstationen vid Eslöf, *Jordberga, Kjeftinge, Hököpinge, Karpalunds, Roma och Svedala sockerfabriksaktiebolag*, med fabriken på motsvarande platser, *Karlshamns sockerbruksaktiebolag*, med fabriken i Karlshamn, samt *Sockerfabriksaktiebolaget Union* med fabriken vid Köpinge, Hasslarp och Skifarp.

Åtskilliga af bolagen tillverka icke blott råsocker utan äfven raffinad, i det de antingen i anläggningar, som stå i förbindelse med vederbörande bolags råsockerbruk, raffinera socker, eller ock drifva raffinaderi-rörelse i själfständiga fabriker. Det förstnämnda gäller ifråga om Malmö sockerfabriksaktiebolags fabrik vid Arlöf, Helsingborgs sockerfabriksaktiebolags fabrik i Helsingborg samt Sockerfabriksaktiebolaget Unions fabrik vid Hasslarp. Sistnämnda bolag äger ett själfständigt raffinaderi i Ystad och Skånska sockerfabriksaktiebolaget ett dylikt i Landskrona.

Raffinationsindustrin representeras i vårt land härjämte af fyra särskilda bolag, som raffinera från andra fabriker inköpt eller från utlandet importeradt råsocker. Dessa bolag äro *Tanto aktiebolag* i Stockholm, *Aktiebolaget D. Carnegie & Co* i Göteborg, *Aktiebolaget Gripen* i Norrköping samt *Aktiebolaget Sockerraffinaderiet Öresund* i Lund.

På senaste tiden har i Lidköping anlagts en ny fabrik, där raffinering af socker redan tagit sin början och råsockertillverkning säges skola upptagas hösten 1904.

Samtidigt med att sockerindustrin inom landet nått sin här antydda omfattning, hvarigenom den under närmare ett tiotal år i hufvudsak varit i stånd att utan import af utländskt råsocker förse den inhemska konsumtionen med dess behof af socker, har betodlingen fått allt större omfattning. Medan sålunda sockerbruken till sin betafverkning under tillverkningsåret 1891/92 icke använde större areal för betodling än 9,571,40 hektar, utgjorde motsvarande areal åren 1902/03 och 1903/04 resp. 24,047,71 hektar och 27,377,10 hektar. Själfva äga sockerbruken

3,911 hektar jord, däraf vid pass en femtedel årligen kan användas till betodling.

Den sålunda utvidgade betodlingen har utan tvifvel varit till gagn för jordbruket i de delar af landet, där odlingen hittills bedrifvits. Då hvitbetan kräver en djupt plöjd, väl gödslad och omsorgsfullt skött jord, blir nämligen åkerjorden genom hvitbetsodlingen djupare och bättre bearbetad samt vinner i växtkraft och befrias från ogräs. Vid sådant förhållande och då jordens trädning ej vidare erfordras i samma utsträckning som förut, kan en egendoms areal lämna ej blott en värderik betskörd utan därjämte efter hand en större skörd af andra kulturväxter än som ägt rum, innan betodlingen vid egendomen infördes. Samtidigt sättes odlaren i tillfälle att genom inköp af affall från fabrikena eller betmassan till billigt pris hålla kreatur, som åter bereda rikare tillgång på naturlig gödsel och således i sin mån bidraga till jordens förbättrande.

Härtill kommer den säkra inkomst, odlaren har genom försäljningen af betskörden. Det kontraktsevenliga betpriset bestämmes till olika belopp, om leveransen sker vid upptagningen eller längre fram under kampanjen, i hvilket fall betorna för att ej frysa måste täckas med jord. I vissa kontrakt stadgas viss dag, vanligen den 1 december, såsom den tid, från hvilken vid betleverans det s. k. vinterpriset skall börja tillämpas. I andra kontrakt åter föreskrifves, att, oafsedt leveranstiderna, höstpriset skall gälla för ena och vinterpriset för andra hälften af hvarje odlares leverans. I hvarje fall plägar dock odlaren åläggas att före den 1 december aflämna viss del af sina betor.

Det kontraktsevenliga betpriset, som i regeln varit lika vid landets alla fabriker, har under årens lopp växlat något, såsom framgår af nedannämnda tabell öfver priset i kronor per 100 kilogram betor.

År.	Höstpris.	Vinterpris.
1876—1883	1,88	2,12
1884	1,76	2,00
1885	1,65	1,90
1886—1888	1,75	2,00
1889—1894	1,85	2,10
1895	1,66	1,86
1896	1,65	1,85
1897	1,35	1,55
1898	1,50	1,70
1899	1,65	1,85
1900—1902	1,75	1,95
1903	1,90	2,10

Innevarande års betpris är ännu ej fullt bestämdt.

Fabrikerna i Roma och Karlshamn hafva emellertid under hela sin verksamhetstid, med undantag af tillverkningsåret 1903/04, i sina kontrakt intagit särskilda bestämmelser om betpriset.

Den kostnad, fabrikerna hafva för betornas inköpande, ställer sig i regeln vida högre än det kontraktsevenliga priset gifver vid handen. Fabrikerna hafva nämligen åtagit sig en del af de med själfva betodlingen och betornas framförande till fabrikerna förenade utgifter. Dit hör i främsta rummet, att fabrikerna pläga kostnadsfritt förse sina betodlare med det för odlingen erforderliga fröet. I allmänhet åtgå för en hektar 24 kilogram frö å 65 öre, hvilket för hektar gör 15 kronor 60 öre. Under förutsättning att 30 ton betor skördas på hektar, ökas fabrikernas utgifter för hvarje 100 kilogram betor med 5,2 öre.

Lika litet som i Danmark har det hittills lyckats att i Sverige bedrifva någon odling af betfrö, utan inköpa fabrikerna därför det erforderliga fröet från några stora firmor i Tyskland.

Bland fabrikernas kostnader för betinköpen märkas vidare de, som sammanhånga därmed, att sockerfabrikerna vid järnvägsstationerna förvärfvat sig områden, där de odlare, som bo närmast, få aflämna sina betor. Anordnandet af dylika upplagsplatser med tillhörande våghus och betvågar medför naturligen för fabrikerna någon kostnad. Därtill kommer, att fabrikerna under olika tider betalt större eller mindre del af de järnvägsfrakter, som förorsakats af betornas transport till fabrikerna. För närvarande synes regeln vara, att fabrikerna åtaga sig hälften af nämnda fraktkostnad. Enligt tillgängliga uppgifter kan det antagas, att fabrikerna för fraktandet till fabrikerna af hvarje 100 kilogram betor hafva en utgift af 5 öre.

Vid bestämmandet af storleken af den kostnad för betornas anskaffande, som fabrikerna i verkligheten hafva att vidkännas måste man slutligen taga hänsyn därtill att, då de betor, som levereras till fabrikerna, i regeln icke äro så rena, som fordras för deras omedelbara afverkning, fabrikerna genom erläggandet till odlarne af det kontraktsevenliga priset i själfva verket äfven betala för en viss vikt ämnen, hvaraf fabrikerna icke kunna begagna sig vid sin tillverkning.

Beträffande betornas leveransdugliga beskaffenhet föreskrefs före tillverkningsåret 1903/04 i allmänhet allenast, att betorna vid leveransen skulle vara omsorgsfullt rengjorda samt fria från gröna nackar, att betorna ej finge vara grodda eller uppblandade med halm, tång, betblast eller dylikt samt att, om dessa villkor ej uppfylldes, leverantören hade att återtaga betorna eller åtnöja sig med det viktafdrag, som af

fabriken bestämdes. I regel fanns således i kontrakten icke någon föreskrift om en så kallad högsta smutsprocent, utan det stod i fabrikerernas skön att, därest ett levererad parti betor öfverhufvud taget mottogs, vid viktberäkningen mer eller mindre godtyckligt göra afdrag från bruttovikten. Fanns, såsom understundom var händelsen, bestämmelse om en högsta smutsprocent, stadgades, att om det vid proftvättning visade sig, att betorna höllo mindre än den bestämda procenten smuts, afdrag icke skulle göras från betornas vikt, men att i motsatt fall vid vägningen hela smutsprocenten skulle afdragas.

Frågan om afdrag vid betalning af hvitbetor för betorna vidhängande smuts utgjorde länge ett tvisteämne mellan betodlare och fabriker. Sedan emellertid under 1903 i betkontrakten intagits bestämmelse, att det för hvarje år fastställda priset afser fullständigt rena betor, att deras nettovikt, som skall ligga till grund för betalningen, skall utrönas genom proftvättning af hvarje levererad parti, samt att odlarne själfva eller genom gemensamt utsedda ombud skola äga utöfva kontroll öfver proftvättning och vägning af hvitbetor, torde tvisterna mellan odlarne och fabrikerne om smutsprocenten och det däraf beroende afdraget vid betalningen hafva i allmänhet upphört.

Oaktadt fabrikerne sålunda numera allenast betala för så kallade rena betor, lär dock hufvudsakligen till följd där af att proftvättningarna icke utföras med tillräcklig noggrannhet en jämförelse mellan den vikt betor, efter hvilken betalning erlägges till odlarne, och den vikt, efter hvilken betorna drabbas af skatt, visa, att fabrikerne i själfva verket för de kontrollvägda betor, som af dem afverkas, få vidkännas högre pris än det kontraktsevenliga, som utbetalas till odlarne. Enligt sockerfabrikerernas egna beräkningar skulle deras verkliga kostnader för betinköpen under tillverkningsåret 1903/04 hafva växlat mellan 2 kronor 46 öre och 2 kronor 11 öre per 100 kilogram och i medeltal hafva utgjort 2 kronor 25 öre för samma vikt betor.

Betskördarne äro naturligen hos oss liksom i alla andra länder af högst växlande beskaffenhet, och bero desamma väsentligen af de olika odlingsårens väderlek. Medan skörden under de för betodlingen gynsamma åren 1900 och 1901 uppgick till respektive 875,911 och 903,792 ton kontrollvägda betor, utgjorde den skörd, som erhöles år 1902, på grund af det årets regniga och kalla sommar, allenast 505,017, ton kontrollvägda betor. År 1903 utgjorde skörden 748,446 ton kontrollvägda betor. Att söka angifva ett medeltal för den skörd, som ett hektar jord afkastar, innebär också, om man fäster tillbörlig hänsyn till nämnda förhållande, stora svårigheter. Det torde emellertid kunna antagas,

att skördeafkastningen per hektar under år med gynnsam väderlek i allmänhet uppgår till 30,000 kilogram. Jämföras resultaten af betodlingen i Sverige med förhållandena i andra länder, visar det sig, att icke någon väsentlig olikhet förefinnes. Af en tabell, som inlagts å sid. 44 i den af byråingenjören doktor Å. G. Ekstrand och professorn H. Juhlin Dannfelt till kommitterade afgifna reseberättelse, framgår, att betskördarne under åren 1894—1902 i medeltal utgjort i Sverige 28,300, i Tyskland 31,060 och i Frankrike 27,900 kilogram per hektar. Äfven en jämförelse mellan Sverige och Danmark gifver vid handen, att betskördarne i regeln ställa sig lika i de båda länderna och att det olika skörderesultatet under olika år måste hänföras till de växlande väderleksförhållandena. Följande tabell utvisar betskördens storlek per svenskt tunnland i de båda länderna under hvart och ett af åren 1897—1902.

År	Betskörden i kilogram per tunnland	
	i Sverige Kontrollvikt.	i Danmark Inköpsvikt.
1897	15,118	15,488
1898	10,497	10,967
1899	11,774	12,758
1900	15,145	15,130
1901	15,997	15,622
1902	10,377	10,117

Att betodlingen har en stor ekonomisk betydelse för landet, framgår däraf, att de under kampanjen 1903/04 afverkade, kontrollvägda vitbetorna, såsom förut nämnts, utgjorde i det närmaste 750,000 ton och att efter ett medelpris af 2 kronor för deciton betor 1903 års skörd ägt ett värde af omkring 15,000,000 kronor. Till jämförelse härmed kan meddelas, att hveteskörden enligt statistiska centralbyråns sammandrag af Kungl. Maj:ts befallningshafvandes årsväxtberättelser för år 1903 under samma år uppgick till 1,954,700 hektoliter, motsvarande efter ett medelpris af 11 kronor för hektoliter ett värde af 21,501,700 kronor. Till extra arbetare torde betodlarne under samma år hafva utbetalt omkring 4,000,000 kronor.

Med väsentliga svårigheter är förenadt att beräkna det ekonomiska resultat, betodlingen kan anses medföra för betodlarne, och särskildt huru därmed ställer sig i Sverige i jämförelse med de hufvudsakligen likställda länderna Danmark och Tyskland.

I afseende å kostnaden för betodling i Sverige få kommitterade hänvisa till den vid betänkandet fogade, såsom *Bil. 4* intagna skrifvelse,

hvilken den 9 februari 1903 afgifvits af åtskilliga betodlare. Dessa hafva däri beräknat, att kostnaden för odling och transport af betor i medeltal uppgår till ett belopp af 472 kronor per hektar eller, under förutsättning att afkastningen uppgår till 30,000 kilogram betor per hektar, att odlingskostnaden för 100 kilogram betor alltså utgör 1 krona 57 öre. Då den betalning den svenske odlaren för närvarande betingar sig för betorna utgör medelsiffran mellan höst- och vinterpriset eller 2 kronor per hvarje 100 kilogram betor, skulle följaktligen betodlarens vinst på betodlingen kunna uppskattas till 43 öre för 100 kilogram skördade betor eller, med antagande af en afkastning af 30,000 kilogram på hvarje hektar, till 129 kronor på hvarje hektar, som användts till odlingen.

Hvad odlingskostnaden i Danmark angår, angifves densamma i den af herrar Ekstrand och Juhlin Dannfelt till kommitterade afgifna reseberättelse till 218 kronor 97 öre för danskt tunnland, motsvarande 396 kronor 44 öre per hektar. Under motsvarande förutsättning, som för Sveriges del antagits, eller att afkastningen uppgår till 30,000 kilogram för hektar, skulle odlingskostnaden för 100 kilogram betor alltså i Danmark utgöra 1 krona 32 öre. Den betalning, betodlarne i Danmark under de sista åren erhållit för betorna, utgör, enligt berörda berättelse, för 100 kilogram 1 krona 36 öre jämte för viss del af leveransen »nedkulingspenge», som för hvarje 100 kilogram bör antagas uppgå till 1 $\frac{1}{2}$ öre. Till detta kontanta pris för betorna 1 krona 37 $\frac{1}{2}$ öre bör man emellertid för att vinna ett med Sverige jämförligt tal lägga 10 öre, motsvarande det belopp, som utgör värdet af betsnitseln, som i Danmark gratis återlämnas till odlarne. Det pris, som den danske odlaren betingar sig, bör enligt kommitterades åsikt följaktligen kunna uppskattas till 1 krona 47 $\frac{1}{2}$ öre för 100 kilogram. Jämföres detta pris med det svenska, 2 kronor för 100 kilogram, skulle det danska priset ställa sig 52 $\frac{1}{2}$ öre lägre. I själfva verket skulle dock, enligt hvad från tillverkares sida gjorts gällande, prisskillnaden vara ännu större än nämnda siffra anger, då bestämmelserna om betornas leveransgiltiga beskaffenhet i Danmark skulle vara så mycket strängare än i Sverige, att fabrikerna i förstnämnda land icke behöfva betala något för betorna vidhängande rötter, smuts och dylikt, hvaremot i Sverige fabrikerna vid betleveranser få betala en intill 5 procent högre vikt än den kontrollvägda. Å andra sidan har däremot för kommitterade uppgifvits, att de danska sockerfabrikerna, för att bereda betodlarne lättnad vid betornas framförande till fabrikerna, pläga utlägga s. k. décauvillespår å vägar och åkrar, att, därest sådant utläggande icke äger rum, till

vederbörande odlare i stället betalas ett öfverpris af 12 öre för 100 kilogram levererade betor, att ofvanberörda s. k. »nedkulingspenge» skulle uppgå till högre belopp än ofvan beräknats samt att de danska betodlarne äro missnöjda med betalningen för betorna. De danska sockerfabrikernas direktör meddelar emellertid, att nyssnämnda öfverpris aldrig förekommit.

Äfven om man emellertid utgår därifrån, att de danska odlarne för sina leveranser hafva en ersättning af 1 krona 47 $\frac{1}{2}$ öre per 100 kilogram, utgör emellertid deras behållna vinst, sedan 1 krona 32 öre, motsvarande odlingskostnaden, afdragits, allenast 15 $\frac{1}{2}$ öre för hvarje 100 kilogram betor. Behållningen å hvarje hektar jord skulle sålunda i Danmark vid en skörd af 30,000 kilogram på hektar, icke utgöra mera än 46 kronor 50 öre eller vida mindre än i Sverige. Vid bedömandet af denna olikhet får man dock icke förbise, att, medan inga spannmålstullar förekomma i Danmark, den hos oss tillämpade tullen å säd genom spannmålsprisens uppdrifvande äfven måste medföra en höjning af betpriset.

Att göra en jämförelse mellan det ekonomiska resultatet af betodlingen i Sverige och Tyskland ställer sig ännu svårare, då odlings- och prisleghållandena i Tyskland, på sätt af merberörda reseberättelse framgår, ställa sig så väsentligt olika i landets olika delar. Såvidt kommitterade kunnat bilda sig ett omdöme i frågan, anse sig kommitterade därutinnan kunna såsom ett antagande uttala allenast, att betpriset i de västra delarna af Tyskland i det närmaste motsvara förhållandena i Sverige, medan däremot priset i de östra delarne af Tyskland snarare skulle motsvara det i Danmark gällande.

Samtidigt med att den svenska sockerindustrien under årens lopp alltmer och mer utvidgat sig, och betodlingen bredt ut sig öfver allt större arealer i olika delar af landet, har sockerhalten i de betor, fabrikerne haft att afverka, genom betfröets förädling samt själfva odlingsättets förbättrande visat en fortgående och jämn ökning. Resultatet af de undersökningar å sockerhalten i betorna, som fabrikerne årligen låta verkställa och som för tillverkningsåren 1898/1903 meddelas i *Bil. 6*, utvisar närmare denna öknings fortgång. I det stora hela har ökningen varit lika stor vid alla fabrikerne. Då ökningen fortgått äfven under tillverkningsåret 1903/04, torde man såsom regel kunna fastställa, att sockerhalten under de sex senare tillverkningsåren öfverallt ökats med mellan en eller två procent.

I sammanhang med att sockerhalten i hvitbetorna stegrats, har också det utbyte i råsocker, som fabrikerne utvunnit ur betorna, blifvit större. Uthytesprocenten har till och med vuxit hastigare än socker-

halten i betorna, beroende detta därpå, att fabrikerna allt mer sökt förbättra det tekniska förfaringssättet vid fabrikationen och framför allt genom anläggandet af s. k. sackaratfabriker infört en utsockring af den vid tillverkningen uppkommande melassen.

Det råsocker, som framställes ur hvitbetssaften, kallas första, andra eller tredje produkt, allt efter det sockret får utkristallisera efter en tidigare eller senare inkokning af sirupen. Då utbytet af andra och tredje produkt är af väsentligt sämre slag än första produkten och vid raffinering af råsockret icke anses kunna lämna mer än resp. 75 och 65 procent af hvad första produkten lämnar, bör vid bestämmandet af en fabriks utbyte i råsocker reduktion till första produkt ske af de kvantiteter, fabriken erhållit af de sämre produkterna. En sådan reduktion har iakttagits vid upprättandet af nedanstående för de tio tillverkningsåren 1893/1903 upprättade tabell öfver vikten af afverkade betor och tillverkad råsocker vid samtliga fabriker i Sverige.

Tillverkningsår.	Afverkade betor. Ton.	Tillverkad rå- socker, reduce- radt till 1 produkt. Ton.	Utbyte i % af betvikten.
1893/94	373,962	41,405,5	11,08
1894/95	628,480	70,443,8	11,21
1895/96	538,708	60,099,1	11,34
1896/97	890,240	102,568,1	11,52
1897/98	716,141	86,246,5	12,04
1898/99	480,931	58,080,5	12,08
1899/00	622,046	79,593,4	12,80
1900/01	875,911	113,318,1	12,94
1901/02	903,792	123,749,0	13,69
1902/03	505,017	71,598,2	14,17

Häraf framgår, att utbytesprocenten för hvart och ett af de tio tillverkningsåren visat en ökning och att dess sammanlagda belopp öfverstigit 3 procent.

Den storartade utvecklingsförmåga, hvaraf den svenska hvitbetssockerindustrien under senare hälften af 1880-talet och första hälften af 1890-talet visade sig mäktig, medförde snart, att den stora import af socker, vare sig raffinad eller råsocker, som tidigare för fyllandet af landets sockerbehof ägt rum, hastigt sjönk. Medan sålunda ännu under år 1893 infördes ej mindre än 26,583 ton råsocker och 4,622 ton raffinad, utgjorde importen år 1898 allenast 510 ton råsocker och 219

ton raffinad. Med undantag af åren 1899 och 1900, då importen af råsocker till följd af de dåliga betskördarna åren 1898 och 1899 steg till respektive 12,330 och 12,496 ton, har sockerimporten sedermera varit af samma obetydliga storlek som under år 1898. Af sockerhaltiga varor är det allenast sirup, som är föremål för någon betydligare import, och införes däraf årligen sedan åtskilliga år tillbaka i medeltal omkring 15,000 ton. Med det hos oss hittills tillämpade beskattningssystemet har nämligen någon inhemsk sirupstillverkning icke kunnat bedrivas, då ju betskatten utgår med lika högt belopp för all fabriksmässig tillverkning af sockerhaltiga varor vare sig i fast eller flytande form. Tillverkningsskatten för sirup skulle nämligen under nuvarande förhållanden utgöra omkring 7 öre för kilogram. Då sirup af hvitbetor är betydligt underlägsen sirup af kolonialsocker, kan dock öfverhufvud betvivlas, att sirupstillverkning i större skala är sannolik här i landet.

Med undantag för sirup kan således sägas, att den svenska hvitbetssockerindustrien under senare år i det stora hela fullständigt varit i stånd att fylla den inhemska konsumtionens behof af socker. Då betskördarne olika år väsentligen växla, kan det väl något år, såsom också redan år 1897 visade sig vara fallet, inträffa, att öfverproduktion af socker skulle äga rum, eller ock blifva nödvändigt att genom import fylla konsumtionens behof. Genom träffandet af en öfverenskommelse hafva emellertid sockerfabrikerna under de senare åren åstadkommit en sådan reglering af sockerproduktionen inom landet, att faran för öfverproduktion i det stora hela är undanröjd. Genom att från sådana tillverkningsår, då tillverkningen till följd af god betskörd något öfverstiger den normala, lagra en del af sockeröfverskottet, hafva sockerfabrikerna kunnat både under dylika år hålla det inhemska sockerpriset uppe och under år med dåliga betskördar förekomma behovet af import från utlandet.

Att exakt angifva storleken af årskonsumtionen af socker i Sverige låter sig icke göra, då man icke känner raffinaderiernas och de enskilda affärsmännens lagerbehållningar. Om man för en följd af år beräknar summan af hvarje års inhemska sockertillverkning och importen af socker samt därefter bestämmer medeltalet för samma tid, finner man emellertid en viss utgångspunkt för konsumtionens beräkning.

Uti den af kungl. finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrå såsom bidrag till Sveriges officiella statistik afgifna underdåniga berättelse för tillverkningsåret 1902/03 har beräknats att för landets behof under kalenderåren 1894—1903 funnits disponibla nedannämnda kvantiteter råsocker, nämligen:

År.	Råsocker. Ton.
1894	82,000
1895	89,000
1896	84,000
1897	113,000
1898	67,000
1899	92,000
1900	118,000
1901	131,000
1902	78,000
1903	108,000

Fördelas summan för de sista fem åren, 527,000 ton, på samma år, skulle medelförbrukningen per år hafva uppgått i rundt tal till 105,000 ton råsocker, och skulle, med beräkning att 110 kilogram råsocker motsvara 100 kilogram raffinad, den i Sverige årligen förbrukade kvantiteten konsumtionssocker följaktligen utgöra omkring 95,450 ton eller omkring 19 kilogram per år och invånare.

Sockertillverkarne hafva under de senare åren med ledning af från fabrikerna och sockerraffinaderierna lämnade uppgifter om tillverkning och lagerbehållningar verkställt beräkningar angående sockerkonsumtionen under tiden från 1 oktober det ena året till samma dag det därpå följande. Den sålunda beräknade konsumtionen, som visar en jämn stegring, framgår af följande tabell:

År.	Råsocker. Ton.
1893—1894	65,360
1894—1895	72,298
1895—1896	72,164
1896—1897	91,312
1897—1898	86,046
1898—1899	90,853
1899—1900	97,506
1900—1901	100,999
1901—1902	106,004
1902—1903	107,681

En fråga, vid hvars utredning kommitterade fäst stor vikt, har varit den om hvitbetssockertillverkningens ekonomiska resultat och de redan existerande sockerfabriksaktiebolagens ekonomiska ställning. Af en sådan utredning beror nämligen möjligheten af hvarje förhöjning i den beskattning, som redan drabbar hvitbetssockertillverkningen.

På resultatet af tillverkningen inverkar å ena sidan det pris, fabrikanterna kunna betinga sig för varan, och å andra sidan de kostnader, tillverkarne hafva för anskaffandet af råämnet, för själfva tillverkningen samt slutligen för betskatt.

Så länge utbudet af socker inom landet ej öfverstiger landets konsumtionsförmåga, rättar sig naturligen sockerpriset efter priset på världsmarknaden och skulle teoretiskt sedt inom landet utgöra summan af det pris, som betingas för sockret å utlandets stora exportplatser med tillägg af frakt och tull. Då tullen för råsocker är 23 kronor 50 öre för 100 kilogram, borde priset för inhemskt råsocker med ungefär nämnda belopp öfverstiga utlandets.

Att så i regeln icke varit fallet, framgår dock af följande tabell utvisande de växlingar, priset å svenskt råsocker af 92 % rendement, beräknadt i kronor per 100 kilogram, under nedannämnda år varit underkastadt.

År.	Lägst.	Högst.	År.	Lägst.	Högst.
1893.....	46,40	47,60	1898.....	35,20	38,—
1894.....	37,50	47,40	1899.....	37,40	39,—
1895.....	36,—	41,60	1900.....	37,40	39,40
1896.....	38,10	44,—	1901.....	36,—	39,40
1897.....	29,—	38,50	1902.....	35,—	36,40

Jämförda med de å sidd. 66 och 67 intagna uppgifter om priset å råsocker af 88 % rendement fob Hamburg¹⁾ ådagalägga nämligen dessa siffror, att det svenska priset ställer sig proportionsvis lägre än det utländska. Anledningen härtill torde vara, att den inhemska industrien för att förekomma import från utlandet icke kan utnyttja hela det tullskydd, som tillkommer sockret i Sverige.

Då det inhemska råsockerpriset under den period, tabellen afser, snarare sjunkit än stigit, kan man redan därpå sluta, att de senare åren icke medfört några uppåtgående konjunkturer för den svenska sockerindustrien. Härtill kommer emellertid, att åtskilliga af fabrikenas kostnader under de senare åren otvifvelaktigt vuxit. På sina ställen i

¹⁾ Hvitbetsråsocker säljes på basis af 88 eller 92 proc. raffinadrendement. Sker försäljningen på basis af 88 proc. betingar hvarje procent öfver eller under 88 en prisskillnad, som i Tyskland utgör 25 Pfennige (22 1/2 öre) per 100 kilogram. Då försäljningen sker på basis af 92 proc, är motsvarande prisskillnad 40 Pfennige (=36 öre) per 100 kilogram.

det föregående har redan berörts, hurusom staten genom upprepade förhöjningar i den utbytesberäkning, som ligger till grund för beskattningen af hvitbetssockertillverkningen, påfört industrien ökade utgifter, äfvensom att kostnaderna för betinköpen stegrats till högre belopp än förut. Att märka är äfven, att själfva fabrikationskostnaden till följd af höga arbetslöner, dyra pris å maskiner och materialier, m. m., i Sverige torde ställa sig väsentligt högre än i flere andra länder.

I fråga om fördelningen af det tullskydd, som i Sverige tillkommer sockertillverkningen, hafva kommitterade fått mottaga en däröfver verkställd beräkning, som utan någon kommitterades granskning vid betänkandet fogats såsom *Bil. 5*.

Alla ofvan nämnda omständigheter i förening medföra sålunda, att det ekonomiska resultatet af hvitbetssockertillverkningen numera icke kan vara lika förmånligt för näringens utöfvare, som under de tider, då sockerpriset var högre, industrien mindre beskattad och dess kostnader för råämnet och tillverkningen lägre än nu. Betydelsen häraf är dock i hvarje fall mindre för alla de affärsföretag, som tillkommit på sådan tid, att de samma under åtnjutandet af lägre beskattning och andra gynnsamma förhållanden kunnat trygga sin ställning, eller till följd af en omfattande betafverkning äro i tillfälle att på en större tillverkning fördela de ökade fabrikationskostnaderna, hvilka i allt fall icke växa proportionellt med afverkningens omfattning. Sådana fabriker däremot, som endast under en kortare tid varit i verksamhet och därunder icke kunnat i samma mån som andra uppdrifva sin tillverkning, måste i första hand blifva beroende af förhöjningen i beskattningen och dyrare tillverkningskostnader.

Den sammanställning rörande flertalet svenska sockerfabriksaktiebolags ekonomiska ställning, som kommitterade med ledning af tillkommitterade öfverlämnade uppgifter låtit utarbета och som vid betänkandet fogats såsom *Bil. 7*, bestyrker också i hufvudsak ofvan nämnda uttalanden. Jämför man nämligen å ena sidan uppgifterna för de äldre bolagen såsom Lunds, Trelleborgs, Örtöfta, Jordberga, Kjöf-linge och Hököpinge sockerfabriksaktiebolag med å andra sidan uppgifterna för Karpalunds, Roma och Svedala sockerfabriksaktiebolag samt Karlshamns sockerbruksaktiebolag, finner man, att under de tillverkningsår, tabellen afser, förstnämnda bolag i allmänhet haft goda behållningar, särskildt om hänsyn toges därtill att bolagen genom under tidigare år verkställda afskrifningar å fastigheters och maskiners bokförda värden samt genom afsättningar till fonder kunnat väsentligen konsolidera sin ställning. De sistnämnda bolagen hafva däremot icke

blott icke haft några lysande behållningar å sin rörelse utan äfven saknat de andra bolagens tillfällen att göra sådana afskrifningar och afsättningar. Medan vidare de förstnämnda affärsföretagen, enligt hvad kommitterade haft tillfälle förvissa sig om, under sin verksamhet nästan utan undantag kunnat till sina aktieägare lämna årliga utdelningar af omkring tio procent eller mera, och tre af samma bolag kunnat antingen utan tillskott från aktieägarne fördubbla sina aktiekapital genom öfverföring från samlade fonder eller från sådana fonder till aktieägarne göra extra utdelningar, motsvarande större del af det inbetalda aktiekapitalet, hafva däremot Karpalunds, Roma och Svedala sockerfabriks aktiebolag samt Karlshamns sockerbruks aktiebolag lämnat mindre gynnsamma resultat, äfven om Roma sockerfabriksaktiebolag genom dylik öfverföring ökat sitt aktiekapital.

*

*

*

Den utveckling af den svenska hvitbetssockerindustrien, som ägt rum under de sista tjugu åren, har icke åtföljts af en motsvarande ökning i de inkomster, staten sedan länge haft af sockerförbrukningen. Medan sålunda under år 1883 till statsverket inflöto 11,688,000 kronor i tull för socker och sirup och 149,000 kronor i hvitbetssockertillverkningsavgift från de två enda, då bestående råsockerfabrikerna, eller ett sammanlagdt belopp af 11,837,000 kronor, utgjorde statens inkomster under år 1891 af tullen 9,241,000 kronor samt af den samma år höjda och från dåvarande åtta fabriker utgående skatten 1,847,000 kronor, eller tillhopa allenast 11,088,000 kronor. Jämföras vidare de sålunda anförda siffrorna med motsvarande siffror för de senaste åren, befinnes det, att under år 1901 tullen utgjorde 1,792,745 kronor och skatten 12,605,641 kronor eller tillhopa 14,398,386 kronor och under år 1902 tullen 1,777,000 kronor och skatten 7,775,960 kronor eller tillhopa 9,552,960 kronor. Oaktadt sockerkonsumtionen under de sista årtiondena väsentligen ökats, har sålunda ifrågavarande statsinkomst under samma tid kvarstått ungefär på samma punkt. Den tull, som fortfarande inflyter, härleder sig nästan uteslutande från den sedan gammalt rätt betydande sirupsimporten, hvilken nödvändiggjorts däraf att, såsom förut nämnts, beskattningssystemet ej medgifvit uppkomsten af en inhemsk sirupstillverkning. Afdrages från de olika årens slutsiffror inkomsten af sirupstullen, framträder det än tydligare, att statens inkomster af sockerförbrukningen icke ökats i jämbredd med densamma. Detta resultat får emellertid icke betraktas såsom oväntadt. Vid beskattningen af det inom landet tillverkade sockret har nämligen alltid beaktats, att den inhemska sockerindustrien behöfver ett väsentligt tullskydd för att kunna bestå i konkurrensen

med utlandet. Detta framgår bland annat däraf, att det aldrig ifrågasatts, att det inhemska råsockret skulle drabbas af högre skatt än den, som motsvarat viss del af sockertullen, och att den bestämmelsen, som infördes 1891, att skatten skulle utgöra halfva tullen, därefter bibehållits oförändrad.

Hittills har emellertid det inom landet tillverkade sockret icke ens drabbats af en skatt motsvarande halfva tullen. Med det hos oss hittills tillämpade skattesystemet har nämligen med nödvändighet följt, att det antagna sockerutbyte, som tid efter annan fastställts såsom gällande grund för skatteberäkningen, i hvarje fall varit lägre än det utbyte, som i verkligheten utvunnits ur betorna, och att följaktligen någon del af sockerproduktionen förblifvit skattefri.

Detta förhållande äfvensom några andra oegentligheter hos vår nuvarande sockerbeskattning hafva ytterst föranlett åtskilliga nyligen framställda förslag till ändringar i nämnda beskattning, för hvilka kommitterade vilja i korthet här redogöra.

Önskemål beträffande sockerbeskattningens anordning.

Vid 1902 års riksdag, som, på sätt ofvan anförts, beslöt den ändring i förordningen om beskattning af hvitbetssockertillverkningen, att hvitbetorna skulle antagas lämna ett utbyte af tolf procent, förekom äfven till behandling en motion om ändring i grunderna för hvitbetssockerbeskattningen.

I anledning af motionen hemställde bevillningsutskottet, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta utreda, huruvida icke utbytesprocenten borde höjas utöfver tolf procent, eller om genom andra åtgärder statsverkets inkomster af hvitbetssockertillverkningen kunde ökas. I olikhet med utskottets hemställan, men i öfverensstämmelse med en vid utskottets betänkande fogad reservation beslöt emellertid Riksdagen en skrifvelse till Kungl. Maj:t med anhållan, det täcktes Kungl. Maj:t låta utreda, hvilka fördelar och olägenheter, i jämförelse med nu gällande skatteform, införandet af *produktbeskattning å socker* — vare sig fabrikat- eller konsumtionsskatt — skulle kunna medföra, samt för Riksdagen framlägga resultatet af denna undersökning till vidare behandling och vidtagande af de åtgärder, som kunde vara nödiga och nyttiga.

Vid föredragning af Riksdagens skrifvelse beslöt emellertid Kungl. Maj:t, på sätt af kommitterades underdåniga skrifvelse framgår, uppdraga

åt kommitterade att utreda, ej mindre hvilka fördelar och olägenheter i jämförelse med nu gällande skatteform införande af produktbeskattning å socker — vare sig fabrikat- eller konsumtionsskatt — kunde komma att medföra, än äfven — under förutsättning att den nuvarande skatteformen bibehölles — hvilka förändringar af bestämmelserna om beräkning af hvitbetssockertillverkningsskatten som borde vidtagas för att bringa den till grund för nämnda skatt stadgade beräkningen af sockerutbytet till närmare öfverensstämmelse med det utbyte, som i verkligheten erhålles.

Under fortgången af kommitterades arbeten har frågan om sockerbeskattningen såväl vid 1903 som vid 1904 års riksdag bragts på tal genom åtskilliga motioner.

Sålunda väcktes år 1903 inom hvardera kammaren motioner rörande tullen å sirup, hvilken för närvarande enligt gällande tulltaxa utgår med 10 öre för kilogram. I den inom Första Kammaren väckta motionen föreslogs en höjning af tullen för sirup till samma belopp som för råsocker, mörkare än n:o 18 enligt holländska standarden, eller till 23,5 öre för kilogram. Den inom Andra Kammaren väckta motionen innefattade åter förslag, att tullen å sirup och melass måtte höjas till 22,3 öre per kilogram samt att, i händelse detta förslag bifölles, en skatt af 5 öre per kilogram måtte påläggas all inom landet producerad sirup. Till stöd för förslagen om sirupstullens höjande åberopades hufvudsakligen, att med deras genomförande skulle kunna komma till stånd en inhemsk sirupstillverkning, som skulle leda till en förbättring af handelsbalansen, samt att genom inrättandet af särskilda sirupfabriker tillfälle till betodling skulle yppas å därför lämplig jord, icke blott i Skåne och på Gottland utan äfven i andra delar af landet, såsom Öster- och Västergötland.

Bevillningsutskottet, som afgaf gemensamt utlåtande öfver de båda motionerna, anförde däri hufvudsakligen följande. Genom antagandet af någon af de föreslagna höjda tullsatserna komme priset på sirup att stegras så, att priset på den värdefulla beståndsdelen i sirupen, sockret, komme att ställa sig högre eller i allt fall ungefär lika med priset på raffineradt socker. Då sirup konsumerades i öfvervägande grad af den mindre bemedlade delen af befolkningen i vårt land, syntes en höjning af tullen å sirup därför vara berättigad allenast under den förutsättning, att därigenom kunde inom vårt land åvägabringas en tillverkning af sirup, tillräcklig att tillfredsställa det stora behovet af denna vara, och att konkurrensen mellan de inhemska fabrikanterna skulle medföra, att priset därå icke oskäligt stegrades. Huruvida höjningen af tullen skulle

kunna medföra den af motionärerna ifrågasatta verkan, att hos oss skulle uppstå en fabrikation af sirup ur hvitbetor vid fabriker, spridda i olika delar af landet, vore en fråga, hvarom något bestämdt omdöme icke kunde uttalas. Det syntes dock böra eriuras, att § 36 i förordningen angående beskattningen af hvitbetssockertillverkningen i riket föreskrefve, att nämnda författning icke skulle äga tillämpning å sådan tillverkning af sirup, som kunde äga rum allenast för eget husbehof med användande af hvitbetor, dem tillverkaren själf odlat. För annan tillverkning af sirup skulle således accis utgå likasom för tillverkning af socker. Detta förhållande syntes icke hafva blifvit beaktadt i den inom Andra Kammaren väckta motionen, däri föreslagits, jämte höjning af tullen, att en skatt af 5 öre för kilogram måtte påläggas all inom landet producerad sirup. Fabriksmässig framställning af sirup direkt ur hvitbetor syntes sålunda icke gärna kunna förekomma inom vårt land, med mindre ändring i nu gällande bestämmelser om sockerbeskattningen vidtoges. Nyssnämnda förslag om en särskild skatt å sirups-tillverkning innebure i själfva verket en sådan förändring och vore därjämte afsedt att motväga den minskning i statsinkomst, som, därest tullen å sirup höjdes, kunde förväntas genom bortfallande af största delen af sirupstullen. Mot detta förslag talade dock åtskilliga skäl, som utskottet icke kunde undgå att finna befogade. Till en början finge då erinras, att vissa raffinaderier tillverkade sirup af redan beskattadt råsocker, hvarför sådan sirup väl icke kunde beläggas med en ytterligare skatt. Undantoges åter denna sirup från beskattning, skulle följden kunna blifva, att sådana själfständiga sirupsfabriker, hvilka såsom råmaterial använde hvitbetsmelass och således icke erlagt skatt, skulle befrias från den särskilda skatten. Olika grenar af sirups-tillverkning skulle sålunda kunna komma i olika läge med afseende å beskattningen, något som utskottet icke kunde finna lämpligt eller riktigt. Vidare syntes det kunna antagas, att en längre tid skulle komma att åtgå, innan i följd af teknikens utbildning och konkurrensen emellan de inhemska fabrikerna priset å sirup skulle kunna så nedbringas, att icke den högre införseltullen komme att verka till varans oskäligen fördyrande. Och slutligen syntes anordnandet af nödig kontroll vara förbundet med svårigheter och kostnader samt i allt fall icke någon så enkel sak, som motionärerna syntes hålla före. Men äfven om dessa frågor kunde tänkas lösas på ett tillfredsställande sätt, syntes det i alla händelser synnerligen olämpligt att, då frågan om beskattningen af hvitbetssockertillverkningen vore föremål för kommitterades

undersökning, vidtaga några åtgärder i fråga om ett därmed så nära sammanhängande ämne som beskattning af sirupstillverkning.

På de sålunda anförda grunderna hemställde utskottet, att ingendera af de båda motionerna måtte af Riksdagen bifallas.

Andra Kammaren biföll denna hemställan, men Första Kammaren beslöt för sin del, att Riksdagen i anledning af motionerna måtte besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det tacktes Kungl. Maj:t låta utreda, om och under hvilka villkor i beskattningsafseende en tillverkning af sirup skulle inom landet kunna i större omfattning komma till stånd, särskildt af sådan sirup, som tillverkas direkt af hvitbetor (i Tyskland kallad Rübensirup), samt för Riksdagen framlägga resultaten af denna undersökning och förslag till de åtgärder, som för vinnande af nämnda syfte kunde anses erforderliga. Frågan förföll således.

Vid 1904 års riksdag väcktes två särskilda motioner, af hvilka den ena innefattade förslag till sådan ändring i förordningen om beskattning af hvitbetssockertillverkningen i riket, att etthundra kilogram betor skulle antagas lämna ett utbyte af femton kilogram socker, och den andra gick ut på sådan ändring i tulltaxan, att den nuvarande tullsatsen 23,5 öre per kilogram oraffineradt socker, mörkare än n:o 18 af den holländska standarden, måtte höjas till 29,5 öre per kilogram.

I afgifvet utlåtande hemställde bevillningsutskottet, hufvudsakligen under hänvisning till kommitterades pågående utredning, att förevarande båda motioner icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda, och fattade båda kamrarna beslut i enlighet med denna hemställan.

Af de framställningar berörande sockerbeskattningen, vid hvilka kommitterade under fullgörandet af sitt uppdrag haft att fästa afseende, är härjämte att märka den, som, på kommitterades därom gjorda anmodan, till kommitterade aflämnats af en utaf svenska betodlareföreningen för ändamålet den 8 januari 1903 utsedd kommitté. I en den 17 i nyssnämnda månad dagtecknad skrifvelse har betodlareföreningens kommitté i fråga om förhållandet mellan sockerfabrikerna och betodlarna anført bland annat följande. Den ensambestämmanderätt ifråga om betpris, leveransvillkor o. s. v., som sockerfabrikerna numera besuttede, hade tvifvelsutan icke alltid brukats så försiktigt som önskligt varit, och det är däri man hade att söka källan till det nu rådande missnöjet bland de betodlande landtmännen. Oaktadt dessa icke finge använda hvilket slags betfrö, de själfva önskade, utan uteslutande måste begagna det frö, som sockerfabrikerna lämnade och som frambringade betor med i förhållande till

vikt och volym allt högre sockerhalt men mindre mängd, och trots de betydligt stegrade omkostnaderna vid betodlingen, hade betpriset under tidernas lopp sänkts högst afsevärdt och befunne sig ännu, oaktadt ett par smärre höjningar de senare åren, icke på den punkt det förut stått och där det med hänsyn till det för industrien gällande skyddet borde stå. Äfven i afseende å betornas vägning vid leverans samt den så kallade smutsprocentens bestämmande hade betköparna gjort sig till de ensambestämmande, under det att leverantörerna fått nöja sig med den vikt, som anmälts för dem, utan att de på länge ens fått kontrollera den, och med den viktprocent, som afdragits för betorna vidhängande jord. Visserligen hade betodlarne efter förnyade hemställanden på senare tiden på sina ställen fått anställa egna aflönade kontrollanter vid vägningen, men dels vore detta långt ifrån öfverallt fallet och dels vore det klart, att full rättvisa icke kunde åstadkommas, om icke vägaren vore fullkomligt opartisk. Detta hade hos betodlarne väckt den tanken, att staten som ett villkor för tillgodonjutande af sockerskyddet borde förbehålla sig att genom länsstyrelserna eller annorledes tillsätta vågmästare vid betvågarne i analogi med det sätt, på hvilket dylika platser i andra fall besattes. Kunde detta ske, skulle säkerligen ett viktigt missförhållande afhjälpas. Beträffande sockerbeskattningen vore en tidsenlig förändring af tullagstiftningen rörande sirup önskvärd, så att äfven denna del af den inhemska sockerkonsumtionen kunde fyllas genom inhemsk produktion. Hvad anginge de olika beskattningssystemen, hade betodlarne för sin del icke kunnat undgå att finna det rättvisa i införandet af så kallad produktbeskattning, enär den tvifvelsutan skulle göra sockerbeskattningen mera rättvis, under det att det nu tillämpade skattesystemet beredde sådana sockerbruk, som på grund af med betodlingen i deras ort förenade särskilda omständigheter finge högre sockerutbyte än andra, afsevärda fördelar framför dessa senare. Dock betraktade betodlarne det såsom en helt naturlig rättvisa, att icke betpriset sänktes, äfven vid en sådan skatteförändring, enär det ej finnes någon anledning, hvarför de ensamma skulle få bära följderna af en eventuell skattehöjning.

Konsumtionsskatt.

Vid fullgörandet af det kommitterade lämnade uppdraget hafva kommitterade i första rummet undersökt, huru en produktbeskattning

å socker, grundad på principerna för en konsumtionsskatt, i vårt land kunde tänkas anordnad, och hafva kommitterade för sådant ändamål utarbetat de under *Bil. 1* intagna utkast till förordning om beskattning af socker, till ordningsstadga rörande sockerbeskattningen i riket samt till ändringar i gällande tulltaxa och de så kallade tulltaxeunderrättelserna.

Till närmare belysning af sättet för ett eventuellt införande i Sverige af en konsumtionsbeskattning vilja kommitterade här redogöra för grunderna för berörda utkast.

Såsom af inledningen och redogörelsen för den utländska sockerlagstiftningen framgår, är hufvudgrundsatsen för en ren konsumtionsbeskattning, att allt socker, som utlämnas till fritt bruk, skall oafsedt dess större eller mindre renhet beläggas med samma skatt. I öfverensstämmelse härmed föreslås också i utkastet till förordning, 1 § 1 mom., att för allt socker, som inom riket tillverkas eller dit införes, skall vid sockrets utlämnande till fritt bruk erläggas skatt med visst belopp för hvarje kilogram. Då den inhemska industrien emellertid är i behof af ett effektivt tullskydd, är i nämnda mom. tillika föreslaget, att för socker, som till riket införes, skall jämte skatten erläggas tull enligt tulltaxan. Storleken af den tull (surtaxe), som sålunda skulle drabba utifrån infördt socker, angifves i utkastet till ändring i tulltaxan, däri föreslås tullsatser för olika slags socker enligt enahanda klassificering, som hittills varit gällande.

Det för genomförandet af en konsumtionsbeskattning grundläggande stadgandet om bevakning af obeskattadt socker meddelas i 2 § af utkastet till förordning, däri stadgas att, intill dess socker, som inom riket tillverkas eller dit införes, utlämnas till fritt bruk, detsamma skall stå under statens kontroll. Huru denna kontroll tänkts anordnad, kommer i det följande att på sina ställen antydvas.

Då det emellertid icke kan ifrågakomma att med sockerskatt belägga alla sockerhaltiga ämnen, har i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad i utlandet i allmänhet är gällande i 1 § 2 mom. af utkastet till förordning intagits bestämmelse, att till socker ej skall räknas honung, stärkelsesocker (glykos) och maltsocker (maltos), samt ej heller sirup eller melass, i hvilka den genom direkt polarisation utrönta sockerhalten är mindre än sjuttio procent af torrsubstansens vikt.

Att uppdraga gränsen mellan skattepliktig och skattefri sirup och melass innebär ju i och för sig vissa svårigheter, men då afsikten med en dylik gräns närmast måste vara att, jämte det affallsprodukterna vid sockertillverkningen undantagas från beskattningen, möjliggöra, att

den vanliga så kallade matsirupen icke genom beskattning fördyras, hafva kommitterade ansett sig kunna sätta gränsen för skattefriheten så som skett. Då den i sockerfabrikerna vunna melassen i regeln innehåller en sockerhalt under den föreslagna gränsen, har man också vunnit, att kontrollen öfver melassen i sådana fabriker kan vara synnerligen enkel, enär kontrollpersonalen redan genom att följa tillverknings gång erhåller kännedom om melassens beskaffenhet.

Med grunderna för en konsumtionsbeskattning å socker sammanhänger vidare, att sockerskatten icke behöfver erläggas till vederbörande uppbördsmyndighet förrän i samband med sockrets utlämnande till fritt bruk och att sådant utlämnande af socker kan få ske icke blott från den fabrik, där sockret tillverkats, eller, om sockret införts, från tullverket, utan jämväl från särskilda för förvaring af obeskattadt socker inrättade sockernederlag. Enligt 3 § af utkastet till förordning stadgas således, att det skall bero på Kungl. Maj:ts pröfning, om och under hvilka villkor och kontroller samt mot hvilken afgift dylikt allmänt sockernederlag må medgifvas. Rätten att upprätta ett nederlag är följaktligen beroende af att nederlagsinnehafvaren betalar kostnaden för aflöningen åt den tillsyningsman, som enligt bestämmelserna i utkastet till ordningsstadga skall utföva kontrollen vid nederlaget.

I 5 § 1 och 3 mom. af utkastet till förordning föreskrifves nämligen, att vid utlämnande af socker till fritt bruk den därå belöpande skatt skall inbetalas, då socker utlämnas från fabrik eller sockernederlag, till landtränteriet i det län, där fabriken eller nederlaget är beläget, eller, hvad fabrik eller sockernederlag i Stockholm angår, till öfverståthållareämbetet, samt, då socker omedelbart från tullverket utlämnas till fritt bruk, till tullverket. I sistnämnda fall skall skatten erläggas samtidigt med tullen.

Betalning af sockerskatten behöfver dock icke alltid ske i samband med sockrets utlämnande till fritt bruk. Om nämligen tillverkare eller nederlagsinnehafvare ställer säkerhet, som af Kungl. Maj:ts befälningshafvande godkännes, må han liksom vid förtullning för någon kortare tid åtnjuta anstånd med erläggande af skatt, och den, som direkt från tullverket uttager infördt socker till fritt bruk, åtnjuter betalningsanstånd för skatten under enahanda villkor, som i tullstadgan finnas föreskrifna i fråga om anstånd för tullafgiften. Antydda bestämmelser om sättet för sockerskattens betalning och om anstånd därmed ådagalägga lättheten att vid en konsumtionsbeskattning träffa sådana bestämmelser, att man undviker den med öfriga skattesystem förbundna olägenheten,

att sockerindustrien behöfver för längre eller kortare tid före sockrets utlämnande till den konsumerande allmänheten förskjuta skattebeloppet.

En annan bestämmelse, som kunnat i utkastet upptagas, är det i 4 § förekommande stadgandet om villkoren för export af socker. Då däri stadgas, att från fabrik, som står under kontroll, eller från allmänt socker-nederlag socker må från riket utföras utan erläggande af sockerskatt, om utförseln sker genom tullkammare under den kontroll och de villkor, som i tullstadgan bestämmas för utförsel af nederlagsgods, har därmed åsyftats en anordning, hvarigenom all restitution af skatt vid export af socker kunde undvikas. Den olägenhet, som vidlåder råämnets- eller betsaft-beskattningen, därigenom att export ej kan ske med mindre skatte-restitution medgifves och att restitutionen vanligen medför någon premie för exportören, är enligt utkastet undanröjd. I fråga om denna bestämmelses tillämplighet vilja kommitterade emellertid påpeka, att stadgandet faktiskt är obehöfligt, så länge Sverige icke exporterar något socker, äfvensom att, om detsamma vid en börjande export skulle behöfva träda i kraft, ett dylikt förhållande skulle nödvändiggöra en sänkning af tullskyddet för socker i enlighet med Brysselkonventionens bestämmelser.

Utkastet medgifver vidare enligt 1 § 3 mom. anordnandet af så kallad denaturering af socker. Denatureringen, som kan ske för olika ändamål, såsom för att använda socker till kreatursföda eller vid tvåltillverkning, sker i förra fallet genom sockrets sammanblandning med mjöl af foderkakor och i senare fallet genom tillsättande af något alkaliskt ämne. Ett användande af obeskattadt socker för något af antydde ändamål kan följaktligen vid en konsumtionsbeskattning få äga rum, medan vid det hos oss gällande betskattesystemet någon rättvis grund för den erlagda skattens restituerande lika litet kan utfinnas vid denaturering som vid export af socker. Skulle någon använda denaturerad socker till framställning af socker till människoföda, blir naturligen sådant socker beskattadt.

En fråga, hvars lösning ställts i samband med en blifvande förändring i sockerbeskattningen, är den om sirupstillverkningen. Det är redan antydtt, hurusom utkastet till förordning söker lösa denna fråga genom att lämna visst slags sirup fri från skatt. Villkoret för att sådan vara skall få utlämnas till fritt bruk utan skatts erläggande är, att den i sirupen polarimetriskt utrönta sockerhalten är mindre än sjuttio procent af torrsubstansens vikt. Den sirup, som sålunda göres skattefri, är visserligen icke af bästa beskaffenhet, men afsikten med stadgandet är ju, att allenast sådan sockerhaltig vara, som ingår i de minst bemedlades konsum-

tion, skall göras så billig som möjligt. Ehuru tillverkning af skattefri sirup antagligen kan komma att äga rum allenast i sockerfabrikerna, där sirupen framställles såsom biprodukt vid sidan af sockret, hafva kommitterade likväl, vid det förhållandet att utkastets bestämmelser rörande sockertillverkningen synas fullt betryggande, för att tillverkad skattefri sirup icke skall kunna användas till olaglig framställning af socker, ansett sig kunna i 26 § af utkastet till förordning lämna vissa föreskrifter, som för den yrkesutöfvare, hvilken, utan sammanhang med sockertillverkning, vill tillverka sirup eller melass, innefatta lättnader i de villkor, som gälla för sockertillverkare. De bestämmelser, som måste lämnas rörande sockerfabrikers allmänna anordning och bevakning under en konsumtionsbeskattning, behöfva nämligen icke göras tillämpliga ifråga om sirupsfabriker, som ej hafva någon skatt att erlægga. Den kontroll, som erfordras i dylika fabriker och som kan inskränkas till att prof af tillverkningen på obestämda mellantider tages i fabriken för undersökning, huruvida den tillverkade varan uppfyller villkoren för att ej räknas såsom socker, hafva kommitterade enligt utkastet tänkt sig kunna i regel utöfvas af vederbörande öfverkontrollör. Detta framgår af 35 § af utkastet till förordning, jämförd med 32 § af utkastet till ordningsstadga. Af sistnämnda bestämmelser framgår också, att kontrollen i sirupsfabrikerna i regeln kan inskränkas därtill, att vederbörande öfverkontrollör tid efter annan besöker de inom hans distrikt belägna sirupsfabriker för att tillse, att i dessa fabriker ej drifves annan rörelse än den anmälda.

Kontrollen öfver sockerskattens utgörande utöfvas enligt 2 § af utkastet till förordning dels af tullverket öfver infördt socker, tills det öfverföres till sockerfabrik eller allmänt sockernederlag eller utlämnas till fritt bruk, dels ock enligt utkastet till förordning och ordningsstadga vid fabriker, i hvilka socker tillverkas eller raffineras, och i allmänna sockernederlag. Då den kontroll, som kan ankomma på tullverket, naturligen måste öfverensstämman med den tillsyn, som utöfvas öfver oförtulladt gods, hafva några föreskrifter därom icke behöft upptagas i de utarbetade utkastet. För de däri intagna utförliga bestämmelserna om sockerkontrollen vid fabriker och sockernederlag äfvensom vid sockers transport skall däremot här lämnas en förklarande redogörelse.

Hvad först angår frågan i hvad omfattning fabriker, som afse tillverkning af socker, för tillämpningen af en konsumtionsskatt skola stå under kontroll, är att märka, att s. k. *saftstationer*, där arbetet inskränker sig därtill att saften afvinnes betor och i rörledning föres till

annan sockerfabrik för bearbetning, jämlikt 13 § och 28 § 3 mom. i utkastet till förordning, icke behöfva vara försedda med några särskilda anordningar för kontrollens utöfvande eller under fabriksdriften stå under ständig tillsyn af särskild kontrollpersonal. Den kontroll, saftstationerna äro underkastade, inskränker sig nämligen enligt 32 § i utkastet till ordningsstadga därtill, att vederbörande öfverkontrollör tid efter annan besöker de inom hans distrikt belägna saftstationer för att tillse, att i dessa fabriker ej drifves annan rörelse än den anmälda. Möjligheten att i sådana fabriker framställa något socker är nämligen utesluten därigenom att i förenämnda slags fabriker icke finnas några apparater för inkokning eller centrifugering af socker.

Hvarje annan fabrik, som afser tillverkning eller raffinering af socker, — sålunda både *råsockerbruk* och *raffinaderier* — skall, jämlikt 9 § i utkastet till förordning, vara så byggd och inrättad, att enligt de närmare föreskrifter, som i samma utkast eller i utkastet till ordningsstadga meddelas, en betryggande bevakning af densamma till skydd mot skatteförsnillning utan svårighet kan äga rum. Berörda närmare föreskrifter återfinnas hufvudsakligen i 10 och 11 §§ af utkastet till förordning samt 12 § af utkastet till ordningsstadga. Såsom regel gäller sålunda, att fabriksbyggnaden skall vara fullständigt omgifven af ett minst två meter högt stängsel, som skall bestå af mur, plank, galler eller järntrådsnät. Mellanrummen i galler eller järntrådsnät få icke öfverstiga fem centimeter. Till stängslet må dock räknas brandmur så ock till fabriken hörande byggnad, som till fabriksområdets utsida ej har annan öppning än sådan ingång, som är bevakad eller ställd under kronans lås, eller ock fönster, försedda med galler eller nät af järntråd med högst fem centimeter mellan stängerna eller trådarna. Stängsel skall så anbringas, att detsamma ej ligger på mindre än fem meters afstånd från byggnad, som ej utgör del af stängslet.

I de sålunda anförda bestämmelserna om fabrikernas afstängande kan eftergift få ske, därest Kungl. Maj:t för visst fall finner mindre fullständiga anordningar kunna medgifvas. Med denna bestämmelse har närmast afsetts, att lämna öppen möjligheten att i råsockerbruken, i likhet med hvad i utlandet i allmänhet äger rum, förlägga kontrollen hufvudsakligen till de delar af fabrikerna, där råsockret uttages ur centrifugerna, samt till fabrikernas lager.

I fråga om en vederbörligen inhägnad fabrik skall vidare gälla, bland annat, att för trafiken till och från fabriken må i stängslet kring densamma i regel ej hållas öppna mer än två ingångar om dagen och en om natten, att alla andra ingångar skola vara stängda med kronans

lås, utom då de vid behof öppnas i kontrolltjänstemans närvaro, samt att alla till eller från fabriksområde ledande kanaler skola vara försedda med särskilda invid stängslet inrättade gallerluckor, hvilka, liksom bryggor och ledningar för att till eller från fabriksområdet föra materialier eller affall, skola kunna afstängas med kronans lås. I hvarje fabrik skall härjämte rif- och skärmaskiner samt centrifugapparater vara så inrättade, att de lätt kunna sättas ur bruk genom anbringande af lås eller försegling.

Vid hvarje ingång, som icke i allmänhet hålles stängd i fabrik, skall finnas vaktstuga eller vaktrum för de till ingångens bevakning anställda kontrollörer. Sådan lägenhet skall vara inrättad med fönster åt ingången till fabriken. Dessutom skall i hvarje sockerfabrik finnas ett för kontrollpersonalen afsedt expeditiionsrum med minst tjugu kvadratmeters golfyta. Samtliga omförmälda lägenheters möblering, belysning och uppvärmning skola enligt utkastens bekostas af tillverkaren i fabriken.

Hvad härofvan anförts om fabrikernas anordning afser närmast sådan fabrik, som kan komma att uppföras efter det en konsumtionsbeskattning blifvit införd. I fråga om äldre fabrik däremot skall enligt 50 § af utkastet till förordning gälla, att därest afsevärda svårigheter möta att inskränka antalet ingångar till två eller att i öfrigt vidtaga föreskrifna anordningar, Kungl. Maj:t skall äga att på framställning af tillverkaren och efter vederbörandes hörande för fabriken meddela de förändrade bestämmelser, som af omständigheterna kunna påkallas.

I detta sammanhang lär böra framhållas, att den kostnad, som kan uppkomma, till följd däraf att äldre fabriker vid en eventuell öfvergång till konsumtionsbeskattning skola inhägnas med stängsel samt förses med erforderliga galler, järntrådsnät, äfvensom vaktstugor, synts kommitterade böra första gången bekostas af staten. Härom meddelas bestämmelse i omförmälda 50 § af utkastet till förordning. Storleken af den kostnad, som på grund häraf kan drabba statsverket, har af kommitterade, efter tagen hänsyn till beskaffenheten af de 17 råsockerbruk och de 6 raffinaderier, som nu existera och som skulle behöfva förändras, approximativt beräknats komma att uppgå till 513,000 kronor. Därvid hafva kommitterade utgått ifrån att afstängningen icke behöfver utföras af annat material än träplank. Skulle för densamma användas järngaller, skulle kostnaden ökas till 638,000 kronor och, om för ändamålet skulle användas tegelmurar, skulle kostnaden stiga till 1,138,000 kronor. Dessa beräkningar, som äro uppgjorda under antagande, att de erforderliga stängslen skulle hafva 2 $\frac{1}{2}$ meters höjd, kunna säker-

ligen i någon mån reduceras, om, såsom i utkasten föreslagits, endast 2 meter höga stängsel komme att användas.

Kontrollen öfver sockerskattens utgörande går, hvad sockerfabrikerna beträffar, ut på att allt socker, som i fabrik införes, där tillverkas eller raffineras eller därifrån utföres, skall till vikten bestämmas i viss föreskrifven ordning, äfvensom att sirup eller melass skall undersökas i afseende på sockerhalten. Sirup eller melass, hvars polarimetriskt bestämda sockerhalt är sjuttio procent eller däröfver af torrsubstansens vikt, räknas såsom socker, annan sirup eller melass är däremot skattefri och ställes utan vidare till tillverkarens fria förfogande. Omförmälda bestämmelser, som återfinnas i 30 § och 32 § 1 mom. af utkastet till förordning, kompletteras af vissa stadganden i utkastet till ordningsstadga, hvilka afse att utan eftergift i fråga om en betryggande kontroll så anordna vägningar af socker och undersökningar å melass, att dessa kontrollåtgärder icke kräfva en alltför stor kontrollpersonal. I sådant hänseende vilja kommitterade dels hänvisa till bestämmelserna i 25 § af utkastet till ordningsstadga, att den för taraberäkning erforderliga bestämning af vikten af säckar och pappersomslag endast behöfver fastställas genom profvägning, som tid efter annan fastställles, att, då socker förvaras i säck, hvarje säck skall innehålla etthundra kilogram, att den en gång utrönta nettovikten af socker i lådor och fat skall antecknas å hvarje kolli, som äfven förses med märke och nummer, att kontrollpersonalens befattning med sockrets uppvägning kan inskränkas till att antalet kolli räknas och ett mindre antal däraf provväges, att uppvägd socker, som ej utföres ur fabriken, skall uppläggas under kronans lås, att, då sådant socker därefter utlämnas, detsamma ej behöfver omvägas samt att, då socker införes i fabrik, i allmänhet erfordras, att endast två för hundra af antalet kolli omvägas, där ej särskild anledning föreligger till antagande, att sockrets vikt ej motsvarar den uppgifna, dels ock åberopa den i 18 § 2 mom. i utkastet till ordningsstadga förekommande bestämmelsen, att föreskrifven undersökning af sockerhalten hos sirup och melass icke behöfver äga rum, då vederbörande kontrolltjänsteman på grund af sin erfarenhet om tillverkningen i fabriken äger kännedom om varans beskaffenhet.

Anordnandet af en konsumtionsbeskattning erfordrar naturligen anställandet af ett rätt stort antal kontrolltjänstemän för sockerfabrikernas öfvervakande. Utkasten till nu ifrågavarande författningar, som i likhet med nu gällande förordning om beskattning af hvitbetssocker-tillverkningen stadga, att öfverinseendet öfver kontrollen skall utföras

af chefen för finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrå och att vid kontrollen skola finnas anställda öfverkontrollörer med särskilda tjänstgöringsdistrikt, föreskrifva härjämte, att vid hvarje sockerfabrik, med undantag af de s. k. saftstationerna, skall för hela den tid, då arbete i fabriken pågår och icke allt socker inlagts i magasinet under kronans lås, finnas en ständig kontrollpersonal, bestående af en förste kontrollör och nödigt antal kontrollörer. Kommitterade hafva under sina arbeten sökt beräkna storleken af det sålunda behöfliga antalet kontrollörer. Därvid är emellertid att märka, att de nu befintliga råsockerbruken och raffinaderierna äro till sin yttre anordning så olika, att antalet kontrollörer, som måste anställas för deras bevakning, med all säkerhet blir högst växlande. Därtill kommer att kontrollpersonalens arbete med vägning af socker blir väsentligt mycket större i de fabriker, som tillverka raffineradt socker, än i sådana, där tillverkningen afser råsocker. Hvad råsockerbruken angår, hafva kommitterade emellertid ifrågasatt, om icke anställandet af 6 kontrollörer vid sidan af förste kontrollören i allmänhet skulle befinnas tillräckligt. Då en ingång i fabriken skall stå under bevakning dag och natt, måste, med en beräknad tid för hvarje vakt af åtta timmar, för ingångens bevakning anställas tre kontrollörer. Af öfriga tre kontrollörer hafva två tänkts i hufvudsak blifva sysselsatta med bevakning af den ingång, som i fabriken må hållas öppen endast om dagen, men äfven i någon mån jämte den återstående kontrollören komma att biträda förste kontrollören vid arbetena inom fabriken med kontrollen å vägning och utlämnande af socker äfvensom å sockrets inläggande och uttagande från magasinet. Förste kontrollören, som med hänsyn till sin ställning ifråga om skattepåföringen i fabriken och sockrets utlämnande därifrån, måste intaga en ledande ställning bland kontrollpersonalen och därför skall hafva närmaste tillsynen öfver kontrollörerna och skyldighet att mellan dem fördela vakttjänstgöringen och andra kontrollarbeten inom fabriken, har vid sidan af sina redan antydda uppgifter äfven att verkställa undersökningarna å sirup och melass. I Tyskland uppgifves antalet kontrollörer vid råsockerfabrikerna vara i allmänhet fyra.

Beträffande raffinaderierna hafva kommitterade af ofvanberörda anledning antagit, att de där anställda kontrollörernas antal måste sättas högre än vid råsockerbruken. Under antagande att vägning af socker i ett raffinaderi såväl natt som dag kan komma att pågå vid minst två olika ställen inom fabriken, lär det erforderliga antalet kontrollörer komma att uppgå till tio.

Den tid, hvarunder kontrollpersonal skall vara anställd vid socker-

fabrikerna, är betydligt olika vid råsockerbruken och vid raffinaderierna. Vid råsockerbruken pågår arbetet i regeln blott under den s. k. kampanjen eller den tid af omkring tre månader, hvarunder betafverkning vid dylika fabriker äger rum, samt därjämte under någon kortare tid, då sockret utvinnes ur de sist afverkade betorna och melassen. Efter det arbetet i en dylik råsockerfabrik upphört, kan det tillverkade råsockret därför uppläggas i magasin under kronans lås och kontrollpersonalen återkallas. Bestämmelserna i 21 § och 28 § 6 mom. i utkastet till förordning, afse också att åstadkomma, att den vid råsockerbruken anställda kontrollpersonalen icke skall behöfva kvarstanna där längre tid än som är oundgängligen nödvändigt. Då emellertid ifrågavarande slags fabriker under mellantiderna mellan kampanjerna till raffinaderierna pläga leverera sitt på magasin upplagda råsocker, har det varit erforderligt att i sist omnämnda mom. stadga, att Kungl. Maj:ts befallningshafvande kan äga förordna lämplig person att såsom förste kontrollör öfvervaka uttagen af socker från fabriken magasin och vidtaga de därför erforderliga expeditionsåtgärderna. Det har antagits vara tillräckligt, att staten bekostar en sålunda förordnad förste kontrollörs inställelse vid fabriken högst trettiofem särskilda dagar under samma tillverkningsår.

Vid de själfständiga raffinaderierna äfvensom de vid råsockerbruk, som äro förbundna med raffinaderier, fortgår däremot arbetet oafbrutet året om. Den kontrollpersonal, som anställes vid sådana fabriker, kommer sålunda att vara sysselsatt hela året samt uppbära ständig aflöning.

En fråga, som här äfven behöfver beröras, är den om hvilken kompetens tillämpningen af en konsumtionsbeskattning kräfver af kontrollpersonalen. Svaret härpå lämnas i 4 § af utkastet till ordningsstadga. Hvad härvid angår villkoren för att någon skall kunna anställas såsom förste kontrollör, har det ansetts nödigt, att en sådan kontrolltjänsteman, som ju skall svara för en ganska vidlyftig bokföring i fabriken och har att göra föreskrifna undersökningar å sirup och melass, besitter såväl ett visst mått af allmänbildning som en särskildt ådaga-lagd teknisk färdighet. Det har väl ifrågasatts, att de uppställda kompetensvillkoren skulle kunna medföra svårigheter för staten att få tillräckligt antal förste kontrollörer, särskildt vid råsockerfabrikerna, där den årliga anställningen allenast skulle vara af öfvergående natur. Då emellertid vid en konsumtionsbeskattning allenast 15 af de nu befintliga svenska råsockerbruken skulle behöfva för kampanjen anställda förste kontrollörer, medan vid de med raffinaderier förbundna råsockerbruken i Arlöf och Helsingborg förste kontrollörerna i likhet med dem

vid de sex själfständiga raffinaderierna komme att hafva ständig sysselsättning, torde svårighet ej möta att kunna anskaffa erforderligt antal kompetenta personer, i synnerhet som beföringsmöjligheten till de stadigvarande befattningarna måste anses rätt beaktansvärd.

Hvad kontrollörsbefattningarna angår, äro kompetensfordringarna i utkastet öfverensstämmande med dem, som gälla enligt förordningen om beskattningen af hvitbetssockertillverkningen.

Ersättningen åt kontrollpersonalen bestämmes i 28 § 3 mom. af utkastet till förordning. För förste kontrollörerna har dagarfvodet föreslagits till tolf kronor, hvilket ansetts såsom ett skäligt belopp med hänsyn till den af dylika befattningsinnehafvare fordrade kompetens och deras ansvarsfulla uppgift. Kontrollörernas arfvode är enligt utkastet föreslagen till sex kronor eller samma belopp, som nu tillkommer kontrollörerna vid hvitbetssockertillverkningen.

• Ehuru vederbörandes behållning af arfvodet enligt utkastets förslag skulle blifva något lägre än nu, om kontrollören tager i anspråk bostad och kost från tillverkaren, har någon höjning af arfvodet ej ansetts böra komma ifråga, då en konsumtionskatt äfven vid de fabriker, som blott tillverka råsocker, skulle medföra en längre tids tjänstgöring än för närvarande och därför föranleda kontrollörerna att taga sin bostad i närheten af fabriken, i hvilken händelse något afdrag för bostad och kost icke behöfver ifrågakomma.

Vid sidan af bestämmelserna om den direkta kontroll, som, på sätt ofvan framställts, genom statens personal utöfvas i alla anläggningar, där socker, sirup eller melass tillverkas, förekomma i utkasten vissa föreskrifter, som medelbart afse ett betryggande af sockerskattens utgörande. Af berörda föreskrifter torde här allenast behöfva återopas de i 24 och 26 §§ i utkastet till förordning lämnade stadgandena om skyldighet för tillverkare i sockerfabrik och yrkesutöfvare i sirupsfabrik att fullgöra viss bokföring beträffande tillverkningen och att hålla fabriksboken tillgänglig för de kontrollerande myndigheterna.

De i kap. V af utkastet till ordningsstadga förekommande bestämmelser om transport af obeskattadt socker äro i hufvudsak grundade på gällande tullstadgas föreskrifter om transport af nederlagsgods. Ändamålet med bestämmelserna är att bereda möjlighet till en försändning af obeskattadt socker melian tullkammare, fabriker eller allmänna socker-nederlag, vare sig afsikten är sockrets bearbetande eller dess uppläggande i afbidan på dess utlämnande till fritt bruk. För att emellertid i hvarje fall garantera staten skatten för socker, som sålunda försändes, stadgas i 45 § af utkastet till ordningsstadga, att afsändare skall för allt socker,

som under transport mellan inrikes orter förkommer, ofördröjligen betala vederbörlig skatt. Kan afsändaren lagligen styrka, att godset genom skeppsbrott, uppbringning eller annan olycka gått förloradt, äger han att återfå därå belöpande skatt, som kan hafva erlagts.

Fabrikatskatt.

Skulle i Sverige ifrågasättas införandet af en produktbeskattning i form af en fabrikatskatt å det framställda sockret, böra alla fabriker för tillverkning af socker ur hvitbetor anordnas liksom vid en konsumtionsbeskattning och sättas under en liknande kontroll. Sådana fabriker, som endast raffinera från andra fabriker eller utlandet inköpt råsocker, behöfva däremot hvarken förändras till sin yttre anordning eller ställas under bevakning af någon kontrollpersonal.

Med en fabrikatskatt kan man visserligen ernå en del af de fördelar, som en konsumtionsskatt medför. Så kan man vid den inhemska beskattningen utröna mängden af allt tillverkad hvitbetssocker. Vidare medgifver systemet, att inom landet tillverkad råsocker utföres ur landet, utan att skatterestitution behöfver ifrågakomma, samt att denaturering af sådant socker får ske, innan detsamma utförts från vederbörande fabrik och därvid beskattats.

Andra af konsumtionsbeskattningens fördelar medfölja däremot icke fabrikatskatten. Då skatten enligt sistnämnda system utgår af en half-färdig vara, blir följdén, att om än anstånd kan lämnas med erläggande af skatt för råsocker till dess det föres till raffinaderi, raffinations-industrien icke kan komma i åtnjutande af nederlagsinstitutionens fördelar utan måste arbeta med en redan beskattad råvara. Vidare kan man vid fabrikatskattesystemet icke medgifva en skattefri sirupstillverkning, åtminstone icke med en så obetydlig kontroll som vid konsumtionsbeskattningen. Då raffinaderierna vid fabrikatskatten icke äro ställda under bevakning, skulle nämligen dylika fabriker lätt nog kunna uppköpa de skattefria sirupfabrikernas produkter för att därå tillverka socker.

I jämförelse med konsumtionsbeskattningen medför slutligen fabrikatskatten väsentliga svårigheter i afseende å skattesatsens bestämmande.

Om alla hvitbetssockerfabriker tillverkade samma varukvalitet, skulle visserligen fabrikatskatten vara mycket bekväm att använda. Man hade

nämligen då allenast att bestämma, att för hvarje kilogram socker, som utginge från fabrikerna, skulle erläggas skatt med visst belopp. I hvitbetssockerfabriker, och det särskildt i de svenska, tillverkas emellertid socker af stor olikhet i värde och beskaffenhet, i det att där framställes både den finaste raffinad och ett tämligen underhålligt råsocker. Hade man nu endast en skattesats, skulle naturligen fabrikerna tvingas att uteslutande tillverka det finaste sockret, d. v. s. raffinad. Häraf skulle åter följa, dels att de nuvarande raffinaderierna skulle blifva nödsakade att inställa sin verksamhet, hvilket måhända kunde framkalla anspråket, att raffinaderierna skulle inlösas af staten, dels ock att all raffinering blefve förlagd till den korta tid af året, då afverkningen af hvitbetor pågår. Då nu erfarenheten i alla länder visat, att det är mera ekonomiskt att skilja raffineringen från råsockertillverkningen, och då en ytterligare stegring af arbetet med sockertillverkningen under höstmånaderna i förening med en motsvarande minskning under öfriga delar af året i onödan skulle skada arbetareklassens intressen, är det tydligt, att ett fabrikatskattesystem med allenast en skattesats skulle leda sockerindustrien in under helt och hållet onaturliga förhållanden.

För att en fabrikatskatt skall vara rättvis fordras det därför, att man fastställer olika skatt för produkter med olika sockerhalt. I de länder, där en fabrikatskatt tillämpas, har man för nämnda ändamål också sökt på olika sätt åstadkomma sockrets klassificering. I Danmark har man således aldrig beskattat råsockret efter dess sockerhalt utan inskränkt sig till att bestämma allenast två olika skattesatser, en för ljusare och en för mörkare socker efter den holländska standarden. Några undersökningar å sockret medelst polarimeter eller genom sackarimetrisk analys förekomma ej, utan kontrollpersonalen i råsockerfabrikerna har blott att jämföra det förfärdigade sockret med särskilda typprof. Att systemet kunnat i denna enkla form bibehållas i Danmark, beror dock hufvudsakligen därpå, att skatten i Danmark är synnerligen låg.

Skulle en fabrikatskatt införas i Sverige, där skatten är betydligt högre än i Danmark, råder däremot intet tvifvel om att betydligt mer omfattande åtgärder måste tillgripas för att förhindra systemets brister att för bjärt framträda. Man borde då följa det franska systemet med fullständig sackarimetrisk analys samt föreskrifter om rätt för raffinaderierna att vid införsel af råsocker i fabrikerna för sockrets beskattning få tillgodoräkna sig viss raffinationsförlust.

Men äfven om en fabrikatskatt hos oss anordnades, såsom den tillämpats i Frankrike, skulle svårigheter möta. Så kunde beräkningen af raffinationsförlusten i hvarje fall gifva anledning till premier för

raffinaderierna. Vidare skulle oundvikliga olägenheter framträda vid systemets tillämpning i sådana fabriker, som äro afsedda för såväl råsockertillverkning som för raffinering. Det raffinadsocker, som vid utlämnandet från en sådan fabrik skall beskattas, kan nämligen hafva framställts antingen af socker, som vunnits genom afverkning af hvitbetor inom själfva fabriken, eller af redan beskattadt råsocker, som från annan inhemsk råsockerfabrik införts i fabriken, eller ock af råsocker, som till fabriken införts från utlandet. För det redan beskattade inhemska råsockret, som införes i fabriken, måste densamma uppenbarligen tillgodoföras den redan erlagda skatten, beräknad efter sockrets sackarimetriskt bestända rendement. I fråga om utifrån till fabriken infördt råsocker kan däremot ett tillgodförande af hela den tull, som drabbar detsamma enligt den holländska standarden, icke komma ifråga. Tillämpningen af systemet medgifver nämligen, att vid beskattandet af raffinad, som vunnits ur utländskt råsocker, allenast så stor del af tullen för råsockret, som motsvarar skatten för den därur vunna raffinaden, restitueras. För en rättvis beräkning af en dylik restitution borde tullen, liksom skatten, påföras efter sackarimetrisk analys af sockret. Då emellertid tullen å råsocker för närvarande beräknas efter den holländska standarden, skulle följaktligen införandet af ett fabrikatskattesystem hos oss äfven nödvändig göra en sådan förändring i sättet för sockertullens beräkning, att sockret med ökad kostnad vid tullbehandlingen underkastades sackarimetrisk analys.

Redan nu finnas i Sverige två råsockerfabriker, nämligen de vid Arlöf och i Helsingborg, som äro förenade med raffinaderier, äfvensom en råsockerfabrik, den vid Hasslarp, som omedelbart i samband med betafverkningen framställer raffinadsocker. Då samtliga dessa fabriker kunna till förarbetande mottaga råsocker från annat håll, framgår, att antydda olägenheter vid ett införande af en fabrikatskatt ofördröjligen skulle göra sig gällande.

För att visa huru inveckladt ett fabrikatskattesystem skulle ställa sig, tillåta sig kommitterade hänvisa till 51 § af det utarbetade utkastet till förordning om beskattning af socker, hvilken § afser att lämna bestämmelser om öfvergången till en konsumtionsbeskattning.

En fabrikatskatt, anordnad enligt det franska systemet, skulle vid landets 17 fabriker för tillverkning af socker ur hvitbetor medföra anställandet af en större och dyrbarare kontrollpersonal än som vid samma fabriker skulle behöfva finnas vid en konsumtionsbeskattning. Utom det att i dessa fabriker behöfde finnas enahanda antal kontrollörer som vid en konsumtionsskatt, skulle därjämte vid sidan af förste kontrollörerna behöfva ställas åtminstone två kemiskt bildade biträden eller assistenter

för verkställandet enligt den i Frankrike tillämpade metoden af analyser å det tillverkade råsockret, eller ock finge man inrätta en eller flera centrala analysstationer, dit socker från fabrikerna dagligen kunde skickas för undersökning.

Beskattning efter betornas vikt och sockerhalt.

Jämte det kommitterade under sina arbeten undersökt möjligheten af att i Sverige anordna sockerbeskattningen såsom en konsumtionsskatt eller fabrikatskatt, hafva kommitterade emellertid också undersökt lämpligheten af ett beskattningssystem, så anordnad, att skatten, utan att den nu tillämpade råämneshesbeskattningen i princip öfvergåfves, utginge i förhållande till mängden och sockerhalten af de vid sockertillverkningen använda hvitbetorna.

Då ifrågasatte beskattningsätt hos kommitterade först bragtes på tal, ifrågasattes till en början, att utrönandet af hvitbetornas sockerhalt skulle kunna ske genom ett enkelt bestämmande af betornas specifika vikt. Sedan emellertid assistenten vid tekniska högskolan, ingenjören John Köhler, på kommitterades uppdrag, utfört ett antal undersökningar å hvitbetor för utrönande om något konstant förhållande äger rum mellan betornas sockerhalt och specifika vikt, samt dessa undersökningar ådagalagt, att något dylikt konstant förhållande icke kan påvisas, hafva kommitterade tagit i öfvervägande, huruvida systemet kunde grundas på den genom polarimeter bestämda sockerhalten i betorna.

Då emellertid detta beskattningsätt icke förut blifvit någonstades pröfvadt samt anställandet af särskilda försök med detsamma syntes nödvändigt, för att kommitterade skulle kunna få tillräcklig ledning för bedömandet af vissa med systemets genomförande sammanhängande frågor och särskildt för utrönandet af hvilka skattesatser, som med systemet vore förenliga, funno sig kommitterade böra göra den i kommitterades underdåniga skrifvelse omförmälda framställning om anställandet af vissa försök med systemet. Resultaten af de försök, som, på sätt af nyssnämnda skrifvelse framgår, efter Kungl. Maj:ts därom gjorda förordnande under 1903/04 års kampanj ägt rum vid sockerfabrikerna i Kjeffinge och Svedala, hafva framlagts för kommitterade i särskilda af föreståndarne för försöken, ingenjören J. C. Stjerna och filosofie kandidaten F. Elander till kommitterade afgifna berättelser, och fogas

vid betänkandet såsom *Bil. 2* den af ingenjören Stjerna affattade berättelsen samt såsom *Bil. 3* ett till kandidaten Elanders berättelse hörande sammandrag. I öfverensstämmelse med den af kungl. finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrå för försöken uppgjorda plan omfattade dessa dels en under hvarje dygn ofta upprepad undersökning af betornas sockerhalt, dels en med ledning af den för hvarje tillverkningsdygn utrönta medelsockerhalten och de därunder afverkade betornas vikt gjord beräkning af den under dygnet i fabriken införda sockermängden, dels ock en vägning och analys af de erhållna sockerprodukterna.

De vunna resultaten framgå lättast af följande af kommitterade ur berättelserna och de vid försöken förda journaler i tabellform sammanställda uppgifter.

Fabrikens namn.	De afver- kade be- tornas vikt. Ton.	Sockerhalten i % af betvikten.				Den efter sockerhalten beräknade socker- mängden. Kilogram.	Direkt uppvägda produkter. Kilogram.				Beräknad mängd rent socker i de direkt uppvägda produkterna. Kilogram.				Fabrikations- förlust i rent socker.	
		Medeltal för dygn.		Medeltal för kampanjen.	Råsocker.		Fyll- massa.	Melass.	I fast form.	I flytande form.	Summa.	Kilogram.	% af be- vikten.			
		Lägst.	Högst.		I pro- dukt.									II pro- dukt.		
Kjeflinge	29.686,8	15,49	16,75	16,20	4,809,684	4,620,200	—	—	159,367	—	—	4,527,825	97,181	4,625,006	184,678	0,62
Svedala	36.835—	14,66	16,02	15,41	5,675,051,2	5,047,400	249,600	—	—	387,185	5,177,832,8	191,311,8	5,369,144,6	305,906,6	0,83	

En närmare undersökning af de gjorda sockerhaltsbestämningarna har visserligen gifvit vid handen, att betanalyserna sinsemellan visat en afsevärd skillnad, men hafva det oaktadt de vunna medeltalssiffrorna för på hvarandra följande dygn ådagalagt en synnerligen god öfverensstämmelse. Med anledning häraf och då resultaten i öfrigt synts kommitterade lämna en tillförlitlig grund för bedömandet af möjligheten att använda sockerhaltsbestämningen för skattens beräkning, hafva kommitterade i öfverensstämmelse med den för beskattningssättet antagna grunden om skattens beräkning efter betornas vikt och sockerhalt samt med iakttagandet af de under senare tid från olika håll framställda önskemål om en sådan anordning af sockerbeskattningen, att en inhemsk sirupstillverkning kunde åstadkommas, utarbetat förslag till förordning om beskattning af hvitbetssockertillverkningen och till ordningsstadga för fabriker för tillverkning af socker och sirup af hvitbetor.

Förslagen göra en bestämd skillnad mellan fabriker för tillverkning af hvitbetssocker och fabriker, där tillverkning af sirup, utan

sammanhang med sockertillverkning, äger rum genom afverkning af hvitbetor. Den skatt, de förra hafva att erlagga, är liksom den nuvarande beskattningen en råämnesskatt, ehuru till grund för dess beräkning skall läggas icke blott de afverkade betornas vikt utan jämväl deras sockerhalt. Från sirupsfabrikerna skall utgå en fabrikskatt, beräknad till visst belopp för hvarje kilogram tillverkad sirup.

I olikhet mot hvad i utkastet till en konsumtionsbeskattning är fallet har i föreliggande förslag sirup icke kunnat definieras såsom en sockerhaltig vara med en viss lägre sockerhalt, utan förstås i förslagen med sirup allenast vara, i hvilken invertsocker ingår till minst tio procent.

Då enligt förslagen raffinaderierna icke skola stå under någon slags kontroll, har det nämligen icke kunnat medgifvas att i särskilda utom den ständiga bevakningen stående fabriker hvilken sockerhaltig vara som helst med viss låg sockerhalt får tillverkas, utan kunna sirupsfabrikerna få tillverka sirup blott om de särskildt behandla (invertera) densamma. Raffinaderierna skulle nämligen eljest kunna inköpa skattefri sirup och däraf tillverka socker, som sålunda undandrogen beskattningen. Det har följaktligen blifvit nödvändigt att så bestämma sirupens beskaffenhet, att ur densamma icke kan med fördel framställas kristalliseradt socker. En sockerlösning, som innehåller minst tio procent invertsocker uppfyller berörda villkor.

Hvad hvitbetssockerfabrikerna däremot angår, ligger det i sakens natur, att alla deras produkter blifva beskattade, då skatten beräknas å hela mängden afverkade betor utan hänsyn till den afsedda produktens beskaffenhet. Skulle därför ett raffinaderi från ett råsockerbruk inköpa någon sockerlösning eller melass för att däraf framställa kristalliseradt socker, är ju den sålunda använda råvaran i vederbörlig ordning beskattad.

Såsom redan antydts, är grunden för skatteberäkningen olika i sockerfabriker och i sirupsfabriker. Beträffande de förra stadgas i 1 § af förslaget till förordning, att för all tillverkning af hvitbetssocker i fast eller flytande form skall erläggas tillverkningskatt i förhållande till det socker, som de för tillverkningen använda betor beräknas innehålla, att det skattepliktiga sockret beräknas för hvarje tillverkningsdygn efter vikten af de för tillverkningen använda betorna samt deras genom direkt polarisation utrönta sockerhalt, dock med visst afdrag från den senare, samt att vid sockerhaltens bestämmande densamma skall uttryckas till och med i tiondedels procent.

I fråga om sirupsfabrikernas beskattning stadgas åter i den före-

slagna förordningens 2 §, att för tillverkning af sirup, som utan sammanhang med sockertillverkning äger rum genom afverkning af hvitbetor, skall erläggas tillverkningsskatt med visst belopp för hvarje kilogram sirup, som utvinnes.

Kontrollen öfver sockerbeskattningen är enligt de af kommitterade upprättade förslagen naturligen något mer omfattande än enligt nuvarande beskattningssätt.

I sockerfabrikerna skola liksom nu de betor, som afverkas, af kontrollörerna uppvägas omedelbart innan de bringas i rif- eller skärmaskinerna samt i den mån afverkningen fortgår. För dessa kontrollåtgärder skola liksom enligt gällande förordning vid hvarje sockerfabrik vara anställda fyra kontrollörer.

För sockerhaltsbestämningarna skola vid hvarje sockerfabrik vara anställda en förste kontrollör och två assistenter. Kompetensvillkoren för att kunna anställas såsom förste kontrollör äro desamma enligt förslagen som enligt ofvanberörda utkast till en konsumtionsbeskattning. För att kunna antagas till assistent fordras däremot, förutom hvad som är stadgadt för kontrollör, allenast, att sökanden visar sig äga tillräckliga insikter i verkställandet af analyser å hvitbetor och sirup.

Om sättet för sockerhaltens bestämmande samt förste kontrollörs och assistents arbete därvid lämnas föreskrifter i 16 § 2 mom. af förordningen samt 25—27 §§ af förslaget till ordningsstadga. Förste kontrollören och de två assistenterna skola i den ordning, vederbörande öfverkontrollör bestämmer, sig emellan fördela arbetet med betornas polarimetriska undersökning, och skall vid fördelningens verkställande iakttagas, att nattjänst ej ålägges förste kontrollören samt att de båda assistenterna hafva sådan tjänst hvarannan vecka. Så länge fabriken är i gång, skall förste kontrollör eller assistent uttaga snitselprof minst en gång i timmen hela dygnet om. Undersökning af uttaget prof får ej uppskjutas mer än tre timmar. Undersökningen af sockerhalten skall ske enligt alkoholextraktionsmetoden. Tillverkaren eller den, han därtill utser, äger följa undersökningen. Göres anmärkning mot undersökning af visst prof, skola förste kontrollören och de båda assistenterna samtidigt undersöka polarisationsinstrumentet och proftet. Hvad två af dem därvid bestämma är sedan afgörande för skatteberäkningen.

Öfver betundersökningarna skall föras analysjournal, däri antecknas tiden för hvarje proftagning och polarimetrisk undersökning, den för hvarje gång funna sockerhalten samt namnet å den, som utfört undersökningen. Efter den sista undersökningen för hvarje tillverkningsdygn uträknas och antecknas medelsockerhalten för tillverkningsdygnet. Denna

medelsockerhalt, minskad med den procent, om hvars storlek kommitterade framdeles komma att yttra sig, utgör den sockerhalt, som lägges till grund för skatteberäkningen. Sedan vikten af de under hvarje dygn utaf kontrollörerna uppvägda betorna blifvit af dem, en hvar för sin vakt, införd i den vid fabriken upplagda vågjournalen, åligger det förste kontrollören vid fabriken att däri utföra sammanlagda vikten för tillverkningsdygnet och att vid sidan däraf anteckna såväl den från analysjournalen hämtade beskattningsbara sockerhalten för samma dygn som produkten af vikten och sockerhalten eller den beskattningsbara sockermängd, som för samma dygn skall påföras fabriken.

För kontrollen i sirupsfabrik skall där finnas anställd en förste kontrollör.

De närmare bestämmelserna om kontrollen vid sirupsfabrikerna återfinnas hufvudsakligen i 17 § af förslaget till förordning och Kap. IV i förslaget till ordningsstadga. I hvarje sirupsfabrik skall sirupen från vakuumpannan genom en rörledning, som ej får äga någon sidoöppning, föras till en på våg uppställd läst behållare. Innan uppvägning af sirup för tillverkningsåret tager sin början, skall förste kontrollören pröfva vågens riktighet och förvissa sig om att sirupsbehållaren på vågen med tillhörande rörledningar för till- och aflopp äro täta och att kranarna äro så inrättade, att de kunna stängas med kronans lås. Hvarje gång kontrollören vägt den å behållaren uppsamlade sirupen och tagit prof af densamma, skall sirupen genast i förste kontrollörens närvaro tappas af behållaren, som för sådant ändamål skall hafva en tillräckligt stor afloppskran. Hvarje taget prof af sirup skall undersökas i afseende å dess invertsockerhalt. Är tillverkaren ej nöjd med inom fabriken verkställd undersökning å sirup, skall profvet, försedt med förste kontrollörens och tillverkarens sigill, insändas till kontroll- och justeringsbyrån för ny undersökning, hvars resultat blir afgörande. I hvarje sirupsfabrik skall af förste kontrollören föras en vågjournal, däri antecknas den tillverkade sirupens vikt äfvensom den skatt, som med hänsyn till vikten och den hos hvarje uppvägd parti utrönta invertsockerhalten belöper å partiet. Om sålunda undersökningen af ett parti sirup gifver vid handen, att detsamma icke innehåller minst tio procent invertsocker, beskattas partiet såsom socker enligt 1 § af förordningen.

Arfvodena till kontrollpersonalen föreslås enligt 15 § 4 mom. af förslaget till förordning att utgå med tretton kronor till förste kontrollör, åtta kronor till assistent och sju kronor till kontrollör, allt för dagräknadt. Att arfvodet till förste kontrollör och kontrollörer enligt för-

slaget skall vara en krona högre än enligt utkastet till en konsumtions-skatt, beror därpå att, då enligt förslaget ingen af personalen komme att hafva anställning hela året samt den, som toge sådan anställning, icke skulle hafva någon möjlighet till befordran till någon fastare plats, kommitterade ansett, att svårighet för staten skulle möta att erhålla tillräckligt antal kontrolltjänstemän, om icke aflöningen sattes tillräckligt hög.

Det föreslagna dagarfvodet åt assistent har ansetts vara det minsta, som kan ifrågakomma, om erforderligt antal kompetenta personer skall kunna anskaffas för de tillfälliga uppdragens skötande.

Kontrollkostnaden vid tillämpning af olika skattesystem.

Sedan kommitterade i det föregående redogjort för huru tillämpningen i Sverige af en konsumtionsskatt, en fabrikatskatt eller en beskattning efter betornas vikt och sockerhalt kan tänkas anordnad, vilja kommitterade anställa en jämförelse mellan beloppet af den kontrollkostnad, som den nuvarande beskattningen efter betornas vikt medför, och den beräknade kostnaden för kontrollen vid hvar och ett af omförmälda ifrågasatta beskattningssystem.

I jämförelsen tages ingen hänsyn till kostnaden för öfverkontrollörers anställande, då sådana ju skola finnas anställda enligt samtliga systemen och den omständigheten, att öfverkontrollörerna redan nu hvar och en inom sitt distrikt hafva att utöfva kontroll öfver äfven andra tillverkningsafgifter än sockerskatten, åstadkommer, att man ej kan säga, huru stor del af öfverkontrollörernas arfvoden bör belöpa å sistnämnda beskattning. Den kontrollkostnad, som kan jämföras, är följaktligen allenast den, som uppkommer vid den lokala fabrikskontrollen.

Vid nu gällande skattesystem äger kontrollvägning af betorna rum vid tjugu fabriker (däraf tre saftstationer). Då vid hvarje fabrik skola vara anställda fyra kontrollörer, som äga uppbära arfvoden af sex kronor om dagen, uppgår den dagliga kontrollkostnaden till 480 kronor eller, med beräkning att hvarje betkampanj räcker 100 dagar, för hvarje tillverkningsår till 48,000 kronor.

Kostnaden för tillämpning af en *konsumtionsskatt* enligt det af kommitterade utarbetade utkast har af kommitterade beräknats med iakttagande, bland annat, att icke någon kontrollpersonal behöfver an-

ställas vid de s. k. saftstationerna, att kontrollpersonalen vid de vanliga råsockerbruken behöfver tjänstgöra, förste kontrollören 20 och kontrollörerna 10 dagar utöfver den till 100 dagar beräknade kampanjen, att då vid sockerfabriken i Hasslarp tillverkning sker af konsumtionssocker, under kampanjen där behöfva vara anställda en förste kontrollör, och tio kontrollörer under samma tider som vid de vanliga råsockerbruken, samt att vid fabrikerna i Arlöf och Helsingborg äfvensom vid de sex själfständiga raffinaderierna fulltalig kontrollpersonal behöfver vara anställd hela året.

Beräkningens resultat framgår af följande tabell öfver kostnaden för kontrollpersonalens aflöning:

a) vid 14 st. råsockerbruk,			
14 st. förste kontrollörer, anställda 120 dagar mot 12 kr. hvar om dagen.....	kronor	20,160: —	
6 st. kontrollörer vid hvarje fabrik eller tillhopa 84 st., anställda 110 dagar mot 6 kr. hvar om dagen	„	55,440: —	
14 st. t. f. förste kontrollörer (för sockeruttag mellan kampanjerna) för 35 besök hvardera à 10 kr.	„	4,900: —	80,500: —
b) vid fabriken i Hasslarp,			
1 förste kontrollör, anställd 120 dagar mot 12 kr. om dagen	„	1,440: —	
10 st. kontrollörer anställda 110 dagar mot 6 kr. hvar om dagen	„	6,600: —	
1 t. f. förste kontrollör för 35 besök à 10 kr.	„	350: —	8,390: —
c) vid de blandade fabrikerna i Arlöf och Helsingborg samt de 6 själfständiga raffinaderierna,			
8 st. förste kontrollörer, anställda hela året mot 12 kr. hvar om dagen.....	„	35,040: —	
10 st. kontrollörer vid hvarje fabrik eller tillhopa 80 st., anställda hela året mot 6 kr. hvar om dagen	„	175,200: —	210,240: —
	Summa kronor	299,130: —	

För en beräkning af kontrollkostnadens storlek vid tillämpning af en *fabrikatskatt* är att iakttaga, att allenast 17 fabriker för tillverkning af socker ur hvitbetor skulle behöfva sättas under kontroll. Vid fabrikerna vid Arlöf och i Helsingborg skulle en kontrollpersonal, bestående af en förste kontrollör, två assistenter och tio kontrollörer behöfva vara anställd hela året om. I fabriken vid Hasslarp skulle en lika stor kontrollpersonal behöfvas, men torde tjänstgöringstiden kunna inskränkas för förste kontrollören och assistenterna till 20 dagar och för kontrollörerna till 10 dagar utöfver den till 100 dagar beräknade kampanjen. Vid hvart och ett af de vanliga råsockerbruken skulle en förste kontrollör, två assistenter och sex kontrollörer behöfva tjänstgöra under samma tider som motsvarande kontrolltjänstemän vid fabriken i Hasslarp. Arfvodena finge vid tillämpning af en fabrikatskatt icke sättas lägre än vid en beskattning efter betornas vikt och sockerhalt.

Kostnaden för personalens aflöning skulle således utgöra:

2 st. förste kontrollörer, anställde 365 dagar mot		
13 kr. hvar om dagen	kronor	9,490: —
15 st. förste kontrollörer, anställde 120 dagar mot		
13 kr. hvar om dagen	„	23,400: —
4 st. assistenter, anställde 365 dagar mot 8 kr.		
hvar om dagen	„	11,680: —
30 st. assistenter, anställde 120 dagar mot 8 kr.		
hvar om dagen	„	28,800: —
20 st. kontrollörer, anställde 365 dagar mot 7 kr.		
hvar om dagen	„	51,100: —
94 st. kontrollörer, anställde 110 dagar mot 7 kr.		
hvar om dagen	„	72,380: —

Summa kronor 196,850: —

Beträffande slutligen kontrollkostnadens storlek vid tillämpning af systemet med *beskattning efter betornas vikt och sockerhalt* skulle den, med iakttagande af de i kommitterades förslag antagna förutsättningar i fråga om personalens aflöning, komma att omfatta följande poster:

20 st. förste kontrollörer, anställde 100 dagar mot		
13 kr. hvar om dagen	kronor	26,000: —
40 st. assistenter, anställde 100 dagar mot 8 kr.		
hvar om dagen	„	32,000: —
80 kontrollörer, anställde 100 dagar mot 7 kr. hvar		
om dagen	„	56,000: —

Summa kronor 114,000: —

Härtill kommer emellertid, att samtliga berörda skattesystem erfordra vissa undersökningar, till hvilka komma att erfordras åtskilliga apparater, kemikalier och dylikt. Att beräkna storleken af kostnaden härför låter sig svårligen verkställa, men vilja kommitterade i sådant hänseende emellertid anmärka, att dessa kostnader vid en konsumtionsbeskattning skulle blifva obetydliga i jämförelse med motsvarande kostnader vid en fabrikatskatt eller en råämnesheskattning med sockerhaltsbestämningar. De erforderliga undersökningarna vid förstnämnda beskattningssätt äro nämligen försvinnande få i jämförelse med de undersökningar, som nödvändiggöras vid de båda andra systemen. Kostnaden för använda apparater och kemikalier vid de under kampanjen 1903/04 vid Kjefflinge och Svedala anställda försöken uppgingo till något öfver 2,000 kronor vid båda fabrikena. Vid en tillämpning af ett skattesystem med sockerhaltsbestämningar torde dock ifrågavarande kostnader med lätthet kunna nedbringas till 500 kronor vid hvarje fabrik.

Val af skattesatser vid de olika skattesystemen.

En öfvergång från det hos oss nu tillämpade beskattningssättet till något af de ifrågasatta systemen fordrar gifvetvis en utredning om hvilka skattesatser som i ena eller andra fallet skulle vara tillämpliga.

Vid de undersökningar, som kommitterade i berörda hänseende verkställt, hafva kommitterade, med hänsyn till hvad ofvan anförts ifråga om de svenska sockerfabriksaktiebolagens ekonomiska ställning, funnit att någon ändring icke bör vidtagas i det hos oss sedan länge antagna förhållandet mellan tullen för importeradt och skatten för inhemskt råsocker eller med andra ord att den svenska sockerindustrien bör bibehållas vid det tullskydd, som kommer densamma till del därigenom att skatten för råsocker bestämts till att utgöra hälften af tullen för utländskt råsocker, mörkare än n:o 18 efter den holländska standarden. Den fördel däremot, som industrien hittills åtnjutit, därigenom att skatten beräknats efter ett antaget utbyte ur de afverkade betorna, hvilket mer eller mindre understigit det, som i verkligheten erhållits, komme däremot i hufvudsak att försvinna vid en tillämpning af någotdera af de ifrågasatta nya beskattningssystemen, hvilka, i öfverensstämmelse med det kommitterade lämnade uppdraget, samtliga utarbetats med hänsyn till önskemålet att beskattningen kunde anordnas så, att det inom riket tillverkade råsockret fullständigare än nu kunde drabbas af skatten.

I enlighet härmed och då tullen för råsocker, mörkare än n:o 18, utgör 23,5 öre för kilogram, borde allt inhemskt råsocker af motsvarande beskaffenhet vid tillämpningen af en *fabrikatskatt* vid dess utlämnande från råsockerfabrikerna påföras en skatt af 11,75 öre för kilogram. Då emellertid det i råsockerfabrikerna tillverkade sockret är af växlande beskaffenhet, finge, på sätt förut anmärkts, vid en fabrikatskatt träffas bestämmelser om att de olika sockerprodukterna påfördes skatten i förhållande till den sockerhalt desamma efter sackarimetrisk analys befundes innehålla, såsom brännvinet beskattas efter dess alkoholhalt.

Hvad härefter angår storleken af den skattesats, som borde användas vid en *konsumtionsbeskattning*, måste vid dess bestämmande iakttagas, att det socker, som utlämnas till fritt bruk, är att anse såsom likställdt med raffinad och att det förty bör beskattas såsom sådant. Om skatten för råsocker, med tillämpning af ofvan angifna grundsatser, anses böra vara 11,75 öre för kilogram, kan man lätt bestämma konsumtionsskatten, sedan man fastställt förhållandet mellan råsocker och raffinad. På grund af äldre försök är detta förhållande, vid restitutionen af tull för raffinad, tillverkad af utländskt råsocker, enligt tulltaxeunderrättelserna för närvarande bestämdt sålunda, att 100 kilogram råsocker anses lämna $83\frac{1}{3}$ kilogram raffinad. Emellertid hafva råsockrets kvalitet och arbetsmetoderna inom raffinaderierna sedan dess så förbättrats, att man torde kunna påräkna ett utbyte af 90 kilogram raffinad ur 100 kilogram råsocker. Denna beräkning har också nyligen vunnit stöd i Brysselkonventionen, som bestämmer den högsta medgifna »surtaxe» (se sid. 47) för de i konventionen deltagande sockerexporterande länderna till 6 francs för raffinad och 5 francs 50 centimes för råsocker, hvilka siffror antyda ett antaget raffinadutbyte af 91,1 procent. Med godkännande af omförmälda beräkningsgrund hafva kommitterade funnit, att en konsumtionsskatt i Sverige borde bestämmas till $\frac{11,75 \times 100}{90}$ öre eller 13,055 öre för kilogram, hvilken sistnämnda skatte-

sats, afrundad till 13 öre, också upptagits i det af kommitterade utarbetade utkastet till förordning om beskattning af socker.

Då emellertid den enligt nämnda utkast ifrågasatta konsumtions-skatten å socker komme att utgå för allt socker, som utlämnas till fritt bruk, vare sig sockret är af inländskt eller utländskt ursprung, måste detta förhållande medföra ändringar i gällande tulltaxa och de s. k. tulltaxeunderrättelserna, och har därför vid utkastet till förordning om beskattning af socker fogats särskilda utkast till sådana ändringar. I dessa har iakttagits, att utländsk raffinad ej skall

drabbas af högre afgifter än nu samt att förhållandet mellan de nuvarande tullsatserna å olika slags socker icke rubbats i vidare mån än som påkallas däraf, att förhållandet mellan råsocker och raffinad rättats i öfverensstämmelse med den nuvarande uppfattningen däraf. I öfverensstämmelse härmed har det föreslagits, att tullsatserna för raffinad och oraffineradt socker till färgen icke mörkare än n:o 18 skola utgöra 20 öre för kilogram, att tullsatsen för oraffineradt socker, mörkare än nämnda standardnummer, skall vara 11,75 öre för kilogram samt att vid export af raffinad, tillverkad af utländskt råsocker, skall jämte frihet från konsumtionsskatt lämnas en restitution af 13 öre för kilogram.

Genom dessa bestämmelser komme utländsk raffinad att vid utlämnandet till fritt bruk inom landet få bära i tull och skatt tillhoppa 33 öre eller ett belopp, motsvarande den nuvarande raffinadtullen. Utländskt råsocker, som importerades för att här raffineras, komme att drabbas dels till hela sin vikt af tullen, 11,75 öre för kilogram, dels ock vid sockrets utlämnande till fritt bruk med 13 öre för hvarje kilogram därur vunnen raffinad.

För bestämmandet af råsockertullen till 23,5 öre och raffinadtullen till 33 öre för kilogram har legat till grund antagandet, att 100 kilogram råsocker lämna $83\frac{1}{3}$ kilogram raffinad. Enligt detta antagna utbyte är restitutionen vid utförsel af raffinad bestämd till 28,2 öre. 4,8 öre synas sålunda vara det tullskydd, raffinationsindustrien åtnjuter. Vid tillämpning af konsumtionsskatten och de af kommitterade för sådant fall föreslagna tullsatserna skulle raffinad, som framställts af utländskt råsocker, komma att drabbas af tull och skatt till sammanlagdt belopp af 26 öre för kilogram. Då direkt importerad raffinad, såsom nyss nämnts, komme att drabbas af motsvarande afgifter af sammanräknadt 33 öre för kilogram, synes som om det extra skyddet för raffinaderierna skulle komma att höjas till 7 öre för kilogram, utgörande skillnaden mellan 33 öre och 26 öre. Då det högre utbytet emellertid länge varit ett bestående faktum och industrien sålunda redan nu i verkligheten åtnjuter det högre skyddet samt de uppgifter, kommitterade inhämtat rörande raffinaderiernas ställning, angifva, att desamma fortfarande äro i behof af detta skydd, kunna kommitterade icke föreslå någon ändring beträffande skyddets storlek. Det får ej heller förbises, att en minskning af raffinadtullen skulle medföra en nedsättning af det skydd, som tillkommer hvitbetssockertillverkningen.

Hvad slutligen angår beräkningen af skattesatsen vid ett *beskattningssystem efter betornas vikt och polarimetriskt bestämda sockerhalt*, kunde man visserligen enklast gå tillväga så, att man utan hänsyn till

tullen bestämde en viss afgift för hvarje kilogram socker, som betorna innehålla. Såsom kommitterade redan ofvan antydt, hafva kommitterade emellertid ansett det vara önskvärdt, att det hos oss sedan år 1891 bestående förhållandet mellan skatt och tull, att den förra utgör hälften af den senare, kunde bibehållas. Vid tillämpning af nu förevarande beskattningssystem kan man dock ej belägga allt det i betorna befintliga sockret med skatt motsvarande halfva råsockertullen. Erfarenheten visar nämligen, att man aldrig kan ur betorna utvinna allt däri befintligt socker, då å ena sidan en del — uppgående, enligt de å sid. 105 lämnade uppgifter om resultaten af de vid sockerfabrikerna i Kjöfinge och Svedala anställda försöken, vid förstnämnda fabrik till 0,62 % och vid den senare fabriken till 0,83 % — vid tillverkningen går alldeles förlorad, i det att den dels kvarstannar i betsnitseln och pressåterstoden, dels ock bortsköljes i moderlutar och tvättvatten, och å andra sidan en del icke kan uttagas ur restmelassen, som enligt *Bil. 6* i allmänhet synes variera mellan 0,50 % och 3 % af betvikten, motsvarande 0,25 % och 1,50 % socker af samma betvikt.

Då af anförda förhållanden synes framgå, att den sockermängd i betorna, som ej kan utvinnas, äfven om den i någon fabrik med betydande melassutsockring kan nedgå under 1 % af betvikten, vid andra fabriker dock kan komma att öfverstiga 2 %, hafva kommitterade ansett sig böra i de upprättade förslagen intaga bestämmelse om att medelsockerhalten i betorna för hvarje tillverkningsdygn, minskad med två procent, skall utgöra den sockerhalt, som vid tillämpning af nu förevarande skattesystem bör läggas till grund för skatteberäkningen. Med iakttagande häraf skulle fabriker, hvilkas betor hafva en sockerhalt af omkring 14 %, komma att betala skatt med samma belopp som enligt nu gällande bestämmelse eller efter 12 %. Andra fabriker åter med betor af högre sockerhalt komma däremot vid det ifrågasatta systemet att drabbas af högre skatt än nu är fallet. Sålunda skulle den fabrik, som under kampanjen 1902/03 hade högsta sockerhalten i sina betor eller 16,3 %, fått betala skatt efter 14,3 %, och det medeltal, hvarefter samtliga fabriker under nämnda kampanj skolat beskattas, hade varit 15,3 %, minskadt med 2 %, eller 13,3 %. I hvad mån hela det utbyte, fabrikerna utvinna ur betorna vid en beskattning efter betornas vikt och sockerhalt, kommer att drabbas af en skatt af 11,75 öre för hvarje kilogram, beror åter på om melassutsockring användes eller icke.

En fråga, som i detta sammanhang behöfver utredas, är, huruvida en noggrannare beräkning af sockerutbytet låter förena sig med socker-

industriens ekonomiska bestånd. För att erhålla en utredning om olika beskattningssystemens verkan i detta fall hafva kommitterade i förut åberopade *Bil. 7*, jämte meddelande af det ekonomiska resultatet af de för tillverkning af råsocker afsedda svenska sockerfabriksaktiebolags rörelse tillverkningsåren 1898/1903, sammanställt beräkningar dels öfver den vinst eller förlust, vederbörande bolag under nämnda tillverkningsår skulle haft, om skatt med 11,75 öre för kilogram utgått 1) efter ett för alla fem åren liksom för året 1902/03 beräknadt sockerutbyte ur betorna af 12 %, 2) efter det i förslaget antagna beräkningssättet eller efter vikten och sockerhalten hos betorna, den sistnämnda minskad med 2 %, samt 3) efter det verkligen vunna utbytet af råsocker, dels ock å det vinstöfverskott eller den brist, som under nyssnämnda förutsättningar för vederbörande bolag skulle uppkommit, sedan bolaget tillgodo-fört sig 5 % å aktiekapital och fonder.

Af dessa beräkningar framgår, att en tillämpning af såväl en beskattning grundad på betornas vikt och sockerhalt enligt de af kommitterade utarbetade författningsförslag, som en konsumtionsskatt af 13 öre för kilogram konsumtionssocker, motsvarande 11,75 öre för kilogram tillverkad råsocker, skulle betydligt reducera sockerindustriens behållning. Hvad de äldre bolagen angår, skulle visserligen dessa, som tidigare kunnat i hög grad konsolidera sin ställning, vid tillämpning af hvilketdera af de båda systemen som helst fortfarande kunna lämna tillfredsställande resultat. De yngre bolagen åter kunde åtminstone i början efter genomförandet af ett nytt beskattningssystem få vissa finansiella svårigheter att bekämpa. Det får emellertid icke förbises, att Brysselkonventionen antagligen skall komma att verka till förhöjning af sockerpriset på världsmarknaden. Häraf kan åter följa, att de svenska sockerfabrikanterna blifva i tillfälle att något höja priset inom landet. Å andra sidan lär den möjligheten icke vara utesluten för sockerindustrien att åstadkomma sådana förändringar i fabrikationen, att produktionskostnaderna komma att sjunka. Vid tillämpning af en konsumtionsbeskattning tillkommer den omständigheten, att skattens inbetalning blott behöfver ske för den fullt färdiga varan, hvarigenom sockerindustrien blir befriad från att bära räntor å förskottsvis gjorda skatteinbetalningar.



En öfvergång till en konsumtionsbeskattning eller en beskattning efter betornas vikt och sockerhalt efter de för dessa beskattningssätt af kommitterade antagna grunder skulle naturligen medföra höjning i

statens inkomster af sockerbeskattningen. En tillämpning af en konsumtionsskatt skulle dessutom för statsfinanserna medföra en större jämnhet i intäkterna, då skatten årligen komme att inflyta för den till sin kvantitet tämligen konstanta sockermängd, som åtgår till landets årliga förbrukning.

Då emellertid vid en beskattning efter betornas vikt och sockerhalt, liksom vid det nu tillämpade skattesystemet, skattens finansiella resultat för hvarje år måste vara i hög grad växlande allt efter betskördarnes och betafverkningens storlek, hafva kommitterade vid sina beräkningar om den inverkan, ett förändradt beskattningssätt skulle medföra för statsfinanserna, icke kunnat utgå från sockerförbrukningens storlek utan från en såsom normal antagen betafverkning. Med hänsyn till medeltalet för de senare åren torde årsafverkningen af betor för hela riket skäligen kunna beräknas till 750,000 ton. Vid nuvarande beskattningssätt, då hvarje ton betor beräknas lämna 120 kilogram råsocker, skulle skatten för en dylik betafverkning utgöra $750,000 \times 120 \times 11,75$ öre = 10,575,000 kronor. Den skatteinkomst en motsvarande betafverkning skulle medföra vid tillämpning af en beskattning, därvid utom betornas vikt äfven deras sockerhalt lades till grund för skatteberäkningen, blefve beroende på storleken af betornas medelsockerhalt. Under tillverkningsåret 1902/03 utgjorde denna 15,3 %. Minskades denna sockerhalt med två procent, skulle statens inkomster enligt beskattningssystemet kunna beräknas utgöra $750,000 \times 133 \times 11,75$ öre = 11,720,625 kronor.

Tillämpades slutligen en konsumtionsskatt, skulle en afverkning af 750,000 ton betor, under antagande att melassutsockring fortfarande vid ett sådant skattesystem kunde löna sig och att sockerutbytet, reduceradt till första produkt och uttryckt i procent af betvikten, liksom under tillverkningsåret 1902/03 utgjorde 14,17 %, lämna en kvantitet råsocker första produkt af 106,275,000 kilogram. Skatten härför skulle, under förutsättning att konsumtionsskatten utgjorde 13 öre för kilogram och att 100 kilogram råsocker motsvarade 90 kilogram konsumtionssocker, utgå för ett till 95,647,500 kilogram beräknadt utbyte, hvilket tämligen nära öfverensstämmer med den å sid. 82 meddelade uppgiften om medeltalet för landets sockerkonsumtion under de sista fem åren. Statens inkomst komme i det antagna fallet att uppgå till $95,647,500 \times 13$ öre = 12,434,175 kronor. Skulle melassutsockringen vid konsumtionsskattesystemet icke komma att fortsättas, blefve visserligen sockerutbytet af den uppgifna betvikten mindre än det ofvan antagna och skatteinkomsten proportionsvis lägre för den betafverkning, som tagits såsom utgångspunkt för beräkningarna. Då emellertid sockerförbruk-

ningen måste anses förblifva lika stor vid tillämpning af hvilketdera skattesystemet man valde, måste den antagna påföljden af en konsumtionsbeskattning, att melassutsockringen komme att upphöra, föra med sig antingen en ökad betafverkning eller en import af utländskt råsocker, hvarigenom konsumtionens behof blefve fylldt och statens ofvan beräknade inkomst af konsumtionsskatten i hvarje fall komme att ernås.

Skillnaden mellan statsinkomsten vid en beskattning efter sockerhalten och en konsumtionsbeskattning skulle emellertid icke för sockerindustrien innefatta en motsvarande lindring i skatten, då, såsom nämnts, vid förstnämnda beskattningssätt skatten måste inbetalas lång tid före sockrets uttagande till förbrukning. Med afseende å beräkningen af resultatet af en konsumtionsbeskattning, enligt hvilken beräkning skatteförhöjningen skulle uppgå till omkring 2,000,000 kronor, torde å andra sidan böra anmärkas, att densamma antagligen skulle drabba industrien väl hårdt. I händelse konsumtionsskattesystemet skulle vinna tillämpning, torde därför den föreslagna skattesatsen af 13 öre för kilogram socker behöfva göras till föremål för vidare öfvervägande.

Val af skattesystem.

Otvifvelaktigt har användandet i Sverige af det hittills tillämpade beskattningssättet efter betornas vikt varit gynnsamt för hvitbetsodlingen och hvitbetssockertillverkningen, hvilka båda under årens lopp vunnit en vacker utveckling. Att med detta beskattningssätt sockret något olika beskattats vid olika fabriker, har åtminstone ej föranledt något klagomål af tillverkarne, hvilka i utbytesberäkningen och den enkla kontrollen sett förmåner, som uppvägt den antydda ojämnheten i beskattningen. Det har ock varit möjligt för staten att vid systemets tillämpning efter hand höja tillverkningsafgiften, där sådant ansetts vara af förhållandena påkalladt.

Systemet har emellertid från statens synpunkt sedt den olägenheten, att den till grund för skatten stadgade beräkningen af sockerutbytet icke kan bringas till närmare öfverensstämmelse med det utbyte, som i verkligheten erhålles, utan att därvid de fabriker, som hafva det mindre utbytet, blifva för högt beskattade. På sätt framgår af det kommitterade lämnade uppdraget, hafva kommitterade haft att rikta sin synnerliga uppmärksamhet på möjligheten att undvika nämnda

olägenhet, och har det därvid synts kommitterade, att det icke kan ifrågasättas att bibehålla det nuvarande beskattningssystemet oförändradt.

Sedan numera utbytesberäkningen nått en höjd, som starkt närmar sig det verkliga utbytet hos de fabriker, som förarbeta vitbetor af lägre sockerhalt, framträder det äfven alltmera, huru ojämnt, för att icke säga orättvist, skatten drabbar de olika fabrikerna, hvilka samtliga utan hänsyn till deras verkliga sockerutbyte få betala samma skatt för det använda råmaterialet. Alldeles oanvändbart blir det nuvarande beskattningssystemet, om, såsom fallet väl torde vara, staten vill af sockerindustrien uttaga ett än högre skattebelopp än nu. Fortginge man på den gamla vägen med höjning af utbytesprocenten, skulle äfven snart flere fabriker få skatta för mer än sitt verkliga utbyte. Vid sådant förhållande ligger det närmast till hands att tänka på en öfvergång till en produktbeskattning i form af vare sig fabrikat- eller konsumtionsskatt.

Hvad *fabrikatskatten* angår, hafva kommitterade redan vid framställningen af sättet för anordnandet i Sverige af ett sådant beskattningssystem framhållit de därmed oskiljaktigt förbundna olägenheterna. Då dessa olägenheter vida skulle uppväga de fördelar, systemet kunde medföra, hafva kommitterade funnit, att systemets införande hos oss icke kan förordas.

Hvad åter *konsumtionsbeskattningen* beträffar, kan det icke förnekas, att detta system i möjligaste mån uppfyller alla fordringar på ett rättvist och i tillämpningen säkert beskattningssystem. Skatten är där lika för allt socker, som uttages till inhemsk förbrukning. Några undersökningar af socker förekomma ej, och de undersökningar, som måste utföras å sådan vara, sirup eller melass, hvilken ej skall beskattas som socker, äro tämligen enkla. Skattefrihet kan utan svårighet lämnas för socker, som utföres eller denatureras, och för sockerfabrikerna medför systemet den stora fördelen, att skatten erlägges först, när den färdiga varan utlämnas till förbrukning, och ej såsom nu, lång tid innan densamma är färdig till afsättning.

Då kommitterade emellertid, trots konsumtionsbeskattningens fördelar, det oaktadt icke anse sig kunna förorda dess införande hos oss, beror detta i hufvudsak på rent praktiska hänsyn. Först och främst kräfver systemet, såsom af det utarbetade utkastet till förordning framgår, en vidlyftig och dyrbar kontroll. Ej allenast råsockerfabrikerna måste underkastas en noggrann afspärrning och bevakning, utan en sådan måste äfven anordnas vid samtliga raffinaderier, hvilka nu äro helt och hållet fritagna därifrån, och då raffinaderierna äro i gång året om och i regeln både dag och natt, medför denna utsträckning af kon-

trollen en betydlig kostnad. Vidare måste för bevakningens möjliggörande omfattande åtgärder vidtagas för fabrikernas och raffinaderiernas inhägnande eller afstängning.

Kostnaderna för kontrollen vid detta system skulle enligt kommitterades beräkningar komma att uppgå till omkring 300,000 kronor om året eller till mer än sex gånger hvad den nuvarande kontrollen kostar. Sannolikt komme dessutom den sålunda beräknade kostnaden att öfverskridas, enär vid systemets tillämpning på alla äldre, för ett dylikt kontrollsysteem från början ej afsedda fabriker och raffinaderier det nog i många fall skulle visa sig nödigt att hålla ett större antal kontrollörer, än kommitterade upptagit såsom oundgängligen behöfligt.

Beträffande kostnaden för inhägnader kring fabriker och raffinaderier, hvilka inhägnaders första uppsättande skäligen borde bekostas af staten, skulle densamma enligt kommitterades förut omförmälda beräkningar komma att uppgå till omkring 500,000 kronor, detta dock under förutsättning att endast plank af trä användes, hvilket naturligen för fabrikena skulle medföra en dryg underhållskostnad. Denna kostnad, vare sig den uppginge till 500,000 kronor eller, om dyrbarare stängsel användes, till något öfver 1,000,000 kronor, blefve visserligen, såsom varande en utgift blott för en gång, icke så särdeles betungande för staten, men så mycket mer afsevärd blefve enligt kommitterades mening den ökade årliga kontrollkostnaden. Antalet kontrolltjänstemän och statens utgifter för kontrollväsendet hafva på senare tider varit i stark tillväxt, och det synes kommitterade därför ingalunda oviktigt att tillse, det statens utgifter i detta afseende icke blifva drygare än hvad verkligen nödigt är.

Utom kontrollens dyrhet kan man mot konsumtionsskattesystemet anmärka, att detsamma nödvändiggör en hel del inskränkningar i fabrikanternas frihet att anordna fabriksdritten på det bekvämaste och mest ändamålsenliga sätt. Sålunda uppstår genom fabrikernas afstängning och kommunikationernas inskränkning till ett fåtal bevakade ingångar gifvetvis stor olägenhet, likasom kontrollvägningen af socker och sockrets bevakning under transport med flere för kontrollen nödiga anordningar utan tvifvel förorsaka besvär och åtminstone indirekt kostnad.

Förutom den ökade kontrollkostnaden och inskränkningarna i friheten att på ändamålsenligaste sätt anordna arbetet vid fabrikena skulle dessutom införandet af konsumtionsbeskattningen väsentligt förminska fabrikanternas intresse att i högsta möjliga grad söka tillgodogöra sig allt det socker, som innehålles i betorna. Sannolikt skulle då ett mindre intensivt utnyttjande af råmaterialet visa sig mera ekonomiskt, och

fråga är, om icke de dyrbara anläggningar för melassutsockring, som vid de flesta af våra fabriker blifvit gjorda, skulle få upphöra att användas. Följden af en sådan tillbakagång af fabrikationens intensitet blefve naturligen den, att en större kvantitet betor måste produceras för att fylla landets behof af socker, och då det socker, som kvarstannar i affallet från fabrikerna, icke blir till nämnvärd nytta, skulle detta ur nationalekonomisk synpunkt gifvet lända till förlust.

Till alla dessa ökade kostnader och olägenheter finge man emellertid icke taga hänsyn, därest en rättvis och för statskassan lika tillfredsställande beskattning icke på annat sätt kunde anordnas. Enligt kommitterades mening låter detta sig dock göra genom att, på sätt de af kommitterade utarbetade författningsförslagen närmare angifva, helt enkelt lägga skatten på sockret i själfva betorna eller med andra ord att beskatta dessa efter deras vikt och sockerhalt. Då, på sätt de omförmälda, vid Kjeffinge och Svedala utförda försöken utvisa, det måste anses vara ådagalagdt, att bestämmandet af betornas eller betsnitselnas sockerhalt kan ske med erforderlig säkerhet och utan afsevärd svårighet, synes det kommitterade, som man genom ett sådant beskattningssätt skulle på ett vida enklare och billigare sätt än genom en konsumtionsbeskattning kunna uppnå det mål, man eftersträfvat. Fabrikerna emellan blefve full rättvisa skipad, då hvar och en af dem finge betala skatt i förhållande till det förarbetade råmaterialets värde, och för staten vunnes den betydande fördelen, att, likasom vid konsumtionsbeskattningen, skattebeloppet kunde bestämmas allenast med hänsyn till hvad sockerindustrien i sådant afseende ansåges kunna bära, i stället för att man nu måste lämpa skattesatsen efter förmågan hos de fabriker, som arbeta med det sämsta råmaterialet, och låta de bättre situerade fabrikerna skörda en alltför stor vinst. Det missförhållande, som härigenom komme att utjämnas, är af ganska stor betydelse, ty enligt tillgängliga uppgifter har sockerhalten i betorna under kampanjen 1902/03 vid de olika fabrikerna växlat mellan lägst 14,33 procent och högst 16,34 procent, alltså med mer än 2 procent. Då fabrikerna vid ett sådant beskattningssätt — där skatten noga rättades efter växlingarna i råmaterialets beskaffenhet — blefve fullkomligt likställda i fråga om den viktigaste faktorn i produktionen, råmaterialet, vore det enligt kommitterades mening en fördel, att fabrikerna fortfarande genom detta system finge en sporre att hålla fabrikationens teknik uppe vid samma höjd som nu eller än mera utveckla densamma, ty vore skatt en gång erlagd för sockret i betorna, komme det alltid att ligga i fabrikernas intresse att se till, att så mycket som möjligt af detta socker också blefve tillvara-

taget. De betydliga kapital, som redan nedlagts i och för sackaratmetodens tillämpning, vore då icke bortkastade, såsom eljest möjligen kunde blifva händelsen.

Hvad kontrollkostnaden vid detta beskattningssätt beträffar, så skulle den enligt kommitterades beräkningar komma att uppgå till 114,000 kronor eller föga mer än tredjedelen af motsvarande kostnad vid en konsumtionsbeskattning. Därtill kommer visserligen utgifterna för apparater, kemikalier och dylikt, men dessa utgifter komme troligen ej att uppgå till sammanlagdt mer än 10,000 kronor om året.

Då alltså af det anförda torde framgå, att genom *en beskattning efter betornas vikt och sockerhalt* samma fördelar i beskattningsafseende kunna vinnas som genom en konsumtionsbeskattning, då vidare detta förstnämnda beskattningssätt icke i någon mån rubbar de förhållanden, under hvilka industrien nu arbetar, utan lämnar denna samma frihet som förut att utan onödigt tvång af omständliga kontrollbestämmelser bedriva sin verksamhet på ändamålsenligaste sätt, då systemet befordrar uppehållandet af en intensiv fabriksdrift och möjliggör fortfarande användning af befintliga anordningar för melassutsockring och då slutligen detsamma, jämfördt med en konsumtionsbeskattning, skulle medföra en mycket afsevärd besparing i kontrollkostnad, hafva kommitterade icke tvekat att i sitt förslag förorda ett beskattningssätt, så anordnad, att tillverkningskatt, med ett belopp motsvarande hälften af gällande tullsats för utländskt råsocker af mörkare färg än n:o 18 af holländska standarden, skall erläggas i förhållande till det socker, som de för tillverkningen använda betor beräknas innehålla, samt att det skattepliktiga sockret beräknas för hvarje tillverkningsdygn efter vikten af de för tillverkningen använda betorna samt deras genom direkt polarisation utrönta sockerhalt, minskad med två procent.

Speciell motivering till kommitterades författningsförslag.

Redan i det föregående hafva kommitterade utvecklat de hufvudsakligaste grunderna för förslagen till förordning om beskattning af hvitbetssockertillverkningen och till ordningstadga för fabriker för tillverkning af socker eller sirup af hvitbetor. Kommitterade hafva därvid redogjort för de olikheter i afseende å sättet för skatteberäkningen, kontrollpersonalens sammansättning och uppgifter samt kontrollens utförande, som förslagen innehålla i jämförelse med nu gällande författningar om sockerbeskattningen. I öfrigt äro förslagen i det stora hela

öfverensstämmande med nu gällande lagstiftning. En och annan § innefattar emellertid, fränsetd rent redaktionella olikheter, nya bestämmelser, som kommitterade ansett här erfordra en närmare belysning.

I 2 § af förslaget till förordning möter ett dylikt stadgande, nämligen att från sirupsfabrikerna skall utgå en fabrikatskatt med ett öre för hvarje kilogram sirup, som utvinnes, och att afgiften för hvarje tillverkningsdygn skall i medeltal utgöra minst tjugu kronor. Anledningen till att sirupstillverkningen i de särskilda sirupsfabrikerna ej ansetts kunna göras skattefri är hufvudsakligen, att den, såsom å sidd. 106 och 108 framhålles, måste stå under ständig kontroll och att staten allenast för aflönande af den förste kontrollör, som skall vara anställd vid hvarje sådan fabrik, kommer att hafva en utgift af tretton kronor om dagen. För att statens utgifter för kontrollen skola blifva betäckta, har det därför visat sig nödigt att föreskrifva, att från sirupsfabrikerna skall utgå viss afgift, som lämpligast utgår i form af en skatt i förhållande till fabrikationens storlek. Vid skattebeloppets bestämmande bör emellertid, så vidt möjligt, undvikas, att sirupen i någon afsevärdare grad fördyras, då denna vara mest förbrukas af landets fattigare befolkning, äfvensom tillses, att en möjligen uppkommande inhemsk sirupsindustri, vid bibehållandet af den nuvarande tullsatsen af 10 öre för hvarje kilogram, erhåller det nödvändiga tullskyddet. Alla dessa synpunkter hafva kommitterade trots kunna tillfredsställande uppfyllas genom skattesatsens bestämmande till 1 öre för kilogram tillverkad sirup. Bestämmelsen, att afgiften för hvarje tillverkningsdygn skall i medeltal utgöra minst tjugu kronor, afser att garantera staten en viss minimiinkomst för kontrollkostnadens betäckande och torde icke innebära någon olägenhet för fabrikerna, då icke någon anläggning lär kunna komma till stånd med en beräknad tillverkning af mindre än 2,000 kilogram per tillverkningsdygn, hvilken tillverkning vid ett antagligt utbyte af tjugu procent skulle motsvara en afverkning af endast 100 deciton betor.

De i II Kap. af förordningen intagna bestämmelserna om fabriksanmälan och driftsanmälan äro i allmänhet lika med den nu gällande författnings motsvarande bestämmelser, med undantag af de ändringar, som tillkommit därigenom att sirupstillverkningen särskildt skall stå under kontroll.

Vissa olikheter förekomma emellertid. I 11 § 1 mom. af förordningen har sålunda borttagits föreskriften, att i driftsanmälan för sockerfabrik skall intagas uppgift om huruvida betafverkningen skall fortgå dag och natt eller endast om dagen. Anledningen härtill är, att alla råsockerbruk måste så anordna sin tillverkning, att betafverkningen fortgår

Förordn. 2 §.

Förordn. 11 §.

såvidt möjligt oafbrutet. I de sirupsfabriker, som kunna uppkomma, torde behovet af kontrollpersonal ställa sig lika vare sig betafverkningen fortgår både dag och natt eller endast om dagen. Förslaget stadgar ju, att den tillverkade sirupen icke kan uttagas från vågbehållaren utan att den vid fabriken anställde förste kontrollören infinner sig i fabriken, och hafva kommitterade, såsom nedan kommer att nämnas, förutsatt, att förste kontrollörens besök i fabriken skola kunna väsentligen inskränkas.

Den säkerhet för tillverkningsskattens utgörande, som det åligger tillverkare i råsockerfabrik att ställa, kan icke såsom nu beräknas allenast efter den uppgifna betafverkningens storlek. Då grunden för skatteberäkningen ändrats, har det nämligen blifvit nödvändigt att ifråga om säkerhetens ställande äfven taga hänsyn till sockerhalten i betorna. Sockerhaltens växlingar böra emellertid icke vålla rubbningar i den en gång ställda säkerhetens belopp, och hafva kommitterade därför i 11 § 3 mom. af förordningen föreslagit, att sockerhalten i förevarande afseende skall antagas uppgå till en bestämd storlek eller tretton procent, hvilken procent med hänsyn till nuvarande förhållanden måste betraktas såsom ett lämpligt medeltal.

Hvad sirupsfabrikerna angår, kunde visserligen sättet för skattebetalningen uti förslaget hafva ordnats i likhet med grunderna för hvarje konsumtionsbeskattning eller så att skatten erlades först, när varan uttoges till förbrukning. För en sådan anordning skulle det emellertid erfordras, att i sirupsfabrikerna inrättades särskilda magasin eller behållare för uppvägd men obeskattad sirup, hvilka kunde sättas under kronans lås. Då emellertid dylika anordningar komme att ställa sig rätt dyrbara för fabrikerna, och det skattebelopp, hvars inbetalning kommer i fråga, icke är synnerligen afsevärdt, hafva kommitterade ansett sig kunna föreslå motsvarande bestämmelser för sirupsfabrikerna som för sockerfabrikerna. Skatten skall sålunda påföras vid sirupens uppvägning, mot åtnjutande af det betalningsanstånd, som redan nu gäller vid hvitbetessockertillverkningen. Vid ställandet af säkerhet för skatten skall den i driftsanmälan uppgifna medeltillverkningen läggas till grund.

Tiden, för hvilken säkerheten skall ställas, har föreslagits till sextio tillverkningsdygn, hvilket motsvarar nu gällande bestämmelse och sammanhänger med föreskriften om tiden för skatteinbetalningen. Att minimibelopp för säkerheten från sirupsfabrik blifvit bestämd, beror af nyss omförmälda stadgande, att afgiften för hvarje tillverkningsdygn skall i medeltal utgöra minst tjugu kronor.

I 12 och 13 §§ af förslaget till förordning förekomma bestämmelser, som afse att ersätta föreskrifterna i §§ 11 och 12 af nu gällande förordning. Kommitterade hafva med de nya föreskrifterna sökt vinna en mer än nu tillfredsställande bestämmelse om den tid, då tillverkningen skall anses hafva upphört och kontrollpersonalen lämna fabrik, där den blifvit anställd. Detta ändamål torde kunna uppnås därigenom, att i 12 § föreslås, att tillverkaren i hvarje fall, när i sockerfabrik betafverknigen och i sirupsfabrik tillverkningen afslutats, skall genast anmäla sådant för förste kontrollören, samt att i 5 § 2 mom. af förslaget till ordningsstadga föreskrifves, att kontrollpersonalens tjänstgöring skall fortfara till och med dagen näst efter den, då tillverkaren gjort anmälan enligt nämnda § i förordningen. Påföljden om tillverkaren försummar fullgöra sin anmälningsskyldighet stadgas i 13 § af förordningen.

*Förordn. 12
och 13 §§.
Ord.-stadgan
5 § 2 mom.*

En bestämmelse, som af kommitterade ansetts behöfva undergå en förändring, är den i § 14 mom. 5 af nu gällande förordning intagna, afseende förhållandet mellan tillverkare och den vid fabriken anställda kontrollpersonal. Där stadgas nämligen skyldighet för tillverkare att åt en hvar af kontrollörerna vid fabriken i fabriken närhet kostnadsfritt upplåta ett eldadt, städat samt med nödiga möbler och sängkläder försedt boningsrum, dock i intet fall flera än fyra rum, samt att åt den eller dem bland kontrollörerna, som sådant önska, anskaffa lämplig kost mot en ersättning af en krona om dagen för hvarje person.

*Förordn. 15 §
7 mom.*

Till förekommande af hvarje slags mellanvarande mellan fabriken och kontrollpersonalen hade det varit önskligt, att stadgandet fått fullständigt bortfalla. Då det emellertid icke torde vara otänkbart, att för någon af kontrollpersonalen under den tillfälliga tjänstgöringen vid fabrik, belägen på landsbyggden, kan möta svårighet att skaffa sig bostad och kost, hafva kommitterade i 15 § 7 mom. af förslaget till förordning upptagit den föreskriften, att tillverkaren skall vara skyldig att, på anmodan af Kungl. Maj:ts befallningshafvande, åt hvar och en af kontrollpersonalen, som sådant önskar, dels i fabriken närhet upplåta ett eldadt, städat och med nödiga möbler försedt boningsrum till ett pris af en krona om dagen, dels ock anskaffa lämplig kost mot en efter nutidens prisförhållanden lämpad ersättning af två kronor om dagen. Genom bestämmelsen, att aftalet om förmånernas åtnjutande skall ske genom Kungl. Maj:ts befallningshafvande, samt stadgandet, att ersättningsbeloppen skola afdragas från det vederbörande tillkommande arfvode och tillhandahållas tillverkaren genom nämnda myndighet, anse

sig kommitterade hafva åstadkommit en anordning, hvarigenom kontrollpersonalen kan blifva fullt själfständig gent emot tillverkaren.

Förordn. 16 §.

Hvad angår tillverkarens skyldigheter i fråga om fabrikernas anordning skola i såväl socker- som sirupsfabriker nu tillämpade bestämmelser i hufvudsak gälla. I fråga om sockerfabrikerna har dock uti 16 § af förordningen tillkommit en ny föreskrift, som ålägger tillverkaren skyldighet att lämna förste kontrollör och assistenter tillträde till fabriken laboratorium för utförandet af behöfliga undersökningar och att inom laboratoriet tillhandahålla erforderligt skåp till förvarande af statens kontrolleffekter. Det kan väl ifrågasättas, om icke tillverkaren borde åläggas att tillhandahålla ett särskildt, uteslutande för kontrollpersonalen afsedt laboratorierum, där sockerhaltsundersökningarna å betorna kunde verkställas, men då ett sådant åläggande skulle åsamka tillverkarna väsentliga kostnader och i hvarje fall icke är oundgängligen nödvändigt, hafva kommitterade ansett den föreslagna bestämmelsen vara tillfyllestgörande.

*Förordn. 17 §
5 mom.*

I sirupsfabrik skall finnas ett för förste kontrollören afsedt kontrollrum. Enligt 17 § 5 mom. af förordningen skall detsamma hafva fönster såväl utåt som inåt fabriken, de sistnämnda så anbragta, att vågen och vakuumpannan kunna från kontrollrummet iakttagas. Dessa bestämmelser äfvensom föreskriften, att rummet skall vara försedt med särskild dragskorsten att användas vid kemiska analyser, kunna icke anses betungande för vederbörande tillverkare, då de ifrågasatta anordningarna icke komma att behöfva tillämpas annat än på anläggningar, som efter förordningens ikraftträdande tilläfventyrs tillkomma.

*Förordn. 17 §
4 mom.*

*Ord.-stadgan
36 §.*

I afseende å den föreslagna kontrollen och den erforderliga kontrollpersonalen hafva kommitterade förut utförligt yttrat sig. I fråga om kontrollen vid sirupsfabrikerna, är dock att märka, att bestämmelserna i 17 § 4 mom. af förordningen och 36 § af ordningsstadgan grundats på den förutsättningen, att förste kontrollörens närvaro i fabriken för vågbehållarens tömning och sirupens undersökning i regel icke skulle behöfva ifrågakomma mer än en gång hvarje förmiddag och en gång hvarje eftermiddag.

Förordn. 19 §.

19 § i förordningen, som handlar om den tillverkaren åliggande bokföringsskyldigheten och afser att motsvara § 18 i nuvarande förordningen, innehåller vissa nya bestämmelser för åstadkommande af en bättre statistik öfver sockerindustrien, än som nu kan erhållas.

Förordn. 23 §.

Ansvarsbestämmelserna äro i förslaget jämkade i öfverensstämmelse med de nya bestämmelser, förslaget i öfrigt innehåller. 23 § stadgar, liksom nuvarande § 20, straff för den, som utan rätt tillverkar socker

i fast och flytande form. Någon skillnad mellan socker och sirup göres i detta fall icke, och det af den anledning att, om för olaga sirupstillverkning stadgades lägre straff än för olofflig tillverkning af socker, den tilltalade eljest i hvarje fall skulle kunna invända, att han allenast tillverkat sirup, och bevisningen sålunda skulle försvåras. Om någon, som i vederbörlig ordning förvärfvat rättighet att tillverka sirup, framställer sådan vara, att densamma icke uppfyller villkoren för att kunna räknas såsom sirup utan bör anses såsom socker, är han ej förfallen till straff enligt förevarande §, då han ju ej varit i saknad af tillståndsbevis. Befinnes vid proftagningen i sirupsfabrik, att sirupen innehåller mindre än tio procent invertsocker, leder sådant icke till annan påföljd, än att varan påföres skatt såsom för socker.

24 §, som stadgar straff för förbrytelser, hvilka äro att hänföra till skatteförsnillningsbrott, innehåller, hvad sockerfabrikerna angår, i 1 och 2 mom. bestämmelser, som motsvara nuvarande § 21. Bland de olika sätten för begåendet af ifrågavarande slags brott upptages emellertid i förslaget äfven åtgärd, hvarigenom betornas sockerhalt vid kontrollen an gifves för låg. 3 mom. af förslagets förevarande § innefattar ansvarsbestämmelser för skatteförsnillningsbrott i sirupsfabriker och motsvarar i hufvudsak den tillämpliga bestämmelsen i förordningen om villkoren för tillverkning af brännvin.

26 §, som talar om tillverkares ansvarsskyldighet för förbrytelse af arbetare eller annan vid socker- eller sirupsfabrik anställd person, är affattad i öfverensstämmelse med motsvarande bestämmelser i nyssnämnda förordning och i nu gällande förordning om beskattning af hvitbetssockertillverkningen.

Öfriga bestämmelser i IV Kap. af förslaget till förordning öfverensstämma med nu gällande förordning, dock med undantag att 31 § första stycket i förslaget saknar tillägget i § 28, »där ej högre straff följer». Uttrycket har borttagits med hänsyn till anmärkning inom högsta domstolen vid förslaget till den nyligen utfärdade förordningen om tillverkning och beskattning af maltdrycker.

I § 36 af nu gällande förordning förekommer ett stadgande, af innehåll att förordningen icke skall äga tillämpning å sådan tillverkning af sirup, som kan äga rum allenast för eget husbehof med användande af hvitbetor, dem tillverkaren själf odlat. Detta stadgande har af kommitterade uteslutits ur förslaget. Anledningarna härtill hafva varit, dels att någon sådan sirupstillverkning, såvidt kommitterade hafva sig bekant, aldrig bedrifvits i Sverige, dels ock att medgifvandet af husbehofstillverkning vid sidan af den kontrollerade tillverkningen i

sirupsfabrikerna lätt skulle gifva anledning till missbruk af förstnämnda slags tillverkning.

Äfven i förslaget till ordningsstadga förekomma vissa bestämmelser, utöfver de förut omnämnda, som behöfva närmare förklaras.

Ordn.-stadgan
4 §.

Stadgandet i 4 §, att en hvar af kontrollpersonalen må kunna af Kungl. Maj:ts befallningshafvande när som helst entledigas, afser blott att bestämdt uttala något, som måste anses hafva varit gällande redan enligt nuvarande lagstiftning.

Ordn.-stadgan
12 §.

I fråga om sirupsfabrikernas anordning, som i hufvudsak beskrifvits redan i den allmänna motiveringen, erinras här om 12 § i den föreslagna ordningsstadgan. Att äfven i sirupsfabrikerna rif- och skärmaskiner skola vara så inrättade, att lås eller försegling med lätthet kan på dem anbringas på fullt betryggande sätt, afser åvägabringandet af en sekundär kontroll öfver att oloflig tillverkning där icke bedrifves å tid, då anmäld rörelse vid fabriken icke pågår eller afbrott däri inträder.

Ordn.-stadgan
41 §.

Bestämmelsen i 41 §, att förste kontrollören skall med lås eller försegling afstänga rif- och skärmaskiner, när tillståndsbeviset vid fabriken upphört att gälla, sammanhänger därmed, att tillverkaren enligt 12 § i förordningen skall till förste kontrollören göra anmälan, när betafverknigen eller sirupstillverkningen afslutats.

Vägning af hvitbeter.

Såsom vid redogörelsen för de framställda önskemålen beträffande sockerbeskattningen anmärkts, har svenska betodlareföreningens kommitté i sitt till kommitterade afgifna yttrande ifrågasatt, om icke, för vinnande af full rättvisa mellan sockerfabrikerna och betodlarne i afseende å betleveranserna, borde träffas anstalter att genom länsstyrelserna eller annorledes kunde tillsättas vågmästare vid betvågarne, på enahanda sätt som dylika platser i andra fall besättas. Enligt hvad kommitterade inhämtat, äro jämväl tillverkarnes benägna för ett dylikt förfarande. Kommitterade hafva sålunda föranledts att utarbета särskildt förslag till förordning om vägning af hvitbeter.

Bestämmelserna i nämnda förslag lära i allmänhet icke erfordra någon vidlyftigare motivering.

Tillsättandet af vägare genom Kungl. Maj:ts befallningshafvande bör uppenbarligen icke förekomma i annat fall än att på någon ort,

vare sig genom en sockerfabrik eller betodlare i trakten inrättas en väg, som kan användas för vägning af hvitbetor. I öfverensstämmelse härmed föreslås i förordningens 2 §, att Kungl. Maj:ts befallningshafvande, efter anmälan att å viss ort finnes väg och vikter för vägning af hvitbetor, har att meddela förordnande åt en eller flere lämpliga personer att vara vägare. Förordnandet bör allenast afse vägning af skörden för det år anmälan göres.

Sedan dylikt förordnande meddelats, kan enligt 1 § såväl köpare som säljare vid leverans af hvitbetor påfordra betornas uppvägning genom den förordnade vägaren.

Föreskriften i 3 § rörande proftvättning och beräkning af smutsprocent har affattats i öfverensstämmelse med de i de nu gällande betkontrakten förekommande föreskrifter om villkoren för betornas leveransdugliga beskaffenhet och om sättet för åtagna betleveransers fullgörande.

Då betornas proftagning, rengöring och tvättning måste ske fullt opartiskt, har det varit nödigt föreslå, att vägaren själf öfvervakar utförandet af dessa åtgärder. Skulle vid en mera trafikerad väg en vägare icke kunna medhinna samtliga förekommande arbeten, kan vid vägen förordnas mer än en vägare.

Bestämmelsen i 5 §, att Kungl. Maj:ts befallningshafvande, innan vägare träder i utöfning af sin befattning, skall låta erinra honom om de med befattningen förenade åligganden och det ansvar, försummelse däraf medför, öfverensstämmer med stadgandet i nådiga skrifvelsen den 13 juli 1887 till kommerskollegium angående afskaffandet af åtskilliga eder.

Den taxa för ersättning till vägare, som Kungl. Maj:ts befallningshafvande enligt 6 § skall fastställa, bör upptaga olika belopp, för det fall vägaren endast skall bestämma betornas bruttovikt och det fall, att vägarens biträde påkallas jämväl för bestämmandet af nettovikten och smutsprocenten. Taxan kan böra bestämmas olika vid olika vägar, då mängden betor på olika platser kan växla och vägarens både arbete och inkomst kan ställa sig olika på olika platser.

Kostnaden för anlitaandet af vägare bör gifvetvis fördelas lika på köpare och säljare, såvida dem emellan ej träffas aftal om annan grund för kostnadens fördelning. Att någon kostnad för vägningen icke bör drabba statsverket är uppenbart.

BILAGOR

Bil. 1.

U t k a s t

till

Förordning om beskattning af socker.

Kap. I. Om skattens beräkning och erläggande.

1 §.

1. För allt socker, som inom riket tillverkas eller dit införes, skall, på sätt i denna förordning närmare bestämmes, vid sockrets utlämnande till fritt bruk erläggas skatt med tretton öre för hvarje kilogram. För socker, som till riket införes, skall därjämte erläggas tull enligt tulltaxan.

2. Till socker räknas ej honung, stärkelsesocker (glykos) och maltsocker (maltos) samt ej heller sirup eller melass, i hvilka den genom direkt polarisation utrönta sockerhalten är mindre än sjuttio procent af torrsubstansens vikt.

3. För socker, som enligt de föreskrifter, Kungl. Maj:t vill meddela, gjorts till förtäring af människor obrukbart (denaturerats), erlägges ej skatt.

2 §.

Intill dess socker, som inom riket tillverkas eller dit införes, utlämnas till fritt bruk, skall detsamma stå under statens kontroll. Denna kontroll utöfvas dels af tullverket öfver infördt socker, tills det öfverföres till sockerfabrik eller allmänt sockernederlag eller utlämnas till fritt bruk, dels ock, på sätt i denna förordning och särskild af Kungl. Maj:t fastställd ordningsstadga närmare bestämmes, vid fabriker, i hvilka socker tillverkas eller raffineras, och i allmänna sockernederlag.

3 §.

På Kungl. Maj:ts pröfning skall bero, om och under hvilka villkor och kontroller samt mot hvilken afgift allmänt nederlag för obeskattadt socker utan sammanhang med sockertillverkning må medgifvas.

4 §.

Från fabrik, som står under kontroll, eller från allmänt sockernederlag må socker, utan erläggande af sockerskatt, från riket utföras, om utförseln sker genom tullkammare under den kontroll och de villkor, som i tullstadgan bestämmas för utförsel af nederlagsgods.

5 §.

1. Innan socker från fabrik eller allmänt sockernederlag utlämnas till fritt bruk, skall den därå belöpande skatt inbetalas till landtränteriet i det län, där fabriken eller nederlaget är beläget, eller, hvad fabrik eller sockernederlag i Stockholm angår, till öfverståthållareämbetet; dock att, därest tillverkaren eller nederlagsinnehafvaren ställer säkerhet, som af Kungl. Maj:ts befallningshafvande godkännes, han må för en tid af två månader åtnjuta anstånd med erläggande af skatt.

2. Försummar tillverkare eller nederlagsinnehafvare att inbetala förfallen skatt, skall all ogulden skatt genast utmätas, och hafve den försumlige förlorat rätten att under det tillverkningsår åtnjuta anstånd med skatts erläggande.

3. Då socker omedelbart från tullverket utlämnas till fritt bruk, skall sockerskatt samtidigt med tullen till tullverket erläggas. Om betalningsanstånd, ställande af säkerhet samt påföljd för fördröjd eller uteblifven betalning gälle hvad i tullstadgan beträffande tullafgifter stadgas.

6 §.

Har socker, som utlämnats till fritt bruk, innan köparen mottagit det, blifvit så skadadt, att tillverkaren önskar omarbета detsamma, må under den kontroll, Kungl. Maj:ts befallningshafvande efter förste kontrollörs hörande föreskrifver, sockret för omarbetning åter införas i den fabrik, hvarifrån det utförts, och socker till lika mängd och af samma slag utan erläggande af skatt från densamma utlämnas till fritt bruk. Sockrets mängd och slag bestämmas af förste kontrollören eller, i tvistigt fall, på tillverkarens bekostnad genom sakkunnige, som Kungl. Maj:ts befallningshafvande tillkallar.

Kap. II. Om tillverkare och hvad honom åligger.

7 §.

1. Med tillverkare förstås i denna författning den person, hvilken i egenskap af ägare, innehafvare, verkställande direktör eller disponent har högsta inseendet öfver sockerfabriks skötsel och för hvilken därför tillståndsbevis för tillverknings utöfvande skall utfärdas.

2. Ej må tillståndsbevis utfärdas för den, som blifvit dömd till ansvar för brott, som omförmäles i 37 eller 38 § i denna förordning.

8 §.

Tillverkningsår räknas från och med den 1 september till och med den 31 augusti.

9 §.

Fabrik, som afser tillverkning eller raffinering af socker, skall vara så byggd och inrättad, att enligt de närmare föreskrifter, som i denna förordning eller i ordningsstadgan meddelas, en betryggande bevakning af densamma till skydd mot skatteförsnillning utan svårighet kan äga rum.

10 §.

Fabriksbyggnaden skall vara fullständigt omgifven af ett minst två meter högt stängsel, därest ej Kungl. Maj:t finner mindre fullständig anordning kunna medgifvas. Till stängslet må dock räknas brandmur så ock till fabriken hörande byggnad, som till fabriksområdets utsida ej har annan öppning än sådan ingång, som är bevakad eller ställd under kronans lås, eller ock fönster, försedda med galler eller nät af järntråd med högst fem centimeter mellan stängerna eller trådarna.

Stängsel skall så anbringas, att detsamma ej ligger på mindre än fem meters afstånd från byggnad, som ej utgör del af stängslet.

11 §.

1. I fabrik skall vid hvarje ingång, som icke i allmänhet hålles stängd, finnas vaktstuga eller vaktrum för de till ingångens bevakning

anställde kontrollörer; och åligger det tillverkaren att förse dylik lägenhet med erforderliga möbler samt bekosta dess belysning och uppvärmning. Från lägenheten skall finnas fönster åt ingången till fabriken.

2. För trafiken till och från fabriken må i stängslet kring densamma i regel ej hållas öppna mer än två ingångar om dagen och en om natten. Alla andra ingångar skola vara stängda med kronans lås, och få de vid behof öppnas allenast i kontrolltjänstemans närvaro.

12 §.

1. I hvarje sockerfabrik skall finnas ett för kontrollpersonalen afsedt expeditjonsrum med minst tjugu kvadratmeters golfyta; och åligger det tillverkaren att förse detsamma med erforderliga möbler samt bekosta dess belysning och uppvärmning.

2. Vederbörande förste kontrollör eller hans ställföreträdare äge tillträde till fabriken's laboratorium för utförandet af behöfliga undersökningar.

13 §.

De i 9—12 §§ meddelade föreskrifter afse ej sådan sockerfabrik (*saftstation*), där arbetet inskränker sig därtill, att saften afvinnes betor och i rörledning föres till annan sockerfabrik för vidare bearbetning.

14 §.

Tillverkare äger att äfven utom fabriksområdet men i fabriken's närhet upplägga obeskattadt socker i magasin, som uteslutande användes till förvaring af sådant socker. Sådant magasin räknas till fabriken och skall stå under kronans lås. Så vida Kungl. Maj:ts befallningshafvande ej medgifver undantag, skall sådant magasin ligga inom en kilometers afstånd från fabriken.

15 §.

Minst fjorton dagar, innan arbete för tillverkning eller raffinering af socker första gången börjar i fabrik, skall tillverkaren till Kungl. Maj:ts befallningshafvande i två exemplar inlämna dels skriftlig anmälan om sin afsikt att använda fabriken för tillverkning eller raffinering af

socker (*fabriksanmälan*), innefattande jämväl en enligt de i ordningsstadgan meddelade särskilda föreskrifter affattad beskrifning å densamma med tillhörande område, dels ock planritning öfver samtliga fabrikslokalerna med tydligt angifvande af hvars och ens ändamål.

16 §.

Då fabriksanmälan skett, låte Kungl. Maj:ts befallningshafvande öfverlämna handlingarna i ärendet till öfverkontrollör, som har att vid besiktning tillse, att anordningarna vid fabriken öfverensstämma med gällande föreskrifter, samt att de af tillverkaren lämnade uppgifterna äro riktiga. Kontrollmätning af pannor och andra fasta kärl företages likväl endast, när särskilda omständigheter därtill föranleda, och vare i sådant fall tillverkaren pliktig att ställa nödigt antal arbetare samt erforderliga målkärl till öfverkontrollörens förfogande.

På kallelse af öfverkontrollören skall tillverkaren själf eller genom ombud närvara vid besiktningen, vid äfventyr att densamma inställes och ny sådan endast medgifves på tillverkarens bekostnad. Öfver förrättningen skall föras protokoll i två exemplar, som undertecknas ej mindre af tillverkaren eller hans ombud än äfven af öfverkontrollören, hvilken senare till Kungl. Maj:ts befallningshafvande insänder det ena exemplaret och till tillverkaren eller hans ombud öfverlämnar det andra.

Sedan tillverkaren, om så erfordras, lämnats tillfälle att vid ny besiktning styrka, att de föreskrifter, öfverkontrollören meddelat, blifvit iakttagna, meddele Kungl. Maj:ts befallningshafvande beslut, huruvida anordningarna godkännas. Godkännas desamma, låte Kungl. Maj:ts befallningshafvande teckna beslutet därom å planritningen samt öfverlämna det ena exemplaret af planritningen och anmälan jämte besiktningsprotokoll till öfverkontrollören, hvilken insänder handlingarna till Kungl. finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrå, och det andra exemplaret af planritningen och anmälan till tillverkaren, som är skyldig att, när så påfordras, hålla desamma tillgängliga för kontrolltjänstemännen.

17 §.

Byggnader, lägenheter, anordningar, fasta apparater och fasta kärl, som icke blifvit upptagna i fabriksanmälan, eller som godkänts men sedermera ändrats, må icke vid tillverkning eller raffinering af socker användas utan att hafva blifvit af Kungl. Maj:ts befallningshafvande godkända efter sådan besiktning, som i 16 § omförmäles.

18 §.

Vill tillverkare, innan ifrågasatt nybyggnad eller ändring vidtages, underställa densamma Kungl. Maj:ts befallningshafvandes pröfning, ingifve han erforderliga beskrifningar och ritningar till Kungl. Maj:ts befallningshafvande, som, efter öfverkontrollörs hörande, meddelar beslut i ärendet. Sedan medgifven nybyggnad eller ändring blifvit utförd, skall besiktning och pröfning ske på sätt i 16 § sägs.

19 §.

När i anseende till vidtagna förändringar inom sockerfabrik äldre ritning icke vidare anses användbar, äge Kungl. Maj:ts befallningshafvande förelägga tillverkaren att anskaffa ny ritning och beskrifning, med hvilka förfäres enligt 16 §.

20 §.

1. Det åligger tillverkare att minst tio dagar före tillverkningsårs början eller, där fabrik först senare skall sättas i gång, minst tio dagar, innan rörelsen börjar, till Kungl. Maj:ts befallningshafvande ingifva skriftlig *driftsanmälan* med uppgift om

- a) dagen, då han ämnar börja rörelsen,
- b) huruvida arbetet skall fortgå dag och natt eller endast om dagen,
- c) antalet ingångar, som i allmänhet skola hållas öppna,
- d) huruvida socker skall förvaras utom fabriksområdet, samt
- e) det ombud, som i tillverkarens frånvaro skall företräda honom inför kontrolltjänstemännen.

2. Finnes ej hinder för rörelsens utöfvande, meddele Kungl. Maj:ts befallningshafvande tillståndsbevis.

3. Vill tillverkare, sedan driftsanmälan skett, ändra lämnad uppgift, vare han pliktig sådant ofördröjligen anmäla hos Kungl. Maj:ts befallningshafvande.

4. Driftsanmälan äfvensom anmälan enligt 3 mom. skall tillverkaren i två exemplar ingifva till Kungl. Maj:ts befallningshafvande, som behåller det ena och öfverlämnar det andra till vederbörande öfverkontrollör, för att af honom tillställas den vid fabriken anställda förste kontrollören.

21 §.

Tillverkare skall hos Kungl. Maj:ts befallningshafvande ofördröjligen göra anmälan:

a) då arbetet vid fabriken afslutats, och

b) då allt socker fullständigt utlämnats från fabriken.

Vill tillverkaren, sedan anmälan enligt mom. a blifvit gjord, under tillverkningsåret åter upptaga rörelsen i fabriken, må sådant ej ske med mindre tillverkaren gör ny anmälan på sätt i 20 § är stadgadt.

22 §.

Till kontroll- och justeringsbyrån skall Kungl. Maj:ts befallningshafvande första helgfria dag i hvarje vecka insända uppgift å de tillståndsbevis, som under föregående vecka utfärdats, och å de anmälningar, som under samma tid må hafva gjorts enligt 20 § 3 mom. eller 21 §.

23 §.

Om i annan fabrik än de i 13 § omförmälda arbete för socker-tillverkningen ej företages inom fem helgfria dygn efter den i drifts-anmälan uppgifna tiden, åligger tillverkare att för hela den tid, hvarunder arbete icke ägt rum, till Kungl. Maj:ts befallningshafvande inbetala det kontrollpersonalen vid fabriken tillkommande arfvode, hvilket Kungl. Maj:ts befallningshafvande eljest låter hos honom utmäta.

Har under den del af året, arbete i fabriken enligt anmälan fortgått, icke vid fabriken tillverkats i medeltal femtusen kilogram socker för hvarje helgfritt dygn, åligger tillverkare att till Kungl. Maj:ts befallningshafvande inbetala hela det kontrollpersonalen vid fabriken tillkommande arfvode, hvilket Kungl. Maj:s befallningshafvande eljest låter hos honom utmäta.

24 §.

Tillverkare åligger att öfver tillverkningens gång föra sådan bok, att därur med lätthet kan inhämtas, huru stor ytvidd varit använd för odling af de betor, som inom fabriken afverkats, huru stor mängd råämnen vid tillverkningen användts, huru mycket af särskilda fabrikater i fabriken vunnits, samt huru mycket socker, sirup eller melass bortförts från fabriken, äfvensom i öfrigt sådana upplysningar erhållas, som för

upprättande af en tillförlitlig statistik öfver sockerindustrien erfordras; och vare tillverkare skyldig att i afseende å bokens anordning och förande ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som chefen för kontroll- och justeringsbyrån meddelar. Nämda bok skall, när helst så påfordras, hållas tillgänglig för den öfverkontrollör och den förste kontrollör, under hvilkas inseende fabriken är ställd.

25 §.

Tillverkaren ställe sig till efterrättelse hvad ordningsstadgan innehåller om hans åligganden samt de föreskrifter, chefen för kontroll- och justeringsbyrån, vederbörande öfverkontrollör eller kontrolltjänsteman i enlighet med denna förordning eller ordningsstadgan meddelar.

26 §.

Vill någon, utan sammanhang med sockertillverkning, tillverka sirup eller melass, hvarom i 1 § 2 mom. förmäles, göra för hvarje tillverkningsår, minst tio dagar förrän arbetet i fabriken börjar, hos Kungl. Maj:ts befallningshafvande anmälan därom, med angifvande af det ställe, där tillverkningen skall bedrivas, och det ombud, som i yrkesutöfvarens frånvaro skall företräda honom inför den, som skall utöfva kontrollen vid fabriken. Finnes ej hinder för rörelsens utöfvande, meddele Kungl. Maj:ts befallningshafvande tillståndsbevis. När tillverkningen upphört, göra yrkesutöfvaren ock anmälan hos Kungl. Maj:ts befallningshafvande. Om inkommen anmälan underrättade Kungl. Maj:ts befallningshafvande skyndsamt kontroll- och justeringsbyrån.

Finnes inom sådan fabrik anordning för framställning af kristalliseradt socker, skall densamma sättas under kronans lås eller försegling.

Yrkesutöfvare i sådan fabrik vare ock skyldig att föra bok, som omförmäles i 24 §. Nämda bok skall, när helst så påfordras, hållas tillgänglig för den öfverkontrollör, under hvilkens inseende fabriken är ställd, äfvensom för den, hvilken eljest äger anställa undersökning i fabriken.

Hvad i öfrigt i denna förordning stadgas om tillverkare och fabrik, äger icke tillämpning å yrkesutöfvare och fabrik, hvarom i denna § förmäles.

Såsom ersättning för kontrollkostnaden skall yrkesutöfvaren för hvarje månad till Kungl. Maj:ts befallningshafvande inbetala tio kronor för hvarje dag, arbetet enligt anmälan pågått. Betalas ej afgiften inom utgången af den påföljande månaden, varde densamma utmätt.

Kap. III. Om kontrollen.

27 §.

Öfverinseendet öfver kontrollen vid sockerbeskattningen utöfvas af chefen för finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrå.

28 §.

1. Enligt de närmare föreskrifter, som innehållas i ordningsstadgan, utöfvas kontrollen af öfverkontrollörer samt kontrollpersonal, bestående af förste kontrollörer och kontrollörer.

2. Öfverkontrollörer förordnas af Kungl. Maj:t, som bestämmer dem tillkommande ersättning.

3. Förste kontrollörer och kontrollörer utses af Kungl. Maj:ts befallningshafvande efter förslag af vederbörande öfverkontrollör samt, hvad förste kontrollörerna angår, efter chefens för kontroll- och justeringsbyrån hörande. I hvarje fabrik, med undantag af de i 13 § omnämnda, skall finnas en förste kontrollör samt nödigt antal kontrollörer.

4. Dagarfvide utgår af statsmedel under tjänstetiden till förste kontrollör med tolf och till annan kontrollör med sex kronor; och erhåller en hvar af kontrollpersonalen dessutom, om resa förekommer, reseersättning med tio kronor för hvarje gång han inträder i tjänstgöring eller från en till annan fabrik förflyttas.

5. Är fabrik belägen utom stad, köping eller municipalsamhälle, vare tillverkare pliktig att på anmodan af Kungl. Maj:ts befallningshafvande åt en hvar af den vid fabriken anställda kontrollpersonal till ett pris af en krona om dagen i fabriken närhet upplåta ett eldadt, städadt samt med nödiga möbler och sängkläder försedt boningsrum. Oäfsedt fabriken belägenhet vare tillverkare ock skyldig att på anmodan af Kungl. Maj:ts befallningshafvande åt en hvar af kontrollpersonalen, som sådant önskar, anskaffa lämplig kost mot en ersättning af två kronor om dagen. De i detta mom. omförmälda ersättningsbelopp afdragas från det vederbörande tillkommande arfvide och tillhandahållas tillverkaren genom Kungl. Maj:ts befallningshafvande.

6. Då arbete i sockerfabrik ej pågår och allt socker inlagts i magasin under kronans lås, må kontrollpersonalen återkallas och tillsynen vid magasinet öfverlämnas åt den person, Kungl. Maj:ts befallningshafvande förordnar att såsom förste kontrollör bestrida bevak-

ningen. Sådant förordnande lämnas utan att chefen för kontroll- och justeringsbyrån höres och kan meddelas åt den, som eljest ej är behörig att vara förste kontrollör. Sålunda förordnad förste kontrollör erhåller i arfvode af statsmedel tio kronor för hvarje dag hans verksamhet vid magasinet påkallats. Påkallas hans åtgärd under tillverkningsåret mer än trettiofem särskilda dagar, skall ersättningen för de dagar, hans åtgärd därutöfver påkallats, gäldas af tillverkaren.

29 §.

För uppvägning af socker vare tillverkare skyldig att anskaffa och underhålla väg äfvensom nödiga vikter.

Allt arbetsbiträde, som erfordras för vägningen, lämnas af tillverkaren.

30 §.

Allt socker, som i fabrik införes, där tillverkas eller raffineras eller därifrån utföres, skall till vikten bestämmas på sätt ordningsstadgan föreskrifver.

31 §.

1. När socker skall uttagas från fabrik, göre tillverkaren hos förste kontrollören skriftlig anmälan därom, med angifvande af sockrets slag och vikten af hvarje kolli äfvensom huruvida sockret skall utlämnas till fritt bruk eller försändas till annan fabrik, allmänt sockernederlag eller tullkammare.

2. Utlämnas socker till fritt bruk, skall, sedan vikten däraf blifvit bestämd samt skatt erlagd eller säkerhet därför ställd, förste kontrollören utfärda vågsedel i två exemplar, af hvilka det ena öfverlämnas till tillverkaren och det andra, försedt med kvitto af tillverkaren eller hans ombud, bilägges kontrollhandlingarna.

3. Föres socker till annan fabrik, allmänt sockernederlag eller tullkammare, skall, sedan vikten däraf blifvit bestämd, försändelsen i öfrigt ske under de villkor och bestämmelser, som meddelas i ordningsstadgan.

32 §.

1. Innan sirup eller melass utlämnas från fabrik, bestämmes enligt 1 § 2 mom. dess sockerhalt. Är denna sjuttio procent eller där-

öfver af torrsubstansens vikt, förfäres med varan på samma sätt som är stadgadt för socker, eljest äger tillverkaren att däröfver fritt förfoga.

2. Är tillverkaren ej nöjd med undersökning, som enligt 1 mom. blifvit i fabriken verkställd å sirup eller melass, tages däraf prof, som, försedt med förste kontrollörens och tillverkarens sigill, insändes till kontroll- och justeringsbyrån för verkställande af ny undersökning, hvars resultat blir afgörande.

33 §.

Där så nödigt aktas, äger Kungl. Maj:ts befallningshafvande förordna, att inventering och uppvägning af allt i fabrik eller magasin befintligt socker skall äga rum.

34 §.

Öfverkontrollör och den kontrollpersonal, som är anställd vid fabrik, äge när som helst för undersökning tillträde till alla inom fabriken befintliga lägenheter, till boningsrum dock endast mellan klockan nio förmiddagen och klockan nio eftermiddagen, äfvensom rätt att anställa undersökning å personer och varor, som lämna fabriken.

35 §.

Öfverkontrollör och den, Kungl. Maj:t eljest förordnar, äge när som helst tillträde till sådan fabrik, som i 26 § omförmäles, och att där taga prof af tillverkningen för dess undersökande. Till boningsrum äge han dock ej tillträde mellan klockan nio eftermiddagen och klockan nio förmiddagen.

36 §.

Allmän åklagare äger anställa undersökning för upptäckande af förbrytelser mot denna förordning.

Sådan undersökning bör göras i två vittnens närvaro, och bör förrättningsmannen för att tillgodonjuta det skydd, som honom därvid tillkommer, vid förrättningen på sig synbart bära påbudet tjänstecken eller, innan förrättningen företages, uppvisa fullmakt eller förordnande.

Bör förrättningsmannen inom orten eller är där allmänt känd, vare han frikallad från skyldigheten att sålunda styrka sin behörighet.

Kap. IV. Om ansvar för öfverträdelse af förordningens föreskrifter.

37 §.

Den, som utan tillståndsbevis tillverkar eller raffinerar socker eller tillverkar sirup eller melass, böte från och med etthundra till och med tvåtusen kronor eller straffes med fängelse från och med en till och med sex månader samt gällde den i 1 § stadgade skatt.

I sådant fall beräknas skatten efter den tillverkning, som med ledning af redskapens beskaffenhet, den tid densamma må hafva varit i bruk och hvad i öfrigt i målet förekommit kan antagas hafva ägt rum.

38 §.

Den, som från fabrik, där tillverkning eller raffinering af socker på grund af tillståndsbevis bedrifves, eller från lägenhet, där obeskattadt socker förvaras under kronans lås, eller under transport af obeskattadt socker undansnillar sådant,

så ock den, som i fabrik för tillverkning eller raffinering af socker eller i allmänt sockernederlag eller under transport af obeskattadt socker olofligen bryter försegling eller öppnar eller borttager lås, som kontrolltjänsteman eller tullförvaltning åsatt, eller vidtager åtgärd, hvarigenom vid uppvägning af socker mindre än sockrets rätta vikt af vågen angifves,

straffes med böter från och med femhundra till och med femtusen kronor eller dömes till fängelse från och med en månad till och med ett år.

Den sakfällde erlägge ock den skatt, hvaraf kronan gått i mistning.

39 §.

För förbrytelse, hvarom handlas i 37 eller 38 §, af arbetare eller annan vid sockerfabrik eller allmänt sockernederlag anställd person ansvar tillverkaren eller nederlagsinnehafvaren, såsom vore förbrytelsen af honom själf begången, så framt ej omständigheterna göra sannolikt, att

den skett utan hans vetskap och vilja. Begagnar tillverkare ombud vid rörelsens utöfvande, ansvare dock ombudet jämte tillverkaren och lika med denne för sådan förbrytelse.

40 §.

1. Underlåter tillverkare att, i enlighet med därom gifna föreskrifter, föra den bok, som omförmäles i 24 §, eller vägrar han öfverkontrollör eller förste kontrollör tillgång till samma bok eller vederbörande kontrolltjänsteman eller den, hvilken äger anställa undersökning om förbrytelse mot denna förordning, tillträde till rum eller byggnad, där undersökning må ske, eller till ritning och beskrifning öfver fabriken, straffes med böter från och med etthundra till och med ettusen kronor.

2. Underlåter yrkesutöfvare, hvarom i 26 § sägs, att i enlighet med därom gifna föreskrifter föra bok, som omförmäles i 24 §, eller vägrar han öfverkontrollör eller den, hvilken eljest äger anställa undersökning i fabriken, tillgång till nämnda bok eller tillträde till rum eller byggnad, där undersökning må ske, vare lag samma.

41 §.

Uraktlåter tillverkare eller nederlagsinnehafvare att ställa sig till efterrättelse något af hvad i denna förordning eller gällande ordningsstadga föreskrifves eller de föreskrifter, vederbörande kontrolltjänsteman eller tillsyningsman vid allmänt sockernederlag i enlighet med denna förordning eller ordningsstadgan meddelar, straffes, där ej särskildt ansvar är bestämdt, med böter från och med fem till och med etthundra kronor; och äge Kungl. Maj:ts befallningshafvande att vid lämpligt vite ålägga honom att sin skyldighet genast eller inom utsatt tid fullgöra eller ock att låta tills vidare afbryta tillverkningen.

42 §.

Skulle tillverkare, nederlagsinnehafvare eller sådan yrkesutöfvare, som i 26 § omförmäles, åt någon vid tillsynen öfver hans fabrik eller nederlag anställd person såsom gifva något gifva eller erbjuda, böte från och med tjugu till och med tvåhundra kronor. Den, som gifvan motager, vare underkastad lika ansvar och miste därjämte befattningen.

43 §.

Den, som innehar eller innehaft befattning vid tillsyn å sockerbeskattningen, vare förbjudet att röja tillverkares yrkeshemlighet eller affärsförhållanden. Gör han detta och framgår ej af omständigheterna, att han om den hemlighet eller de affärsförhållanden erhållit kännedom å tid, då han dylik befattning ej innehaft, straffes med böter från och med femtio till och med ett tusen kronor. Sker det för att göra skada eller begagnar han sig af berörda yrkeshemlighet eller affärsförhållanden till egen eller annans fördel, då må till fängelse från och med en månad till och med två år dömas.

Har i nu omförmälda hänseenden genom kontrolltjänstemans åtgöranden skada uppkommit, vare han ock skyldig den till fullo götgöra.

44 §.

När undersökning, hvarom i 36 § förmäles, anställes mellan klockan nio om aftonen och klockan fem om morgonen å ställe, dit kontrollpersonalen då ej äger fritt tillträde, men förbrytelse ej upptäcket, böte förrättningsmannen från och med fem till och med femtio kronor, där han ej haft giltigt anledning till undersökningen.

45 §.

Böter, som enligt denna förordning ådömas, skola, om tillgång till deras gäldande brister, förvandlas enligt allmän strafflag.

46 §.

Då skatt jämte böter blifvit ådömd enligt denna förordning, må, där tillgång saknas till skatten eller någon del däraf, böterna ej kunna med penningar gäldas, utan skall den sakfällde i stället undergå motsvarande förvandlingsstraff.

47 §.

Böter, som enligt denna förordning ådömas, tillfalla med en tredjedel kronan och med två tredjedelar åklagaren. Finnes särskild angifvare, tage han hälften af åklagarens andel. Sådan del tillkomme dock ej

angifvare, då angivelse skett af föräldrar mot barn, barn mot föräldrar, makar eller syskon mot hvarandra, annan skyldeman mot den, hos hvilken han njuter kost och underhåll, fosterbarn mot fosterföräldrar eller tjänare mot husbondefolk under den tid, de äro i tjänsten.

48 §.

Förbrytelse mot denna förordning må endast åtalas af allmän åklagare.

Finner den, som med kontrollen har befattning, öfverträdelse begången, som bör föranleda åtal, anmäla han det för allmän åklagare.

Kap. V. Öfvergångsstadganden.

49 §.

Denna förordning träder i kraft den 1 september 1906; dock att föreskrifterna om anmälan och förordnande af kontrolltjänstemän för det tillverkningsår, som börjar den 1 september 1906, därförut skola lända till efterrättelse.

50 §.

Beträffande de fabriker, inom hvilka arbete bedrifvits under tillverkningsåret 1904—1905 och som skola vara i gång under tillverkningsåret 1906—1907, skall dock särskildt till efterrättelse lända:

a) De i 10 § omförmälda stängsel, galler och järntrådsnät samt de i 11 § omförmälda vaktstugor skola första gången bekostas af staten.

b) Därest afsevärda svårigheter möta att inskränka antalet af fabriken ingångar till två eller att i öfrigt vidtaga föreskrifna anordningar inom fabrik, vill Kungl. Maj:t på framställning af tillverkaren och efter vederbörandes hörande för fabriken meddela de förändrade bestämmelser, som af omständigheterna kunna påkallas.

c) Senast den 1 oktober 1905 skall tillverkare till Kungl. Maj:ts befallningshafvande ingifva ritningar till de stängsel och vaktstugor samt beskrifning å de galler och nät, som vid fabriken erfordras, jämte kostnadsförslag samt förklaring, till hvilket pris han är villig utföra arbetet. Till ledning vid förslagens bedömande skall han därjämte in-

gifva dels en planritning öfver samtliga fabrikslokalerna med tydligt angifvande af hvars och ens ändamål, dels ock en uppgift om fabriakens belägenhet, fabriksområdet, ingångarne till detsamma, de särskilda till fabriken hörande byggnaderna, de egentliga fabrikslokalerna, de lägenheter, där uppvägning af socker skall äga rum, förvaringsrummen för de särskilda fabrikaterna samt behållarne för förvaring af sirup eller melass. Efter infordrande af yttrande från öfverkontrollör och en i byggnadsfrågor och ortens pris förfaren person har Kungl. Maj:ts befallningshafvande att med eget utlåtande insända handlingarna till Kungl. Maj:t, som beslutar i ämnet. Vill tillverkaren ej utföra arbetet till det pris, Kungl. Maj:t bestämmer, skall arbetets utförande utbjudas på entreprenad.

51 §.

Vill tillverkare, att socker, som före den 1 september 1906 tillverkats eller förtullats, efter nämnda dag skall kvarligga inom fabriakens område, göra före den 1 augusti 1906 anmälan därom hos Kungl. Maj:ts befallningshafvande, som förordnar förste kontrollör och kontrollörer att, mot arvode enligt 28 §, utöfva bevakning vid fabriken, sätta sockret under kronans lås och i vissa fall, på sätt här nedan sägs, bestämma detsamma till vikt och rendement. Härvid iakttages följande:

a) Socker, som är eller före utgången af augusti månad blir färdigt till förbrukning, sättes den 31 augusti under kronans lås och må af tillverkaren uttagas utan erläggande af den skatt, som i denna förordning stadgas.

b) Råsocker sättes den 31 augusti under kronans lås. Under september månad äger tillverkaren att i mån af behof däraf för raffinering vid egen fabrik eller försändning till annan fabrik uttaga större eller mindre partier, som till vikt och rendement bestämmas, på sätt i mom. e och g sägs. Det råsocker, som den 1 oktober finnes kvar, skall omedelbart på enahanda sätt till vikt och rendement bestämmas.

c) Den 29, 30 och 31 augusti 1906 får smältning af socker ej äga rum inom raffinaderi. Det socker, som ännu den 31 augusti är under arbete, bestämmes till vikt och rendement enligt mom. e, f och g.

d) Efter hand som det i mom. b och c omförmälda socker till vikt och rendement bestämmes, skall tillverkaren i vederbörande räkenskap föras till godo den utrönta mängden af rendementssocker med därå belöpande skatt enligt 1 § eller ock må, där tillverkaren det begär, detsamma tillgodoföras tillverkare vid annan fabrik.

e) Vid den i mom. b omförmälda inventering uppväges sockret, dock att, där sockret är packadt i kolli med lika vikt, räkning af antalet kolli och profvägning af två på hundralet må vara tillfyllest, därest ej anledning finnes till antagande, att sockrets vikt ej uppgår till den uppgifna.

f) Vid inventering af sådana sockerprodukter, som förvaras å fasta reservoirer och kärl, utrönes vikten genom mätning och bestämmande af specifika vikten.

g) Vid inventering uttages ur hvarje likartadt parti prof, därvid i intet fall ett prof må representera mer än femtiotusen kilogram. De uttagna profven underkastas kemisk undersökning, hvarvid sockerhalten bestämmes genom polarisation samt askhalten utrönes genom profvets inaskning med svafvelsyra, hvarefter rendementet bestämmes genom att från polarisationen afdraga fem gånger askhalten. Härefter uträknas för hvarje parti den vikt rendementssocker det innehåller. För verkställande af den kemiska undersökningen äger förste kontrollören att på statens bekostnad anlita biträde af sakkunnige.

U t k a s t

till

Ordningsstadga rörande sockerbeskattningen.

Kap. I. Om kontrolltjänstemännen.

1 §.

1. Chefen för kungl. finansdepartementet inkallar öfverkontrollör till tjänstgöring och bestämmer de fabriker, öfver hvilka han skall utöfva tillsyn.

2. Chefen för finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrå äger meddela öfverkontrollör tjänstledighet under högst fjorton dagar samt förordna om tjänstens upprätthållande under samma tid; önskar öfverkontrollör längre tids tjänstledighet, göra därom ansökan hos chefen för finansdepartementet.

2 §.

Öfverkontrollörs aflöning utbetalas efter hvarje månads slut eller efter tjänstgöringens upphörande från landtränteriet i det län, där tjänstgöringen ägt rum, och, om denna sträckt sig till flera län, från landtränteriet i det län, som i kallelsen till tjänstgöring blifvit först nämndt.

3 §.

Öfverkontrollör insände sin adress, ehvad han är inkallad i tjänstgöring eller ej, till kontroll- och justeringsbyrån och, om han är tjänstgörande, därjämte till Kungl. Maj:ts befallningshafvande.

4 §.

Ansökning till befattning såsom förste kontrollör eller kontrollör inlämnas årligen före den 15 juli till Kungl. Maj:ts befallningshafvande, som, efter att i fråga om ansökning till befattning såsom förste kontrollör hafva inhämtat chefens för finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrå yttrande, öfverlämnar ansökningshandlingarna till vederbörande öfverkontrollör.

Sökaude skall vid ansökningen foga bevis, hvarmed han vill styrka sin lämplighet, däribland, om han ej förut tjänstgjort, intyg af öfverkontrollör om nödig kännedom af gällande författningar och föreskrifter rörande beskattningen af socker och tillsynen därvid samt, om den sökande står i tjänsteförhållande, bevis, att han skall erhålla den för befattningens mottagande erforderliga tjänstledighet.

För att kunna antagas till förste kontrollör måste sökande därjämte vid ansökningen foga dels betyg öfver aflagd mogenhetsexamen eller examen från tekniskt läroverk, dels ock, enligt de föreskrifter Kungl. Maj:t vill meddela, intyg därom att sökanden äger tillräckliga insikter i verkställandet af analyser å socker, sirup och melass.

Det åligger vederbörande öfverkontrollör att före den 15 augusti till Kungl. Maj:ts befallningshafvande afgifva förslag till utnämning af kontrollpersonal. Äfven i fråga om personalens placering vid fabrikerna afgifve öfverkontrollör förslag, hvarefter Kungl. Maj:ts befallningshafvande inkallar kontrollpersonal i tjänstgöring, i den mån sådant erfordras.

5 §.

Kontrollpersonalen skall infinna sig vid fabrik ett dygn före den tid, då tillverkningen enligt tillståndsbevis må begynna, och kvarstanna en hvar till dess han af Kungl. Maj:ts befallningshafvande återkallas.

6 §.

Då förste kontrollör och kontrollör inkallas i tjänstgöring eller ombyte sker, underrättas Kungl. Maj:ts befallningshafvande därom vederbörande öfverkontrollör, och skall hvarje förste kontrollör af Kungl. Maj:ts befallningshafvande tillställas uppgift å hvilka kontrollörer som beordras att tjänstgöra vid den fabrik, där han blifvit anställd.

7 §.

1. Kungl. Maj:ts befallningshafvande eller för högst åtta dagar öfverkontrollör, äger bevilja förste kontrollör eller kontrollör tjänstledighet och, där så nödigt pröfvas, förordna annan person att under tiden bestrida befattningen; och gifve öfverkontrollör Kungl. Maj:ts befallningshafvande del af sitt åtgörande.

2. Förste kontrollör äge att för högst två dygn bevilja kontrollör ledighet.

3. Varder den, som till tjänstgöring inkallats, af sjukdom eller annat förfall hindrad att å bestämd tid infinna sig till tjänstgöring eller att eljest fullgöra sin befattning, anmäla han det ofördröjligen hos Kungl. Maj:ts befallningshafvande, som, där så nödigt finnes, inkallar annan.

4. Den, som är satt i ställe för förste kontrollör eller kontrollör, åtnjute under sin tjänstgöringstid det arfvode och de öfriga förmåner, som tillkomma den, hvilken han företräder.

8 §.

Under tjänstgöring skall en hvar af kontrollpersonalen bära synligt tjänstetecken.

9 §.

Tjänstgöringsarfvode, med afdrag af tillverkares ersättning för boningsrum och kost, äger en hvar af kontrollpersonalen utbekomma hos Kungl. Maj:ts befallningshafvande för en månad i sänder eller vid tjänstgöringstidens slut samt reseersättning första gången arfvode lyftes, dock må slutlikvid åt förste kontrollör ej ske, förrän vederbörande öfverkontrollör meddelat intyg, att kontrolleffekterna redovisats och tjänstehandlingarna aflämnats.

10 §.

Kontrolltjänstemännen lyda under chefen för kontroll- och justeringsbyrån och äro pliktige att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, han å ämbetets vägnar meddelar.

11 §.

Gör förste kontrollör eller kontrollör sig skyldig till oredlighet, oskicklighet, opålitlighet eller liknöjdhet eller underlåter han att efterkomma de

föreskrifter, öfverkontrollören honom i tjänsten meddelar, äge denne att skilja honom från utöfningen af befattningen och att förordna annan lämplig person att bestrida tjänsten, intill dess Kungl. Maj:ts befallningshafvande, som genast bör om åtgärden underrättas, i ärendet beslutit.

Kap. II. Särskilda bestämmelser om beskaffenheten af byggnader och redskap samt om vissa tillverkare åliggande skyldigheter.

12 §.

1. Stängsel kring fabrik skall bestå af mur, plank, galler eller järntrådsnät, och må mellanrummen i galler eller järntrådsnät ej öfverstiga fem centimeter.

2. Alla från eller till fabriksområde ledande kanaler skola vara försedda med särskilda invid stängslet inrättade gallerluckor, som kunna tillstängas med kronans lås, då kanalerna ej användas för framledande af vatten.

3. Bryggor och ledningar för att till eller från fabriksområdet föra betmassa, slamkalk, stenkol eller annat, skola vara så inrättade, att de kunna afstängas med kronans lås, då de ej användas.

4. I fabrik befintliga rif- och skärmaskiner så ock centrifugapparater skola vara så inrättade, att de genom anbringande af lås eller försegling med lätthet kunna sättas ur bruk.

13 §.

Inom eller utom fabriksområde beläget magasin för uppläggning och förvaring af obeskattadt socker skall, för att kunna godkännas, vara så uppfördt, att obehörigt tillträde därtill ej kan vinnas utan synbart våld. Det bör vara af tillräcklig höjd för sockrets bekvämliga inläggning äfvensom för magasinets besiktning. Fönster och gluggar, där sådana finnas, skola vara försedda med järngaller och luckor att inifrån tillskrufvas. Dörröppningar skola tillslutas med järndörrar eller brädbeklädda, väl beslagna plankdörrar, så anbragta, att de ej kunna obehörigen aflyftas, och försedda med hvar sin öfver hela dörrrens bredd gående stark järnbom för tilläsning.

14 §.

Till uppvägning af socker må endast begagnas våg af sådan konstruktion, som blifvit af chefen för kontroll- och justeringsbyrån för ändamålet godkänd.

15 §.

1. Kärll och fasta apparater skola vara försedda med ordningsnummer och de förra jämväl med uppgift om rymden, och skola beteckningarna på tydligt och varaktigt sätt anbringas antingen medelst oljefärg å själfva redskapen eller ock på annat lämpligt sätt, som öfverkontrollören godkänner.

2. Cisterner för förvaring af sirup och melass skola på olika höjd och olika sidor vara försedda med kranar, som anbringas på sätt öfverkontrollören bestämmer. Kranar vid till- och aflopp skola vara så beskaffade, att de kunna förse med kronans läs.

16 §.

Den i kungl. förordningen om beskattning af socker föreskrifna fabriksanmälan skall innehålla uppgift om

- a) fabriksens belägenhet,
- b) fabriksområdet,
- c) ingångarna till detsamma,
- d) de särskilda till fabriken hörande byggnaderna,
- e) de för kontrollpersonalen afsedda särskilda lokalerna,
- f) de egentliga fabrikslokalerna,
- g) de fasta apparater, som tjäna till betors tvättning, rifning eller skärning äfvensom till saftens utpressning eller urlakning samt sockrets centrifugering,
- h) de kärll, som äro afsedda för saftens skedning, saturation, värmning, kokning, klarning och kristallisering; skolande rymden af hvar och ett af dessa kärll, uttryckt i liter, därjämte vara angifven,
- i) de särskilda lägenheter, där uppvägning af socker skall äga rum,
- k) förvaringsrummen för de särskilda fabrikaterna, samt
- l) behållarne för förvaring af sirup och melass.

17 §.

Tillverkaren åligger att själf eller genom ombud närvara vid den besiktning af fabriken, som omnämnes i 23 § af denna ordningsstadga.

Kap. III. Om kontrollen.

18 §.

1. Förste kontrollör åligger:

att hafva närmaste tillsynen öfver de vid fabriken anställde kontrollörer och mellan dem fördela vakttjänstgöringen och andra kontrollarbeten inom fabriken,

att tillse det föreskrifven uppvägning af det inom fabriken tillverkade, dit införda eller därifrån utlämnade socker, därest densamma ej kontrolleras af förste kontrollören själf, verkställas i kontrollörs närvaro och noggrannt antecknas,

att i särskild anteckningsbok noggrannt verkställa föreskrifna anteckningar rörande de af honom kontrollerade vägningar af socker,

att med ordning och noggrannhet föra föreskrifna journaler och längder,

att anbringa kronans lås för alla öppningar, som ej äro ständigt bevakade eller försedda med gallerverk, och för alla kanaler, bryggor och ledningar, då de ej skola användas,

att ombesörja, att de i 12 § omnämnda maskiner och redskap sättas under lås eller försegling, då tillverkning eller raffinering af socker vid fabriken afslutats,

att omsorgsfullt vårda nycklarna till lås, som sålunda anbringas, eller som användas vid tillstängning af de inom eller utom fabriken befintliga magasin för socker,

att jämväl i öfrigt omhänderhafva och vid behof till kontrollörerna utlämna de för fabriken afsedda kontrolleffekter,

att förvara alla kontrollen rörande handlingar,

att enligt de närmare föreskrifter, chefen för kontroll- och justeringsbyrån meddelar, å sirup och melass, som skall från fabriken utlämnas, verkställa undersökning för bestämmande af dess sockerhalt,

att kvittera förpassningar för obeskattadt socker, som till fabriken ankommer från annan fabrik, allmänt sockernederlag, tullnederlag eller tullkammare,

att utfärda förpassningar för obeskattadt socker, som från fabriken utlämnas för transport till annan fabrik, allmänt sockernederlag eller tullkammare,

att tillse, att de för kontrollen i öfrigt gifna stadganden städse iakttagas, samt

att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, vederbörande öfverkontrollör eller chefen för kontroll- och justeringsbyrån i tjänsten meddelar.

2. Den i 1 mom. omförmälda undersökning af sockerhalten hos sirup och melass behöfver icke äga rum i de fall, då förste kontrollören, på grund af sin erfarenhet om tillverkningen i fabriken, äger kännedom om varans beskaffenhet.

3. Närmare bestämmelser om undersökning af sockerhalten i sirup och melass meddelas af chefen för kontroll- och justeringsbyrån.

19 §.

Förste kontrollör åligger att årligen senast den 15 september genom öfverkontrollören till kontroll- och justeringsbyrån insända:

- a) samtliga kontrollhandlingar, som blifvit under föregående tillverkningsår förda vid den under hans tillsyn ställda fabrik;
- b) uppgift för samma tillverkningsår å kontrollörerna vid samma fabrik samt å deras yrken och tjänstgöringstid; samt
- c) redovisning för mottagna kontrolleffekter.

20 §.

Så snart tillverkare hunnit afsluta den fabriksbok, som det enligt förordningen om beskattning af socker åligger honom föra, skall förste kontrollören eller, om sådan ej finnes vid fabriken anställd, öfverkontrollören, ur densamma göra utdrag i enlighet med fastställt formulär; och bör dylikt utdrag insändas till kontroll- och justeringsbyrån senast under loppet af september månad af nästföljande tillverkningsår.

21 §.

Begär tillverkare att under tid, då tillståndsbevis vid fabrik ej gäller, för reparation eller annan liknande anledning få tillträde till något redskap, som blifvit satt under kronans lås eller försegling, skall förste kontrollören eller, där sådan ej finnes vid fabriken anställd, öfverkontrollören, så fort sig göra låter, infinna sig vid fabriken för att borttaga låset eller förseglingen och vidtaga de åtgärder, som han finner af behovet påkallade. Efter slutad reparation anbringas ånyo lås eller försegling, dock att under tiden från den 1 maj till den 1 september tillverkare i råsockerfabrik må äga obehindradt tillträde till samtliga maskiner och redskap.

22 §.

Kontrollör åligger:

att i den ordning förste kontrollören bestämmer bestrida bevakningstjänsten vid de ingångar till fabriken, hvilka icke hållas stängda med kronans lås, hafva uppsikt vid kanaler, bryggor och ledningar, äfvensom kontrollera vägningen af socker, som i fabriken tillverkas, dit införes eller därifrån utföres,

att i särskild anteckningsbok noggrannt verkställa föreskrifna anteckningar rörande de af honom kontrollerade vägningar af socker och omedelbart efter dessas afslutande därom afgifva rapport till förste kontrollören,

att tillse, att i fabriken de för kontrollen gifna stadganden iakttagas, samt

att ställa sig till efterrättelse hvad honom i tjänsten af vederbörande anbefalles.

23 §.

Innan arbetet inom fabrik efter nytt tillståndsbevis börjar, anställa förste kontrollören besiktning af fabriken för att utröna, huruvida byggnader och redskap öfverensstämma med fabriksanmälan och tillhörande ritning samt föregående besiktningsprotokoll. Besiktningen må verkställas endast vid dagsljus. Hinner densamma icke afslutas på dagen, skall den afbrytas vid skymningen för att fortsättas påföljande helgfria dag.

Med ledning af besiktningen uppsättes protokoll, innehållande uppgift på de förändringar, som vidtagits med byggnader och redskap efter näst föregående besiktning, eller att förändring ej ägt rum. Af detta protokoll utskrifvas två exemplar, hvaraf det ena bilägges den vid fabriken förvarade fabriksanmälan och det andra insändes till öfverkontrollören.

Vid besiktningen tillses, att lås eller försegling, som under tider, då tillverkning icke äger rum, blifvit å maskiner eller apparater anbragt, är i behörigt skick. Lås eller försegling må dock ej från nämnda maskiner eller apparater borttagas, förrän desamma skola sättas i verksamhet.

24 §.

Omedelbart innan uppvägningen af socker börjar, skall den kontrollör, som därvid tjänstgör, tillse, det vågen är riktig; och skall han

anteckna resultatet af undersökningen i sin uti 22 § omförmälda anteckningsbok. Hvarje gång en kontrollör aflöser en annan vid vägningen, skall den förre anställa en dylik undersökning och på lika sätt inskrifva resultatet i sin anteckningsbok.

25 §.

1. Uppvägning af socker skall ske inför vederbörande kontrolltjänsteman.

2. Vägning af bitsocker, kaksocker och socker, som förpackas i säck, sker vid inpackningen. Vägning af annat socker sker, då sockret skall utföras från fabriken.

3. Vid vägningen fråndrages vikten af förpackning, där sådan ifrågakommer. Vikten af säckar och pappersomslag fastställas genom provvägning, som tid efter annan verkställas. Vikten af annan förpackning fastställas för hvarje kolli före användandet.

4. Då socker förvaras i säck, skall hvarje säck innehålla ett-hundra kilogram. Den befunna nettovikten af socker i lådor och fat antecknas å hvarje kolli, som äfven förses med märke och nummer.

5. Efter pröfning af öfverkontrollör må kontrollpersonalens befattningsmed sockrets uppvägning kunna inskränkas därtill, att antalet kolli räknas och ett mindre antal däraf provvägas.

6. Efter vägningen skall socker, som ej utföres från fabriken, uppläggas under kronans lås. Då sådant socker utlämnas, behöfver det ej omvägas.

7. Då socker införes i fabrik, erfordras i allmänhet, att endast två för hundra af antalet kolli omvägas, där ej särskild anledning föreligger till antagande, att sockrets vikt ej motsvarar den uppgifna.

26 §.

Införande eller utlämnande af socker må i fabrik äga rum allenast under hvardagar mellan klockan sex om förmiddagen och klockan nio om eftermiddagen.

27 §.

1. Förste kontrollören skall, efter granskning af kontrollörernas anteckningsböcker, dagligen införa de under föregående dag däri äfvensom i hans egen anteckningsbok intagna uppgifterna om sockers upp-

vägning uti tillverknings- och magasinsjournalerna, hvilka böcker skola vara upprättade enligt formulär, som fastställas af chefen för kontroll- och justeringsbyrån.

2. I tillverkningsjournalen skall i särskilda kolumner antecknas: vikten af socker, som för raffinering till fabriken införes, vikten af socker, som införes för omarbetning, vikten af allt i fabriken förfärdigadt socker, som blifvit uppvägd, samt vikten af det socker, som antingen omedelbart från fabriken utlämnas eller under kronans lås upplägges på magasin inom eller utom fabriksområdet.

3. I magasinsjournalen antecknas, jämväl i särskilda kolumner, å ena sidan, vikten af det socker, som å magasinet upplägges, samt, å andra sidan, vikten af det socker, som från magasinet utlämnas vare sig till fritt bruk eller för omarbetning i fabriken eller för utförsel ur riket eller för transport till annan fabrik eller allmänt sockernederlag.

28 §.

I hvarje fabrik skall härjämte förste kontrollören enligt af chefen för kontroll- och justeringsbyrån fastställt formulär föra skatteafräkningslängd.

I denna längd skall antecknas, i en kolumn det belopp, för hvilket tillverkaren ställt säkerhet i syfte att utfä socker utan att kontant erlägga skatt, samt de afbetalningar, som, enligt de skattekvittenser tillverkaren företer, tid efter annan göras å skatten, i en annan kolumn den vikt socker, som enligt fabriks- och magasinsjournalerna utlämnats till fritt bruk, med därå belöpande skatt, samt i en tredje kolumn det saldo, tillverkaren har till godo, skolande vid hvarje månads slut de två första kolumnerna hopsummeras och slutsummorna öfverföras till de för nästa månad afsedda nya sidorna, hvarjämte det saldo, tillverkaren har till godo, utföres i tredje kolumnen.

29 §.

Första helgfria dagen i hvarje månad skall förste kontrollören till kontroll- och justeringsbyrån och öfverkontrollören öfversända utdrag af skatteafräkningslängden för föregående månad; och skall öfverkontrollören, sedan sådant utdrag blifvit vid hans nästa besök i fabriken attesteradt, insända detsamma till Kungl. Maj:ts befallningshafvande.

Omedelbart efter det tillverkningen vid fabriken upphört och allt socker från densamma bortförts, skall med utdrag af skatteafräkningslängden för den förflutna delen af månaden på liknande sätt förfaras.

30 §.

Vid hvarje fabrik skall förste kontrollören föra en dagbok, i hvilken antecknas:

resultatet af de utaf förste kontrollören verkställda undersökningar af sirup eller melass,

de bestämmelser, öfverkontrollören meddelar angående sockrets vägning,

när tillverkningen inom fabriken upphört,

när allt i fabriken tillverkad socker upplagts på magasin,

när allt sockret utlämnats från fabriken,

samt alla andra anmärkningsvärda tilldragelser i fabriken, hvilka röra redskapen, tillverkningen eller kontrollen därå.

31 §.

Öfverkontrollörs allmänna åliggande är att hålla tillsyn öfver efterlefnaden af de för kontrollen öfver sockerbeskattningen gällande författningar; och skall han för detta ändamål i fabriker och allmänna sockernederlag tillse, att byggnader, apparater och redskap finnas i lagenligt skick, undersöka de vågar och de vikter, hvarmed sockret uppväges, tillse, att alla beräkningar i kontrollpersonalens anteckningsböcker, i journaler och skatteafräkningslängder äro riktiga, granska utdragen ur de senare samt i öfrigt öfvervaka, att kontrollpersonal och tillsyningsmän noggrannt tillämpa meddelade föreskrifter.

32 §.

Tid efter annan skall öfverkontrollören besöka de inom hans distrikt belägna saftstationer och sirupsfabriker för att tillse, att i dessa fabriker ej drifves annan rörelse än den anmälda.

Under den tid, tillståndsbevis vid annan fabrik gäller, skall öfverkontrollören besöka fabriken minst två gånger i månaden; och göra han därom anteckning i den af förste kontrollören förda dagboken.

Sedan tillståndsbevis vid annan fabrik än saftstation upphört att gälla, skall öfverkontrollören besöka fabriken en gång i månaden eller oftare, i fall chefen för kontroll- och justeringsbyrån sådant föreskrifver.

33 §.

Öfverkontrollör skall tillhandahålla såväl förste kontrollörer som tillsyningsmän vid allmänna sockernederlag de för kontrollen nödvändiga effekterna, såsom lås och ämbetssigill, äfvensom formulär och blanketter till föreskrifna böcker och journaler samt till utdrag ur dessa; och äge han därför att hos kontroll- och justeringsbyrån rekvirera samma effekter, formulär och blanketter till behöfligt antal.

34 §.

Inom fjorton dagar efter hvarje månads slut insände öfverkontrollör till kontroll- och justeringsbyrån uppgift å de fabriker och allmänna sockernederlag, han under månaden besökt, tiderna för besöken och hvad anmärkningsvärdt därvid förefallit. Inträffar under månadens lopp något af större vikt, bör anmälan därom genast till byrån insändas.

Kap. IV. Om allmänna nederlag för obeskattadt socker.

35 §.

Vill någon vinna rättighet att tills vidare innehafva sådant allmänt nederlag för obeskattadt socker, som omförmäles i 3 § af förordningen om beskattning af socker, göra härom ansökning hos Kungl. Maj:t i finansdepartementet och uppgifve därvid stället, där nederlaget skall inrättas.

36 §.

Finner Kungl. Maj:t skäl bifalla ansökningen, åligger den, som sålunda erhållit rättighet att innehafva allmänt sockernederlag att inrätta det därför afsedda magasinet på sätt 13 § af denna ordningsstadga föreskrifver.

Då i dylikt magasin förvaras obeskattadt socker, skall detsamma stå under kronans lås.

37 §.

Förrän medgifven rättighet till allmänt sockernederlag får begagnas, skall den, som undfått rättigheten, med företeende af tillstånds-

resolutionen anmäla sig hos Kungl. Maj:ts befallningshafvande i det län, där nederlaget är beläget, äfvensom ställa säkerhet för två månaders kontrollkostnad vid nederlaget. Den afgift, staten för hvarje månad fått utbetala för kontrolltillsynen vid nederlaget, skall af nederlagsinnehafvaren under följande månad inbetalas till Kungl. Maj:ts befallningshafvande, vid äfventyr att beloppet eljest utmätas.

38 §.

1. Tillsyn vid allmänt sockernederlag utöfvas af särskild tillsyningsman, som, efter förslag af vederbörande öfverkontrollör, för högst ett år i sänder förordnas af Kungl. Maj:ts befallningshafvande, dock med rätt för Kungl. Maj:ts befallningshafvande, om anledning därtill förekommer, att jämväl tidigare skilja honom från befattningen.

2. Tillsyningsman åtnjuter godtgörelse af staten med tio kronor för hvarje dag, socker blifvit upplagdt å eller uttaget från nederlaget.

3. Skulle de tillsyningsmännen åliggande göromål vid nederlaget blifva af den omfattning, att desamma icke kunna af honom nöjaktigt fullgöras, äge Kungl. Maj:ts befallningshafvande, efter öfverkontrollörens hörande, förordna en eller flere biträdande tillsyningsmän.

4. Biträdande tillsyningsman åtnjuter af staten godtgörelse med sex kronor för hvarje dag han är tjänstgörande.

39 §.

Tillsyningsman åligger:

att anbringa kronans lås för nederlagets dörrar,

att omsorgsfullt vårda nycklarna till lås, som sålunda anbringas,

att öfvervaka sockrets uppläggande å och uttagande från nederlaget äfvensom föreskrifven vägning vid båda dessa tillfällen,

att med ordning och noggrannhet föra föreskrifna journaler och längder,

att kvittera förpassningar för obeskattadt socker, som till nederlaget ankommer från fabrik, annat allmänt sockernederlag, tullnederlag eller tullkammare,

att utfärda förpassningar för obeskattadt socker, som från nederlaget utlämnas för transport till fabrik, annat allmänt sockernederlag eller tullkammare,

att tillse, att de för kontrollen gifna stadganden städse iakttagas, att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, vederbörande öfverkontrollör eller chefen för kontroll- och justeringsbyrån i tjänsten meddelar, samt

att hafva sin bostad i nederlagets närhet.

40 §.

1. Innan första uppläggningsdagen af socker å allmänt sockernederlag får ske, skall öfverkontrollören i nederlagsinnehafvarens eller hans ombuds närvaro verkställa besiktning af nederlagsmagasinet.

2. Finnes vid besiktningen magasinet vara i något afseende annorlunda iurättadt, än gällande författningar medgifva, skall öfverkontrollören föreskrifva nödig rättelse; och må ej socker å nederlaget uppläggas, förrän den föreskrifna rättelsen blifvit verkställd. Åtnöjer sig icke nederlagsinnehafvaren med öfverkontrollörens föreskrift, anmäla han genast förhållandet hos Kungl. Maj:ts befallningshafvande, hvilken äger att i ärendet besluta.

3. Med ledning af besiktningen upprättar öfverkontrollören öfver nederlagsmagasinet beskrifning, hvilken utskrifves i två exemplar, hvaraf det ena öfverlemnas till tillsyningsmannen och det andra behålles af öfverkontrollören.

41 §.

1. Öfver allt på allmänt sockernederlag upplagdt och därifrån utlämnadt socker skall tillsyningsmannen föra magasinsjournal, däri antecknas, å ena sidan vikten af det socker, som å nederlaget upplägges, samt å andra sidan vikten af det socker, som från nederlaget utlämnas, vare sig till fritt bruk eller för utförsel ur riket eller för transport till fabrik eller annat allmänt sockernederlag.

2. Härjämte skall tillsyningsmannen enligt af chefen för kontroll- och justeringsbyrån fastställdt formulär föra skatteafräkningslängd. Om sättet för upprättandet af denna längd äfvensom för utdrag af densamma, gälle i tillämpliga delar till efterrättelse hvad i 28 och 29 §§ finnes stadgadt.

3. Tillsyningsman skall årligen senast den 15 september genom öfverkontrollören till kontroll- och justeringsbyrån insända magasinsjournalen och skatteafräkningslängden för sockernederlaget för nästföregående tillverkningsår, så ock de till samma handlingar hörande verifikationser.

42 §.

I fråga om kontrollen vid allmänna nederlag för obeskattadt socker gälla i öfrigt i tillämpliga delar till efterrättelse, hvad som stadgas uti 8, 18, 25, 29—31, 33, 34 och 36 §§ af förordningen om beskattning af socker samt i 6—9, 11, 14, 24—26 samt 30 §§ i denna ordningsstadga, med iakttagande därvid, att hvad som finnes stadgadt ifråga om tillverkare skall gälla om nederlagsinnehafvare, hvad som stadgats om förste kontrollör skall gälla om tillsyningsman och hvad som gäller om kontrollör skall tillämpas å biträdande tillsyningsman.

Kap. V. Om transport af obeskattadt socker.

43 §.

1. Obeskattadt socker må, behörigen förpassadt, sjöledes eller på järnväg försändas från fabrik, allmänt sockernederlag eller tullkammare till fabrik eller allmänt sockernederlag, eller från fabrik eller allmänt sockernederlag till tullkammare; så ock, i den ordning i tullstadgan skils, från tullkammare till tullkammare.

2. Sker förflyttning af obeskattadt socker helt eller delvis på annat sätt än å fartyg eller på järnväg, skall transporten, där den ej utföres uti af vederbörande kontroll- eller tulltjänstemän förseglade vagnar, äga rum under dylika tjänstemäns bevakning.

3. Då obeskattadt socker, på sätt i 1 mom. sägs, skall försändas under förpassning samt tullstadgans föreskrifter om förpassning icke äga tillämpning, afgifve godsägaren till vederbörande förste kontrollör vid fabrik, tillsyningsman vid allmänt sockernederlag eller tullförvaltning förpassningsinlaga, affattad i tre exemplar, om försändningen skall äga rum sjöledes, och i fyra exemplar, om den skall ske på järnväg; börande inlagan upptaga märke, nummer och vikt å hvarje kolli, samt lägenheten, med hvilken, orten, hvarthän försändningen skall ske, samt emottagaren. Vid försändelse af infördt socker från tullkammare till fabrik skall därjämte uppgifvas den eller de lägenheter, med hvilka sockret inkommit, samt tiden då det angifvits till förtullning.

Föres obeskattadt socker å järnväg, skall detsamma föras under kronans lås eller försegling.

44 §.

1. Förpassning å obeskattadt socker, som försändes inom riket, skall äga den lydelse formuläret litt. A. utvisar.

2. Vid försändning sjöledes af obeskattadt socker tecknas förpassningen å två exemplar af förpassningsinlagan, af hvilka det ena tillställas skepparen och det andra med posten öfversändes, om godset sändes till fabrik, till förste kontrollören vid fabriken, om godset sändes till allmänt sockernederlag, till tillsyningsmannen vid nederlaget, eller, om godset sändes till tullkammare, till tullförvaltningen å den ort, dit godset skall afgå; bärande kvitto å sockret af skepparen tecknas å det tredje exemplaret af inlagan, hvilket hos förste kontrollören, tillsyningsmannen eller tullförvaltningen i afsändningsorten därefter förvaras.

3. Vid försändning på järnväg af obeskattadt socker tecknas förpassningen å tre exemplar af förpassningsinlagan, af hvilka ett under transporten åtföljer godset, ett kvarblifver å järnvägsstationen till därvarande godsexpeditions säkerhet och det tredje afsändes med posten till vederbörande förste kontrollör, tillsyningsman eller tullförvaltning i destinationsorten; och meddelas i detta fall af vederbörande järnvägstjänsteman vid godsets mottagande kvitto å det fjärde exemplaret af inlagan, som därefter bör hos förste kontrollören, tillsyningsmannen eller tullförvaltningen i afsändningsorten kvarstanna.

4. Sedan socker, hvarom i denna paragraf är nämndt, till destinationsorten i behörigt skick ankommit, åligge därvarande förste kontrollör, tillsyningsman eller tullförvaltning att härom meddela attest å det dit öfversända exemplaret af förpassningen och detsamma därefter med posten återsända till förste kontrollören, tillsyningsmannen eller tullförvaltningen i afsändningsorten.

45 §.

För allt obeskattadt socker, som under transport mellan inrikes orter förkommer, skall afsändaren ofördröjligen betala vederbörlig skatt. Kan han sedan lagligen styrka, att godset genom skeppsbrott, uppbringning eller annan olycka gått förlorat, äge han att återbekomma därå belöpande skatt. För den förlust, han i annat fall lidit, må han söka sitt åter af vederbörande skeppare eller järnvägsförvaltning.

Öfvergångsstadgande.

Denna ordningsstadga träder i kraft den 1 september 1906; dock att föreskrifterna om anmälan och tillsättning af kontrolltjänstemän för det tillverkningsår, som börjar den 1 september 1906, därförut skola lända till efterrättelse.

Formulär Litt. A.

Enligt förordningen om beskattning af socker och ordningsstadgan rörande sockerbeskattningen angifves till försändning med järnväg (med skepparen N. N., ångbåten N. N.) från sockerfabriken i N. (allmänna sockernederlaget i N., tullkammaren i N.) till N. N. och sockerfabriken i N. (allmänna sockernederlaget i N., tullkammaren i N.):

Märke: X. Y. Z.
N:ris 1—100.

(Specifikation: ,

N:r 1. Brutto 30 kg., tara
N:r 2. » 20 » »

kg.
».)

100 säckar socker, vägande netto 10,000 kg.,
(100 lådor bitsocker, vägande netto 2,500 kg., enligt specifikation,) (hvilka hitkommit från Hamburg med skepparen N. N., ångbåten N. N. samt angifvits till förtullning den).

N. N. den. 19 .

N. N.

Ofvanstående 100 säckar socker, vägande netto 10,000 kg., (hvilka hitkommit från Hamburg med skepparen N. N., ångbåten N. N. och angifvits till förtullning den), förpassas till N. N. och sockerfabriken i N. (allmänna sockernederlaget i N., tullkammaren i N.).

Sockerfabriken i N. (Allmänna sockernederlaget i N., Tullkammaren i N.) den 19 .

N. N.

U t k a s t

till

ändrad lydelse af rubriken "Socker"
i tulltaxan.

		Kvantitet för tull- beräkningen.	Tull- sats. öre.
579.	<i>Socker:</i> raffineradt, alla slag, såsom topp-, kandi- och kak- samt krossadt eller pulvriseradt socker	1 kilogram	20
	oraffineradt:		
580.	a) till färgen icke mörkare än n:o 18 af den i världshandeln gällande holländska standard, hvarå generalprof genom generaltullstyrelsens försorg hållas vederbörande tullkammare tillhanda	1 kilogram	20
581.	b) till färgen mörkare än nämnda standardnummer, äfven om varan inkommer i upplöst eller flytande tillstånd	1 kilogram	11,75
582.	sirup och melass	1 kilogram	10

Anm. Då infördt socker utlämnas till fritt bruk, erlägges därför skatt enligt kungl. förordningen om beskattning af socker.

U t k a s t

till

**ändrad lydelse af § 9 i Underrättelser om hvad
vid tulltaxans tillämpning iakttagas bör.**

§ 9.

1. Vid utförsel sjöledes från stapelstad af följande, utaf utländskt råämne inrikes tillverkade varor beviljas restitutionsvis af tullmedlen:
för 1 kilogram raffineradt socker, topp-, kandi- och kak-... .. 13 öre.
-
-

Förklaring till vissa §§ af utkastet till förordning om beskattning af socker och till ordningsstadga rörande sockerbeskattningen.

Vid nu gällande beskattningssätt finnes intet hinder för raffinaderierna att för omarbetning återtaga socker, som, sedan det lämnat fabriken, skadats. Vid en konsumtionsskatt åter, där äfven raffinaderierna stå under kontroll, kan redan beskattadt socker i dylikt fall icke utan vidare åter införas i raffinaderi, då det i sådan händelse två gånger skulle drabbas af skatten. För att undvika denna olägenhet med beskattningssättet har bestämmelsen i 6 § af utkastet till förordning tillkommit. Däri medgifves nämligen, att skadadt socker får återinföras till fabrik, därifrån det utlämnats, och att vid sådant återlämnande annat socker till lika mängd och af samma slag utan erläggande af skatt i stället får från fabriken utlämnas till fritt bruk. Kommitterade hafva således ansett, att rätten att omarbета skadadt socker, som utlämnats till fritt bruk, endast bör tillkomma den fabrik, hvarifrån sockret utlämnats. Nämda rätt är emellertid enligt utkastet ytterligare så begränsad, att återinförandet endast får ske, om sockret skadats, innan köparen mottagit det, och att återinförandet måste ske under den kontroll, Kungl. Maj:ts befallningshafvande efter den i fabriken anställde förste kontrollörens hörande för hvarje särskildt fall föreskrifver.

I 12 § 2 mom. af utkastet till förordning finnes en föreskrift om skyldighet för tillverkaren att för vederbörande förste kontrollör eller hans ställföreträdare upplåta det laboratorium, som kan finnas i fabriken, för utförandet af behöfliga undersökningar. Enligt 18 § i utkastet till ordningsstadga skall det nämligen åligga förste kontrollör i fabrik att å sirup och melass, som skall utlämnas från fabriken, verkställa undersökning för bestämmande af dess sockerhalt. Då emellertid sådan undersökning enligt 2 mom. af nyssnämnda § icke behöfver äga rum i de fall, då förste kontrollören på grund af sin erfarenhet om tillverkningen i fabriken äger kännedom om varans beskaffenhet, komma vid tillämpning af en konsumtionsskatt de erforderliga kemiska undersökningarna antagligen att blifva rätt få. Af sådan anledning har det ansetts ej vara nödvändigt, att i sockerfabrikerna finnas särskilda för kontrollen afsedda laboratorier, utan tillräckligt att förste kontrollören erhåller tillträde till fabriken laboratorium.

Bestämmelsen i 14 § af utkastet till förordning afser att i möjligaste mån förenkla kontrollen i sockerfabrikerna. Genom att det tillverkade sockret efter hand upplägges på magasin under kronans lås, kan man nämligen åstadkomma, att socker, som vid inpackningen uppvägts och omedelbart därefter inlägges på magasinet, ej behöfver ånyo vägas, när det lämnar fabriken. Likaså vinnes därmed den i motiverna omförmälda fördelen, att sedan i råsockerfabrikerna allt socker vid kampanjens slut upplagts på magasinet, kontrollpersonalen kan återkallas och vid fabrikerna anställas särskilda t. f. förste kontrollörer, hvilka blott på kallelse behöfva infinna sig för att öfvervaka sockrets uttagande från magasinet.

De i 15—22 §§ af utkastet till förordning lämnade stadgandena om fabriks- och driftsanmälan och därmed i sammanhang stående ämnen äro i hufvudsak lika med motsvarande föreskrifter i kommitterades förslag och nu gällande lagstiftning. Då emellertid fabriksanordningarna i sockerfabrikerna vid en konsumtionsskatt måste vara betydligt mer invecklade än nu och det måste vara i tillverkarens intresse att vid ifrågasatta ändringar i fabriksanordningar få desamma pröfvade före arbetets vidtagande, har ansetts nödigt föreslå det i 18 § intagna stadgandet.

23 § innehåller en bestämmelse, som afser att förhindra att, sedan tillståndsbevis till sockertillverkning vunnits och kontrollpersonal anställt vid fabrik, tillverkaren skall i onödan uppskjuta början af tillverkningen eller göra afbrott däri. Påföljden är i förra fallet, att tillverkaren får svara för arfvodet till kontrollpersonalen för den tid utöfver fem dagar, som tillverkningens början uppskjutes, och i senare fallet, att han får svara för hela arfvodet till kontrollpersonalen, därest, i följd af afbrotten i tillverkningen, under den del af tillverkningsåret, arbete i fabriken enligt anmälan fortgått, icke tillverkats i medeltal femtusen kilogram socker för hvarje helgfritt dygn.

Om ändamålet med den i 24 § af utkastet till förordning tillverkaren ålagda bokföringsskyldighet är redan taladt i den allmänna motiveringen samt vid 19 § i kommitterades förslag till förordning.

Bestämmelserna om de olika kontrolltjänstemännen, deras aflöning och uppgifter äro redan i den allmänna motiveringen skildrade. I fråga om den vid hvarje fabrik anställda kontrollpersonalens ställning till tillverkaren hänvisas till 28 § 5 mom. i utkastet till förordning och hvad i den speciella motiveringen till kommitterades förslag yttrats om 15 § 7 mom. i förslaget till förordning.

Af de speciella bestämmelserna i utkasten vilja kommitterade här särskildt framhålla dem, som beröra sättet för skattebetalningen och

kontrollen däröfver. I 31 § af utkastet till förordning föreskrifves sålunda, i 1 mom., att när socker skall uttagas från fabrik, vare sig till fritt bruk eller eljest, skall tillverkaren därom göra skriftlig anmälan hos förste kontrollören, med angifvande af sockrets slag och vikten af hvarje kolli, samt i 2 mom., att, då socker utlämnas till fritt bruk, skall, sedan vikten däraf blifvit bestämd samt skatt erlagd eller säkerhet därför ställd, förste kontrollören utfärda vågsedel i två exemplar, af hvilka det ena öfverlämnas till tillverkaren och det andra, försedt med kvitto af tillverkaren eller hans ombud, bilägges kontrollhandlingarna. Med dessa handlingar förstås närmast den i 28 § af utkastet till ordningsstadga omförmälda skatteafräkningslängden. I denna längd skall antecknas, i en kolumn det belopp, för hvilket tillverkaren ställt säkerhet i syfte att uttaga socker utan att kontant erlägga skatt samt de afbetalningar, som, enligt de skattekvittenser tillverkaren företer, tid efter annan göras å skatten, i en annan kolumn den vikt socker, som enligt fabriks- och magasinsjournalerna utlämnats till fritt bruk, med därå belöpande skatt, samt i en tredje kolumn det saldo, tillverkaren har tillgodo. Genom dessa bestämmelser har åsyftats, att icke i något fall större mängd socker skall kunna utlämnas än den, hvarför säkerhet blifvit ställd, och att således tillverkaren för att få uttaga mer socker, än som svarar mot den ställda säkerheten, måste göra afbetalningar å skatten. Kungl. Maj:ts befallningshafvande har med ledning af utdrag ur skatteafräkningslängden att tillse, att skatten för uttaget socker, för hvilket säkerhet blifvit ställd, erlägges inom stadgad tid.

Bland kontrollföreskrifterna återstår att erinra om stadgandet i 33 § af utkastet till förordning, att Kungl. Maj:ts befallningshafvande, där så nödigt aktas, äger förordna, att inventering och uppvägning af allt i fabrik eller magasin befintligt socker skall äga rum. Då en sådan inventering måste vålla uppehåll i fabriksdriften och i och för sig måste vara en omständlig åtgärd, är tydligt, att densamma icke kan eller bör tillgripas annat än, då grundad misstanke förefinnes, att i fabriken skatteförsnillning äger rum.

Ansvarsbestämmelserna enligt utkasten äro i det hufvudsakligaste lika med dem, som förekomma i kommitterades förslag, och få kommitterade därför här hänvisa till hvad som därutinnan anförts i kommitterades speciella motivering. I fråga om utkastets stadganden anse kommitterade sig emellertid böra framhålla, att 37 § afser att bestraffa all tillverkning, som utan förvärfvad rättighet bedrifves, och att sålunda den, som enligt 26 § gjort anmälan om att tillverka skattefria sirup eller melass, ådrager sig straff enligt 37 §, om han tillverkar sådan vara,

hvars sockerhalt vid direkt polarisation befinnes utgöra sjuttio procent eller däröfver af torrsubstansens vikt.

Slutligen hafva kommitterade att i korthet yttra sig om de i 49—51 §§ af utkastet till förordning intagna öfvergångsstadgandena.

Då ett eventuellt anordnande af sockerbeskattningen såsom en konsumtionsskatt i hvarje fall icke kan träda i tillämpning förrän tidigast ett år, efter det förordning därom utkommit, har i 49 § föreslagits, att förordningen skulle träda i kraft den 1 september 1906 eller samtidigt med det då börjande tillverkningsåret. Förutsättningen för att äldre sockerfabriker skola komma i åtnjutande af de lättnader i afseende å fabrikernas yttre anordningar, som af kommitterade berörts i den allmänna motiveringen, är enligt 50 §, att inom fabrikerna bedrifvits arbete under tillverkningsåret 1904—05. Skulle någon ny fabrik komma att anläggas i den närmaste framtiden och ej hinna igångsättas förrän vid början af tillverkningsåret 1905—06 eller efter det en förordning om en konsumtionsskatt redan utfärdats, har det synts kommitterade rättvist, att den, som anlägger en sådan fabrik, skall vara skyldig att beträffande dess anordnande ställa sig förordningens allmänna föreskrifter till efterrättelse.

Då kommitterade utgått från att staten skall svara för kostnaderna för nödvändiga förändringar i de äldre fabrikerna, hafva kommitterade i 50 § 3 mom. upptagit bestämmelse om hur förhållandet mellan staten och fabrikerna skall i nämnda hänseende regleras.

51 § afser att bestämma, huru vid öfvergången från nuvarande beskattningssystem till en konsumtionsskatt bör förfaras med socker, som redan drabbats af betskatten och vid en ny förordnings ikraftträdande kommer att sättas under bevakning. Sådant socker bör nämligen vara fritt från konsumtionsskatten. Tillverkaren skall för sockret i vederbörande räkenskap tillgodoföras den utrönta mängden af rendementssocker med därå belöpande skatt. De olika sockerslagen måste emellertid uppskattas efter kemisk analys, utförd i enlighet med den i Frankrike tillämpade sackarimetriska metoden. Såväl de sålunda erforderliga undersökningarna som själfva inventeringen af fabrikernas inneliggande sockerlager blifva visserligen besvärliga, såsom af innehållet i förevarande § åskådliggöres, men torde svårigheterna något reduceras genom det förhållandet, att lagren vid den afsedda tiden för förordningens ikraftträdande pläga vara de minsta under året.

I detta sammanhang vilja kommitterade härjämte påpeka, hurusom de i 44 § af utkastet till ordningsstadga lämnade föreskrifterna, att vederbörande förste kontrollörer, tillsyningsmän vid allmänna sockernederlag och tullförvaltningar vid förpassning af obeskattadt socker skola i viss ordning befordra förpassningsinlagorna, synts kommitterade vid ett införande af en konsuntionsbeskattning komma att påkalla särskilda bestämmelser om rätt för förste kontrollörer och tillsyningsmän vid allmänna sockernederlag att i tjänsteärenden begagna tjänstefrimärken och tjänstebrefkort.

Bil. 2.

**Berättelse öfver den enligt nådiga brefvet den 3 juli 1903
anordnade försökskontrollen vid Kjöflinge sockerfabrik
kampanjen 1903 04.**

I afseende å planen för anordnandet af försökskontrollen hänvisas till de allmänna föreskrifter, som af kungl. finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrå utfärdats.

Försökskontrollen omfattade:

bestämmande af de utvunna sockerprodukternas vikt och proftagning samt undersökning af betsnitseln och de utvunna sockerprodukterna.

Utom hvad i de allmänna föreskrifterna är angifvet, lämnas här några meddelanden i afseende å enskildheterna.

Bestämmande af de utvunna sockerprodukternas vikt.

1. Vägning af råsockret.

På grund af fabriksarbetets anordning befanns det lämpligast att uppväga hvarje kok för sig omedelbart efter centrifugeringen. Därigenom undgicks att öfvervaka utförseln af socker från fabriken, hvilket för tillverkaren skulle vållat en del svårigheter. Uppvägningen skedde å en decimalvåg, vederbörligen försedd med justeringsattest. Dygnet uppdelades mellan de tre vägningskontrollörerna i följande vakter:

fm.	m.	m.	em.	em.	fm.
6—12,	12—6,	6—6,			

och hvarje kontrollör tjänstgjorde i medeltal 8 timmar per dygn. Sockeruppvägningen stod således under ständig bevakning. Sockerjournalen är uppställd i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de vågböcker, som föras vid betvägningskontrollen.

2. Bestämning af de öfriga sockerprodukternas vikt.

Som Kjöflinge sockerfabrik för efterprodukternas behandling behållit cisternförfarandet, skulle en bestämning af efterproduktsråsocker och melass kunna ske först på våren 1904, då centrifugering af fyllmassan är afsedd äga rum. Enligt order från kungl. finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrå skulle emellertid slutberättelse öfver undersökningarna vara inlämnad till sockerbeskattningskommittén före utgången af januari månad 1904, hvarför man måste tillgripa utvägen att uppmäta och undersöka den af afloppet från 1 produkt inkokade fyllmassan. Sirupskällaren, hvarest de cisterner voro placerade, i hvilka fyllmassan nedkokades, förlades under kronans lås från kampanjens början tills uppmätning skett. Sådan företogs någon tid efter nedkokningen, den 31 december 1903, sedan fyllmassan i cisternerna afsvalnadt till ungefär samma temperatur, inemot 30° C.

Proftagning samt undersökning af betsnitseln och de utvunna sockerprodukterna.

Innan analyserna togo sin början, företogs pröfning och justering af alla redskap, kärl, etc., som kommo till användning och som af sockerfabriken ställdes till förfogande. Vågarne, en analysvåg och en teknisk våg med c:a 20 milligrams känslighet, undersöktes af Lunds universitets mekaniker och befunnos enligt bifogadt intyg vara i fullgodt skick. Polarimetern, från firman Julius Peters i Berlin och af modernaste konstruktion, pröfvades vid 0-punkten, vid 77,65° med en justerad kvartsplatta, samt vid 100,00° medelst en för ändamålet beredd kemiskt ren sockerlösning. Gynnsamt för arbetet var, att assistenternas och mina egna afläsningar å polarimetern sinsemellan stämde öfverens, så att korrektion aldrig behöfde göras. Polarisationsrören pröfvades med justerad måttstång i afseende på längden och genom omvändning i polarimetern på rakhets. Täckglasen befunnos inaktiva. Graderade glaskärl omjusterades. Endast undantagsvis påträffades riktigt graderade kärl. Som de nya bestämmelserna i afseende på normaltemperatur och normalvikt, $\frac{20}{4}$ respektive 26,000 gram, ännu icke blifvit vid sockerfabriken tillämpade, ansågs lämpligare att använda den äldre metoden. Justeringen skedde således vid 17,5° C. och normalvikten utgjorde 26,048 gram.

1. Proftagning och undersökning af betsnitseln.

Som erfarenheten visat, att betorna, åtminstone vid några af de skånska sockerfabrikerna, kunna hafva en mycket växlande sockerhalt, vore det önskvärdt, att prof af snitseln kunde tagas med korta tids-

intervaller. Det bekvämaste sättet vore visserligen, att sedan i ett tättslutande kärl förvara dessa prof, hvilka några gånger om dygnet kunde undersökas. Emellertid ansågs det icke rådligt att förvara snitselprofven någon längre tid före undersökningen, då den möjligheten förelåg, att förändring i sockerhalten under förvaringen kunde inträda. Med de lokala anordningar och den personal, som stod till förfogande, var det icke möjligt att anställa mer än 24 snitselanalyser om dygnet, då äfven ett större antal analyser af annat slag skulle utföras. Som emellertid extraktionsapparaterna rymde dubbla normalvikten, gjordes följande arrangemang, hvarigenom med 24 analyser medeltal af 48 snitselprof per dygn erhöles. Hvarje halftimme uttogs ur snitselrännan nyss skuren snitsel i små portioner ungefär hvar tredje sekund under 5 minuters tid. Hela profvet maldes omedelbart i en så kallad amerikansk köttkvarn till möjligast fin konsistens och omblandades. Af detta generalprof uppvägd normalvikten, som spolades ned i extraktionsapparaten och öfvergöts med alkohol. Sedan efter en halftimmes förlopp nytt prof tagits och ånyo normalvikten snitsel nedspolats i extraktionsapparaten, företogs extraktion. Analysresultatet utvisade då medelsockerhalten af de båda snitselprofven.

Beträffande valet af undersökningsmetod behöfde knappast någon tvekan göra sig gällande, då alkoholextraktionsmetoden allmänt anses öfriga undersökningsmetoder öfverlägsen i noggrannhet och tillförlitlighet, åtminstone där det gäller att erhålla absolut taget möjligast sanna värden. Här må endast anföras ett uttalande af professor Georg Lunge i hans år 1900 utgifna: *Chemisch-technische Untersuchungsmethoden*, sid. 271:

»Zur Zeit gelangen in der Praxis hauptsächlich fünf Methoden der Zuckerbestimmung in der Rübe zur Ausübung; — — — — —

Unter diesen fünf Methoden ist es allein die, ursprünglich von Scheibler angegebene, von Sickel verbesserte *alkoholische Extraktion*, die wissenschaftliche Genauigkeit besitzt, und daher, richtige Ausführung vorausgesetzt, auch stets richtige und genaue Zahlen liefert; sie bietet den wesentlichen Vortheil, dass man sich jederzeit davon überzeugen kann, ob alle polarisierende lösliche Substanz wirklich ausgelaugt ist, eine Kontrolle, die bei den vier verschiedenen *Digestionsmethoden* in gleicher Weise nicht möglich erscheint.»

Och å sid. 274:

»Ob die sog. *Digestionsmethoden* überhaupt wissenschaftlich genaue Zahlen ergeben, und unter welchen Umständen sie dies thun, muss als noch immer strittig bezeichnet werden.»

Undersökningen utfördes i enlighet med Vereinslaboratoriums i Berlin arbetsföreskrifter (angifna i »Zeitschrift des Vereins der Deutschen Zuckerindustrie» 1901 sid. 334), med det undantag, att extraktionen försiggick med öppet hufvertrör. Härigenom inträdde icke någon afsevärd ökning i extraktionstiden men undveks behållarens intermittenta tömning, hvilken verkade störande å kokningen och förkortade kolfvarnes lifslängd.

2. Proftagning och undersökning af råsocker I produkt.

Omedelbart efter hvarje koks uppvägning uttogs prof med ett profspjut ur hvar tionde säck. Som råsockret kan vara af mycket växlande beskaffenhet, beroende på olika hård centrifugering och eventuellt däckning, lades stor vikt vid blandningen af de uttagna profven. Den brukliga blandningen för hand af det å ett bord utbredda profvet ansågs förkastlig af tvenne skäl, isynnerhet då det är fråga om fuktigt och sirapshaltigt råsocker, vid hvilket blandningen kan taga lång tid i anspråk. Ty dels inverkar den omgifvande luftens temperatur och fuktighetshalt, dels undergår profvet en kvalitetsförbättring genom att sirup vidhäftar händerna och på så vis aflägsnas. Som råsockret var fullkomligt fritt från klumpar, ägnade sig väl för blandningen en af I. Fogelberg konstruerad apparat, hvori blandningen skedde mekaniskt i en sluten cylinder. Ur det blandade profvet uttogs sedan generalprof, som förvarades å tättslutande glasburkar.

Råsockrets undersökning å polarisation skedde enligt den nu i Tyskland gällande »Zuckersteuergesetz vom ^{27 Mai 1896} 6 Januar 1903 nebst Ausfüh-rungsbestimmungen». För att äfven erhålla en fullständigare föreställning af råsockrets sammansättning blandades generalprofven från 30 kok åt gången och underkastades fullständig sockeranalys. Dessa analyser finnas äfven införda i analysjournalen.

3. Proftagning och undersökning af II produkt fyllmassa.

Vid nedsläppningen af koken i cisternerna i sirupskällaren togos, med lika stora tidsmellaurum, af fyllmassan prof, hvilka sedan under uppvärmning blandades till ett generalprof, ett för hvarje cistern.

Undersökningen verkställdes i öfverensstämmelse med den ofvan-nämnda tyska sockerbeskattningslagens bestämmelser, dock med det undantag att specifika vikten utröntes medelst pyknometer, då ett noggrannare värde å densamma vid dessa undersökningar var nödigt.

Cisternerna rymde hvardera 11,284 kubikmeter.

Försökskontrollens resultat.

Vid omedelbart före kampanjens början anställd inventering befunnos i lager från förra kampanjen:

Råsocker II produkt 478 säckar à 80 kilogram = 38,240 kilogram.

Melass 145,700 liter.

Råsockret, som sattes under bevakning, utfördes de närmast följande dagarne ur fabriken:

den 12 oktober 5,040

„ 16 „ 33,200 = 38,240 kilogram.

Såväl den cistern, i hvilken melassen förvarades, som sirupskällaren, i hvilken afloppssirapen från I produkt under kampanjen nedkokades, ställdes under kronans lås.

Någon upparbetning af sockerprodukter från föregående kampanj företogs ej, om man undantager mindre kvantiteter efterproduktsocker, hvilka vid fyllmassans nedsläppning sutto kvar å cisternernas väggar men tydligen afdrogos vid uppmätningen af fyllmassans volym.

Af hufvudjournalen framgår, att vid fabriken afverkats 29,686,8 ton betor med 4,809,684 kilogram socker samt att härur erhållits:

I produkt råsocker	46,202 deciton	med 4,533,576 kilogram socker
II „ fyllmassa	159,367 kilogram	„ 110,777 „ „

Summa 4,644,353 kilogram socker.

För konsekvensens skull har äfven vid II produkt fyllmassa termen »utvunnet socker» blifvit använd. Värdet härför har erhållits genom en på fyllmassans volym, sp. vikt och sockerhalt grundad beräkning och uttrycker totalmängden i fyllmassan befintligt socker. Huru stor del af detta socker, som kan erhållas i form af II produkt råsocker, kan först vid den sedermera försiggående centrifugeringen utrönas. Enligt uppgift af fabriken disponent erhöles näst föregående kampanj, 1902—1903, 177,219 kilogram II produkt fyllmassa, hvaraf utvanns 38,240 kilogram II produkt råsocker eller 21,58 procent af fyllmassans vikt.

När nu i betsnitseln införts 4,809,684 kilogram socker, skulle fabriktionsförlusten utgöra skillnaden eller 165,331 kilogram socker. Detta sockerutbyte, 4,644,353 kilogram, är emellertid ej utan vidare jämförbart med den i betsnitseln funna sockermängden, emedan sockerhalten såväl i betsnitseln som i de utvunna sockerprodukterna bestämts genom direkt polarisation. Ty, under fabrikationens gång, dels koncentreras en del af i betorna — om ock i mycket ringa mängd — förekommande optiskt verksamt icke-socker, dels nybildas sådant och

återfinnes sedan i sockerprodukterna, vid hvilkas undersökning polarisationen häraf påverkas. Särskildt är detta fallet vid de råsockerfabriker — som exempelvis Kjöflinge —, hvilka intensivt utsockra sin melass. Den af dessa optiskt verksamma substanser, som i vida öfvervägande grad i sockerprodukterna från dylika fabriker återfinnas, är raffinös. Den samma förekommer till så ringa mängd i betorna 0,01—0,02 procent, att den icke, utom i undantagsfall, kan påverka polarisationen. I sockerprodukterna framträder den tydligt — i melassen ända till 5 procent — och kan där bestämmas. Med hvarandra mera jämförbara värden å sockret i betsnitseln och sockret i de utvunna sockerprodukterna erhållas därför, om i dessa senare bestämning af sockerhalten sker med hänsyn tagen till den närvarande raffinösen.

Resultatet af dessa undersökningar finnas i närlagda bilaga A. ¹⁾

På grund af den stora renheten (se nedan), ljusa färgen och frånvaron af invertsocker hos I produkt råsocker har vid dettas undersökning ansetts tillåtligt att antaga den enligt raffinösformeln erhållna sackaroshalten såsom riktig, då differensen mellan denna och polarisationen var 0,25 procent och däröfver. Vid upprepade analyser af samma sockerprof visade resultaten af de olika analyserna mycket sällan större skiljaktighet än 0,24 procent. Af bilaga A ¹⁾ framgår, att utbytet rent socker varit:

I produkt råsocker	4,527,825 kilogram
II » fyllmassa	97,181 »
Summa 4,625,006 kilogram	

Fabrikationsförlusten har således varit 184,678 kilogram socker. Detta värde stämmer äfven bättre öfverens med sockerfabrikens egna undersökningar. Enligt meddelande af fabriken disponent har fabriktionsförlusten enligt de direkt gjorda bestämningarna belöpt sig till 0,625 procent af betvikten eller 185,543 kilogram socker.

Betorna hafva visat en anmärkningsvärdt jämn sockerhalt, och öfverensstämmelsen med sockerfabrikens egna undersökningar å betsnitseln har varit rätt god. Enligt hufvudjournalen har sockerhalten varit $\frac{100 \times 4,809,684}{29,686,800} = 16,20$ procent, och 16,07 procent enligt sockerfabrikens egna undersökningar, 6 stycken i dygnet, hvilka äfven utfördes enligt alkoholextraktionsmetoden.

¹⁾ Denna bilaga har ansetts kunna här utelämnas.

Råsockret har haft en ljus färg samt jämn och hög kvalitet. Enligt analys-journalen har sammansättningen varit följande hos 30-koks generalprofven:

Kokets n:o	Polarisation.	Sackaros.	Raffinos.	Invert-socker.	Vatten.	Aska.	Rest.
1—30	98,10	98,10	0	0	0,73	0,40	0,77
31—60	98,10	98,10	0	0	0,89	0,43	0,58
61—90	97,95	97,95	0	0	0,92	0,46	0,67
91—120	97,50	97,20	0,2	0	0,99	0,51	1,00
121—150	98,05	97,78	0,1	0	0,86	0,50	0,59
151—180	98,00	98,00	0	0	0,99	0,44	0,57
181—210	98,50	98,18	0,2	0	0,70	0,35	0,45
211—240	98,45	98,45	0	0	0,75	0,35	0,45
241—270	98,45	98,15	0,2	0	0,84	0,32	0,39
271—297	98,50	98,17	0,2	0	0,82	0,31	0,37
Medeltal	98,16	98,01	0,1	0	0,85	0,41	0,58

Gammalt rendement 96,11. Nytt rendement 95,93.

Enligt hufvudjournalen är råsockrets polarisation = $\frac{100 \times 4,533,576}{4,620,200}$
 = 98,13 procent och sackaroshalten $\frac{100 \times 4,527,825}{4,620,200} = 98,00$ procent och
 öfverensstämelsen således mycket god.

Laboratorieomkostnaderna för ett sockerbeskattningssystem, grundadt på undersökning af betornas sockerhalt.

Dessa omkostnader hafva vid försökskontrollen af flere orsaker varit jämförelsevis betydande. Dels har denna omfattat ett stort antal undersökningar å råsocker och sirup, hvilka vid en betundersökningskontroll ej ifrågakomma, och dels hafva gifvetvis innan nödig erfarenhet vunnits en större apparat varit nödig för undersökningarnas anordning, än hvad annars skulle vara fallet. Äfven hafva lokala omständigheter och de provisoriska anordningarna orsakat för stora utgifter för sönderslagna glasvaror. Det nu erhållna ekonomiska resultatet kan sålunda icke läggas till grund för en eventuell kostnadsberäkning, och jag har därför ansett mig böra angifva, huru besparingar skulle kunna göras, åtminstone vid de större posterna.

Inskränkning i antalet betundersökningar. En dylik inskränkning skulle kunna göras, om snitselprofven kunde någon tid förvaras, utan att förändring i sockerhalten inträdde. För undersökningen af

detta förhållande erbjöd sig vid Kjeffinge sockerfabrik särdeles godt tillfälle, då differenserna i sockerhalten hos betorna voro helt obetydliga. Det var därigenom möjligt att ur det tagna snitselprovet för jämförande undersökning uttaga generalprof med sannolikhet för, att dessa senare skulle hafva samma sockerhalt som det ursprungliga snitselprovet. Försöken utfördes på följande sätt: Af de hvarje halftimme uttagna, väl omblandade snitselprofven, uppvägdas 200 gram af hvarje och förvarades i en tättslutande glasburk. Sedan 6 prof erhållits, maldes dessa och generalprovet undersöktes. Det äldsta profvet var då 3 timmar gammalt. Följande resultat erhöles:

Tid för proftagning.		Försöks- prof Socker	Medeltal af 6 st. ordi- narie prof Socker	Differens i medel- sockerhalt	Under samma försöksserie förekommande största diffe- rens i socker- halt.
Datum.	Klockan.	procent.	procent.	procent.	
Nov. 16	6 e. m.—8,30 e. m.	16,50	16,43	+ 0,07	0,70
" 18	" "	16,40	16,38	+ 0,02	0,15
" 19	" "	16,35	16,37	— 0,02	0,30
" 20	" "	16,20	16,13	+ 0,07	0,30
" 21	" "	16,00	16,10	— 0,10	0,20
" 24	" "	16,00	15,98	+ 0,02	0,30
" 25	" "	16,20	16,28	— 0,08	0,25
" 26	" "	16,20	16,27	— 0,07	0,40
" 27	" "	16,25	16,27	— 0,02	0,25
" 28	" "	16,20	16,20	0	0
" 29	10 e. m.—1 f. m.	16,30	16,28	+ 0,02	0,50
" 30	6 e. m.—8,30 e. m.	16,50	16,53	— 0,03	0,30
Dec. 1	" "	15,90	15,88	+ 0,02	0,30
" 2	" "	16,20	16,20	0	0,40
" 3	" "	16,05	16,12	— 0,07	0,30
" 4	" "	16,10	16,13	— 0,03	0,20
" "	9 e. m.—11,30 e. m.	16,10	16,08	+ 0,02	0,15
" 5	6 f. m.—8,30 f. m.	16,00	15,92	+ 0,08	0,35
" "	6 e. m.—8,30 e. m.	16,10	16,12	— 0,02	0,15
" "	10 e. m.—12 m.	15,75	15,78	— 0,03	0,25
" 6	7 e. m.—9,30 e. m.	16,00	16,07	— 0,07	0,10
" "	10 e. m.—12 m.	16,10	16,10	0	0,20
" 7	6 e. m.—8,30 e. m.	16,20	16,17	+ 0,03	0,10
" "	9 e. m.—11,30 e. m.	16,30	16,28	+ 0,02	0,05
" 8	6 f. m.—9,30 f. m.	16,10	16,15	— 0,05	0,30
Medeltal		16,16	16,17	— 0,01	

Differensen i sockerhalt har aldrig öfverstigit 0,1 procent, och medeltalen öfverensstämma så godt som fullständigt med hvarandra. Under samma försöksserie förekommande största differens i sockerhalt hos de särskilda profven har endast en gång öfverstigit 0,5 procent men i allmänhet varit betydligt lägre.

Några försök för att utröna, huru 6-timmars prof förhöllo sig, gjordes äfven i analogi med de 3-timmars försöken, med den skillnad, att af hvarje snitselprof 50 gram i stället för 200 gram uppvägdades.

Tid för proftagning.		Försöks- prof Socker	Medeltal af ordinarie prof 12 st. Socker	Differens i medel- sockerhalt	Under samma försöksserie förekommande största diffe- rens i socker- halt.
Datum.	Klockan.	procent.	procent.	procent.	
Okt. 12	6 e. m.—11,30 e. m.	15,40	15,59	— 0,19	0,35
„ „	12,30 f. m.—5,30 f. m.	15,70	15,70	0	0,40
„ 13	6 f. m.—11,30 f. m.	15,65	15,73	— 0,08	0,25
„ „	12 e. m.—5,30 e. m.	15,60	15,68	— 0,08	0,35
„ „	6 e. m.—11,30 e. m.	15,65	15,68	— 0,03	0,20
„ „	12 m.—5,30 e. m.	15,75	15,72	+ 0,03	0,50
„ 14	„ „	15,70	15,70	0	0,40
Dec. 7	7 f. m.—12 m.	16,00	16,04	— 0,04	0,20
Medeltal		15,68	15,73	— 0,05	

Med undantag af vid det första profvet är öfverensstämmelsen äfven här god, dock tyckes, som om värdena å försöksprofven tenderade att ligga något under. Emellertid torde dessa försök lämna ett ytterligare bevis för, att någon förändring i sockerhalten vid arbete med 3-timmars prof icke är att befara. Af det sagda framgår, att man kunde nöja sig med ett färre antal analyser, hvarigenom såväl hela undersökningskontrollen förenklades som utgifterna för sprit och laboratoriebiträden kunde minskas.

Användning af billigare sprit. Som man icke hade sig bekant, huruvida polarisationen påverkades vid användning af denaturerad sprit till extraktionen, användes uteslutande ren sprit. (Pris 1:72 pr liter.) Under kampanjen anställdes emellertid försök för att utröna, huruvida denaturerad sprit vore möjlig att använda. Det enda af brukliga denature-

ringsmedel, som af praktiska hänsyn kunde användas, var pyridin. Två försöksserier gjordes med olika stor pyridinhalt hos spriten. Pyridinen erhöles från apoteket Svanen i Lund och uppgafs vara kemiskt ren. Tillsättningen skedde genom kylröret.

Pyridintillsats till hvarje extraktion:

1,5 cm.³

0,7 cm.³

Datum.	Polarisation		Datum.	Polarisation	
	med pyridin.	utan pyridin.		med pyridin.	utan pyridin.
1903			1903		
Nov. 14	16,15	16,00	Nov. 23	16,20	16,15
„ „	16,75	16,70	„ „	16,25	16,30
„ 15	16,35	16,30	„ 24	16,30	16,20
„ 16	16,55	16,40	„ „	15,90	15,90
„ „	16,40	16,30	„ 25	16,35	16,40
„ 17	16,20	16,20	„ „	16,40	16,40
„ 18	16,35	16,30	„ 26	16,30	16,35
„ 19	16,45	16,40	„ 27	16,45	16,45
„ 20	16,45	16,40	„ 28	16,50	16,45
„ 21	16,30	16,30	„ „	16,55	16,60
„ „	15,90	15,90	„ 29	16,50	16,50
„ 22	16,40	16,30	„ 30	15,80	15,90
Medeltal	16,35	16,29	„ „	16,30	16,35
			Dec. 1	16,35	16,40
			„ 2	16,00	15,90
			„ „	16,20	16,25
			„ 3	16,00	16,10
			„ 4	15,70	15,60
			Medeltal	16,23	16,23

En denaturering med den mindre pyridintillsatsen, motsvarande ungefär 0,4 procent, var således utan inverkan på polarisationen.

För öfrigt kan väl ifrågasättas, huruvida icke vid en eventuell betundersökningskontroll skattefri, ren sprit skulle kunna få användas, hvilket naturligtvis vore det säkraste och bekvämaste.

Minskning i förbrukningen af extraktionskolfvar. Genom den upprepade kokningen undergick glaset mycket snart förändringar, blef skört,

och kolfvarna gingo sönder i vattenbadet. Att detta hade en stor åtgång af kolfvar till följd, är tydligt, då antalet betanalyser uppgått till öfver 2,000 stycken. Men en annan mycket svårare olägenhet uppstod häraf, nämligen profvens förolyckande. Och som kolfvarna vanligen gingo sönder först en stund efter insättningen i vattenbadet, var det icke vidare möjligt att erhålla nya snitselprof. På detta betänkliga förhållande kunde hela det ifrågasatta skattesystemet falla, då det ju för att erhålla ett verkligt medeltal för sockerhalten hos snitseln är alldeles nödvändigt, att alla värdena å de med lika tidsintervaller uttagna snitselprofven ingå i beräkningen. Efter någon tids experimenterande visade sig emellertid, att dessa svårigheter kunde undvikas genom att verkställa extraktionen i ändamålsenligt konstruerade kolfvar af metall, hvilkas innehåll sedan nedspolades i glaskolfvarna för polarisering. Sedan endast ett par stycken sådana metallkolfvar kommit i bruk, nedgick förbrukningen af glaskolfvar till hälften.

Genom tillämpning af ofvan anförda samt andra vid försökskontrollen gjorda erfarenheter kunna omkostnaderna enligt min åsikt nedbringas till betydligt mindre än hälften af hvad de nu visat sig vara.

Helsingborg den 23 januari 1904.

J. C. Stjerna.

Bil. 3.

Sammandrag öfver den enligt nådiga brefvet den 3 juli 1903 anordnade försökskontrollen vid Svedala sockerfabrik kampanjen 1903/04, utarbetad af filosofie kandidaten F. Elander.

Månad	Betor ton	Socker- mängd i snitseln kg.	Råsocker		Rent socker		Melass	
			I Produkt dt.	II Produkt dt.	I Produkt kg.	II Produkt kg.	Uppvägd kg.	Beräknadt socker kg.
Oktober	9,787.5	1,518,015.2	12,083	55	1,181,624.3	5,346	—	—
November	15,345	2,371,029.1	22,624	275	2,205,119.9	26,811.7	—	—
December	11,702.5	1,786,006.9	15,893	763	1,558,641.9	74,870.7	—	—
Januari	—	—	— 126	1,403	— 12,310.2	137,728.5	387,185	191,311.8
	36,835	5,675,051.2	50,474	2,496	4,933,075.9	244,756.9	387,185	191,311.8

Snitseln: 5,675,051.2 kg. = 15,406 % af betvikten.

Råsocker I Prod.: 5,047,400 kg. = 13.703 % af betvikten.

„ II „ 249,600 „ = 0.678 % „ „ Rent socker I Prod.: 4,933,075.9 = 13.392 % af betvikten.

I melass direkt pol. „ „ II „ 244,756.9 = 0.671 % „ „

socker 215,531.4 „ = 0.585 % „ „ i melass: 191,311.8 = 0.519 % „ „

S:ma 14.966 % „ „ S:ma 14.582 % „ „

Bil. 4.

Beräkning af kostnaderna för odling af hvitbetor, afgifven till svenska råsockerfabrikernas ombud vid möte i Malmö den 25 februari 1903 af särskilda kommitterade.

För fullgörande af det uppdrag, som af herrar ombud vid möte i Malmö den 21 sistlidne januari lämnades åt utsedde kommitterade: *att i samråd beräkna och uppgifva den antagliga kostnaden för odling af sockerbetor*, sammanträdde undertecknade i Lund den 9 dennes, och sedan en hvar af oss uppgifvit det resultat, till hvilket han genom sina beräkningar kommit, så framginge däraf följande medeltal, som således skulle utgöra svar på frågan: *hvad kostar odling och transport af sockerbetor per hektar räknadt?*

Jordarrende eller ränta	kronor	56: —
Ränta å rörelsekapital	”	16: —
Skatter och onera	”	12: —
Administration	”	16: —
Jordens beredning och sådden	”	46: —
Jordens gödsling	”	106: —
Betornas rensning och upptagning	”	140: —
Transport från åker eller lagring	”	64: —
Järnvägsfrakt	”	16: —
		kronor 472: —

Härvid är att anmärka, att värdet af utsädesfrö ej blifvit beräknadt, emedan fabrikerna lämna detta åt landtmännen gratis. Denna kostnad torde uppgå till 18 kronor per hektar. Betornas sammanläggning på åkerfältet kommer äfven att något öka den uppgifna kostnaden, för den händelse väderlek och leveranstid betinga en omsorgsfullare täckning.

Om den uppställda frågan förändras därhän, att man önskar veta huru mycket t. ex. 100 kg. betor kosta, levererade vid fabrik, så är

den svårare att besvara, emedan odlingskostnaden ställer sig mycket olika allt efter jordmån och andra förhållanden. Men under antagande att 30,000 kg. kan anses såsom medelafkastning vid flertalet af fabriker, så skulle *medelproduktionskostnaden för 100 kg. sockerbetor*, af landtmannen aflämnade vid fabriken, *uppgå till 1 krona och 57 öre.*

Lund den 9 februari 1903.

Gottfr. Warholm.

Wilhelm von Platen.

A. C. Jacobaeus.

Malte Ramel.

Jacob Lundström.

Bil. 5.

B e r ä k n i n g

öfver, huru det skydd, som den svenska sockerproduktionen åtnjuter, fördelar sig på staten, producenterna af råvaran, själfva industrien, arbetarne, handeln och konsumenterna.

(Till kommittén inlämnad af direktör C. Tranchell. Jfr sid. 84.)

Det teoretiska skyddet utgör skillnaden mellan raffinadtullen och den tillverkningsskatt, som drabbar motsvarande kvantitet inhemsk raffiad.

Härvid är att märka, att det under inga förhållanden kan vara möjligt för den inhemska industrien att tillgodogöra sig hela detta skydd, ty:

1:o) måste, då man vill förhindra import af utländskt socker, priset inom landet hållas så lågt, att det icke vid tillfälliga prisfall på den utländska marknaden kan ifrågakomma att importera utländskt socker, och

2:o) måste alltid priset i norrländska hamnarne, dit frakterna från Tyskland oftast äro lägre än till de skånska, hållas lika lågt som å produktionsorten, i följd hvaraf tillverkaren alltid förlorar frakten dit.

Vidare måste man taga med i beräkningen, att svenska fabrikerna måste betala skatten, långt innan sockret kan afyttras. Så lågo fabrikerna den 1 oktober 1902 med ett lager i värde uppgående till omkring 17,000,000 kronor, som tillverkats under 1900 och 1901, och som först kunde afyttras under 1903. Såsom det för fabrikerna gynnammaste förhållandet torde kunna antagas, att det socker, som tillverkas på hösten, under hela det följande kalenderåret kommer till förbrukning. Medelförbrukningsdagen blifver då den 1 juli. Medelinbetalningsdagen för skatten är i regeln den 1 januari. Fabrikerna betala alltså skatten till staten sex månader i förskott.

För beräkning af den del af skyddet, som kommer betodlingen i vårt land till del, skulle man egentligen jämföra hvitbetspriset här-

städes med samma pris i ett land, där hvitbetssockerindustrien icke åtnjuter något tullskydd. Ett sådant land finnes emellertid icke, och måste man därför gå till det land, där industrien åtnjuter det minsta skyddet, eller till Danmark. Detta passar så tillvida bra, att klimatiska och öfriga förhållanden äro någorlunda desamma som i vårt lands hvitbetsdistrikt. I Danmark var priset för fullständigt rentvättade och rengjorda hvitbetor 1900 kronor 1: 30, 1901 kronor 1: 10 och 1902 enligt kontraktet kronor 1: 10, med en vinstandel af 22 öre, samt enligt dr. Ekstrands och professor Juhlin Dannfelts reseberättelse i medeltal för de senare åren kronor 1: 36 per 100 kilo, inberäknad den vinstandel, som fabrikerna lämna betleverantörerna. Då detta pris jämföres med det svenska, måste det emellertid ökas med 10 öre, motsvarande 50 procent hvitbetsaffall, som de svenska ordlarne betala med 20 öre per 100 kilo, men som de danska erhålla gratis. Den minskning af danska priset, som i kalkylen egentligen borde göras på grund af danska skyddstullen, utelämnas. Man torde emellertid kunna antaga, att densamma motsvaras af den vinstandel, som danska betodlarne uppbära. Då de svenska fabrikerna lämna hvitbetsfrö gratis, betala halfva frakten för hvitbetorna och dessutom för odlarnes bekvämlighet inrättat vågar vid järnvägsstationerna samt sköta profvtvättningen af hvitbetorna så, att de äfven under senaste året haft en undervikt af 4 à 6 procent, hvilket allt icke äger run i Danmark, måste vid beräkningen af svenska priset en motsvarande rättelse göras.

För beräkning af den skatt, som påhvilat det svenska raffinadsockret, kan naturligtvis icke utbrytas ett enstaka år med god sockerhalt, utan bör tagas ett medeltal för några år. Enligt kontrollbyråns uppgifter var sockerutbytet

1898/99		12: 33	%	af	alla	produkter
1899/00		12: 99	»	»	»	»
1900/01		13: 10	»	»	»	»
1901/02		13: 87	»	»	»	»
1902/03		14: 34	»	»	»	»
I medeltal för 5 år		13: 33	»	»	»	»

Utbytet af alla sorter raffineradt socker kan icke beräknas högre än till 90 procent, hvilket äfven antages öfverallt i utlandet. Raffinadutbytet kan alltså antagas vara 12 procent, då emellertid häri är inbegripet alla krossockersorter, fariner och dylika mindervärdiga sockersorter.

Beräkningen kommer att ställa sig på följande sätt:

Tullen på utländsk raffinad utgör	per 100 kilo	kronor 33: 00
I skatt för 120 kg raffineradt socker		
har erlagts kronor 14: 10 eller	per 100 kilo	» 11: 75
Det s. k. skyddet utgör alltså	per 100 kilo	kronor 21: 25
och fördelas detta på följande sätt:		

1:o) *Staten:*

På grund af förskottslikviden af skatten drabbas fabrikerna af 6 månaders ränta à 6 % å kronor 11: 75 kronor —: 35.

2:o) *Arbetarne:*

På grund af i Sverige gällande höga arbetslöner drabbas svenska fabrikerna, jämfördt med t. ex. de tyska (om import skall äga rum, blifver det säkerligen från Tyskland), för råsockerfabrikerna kronor —: 40 för raffinaderierna » —: 40 » —: 80.

3:o) *Konsumenterna:*

Utländskt toppsocker i lösa toppar kostade 1/9—
31/12 1903 i medeltal fob Stettin per 50 kilo rm. 12
eller per 100 kilo à 89: 10 kronor 21: 38
Tillägg i priset för fatpackning rm. 1 » —: 39
Frakt 10 sh per ton » —: 91
Assurans 1/2 % » —: 12
Tull » 33: —
kronor 56: 30.

Svenskt fatpackadt toppsocker ko-
stade samtidigt kr. 55: —

Med afdrag af
2 % papperstara 1: 10
1,5 % diskont —: 83
frakter till alla delar
af landet i medeltal 2: — » 3: 93 » 51: 07 » 5: 23.

4:o) *Handeln:*

3 % köpmannarabatt
1 % agentprovision
1 % delcredere i medeltal
5 % å 55 kronor » 2: 75.

Transport kronor 9: 13.

Transport kronor 9: 13.

5:o) *Hvitbetsodlarne:*

Svenska hvitbetspriset är nu kronor 1: 90 för höst-
 leverans och kronor 2: 10 för vinterleverans eller i me-
 deltal (många fabriker få endast 1/4 af hvitbetorna till
 höstpris) kronor 2: —
 half frakt » —: 05
 hvitbetsfrö » —: 05
 kostnader för vågstationer » —: 03

Per 100 kilo brutto kronor 2: 13,

hvilket pris, då undervikten utgör i medel-
 tal 5 %, fördeladt på 95 kilo skattevikt,
 gör per 100 kilo kronor 2: 24

I Danmark, hvarest dock näringen
 åtnjuter tullskydd, är priset » 1: 46

Skillnaden blifver per 100 kilo hvit-
 betor kronor —: 78

eller à 12 % utbyte per 100 kilo raffinad » 6: 50

6:o) *Raffinaderier och hvitbetssockerfabriker:* » 5: 62.

Kronor 21: 25.

Stockholm den 28 februari 1904.

C. Tranchell.

Tabell, utvisande de svenska råsockerbrukens tillverkning under tillverkningsåren 1898/99—1902/03 äfvensom hvilka skattebelopp som under samma år af dem erlagts eller skolat erläggas, om nedannämnda beskattningsgrunder varit tillämpade.

Anm. Vid jämförelse mellan uppgifterna om medelsockerhalten och sockerutbytet bör iakttagas, att medelsockerhalten afser rent socker, medan utbytet uträknats i råsocker, äfvensom att utsockring af melass understundom företagits först året efter det den utvunnits.

Fabrikens namn.	Tillverk- ningsår.	Afverkade betor. Ton.	Medel- socker- halten i betorna. %	Utbyte i % af betvikten.			Erlagd skatt.	Skattebelopp, om skatten utgått:		
				Råsocker reduceradt till 1 pro- cent.	Melass.	efter ett be- räknadt sockerutbyte af 12 %.		efter vikten och sockerhalten hos betorna, den sistnämnda minskad med 2 %.	efter det verkliga utvunna socker- utbytet.	
Arlöf	1898—99	36,008,0	13,44	11,80	2,87	443,978	507,712	483,948	499,375	
	1899—00	50,236,0	14,86	13,36	2,69	619,409	708,327	759,066	788,707	
	1900—01	75,359,0	14,97	13,44	2,29	929,176	1,062,561	1,148,371	1,190,498	
	1901—02	72,011,0	15,85	14,48	0,48	972,868	1,015,355	1,171,619	1,225,431	
	1902—03	38,982,0	15,63	15,18	—	549,646	549,646	624,492	695,431	
Engelholm	1898—99	29,742,5	13,50	11,57	2,93	366,725	419,362	401,821	404,211	
	1899—00	49,363,5	14,10	12,54	2,82	608,651	696,018	701,948	727,125	
	1900—01	60,774,0	14,20	12,57	2,76	749,343	856,913	871,499	897,629	
	1901—02	60,440,0	14,41	13,42	2,48	816,544	852,204	880,610	953,136	
	1902—03	32,866,0	14,66	14,83	3,00	463,410	463,410	490,360	572,789	
Hasslarp	1898—99	21,637,0	13,20	10,15	3,74	266,784	305,081	284,743	258,006	
	1899—00	34,452,0	14,80	12,85	1,73	424,793	485,773	518,158	520,125	
	1900—01	56,020,5	13,80	12,10	1,25	690,732	789,882	776,437	796,297	
	1901—02	51,713,0	14,80	12,76	1,50	698,642	729,153	777,763	775,077	
	1902—03	28,037,0	15,10	13,25	1,56	395,321	395,321	434,293	436,653	
Helsingborg	1898—99	17,477,0	14,16	11,55	3,22	215,491	240,425	250,620	237,256	
	1899—00	32,931,0	14,68	12,37	5,37	406,039	464,327	491,330	478,636	
	1900—01	44,641,5	14,00	12,60	2,61	550,429	629,438	629,445	661,125	
	1901—02	42,750,0	15,22	13,84	2,88	577,552	602,775	663,052	695,212	
	1902—03	24,307,5	15,02	13,62	2,89	342,735	342,735	371,418	389,101	
Hököpinge	1898—99	30,760,0	14,15	12,52	3,32	379,270	433,716	439,252	452,645	
	1899—00	36,445,5	14,29	12,62	3,47	449,373	513,874	526,273	540,441	
	1900—01	51,602,5	14,23	13,32	2,52	636,258	727,588	741,527	807,671	
	1901—02	51,595,0	14,85	13,85	2,50	697,048	727,489	779,084	839,478	
	1902—03	30,708,0	15,72	14,51	2,28	432,982	432,982	495,012	523,544	
Jordberga	1898—99	30,758,5	14,30	12,46	2,61	379,252	430,987	444,460	450,224	
	1899—00	40,742,5	15,16	12,79	2,84	502,355	573,462	631,916	612,504	
	1900—01	53,782,0	14,70	12,76	2,48	663,132	758,326	802,427	806,567	
	1901—02	49,790,0	15,06	13,72	0,59	672,662	702,039	766,268	802,431	
	1902—03	28,486,0	15,53	14,79	—	401,652	401,652	451,787	494,898	
Karpalund	1898—99	26,664,0	13,76	12,32	2,60	297,570	375,962	368,229	385,881	
	1899—00	33,919,0	13,95	12,70	2,59	418,221	478,257	476,222	506,354	
	1900—01	43,847,0	13,57	13,18	1,84	540,633	618,242	595,880	679,138	
	1901—02	46,867,0	14,46	14,53	1,20	633,173	660,824	686,132	800,257	
	1902—03	27,532,5	14,33	14,54	0,75	388,208	388,208	398,670	470,377	
Karlshamn	1898—99	16,532,5	14,47	13,06	2,29	184,502	233,101	242,201	253,694	
	1899—00	14,641,0	13,60	11,75	2,73	163,393	206,438	199,556	202,111	
	1900—01	29,275,0	13,40	12,25	2,35	360,960	412,777	392,285	421,437	
	1901—02	33,747,5	13,90	13,18	3,11	455,928	475,832	471,790	522,651	
	1902—03	18,835,0	14,79	13,65	1,27	265,573	265,573	283,090	302,092	

Fabrikens namn.	Tillverkningsår.	Afverkade betor. Ton.	Medelsockerhalten i betorna. %	Utbyte i % af betvikten.		Erlagd skatt.	Skattebelopp, om skatten utgått:		
				Råsocker reduceradt till 1 procent.	Melass.		efter ett beräknadt sockerutbyte af 12 %.	efter vikten och sockerhalten hos betorna, den sistnämnda minskad med 2 %.	efter det verkliga utvunna sockerutbytet.
Kjeflinge	1898—99	18,324,0	14,71	12,93	2,75	225,934	258,368	273,577	278,439
	1899—00	26,152,0	15,68	14,19	2,82	322,464	368,743	420,263	436,160
	1900—01	34,144,5	15,22	14,61	0,22	421,001	481,430	530,264	585,972
	1901—02	37,760,7	16,36	15,28	0,29	510,147	532,416	637,023	678,010
	1902—03	20,638,5	16,34	15,52	0,50	291,002	291,002	347,552	376,352
Köpinge	1898—99	62,529,0	13,71	12,32	1,03	697,823	881,658	860,399	905,314
	1899—00	60,480,5	13,60	12,42	2,04	745,724	852,768	824,342	882,671
	1900—01	107,162,0	13,95	13,00	1,50	1,321,307	1,510,984	1,504,554	1,636,963
	1901—02	82,808,0	14,59	13,60	1,34	1,118,736	1,167,529	1,224,730	1,323,343
	1902—03	42,218,0	14,80	14,44	1,87	595,273	595,273	634,958	716,468
Roma	1898—99	50,448,5	14,90	12,93	2,65	503,476	711,323	764,799	766,534
	1899—00	35,862,5	14,70	12,38	3,39	442,184	505,661	535,068	521,758
	1900—01	45,283,5	14,70	12,70	2,61	558,345	638,490	675,629	675,625
	1901—02	51,644,0	14,40	12,72	3,00	697,710	728,180	752,453	771,728
	1902—03	32,897,5	15,00	13,79	1,11	463,854	463,854	502,666	533,191
Skifarp	1901—02	44,692,0	15,00	13,84	0,45	603,788	630,572	682,446	726,913
	1902—03	25,954,5	15,35	14,49	0,98	365,958	365,958	411,638	440,729
Staffanstorp med Klägerup	1898—99	27,749,7	13,89	12,11	3,41	342,153	391,260	387,663	394,976
	1899—00	42,102,9	14,22	13,08	3,41	519,128	593,638	604,597	646,872
	1900—01	53,326,5	14,27	12,77	2,92	657,515	751,896	768,968	800,010
	1901—02	55,731,6	15,23	13,72	3,14	752,933	785,807	866,626	898,604
	1902—03	28,961,4	15,61	13,76	3,17	408,355	408,355	463,092	468,261
Svedala	1898—99	19,759,0	13,45	10,04	4,37	243,628	278,601	266,242	233,061
	1899—00	26,563,5	14,20	12,38	2,83	327,527	374,538	380,654	386,398
	1900—01	40,252,5	13,75	13,10	0,49	496,313	567,553	555,484	619,413
	1901—02	39,899,5	14,70	13,79	0,76	539,042	562,575	595,300	646,825
	1902—03	21,538,0	15,32	14,43	0,60	303,685	303,685	337,069	365,178
Säbyholm med Teekomatorp	1898—99	35,339,5	13,71	12,05	3,25	435,736	498,279	486,271	500,233
	1899—00	58,010,3	14,81	13,17	3,94	715,267	817,941	883,055	897,888
	1900—01	74,356,9	14,18	12,23	3,57	916,820	1,048,419	1,064,048	1,068,839
	1901—02	74,020,7	14,89	11,76	4,69	1,000,019	1,043,682	1,121,413	1,022,888
	1902—03	40,461,3	15,35	11,91	5,14	570,504	570,504	634,838	566,044
Trelleborg	1898—99	31,949,0	13,78	11,78	2,59	393,931	450,368	442,174	442,140
	1899—00	44,618,0	14,36	12,50	2,86	550,139	629,113	647,853	655,591
	1900—01	57,824,5	14,09	13,26	0,74	712,976	815,318	820,529	900,708
	1901—02	60,044,5	14,98	14,07	0,76	811,201	846,620	915,678	992,463
	1902—03	35,663,5	15,89	14,92	0,30	502,855	502,855	582,028	625,288
Ortofta med Eslöf	1898—99	25,253,3	14,10	12,22	2,84	311,373	356,067	359,102	362,464
	1899—00	35,525,6	15,10	13,15	2,80	438,030	500,902	546,739	548,877
	1900—01	48,259,7	14,40	13,53	0,75	595,042	680,451	703,244	767,880
	1901—02	48,277,8	16,00	15,27	0,47	652,233	680,705	794,170	863,096
	1902—03	26,930,9	15,10	14,42	0,65	379,725	379,725	414,467	456,464

Uppgifter rörande åtskilliga svenska sockerfabriksaktiebolags ekonomiska ställning tillverkningsåren 1898 99—1902 03 samt det beräknade resultatet af deras råsocker-tillverkning under samma år, om nedannämnda beskattningsgrunder varit tillämpade.¹⁾

Bolagets namn.	Tillverkningsår.	Bokförda värdet af fastigheter, maskiner och inventarier.	Tillverkningsårets vinst (+) eller förlust (—).	Beräknad vinst (+) eller förlust (—), om skatten utgått:			Beräknadt vinstöfverskott (+) eller brist (—), om bolaget tillgodofört sig 5 % å aktiekapital och fonder samt skatten utgått:		
				efter ett beräknadt sockerutbyte af 12 %.	efter vikten och sockerhalten hos betorna, den sistnämnda minskad med 2 %.	efter det verkliga utvunna sockerutbytet.	efter ett beräknadt sockerutbyte af 12 %.	efter vikten och sockerhalten hos betorna, den sistnämnda minskad med 2 %.	efter det verkliga utvunna sockerutbytet.
Skånska sockerfabriksaktiebolaget	1898—99	— —	+ 54,204	— 8,339	+ 3,669	— 10,293	— —	— —	— —
	1899—00	— —	+ 537,980	+ 435,306	+ 370,192	+ 355,359	— —	— —	— —
	1900—01	— —	+ 366,017	+ 234,418	+ 218,789	+ 213,998	— —	— —	— —
	1901—02	— —	+ 281,218	+ 237,555	+ 159,824	+ 258,849	— —	— —	— —
	1902—03	— —	+ 78,933	+ 78,933	+ 14,599	+ 83,393	— —	— —	— —
Malmö sockerfabriksaktiebolag	1898—99	— —	+ 167,173	+ 103,439	+ 127,203	+ 111,776	— —	— —	— —
	1899—00	— —	+ 578,172	+ 489,254	+ 438,515	+ 418,874	— —	— —	— —
	1900—01	— —	+ 820,961	+ 687,576	+ 601,766	+ 559,639	— —	— —	— —
	1901—02	— —	+ 692,168	+ 649,581	+ 493,417	+ 439,605	— —	— —	— —
	1902—03	— —	+ 312,221	+ 312,221	+ 237,375	+ 166,436	— —	— —	— —
Lunds sockerfabriksaktiebolag	1898—99	525,528	+ 228,601	+ 179,494	+ 183,092	+ 175,778	+ 68,184	+ 71,782	+ 64,468
	1899—00	500,116	+ 509,872	+ 435,362	+ 424,404	+ 382,128	+ 320,562	+ 309,604	+ 267,328
	1900—01	478,794	+ 446,084	+ 351,703	+ 334,632	+ 303,589	+ 232,075	+ 215,004	+ 183,961
	1901—02	458,553	+ 519,926	+ 487,052	+ 406,234	+ 374,255	+ 361,958	+ 281,140	+ 249,161
	1902—03	458,553	+ 318,717	+ 318,717	+ 263,980	+ 258,811	+ 183,008	+ 128,271	+ 123,102
Trelleborgs sockerfabriksaktiebolag	1898—99	158,527	+ 163,482	+ 107,045	+ 115,240	+ 115,273	+ 45,639	+ 53,834	+ 53,867
	1899—00	119,172	+ 318,747	+ 239,773	+ 221,034	+ 213,295	+ 177,463	+ 158,724	+ 150,985
	1900—01	121,034	+ 542,563	+ 440,221	+ 435,010	+ 354,831	+ 384,510	+ 379,299	+ 299,120
	1901—02	261,365	+ 474,088	+ 438,669	+ 334,192	+ 292,826	+ 352,900	+ 248,423	+ 207,057
	1902—03	231,525	+ 233,867	+ 233,867	+ 154,695	+ 111,434	+ 146,598	+ 67,426	+ 24,165
Helsingborgs sockerfabriksaktiebolag	1898—99	— —	+ 265,587	+ 188,016	+ 196,362	+ 206,336	— —	— —	— —
	1899—00	— —	+ 513,930	+ 368,275	+ 335,342	+ 322,859	— —	— —	— —
	1900—01	— —	+ 488,824	+ 302,245	+ 287,652	+ 229,842	— —	— —	— —
	1901—02	— —	+ 514,372	+ 453,489	+ 364,806	+ 240,120	— —	— —	— —
	1902—03	— —	+ 146,252	+ 146,252	+ 90,619	— 9,493	— —	— —	— —
Örtofta sockerfabriksaktiebolag	1898—99	755,214	+ 159,705	+ 115,011	+ 111,976	+ 108,614	+ 51,421	+ 48,886	+ 45,024
	1899—00	621,205	+ 315,841	+ 252,969	+ 207,132	+ 204,994	+ 188,658	+ 142,821	+ 140,683
	1900—01	487,900	+ 253,252	+ 167,843	+ 145,050	+ 80,914	+ 97,200	+ 74,407	+ 10,271
	1901—02	487,872	+ 420,908	+ 392,436	+ 278,971	+ 210,045	+ 309,186	+ 95,721	+ 126,795
	1902—03	489,272	+ 152,723	+ 152,723	+ 117,981	+ 75,984	+ 57,822	+ 23,080	— 18,917

¹⁾ Uppgifterna för Skånska sockerfabriksaktiebolaget, Malmö och Helsingborgs sockerfabriksaktiebolag samt Sockerfabriksaktiebolaget Union hafva icke kunnat fullständigt utföras, enär dessa bolag vid sidan af råsockertillverkningen äfven drifva raffinaderi-rörelse, hvaran afskrifningarna å fastigheter, maskiner och inventarier äfvensom afsättningarna till fonder ej kunnat fördelas å fabriksörelsens olika grenar. De upptagna vinstbeloppen afse allenast råsockertillverkningen.

Bolagets namn.	Tillverk- ningsår.	Bokförda värdet af fastigheter, maskiner och inven- tarier.	Tillverk- ningsårets vinst (+) eller förlust (—).	Beräknad vinst (+) eller förlust (—), om skatten utgått:			Beräknadt vinstöfverskott (+) eller brist (—), om bolaget tillgodofört sig 5 % å aktiekapital och fonder samt skatten utgått:		
				efter ett be- räknadt socker- utbyte af 12 %.	efter vikten och socker- halten hos betorna, den sistnämnda minskad med 2 %.	efter det verkliga utvunna socker- utbytet.	efter ett be- räknadt socker- utbyte af 12 %.	efter vikten och socker- halten hos betorna, den sistnämnda minskad med 2 %.	efter det verkliga utvunna socker- utbytet.
Jordberga sockerfabriksaktiebolag	1898—99	672,029	+ 290,560	+ 238,825	+ 225,352	+ 219,588	+ 164,945	+ 151,472	+ 145,708
	1899—00	513,372	+ 304,794	+ 203,687	+ 175,233	+ 194,645	+ 128,579	+ 100,125	+ 119,537
	1900—01	393,142	+ 356,885	+ 261,691	+ 217,590	+ 213,450	+ 183,906	+ 139,805	+ 135,665
	1901—02	1,215,833	+ 366,543	+ 337,166	+ 272,938	+ 236,774	+ 215,747	+ 151,519	+ 115,355
	1902—03	1,171,997	+ 186,440	+ 186,440	+ 136,305	+ 93,194	+ 58,773	+ 8,638	— 34,473
Kieflinge sockerfabriksaktiebolag	1898—99	920,081	+ 183,371	+ 150,937	+ 135,728	+ 130,866	+ 63,237	+ 48,028	+ 43,166
	1899—00	1,089,668	+ 255,159	+ 208,880	+ 157,360	+ 141,463	+ 118,334	+ 66,814	+ 50,917
	1900—01	1,020,847	+ 348,060	+ 287,631	+ 238,797	+ 183,089	+ 194,851	+ 146,017	+ 90,309
	1901—02	1,007,938	+ 316,604	+ 294,335	+ 189,728	+ 148,741	+ 193,947	+ 89,340	+ 48,353
	1902—03	1,017,443	+ 148,793	+ 148,793	+ 92,243	+ 63,443	+ 43,224	+ 13,326	— 42,126
Hököpinge sockerfabriksaktiebolag	1898—99	950,686	+ 144,140	+ 86,694	+ 84,158	+ 70,765	+ 29,927	+ 27,391	+ 13,998
	1899—00	1,154,553	+ 284,803	+ 220,302	+ 207,904	+ 193,735	+ 164,681	+ 152,283	+ 138,114
	1900—01	1,441,705	+ 564,712	+ 473,382	+ 459,143	+ 393,299	+ 395,653	+ 381,714	+ 315,570
	1901—02	1,392,886	+ 412,750	+ 382,309	+ 330,714	+ 270,320	+ 326,474	+ 274,879	+ 214,485
	1902—03	1,297,593	+ 121,382	+ 121,382	+ 59,352	+ 30,820	+ 58,354	— 3,676	— 32,208
Karpalunds sockerfabriksaktiebolag	1898—99	1,558,542	+ 57,071	— 21,321	— 13,588	— 31,240	— 82,406	— 74,673	— 92,325
	1899—00	1,563,381	+ 133,888	+ 73,852	+ 75,887	+ 45,755	+ 12,913	+ 14,948	— 15,184
	1900—01	1,699,639	+ 135,477	+ 57,868	+ 80,230	— 3,028	+ 5,015	+ 17,347	— 65,911
	1901—02	1,873,201	+ 297,706	+ 270,055	+ 244,747	+ 130,622	+ 203,898	+ 178,590	+ 64,465
	1902—03	1,889,162	+ 10,104	+ 10,104	— 358	— 72,065	— 61,981	— 72,443	— 144,150
Roma sockerfabriksaktiebolag	1898—99	1,965,695	+ 474,231	+ 266,384	+ 212,908	+ 211,173	+ 172,847	+ 119,371	+ 117,636
	1899—00	2,036,631	+ 106,460	+ 42,983	+ 13,577	+ 26,886	— 70,316	— 99,722	— 86,413
	1900—01	2,035,219	+ 177,721	+ 97,576	+ 60,437	+ 60,441	— 15,847	— 52,986	— 52,982
	1901—02	2,145,207	+ 118,877	+ 88,407	+ 64,135	+ 44,859	— 27,379	— 51,651	— 70,927
	1902—03	2,337,451	+ 4,065	+ 4,065	— 34,746	— 65,272	— 113,458	— 152,269	— 182,795
Svedala sockerfabriksaktiebolag	1898—99	1,622,121	— 63,337	— 98,310	— 85,951	— 52,770	— 154,060	— 141,701	— 108,520
	1899—00	1,598,460	+ 113,519	+ 66,508	+ 60,393	+ 54,648	+ 13,925	+ 7,810	+ 2,065
	1900—01	1,683,592	+ 241,791	+ 170,551	+ 182,620	+ 118,691	+ 117,051	+ 129,120	+ 65,191
	1901—02	1,649,355	+ 176,994	+ 153,461	+ 120,736	+ 69,211	+ 98,461	+ 65,736	+ 14,211
	1902—03	1,594,043	+ 14,806	+ 14,806	— 18,577	— 46,687	— 41,444	— 74,827	— 102,937
Karlshamns sockerbruks aktiebolag	1898—99	1,485,876	+ 106,508	+ 57,909	+ 48,810	+ 37,316	— 23,560	— 32,659	— 44,153
	1899—00	1,466,151	+ 68,427	+ 25,382	+ 32,264	+ 29,709	— 57,595	— 50,713	— 53,268
	1900—01	1,491,532	+ 110,293	+ 59,476	+ 78,969	+ 49,816	— 24,109	— 4,616	— 33,769
	1901—02	1,686,065	+ 57,551	+ 37,647	+ 41,690	— 9,172	— 48,188	— 44,145	— 95,007
	1902—03	1,769,987	— 129,016	— 129,016	— 146,532	— 165,535	— 211,783	— 229,299	— 248,302
Sockerfabriksaktiebolaget Union¹⁾	1898—99	—	+ 37,471	— 826	+ 20,174	+ 46,249	—	—	—
	1899—00	—	+ 144,116	+ 83,136	+ 50,751	+ 48,784	—	—	—
	1900—01	—	+ 254,109	+ 154,959	+ 168,404	+ 148,544	—	—	—
	1901—02	—	+ 245,785	+ 215,274	+ 166,664	+ 169,350	—	—	—
	1902—03	—	+ 328,381	+ 328,381	+ 204,041	+ 91,083	—	—	—

¹⁾ I fråga om uppgifterna för Sockerfabriksaktiebolaget Union är att märka, att desamma för de fyra första tillverkningsåren endast afse fabriken i Hasslarp men för tillverkningsåret 1902/03 jämväl råsockerfabrikerna i Köpinge och Skifarp. Då emellertid vid fabriken i Hasslarp icke tillverkas något råsocker utan direkt framställes raffinad, äro de för bolaget lämnade uppgifterna om det beräknade resultatet af tillverkningen icke fullt jämförbara med öfriga uppgifter.

Bil. 8.

Tabell, utvisande storleken af de svenska sockerfabriksaktiebolagens aktiekapital äfvensom huru stor del däraf som kontant inbetalts.

Bolagets namn	Aktiekapital 1904	Kontant inbetaldt aktiekapital
Skånska sockerfabriksaktiebolaget	6,000,000	1,200,000
Malmö sockerfabriksaktiebolag	2,500,000	1,500,000
Lunds sockerfabriksaktiebolag	2,031,900	677,300
Trelleborgs sockerfabriksaktiebolag	1,400,000	700,000
Helsingborgs sockerfabriksaktiebolag	6,291,500	6,291,500
Örtofta sockerfabriksaktiebolag	700,000	700,000
Jordberga sockerfabriksaktiebolag	1,005,000	1,005,000
Kjeflinge sockerfabriksaktiebolag	1,000,000	1,000,000
Hököpinge sockerfabriksaktiebolag	900,000	900,000
Karpalunds sockerfabriksaktiebolag	1,000,000	1,000,000
Roma sockerfabriksaktiebolag	1,515,200	1,000,000
Svedala sockerfabriksaktiebolag	1,000,000	1,000,000
Karlshamns sockerbruksaktiebolag	1,476,000	1,476,000
Sockerfabriksaktiebolaget Union	8,391,500	8,391,500
Tanto aktiebolag	1,700,000	1,700,000
Aktiebolaget D. Carnegie & C:o	10,000,000	10,000,000
Aktiebolaget Gripen	650,000	650,000
Aktiebolaget sockerraffinaderiet Öresund	2,000,000	2,000,000

Bil. 9.

Utdrag af protokoll vid sammanträde med den af
Kungl. Maj:t den 31 oktober 1902 tillsatta kommittén
för utredning af vissa frågor rörande sockerbeskatt-
ningen, hållet i Stockholm den 12 maj 1903.

Närvarande:

Ordföranden, Herr Öfverståthållaren m. m. R. DICKSON,
äfvensom samtliga ledamöterna:
Herrar Friherre L. DE GEER,
Byråingenjören m. m. Å. G. EKSTRAND,
Grosshandlaren K. G. KARLSSON,
Landtbrukaren P. PEHRSSON,
Disponenten m. m. C. TRANCHELL, samt
vice Konsuln m. m. W. WESTRUP.

S. D. Företogs förnyad öfverläggning rörande ett inom kommittén väckt förslag om att beskattningen å hvitbetssockertillverkningen borde anordnas sålunda, att skatten, utan att den nuvarande råämnesbeskattningen i princip öfvergåfves, utginge i förhållande till mängden och sockerhalten af de vid tillverkningen använda hvitbetor; och beslöts underdånig skrifvelse i ämnet.

Herr ordföranden samt Herrar Ekstrand och Karlsson förenade sig om följande särskilda yttrande:

»Beslutar man sig för att öfvergifva det för beräkning af hvitbetssockertillverkningskatten nu använda sätt, som är för tillverkarne föga betungande och medför billiga kontrollkostnader samt visat sig äga förmågan att höja sockerbetsodlingen, torde man böra öfvergå till det i utlandet allt mer omfattade systemet att upptaga accisen såsom en konsumtionskatt, därvid den till förbrukning färdiga varan drabbas af

skatten, utan att någon mer eller mindre osäker utbytesberäkning ifrågakommer. Det inom kommittén föreslagna sättet att beräkna skatten efter det socker, de för tillverkningen använda betorna beräknas äga, har vissa fördelar; i förhållande till det nu använda beskattningssättet är det pålitligare, då det lämpar sig efter sockerhalten i olika slags betor och i förhållande till en konsumtionsskatt är det för tillverkaren vida mindre besvärande och för staten något billigare; men det befordrar ej i samma mån som det nu använda sättet odlingen af allt sockerrikare betor, och med detsamma är alltid förenad en oviss beräkning, huru mycket af det i betorna befintliga sockret kan framställas såsom socker. Sådant lärer bero såväl af betornas som af fabriakens beskaffenhet.

Om vi således icke tilltro oss att förorda antagandet af ett på betornas sockerhalt grundadt beskattningssätt, anse vi oss dock ej böra afstyrka den nu ifrågasatta utredningen, hvars utfall ju kan vara af afgörande betydelse för dem, hvilka hafva att i sista hand besluta i frågan.»

In fidem

Carl Edv. Sterky.

SÄRSKILDA YTTRAN DEN

Särskildt yttrande af herrar Dickson, Ekstrand och Karlsson.

Vi anse förhållandena påkalla, att det nu använda sätt för beskattning af hvitbetssockertillverkningen bör ersättas af ett annat, som lämpar beskattningen efter det verkliga sockerutbytet; och lika med kommitténs flertal finna vi, att användande af en fabrikatskatt icke kan förordas.

Däremot äro vi från kommitténs flertal skiljaktiga, i det vi anse, att man vid ändring af beskattningssätt omedelbart bör öfvergå till en konsumtionsbeskattning. Vi hålla nämligen före, att man förr eller senare måste öfvergå till detta beskattningssätt, som redan är infördt i de länder, hvilka anslutit sig till Brysselkonventionen utan att förbehålla sig en undantagsställning. Ju längre man dröjer med införandet af detta beskattningssätt, dess större svårighet och kostnader torde blifva förenade med öfvergången därtill.

Vid en konsumtionsbeskattning blir afgiften lika för allt socker, som uttages till inhemsk förbrukning, ehvad betorna äro bättre eller sämre eller lämna större eller mindre utbyte. Någon undersökning af sockret erfordras icke. Den enda undersökning, som erfordras, är nämligen den, som måste utföras å sådan vara, sirup eller melass, hvilken ej skall beskattas såsom socker, och denna undersökning är tämligen enkel. Några dolda premier förekomma ej och beskattningen hvarken inverkar på betornas odlingssätt eller förleder till mer inveklade eller kostsamma fabriksinrättningar eller arbetssätt än sådana, som af förhållandenas egen natur betingas och skulle användas, äfven om icke någon sockerskatt funnes. Såsom af de uppgjorda utkasten framgår, lämnar en konsumtionsbeskattning med lätthet tillfälle att ordna utförseln af socker äfvensom medgifva skattefrihet för det socker, hvilket denatureras för att användas till tekniskt bruk eller till utfodring af kreatur. Det faller af sig själf, att med skattens erläggande får anstå, till dess varan verkligen uttages till förbrukning, hvilket jämväl för statskassan medför mer jämn inkomst. Likaså kan skattefri tillverkning af sirup eller melass medgifvas under en föga betungande eller dyrbar kontroll.

Mot konsumtionsskatten har man anmärkt, att beskattningssättet är dyrbart för staten och besvärligt för tillverkarne. Vi föreställa oss

dock, att det efter någon tids erfarenhet skall låta sig göra att begränsa det nu förutsatta antalet kontrolltjänstemän, i hvilket afseende må kunna återopas, att antalet tjänstemän vid råsockerfabrik i Tyskland kan inskränkas till fyra. I förhållande till det betydliga skattebelopp, 12,000,000 kronor, hvilket tillverkningsafgiften beräknas inbringa, må emellertid den af kommittén beräknade kontrollkostnaden icke anses afsevärdt hög. Om konsumtionsskatten betingar en högre kontrollkostnad än det af kommitténs flertal förordade beskattningssätt, torde dock skillnaden ersättas af den högre inkomst, konsumtionsskatten kommer att lämna. Fråga är ock, om ej tillverkarens olägenheter af konsumtionsskatten uppvägas af fördelarne af ett fullt rättvist och rubbningar mindre underkastadt beskattningssätt, af anståndet med skattens erläggande, till dess varan uttages till förbrukning, och af det därigenom beredda tillfället för raffinaderierna att arbeta med en betydligt billigare råvara.

Beskattningssättet efter sockerhalten i betorna borde väl mer än det nu i Sverige använda sättet komma att träffa det verkliga sockerutbytet, men som systemet hittills ingenstädes blifvit pröfvadt, har man ingen erfarenhet om dess tillförlitlighet. Denna synes oss böra betviflas. Äfven om antagas må, att sockerhalten i betorna kan med tillförlitlighet bestämmas, måste dock bestämmandet af förhållandet mellan sockret i betan och det socker, för hvilket skatt skall erläggas, vara beroende på flere antaganden. Visst är, att en del af sockret kvarstannar i betsnitseln eller bortgår i sköljvattnet. Denna del utgjorde vid försöken vid Kjöfinge 0,62 och vid försöken vid Svedala 0,83 procent af betvikten. En annan del af sockret kvarstannar i melassen. Storleken af denna del är mer oviss och beror af fabrikationen, som således af systemet drifves till användande af den dyra sackaratmetoden. Det är således oemotsägligt, att de två procent socker, som enligt förslaget äro skattefria, kunna vid olika fabriker i olika grad tillgodogöras, hvilket således kan för vissa fabriker medföra en premie. Den sockermängd, som efter afdrag af dessa två procent skulle beskattas, är emellertid polariseradt rent socker; men skattesatsen afser råsocker, mörkare än n:o 18 af den holländska standarden. Häraf torde framgå, att systemet icke kan rätt träffa den sockermängd, man vill beskatta. En granskning af de uppgifter, som varit för kommittén tillgängliga, bestyrker äfven att förslaget ej synes träffa det verkliga råsockerutbytet. Såsom *Bil. 6* är vid betänkandet fogad en tabell, som för de olika råsockerbruken angifver medelsockerhalten i betorna och utbytet af råsocker i procent af betvikten under tillverkningsåren 1898/99—1902/03. Jämföres sockerhalten, minskad med 2

procent, med råsockerutbytet, visar sig, att de i vissa fall något så när äro lika och att i enstaka fall det tal, efter hvilket skatten skall beräknas, öfverstiger det verkliga utbytet. I många fall är emellertid det verkliga sockerutbytet afsevärdt större än sockerhalten, minskad med 2 procent. Såsom exempel anförä vi:

Fabrikens namn.	Tillverkningsår.	Betornas sockerhalt, minskad med 2 %.	Råsocker i % af betvikten.	Skillnad.
Arlöf	1902/03	13,63	15,18	1,55
Engelholm	1901/02	12,41	13,42	1,01
„	1902/03	12,66	14,83	2,17
Hököpinge	1900/01	12,23	13,32	1,09
Jordberga	1902/03	13,53	14,79	1,26
Karpalund	1901/02	12,46	14,53	2,07
„	1902/03	12,33	14,54	2,21
Kjeflinge	1900/01	13,22	14,61	1,39
„	1901/02	14,36	15,28	0,92
„	1902/03	14,34	15,52	1,18
Köpinge	1901/02	12,59	13,60	1,01
„	1902/03	12,80	14,44	1,64
Svedala	1900/01	11,75	13,10	1,35
„	1901/02	12,70	13,79	1,09
„	1902/03	13,32	14,43	1,11
Trelleborg	1901/02	12,98	14,07	1,09
„	1902/03	13,89	14,92	1,03
Örtofta	1900/01	12,40	13,53	1,13
med	1901/02	14,00	15,27	1,27
Eslöf	1902/03	13,10	14,42	1,32

I afseende å de i denna tabell upptagna siffror är det i *Bil. 6* erinradt, att utsockring af melass stundom skett först året efter det den utvunnits. Man kan ock invända, att siffrorna tillkommit på grund af mindre noggranna iakttagelser. Granskar man emellertid uppgifterna om de vid Kjeflinge och Svedala gjorda försöken, visar sig enligt tabellen å sid. 105 i betänkandet följande:

	Vid Kjeflinge.	Vid Svedala.
Beräknad mängd socker	4,809,684 kg.	5,675,051,2 kg.
Afdragas 2 % af betvikten	593,736 „	736,700 „
skulle skatt erläggas för	4,215,948 „	4,938,351,2 „
Sockerutbytet utgjorde reduceradt till		
första produkt	4,620,200 „	5,234,600 „
Obeskattadt blefve	404,252 „	296,248,8 „
eller i procent af betvikten	1,36 % „	0,80 % „

Härtill kommer ytterligare det socker, som erhålles vid fyllmassans vidare bearbetning.

Med dessa beräkningar vilja vi ej anses hafva ifrågasatt, att det afdrag, två procent, som enligt kommitterades förslag får göras från betornas sockerhalt, innan påförandet af tillverkningskatten äger rum, borde minskas eller bortfalla. Sådant skulle i vissa fall medföra det obilliga förhållande, att det beskattningsbara utbytet blefve högre än det verkliga. Vi hafva med de angifna talen velat visa, att vid de olika fabrikerna en ej obetydlig skillnad kan äga rum mellan det verkliga sockerutbytet och betornas med två procent minskade sockerhalt. Vi hämta häraf stöd för vår åsikt, att beskattningssättet ej är tillförlitligt. Men systemet är ej heller billigt. Till följd af de dyrbara undersökningarna af sockerhalten kommer dagkostnaden vid en fabrik, där betor afverkas för sockertillverkning — vare sig fabrik eller saftstation — att blifva minst lika hög, om ej högre än enligt konsumtionsskattesystemet vid en råsockerfabrik.

Kommitténs flertal synes hålla före, att öfvergifvandet af den så kallade sackaratmetoden vore en nationalekonomisk förlust. Genom denna metod framställes samtidigt med den öfriga fabrikationen ur melass något socker af sämre kvalitet, men för dess framställande erfordras så stora kostnader (för kol, kalk m. m.), att tillverkningen ej skulle löna sig, om ej beskattningssättet vore sådant, att skatten är lika stor, vare sig detta socker framställes eller ej, och att således denna produkt är liksom skattefri. Användandet af en metod, som för framställande af socker kräver så stor kostnad bland annat för inköp af stenkol från utlandet, att varan billigare kunde framställas direkt ur de betor, som odlas i landet, synes icke vara någon nationalekonomisk fördel.

Vi få således förorda det förslag, som innefattas i de vid betänkandet såsom *Bil. 1* fogade förslag till förordning om beskattning af socker jämte dithörande författningar.

Särskildt yttrande af herrar friherre De Geer och Pehrsson.

I kommitterades på beskattning efter betornas sockerhalt grundade förslag till förordning är i 15 § stadgadt, att arfvoden skola utgå med tretton kronor till förste kontrollör, åtta kronor till assistent och sju kronor till kontrollör. För närvarande erhåller kontrollör vid sockerfabrik sex kronor om dagen, men därjämte äger han af tillverkaren erhålla fri bostad samt, om han så önskar, kost till ett pris af en krona för dag räknadt. I fråga om dessa förmåner hafva kommitterade föreslagit den ändring, att tillverkaren väl på anmodan af Kungl. Maj:ts befallningshafvande skulle vara skyldig lämna dem bland kontrollpersonalen, som sådant önskade, bostad och kost, men att han härför skulle erhålla ersättning med en krona för bostad och två kronor för kost per dag.

Den omständigheten, att tillverkaren hittills hållit kontrollörerna med bostad och kost, har oss veterligen icke från kontrollens synpunkt medfört någon olägenhet, hvarför vi ansett den tillverkaren i detta afseende nu åliggande skyldighet böra ej blott bibehållas utan äfven utsträckas därhän, att tillverkaren ålägges förse äfven förste kontrollören och assistenterna med fri bostad och kost till samma pris, som för kontrollörerna nu är bestämdt, detta så mycket hellre som tillverkaren, i händelse ifrågavarande beskattningssystem införes, därigenom undgår de afsevärda direkta och indirekta kostnader, som vid en konsumtionsbeskattning otvifvelaktigt skulle drabba honom och i jämförelse med hvilka den ökade kostnaden i nu förevarande afseende är en ren obetydlighet. För kontrollpersonalen är däremot rättigheten till fri bostad och kost till bestämdt, billigt pris af stort värde, och i all synnerhet är det af vikt, att en sådan förmån kan erbjudas de blifvande förste kontrollörerna och assistenterna, enär dessa antagligen ofta torde behöfva tagas långväga ifrån.

Under förutsättning att sålunda fri bostad och kost till ett pris af en krona om dagen beredes hela kontrollpersonalen, anse vi, att arfvodena kunna nedsättas för förste kontrollören till tolf kronor och för kontrollörerna till sex kronor om dagen. För assistenterna tro vi däremot det föreslagna arfvodet af åtta kronor böra bibehållas, om man för dessa rätt maktpåliggande befattningar skall kunna påräkna tillräckligt många kompetenta sökande.

Den af oss föreslagna anordningen skulle, till följd af minskningen i ofvan berörda arfvoden, vid jämförelse med kommitterades förslag medföra en årlig besparing för statsverket af sammanlagdt 10,000 kronor, hvadan hela kontrollkostnaden enligt detta system, hvilken kostnad af kommitterade beräknats till 114,000 kronor, skulle komma att utgöra 104,000 kronor om året.

Särskildt yttrande af herr Ekstrand.

Vid en beskattning efter hvitbetornas vikt och sockerhalt skulle enligt kommitterades därför uppgjorda förslag kontrollpersonalen vid hvarje råsockerfabrik komma att bestå af en förste kontrollör, två assistenter och fyra kontrollörer, hvilka allesamman skulle utses af Kungl. Maj:ts befallningshafvande efter förslag af vederbörande öfverkontrollör samt, hvad förste kontrollören angår, efter chefens för kontroll- och justeringsbyrån hörande. Med afseende på själfva tillvägagångssättet beträffande förste kontrollören hafva kommitterade föreslagit, att först chefen för kontroll- och justeringsbyrån skall afgifva yttrande om inlämnade ansökningar till befattningen, därefter öfverkontrollören uppsätta förslag, hvarpå slutligen Kungl. Maj:ts befallningshafvande tillsätter förste kontrollör vid fabriken ifråga. Mot detta något omständliga förfaringssätt har jag ansett mig böra framställa den anmärkningen, att det säkerligen vore bättre och enklare, om förste kontrollörerna utsåges direkt af chefen för kontroll- och justeringsbyrån, helst som denne har befogenhet att meddela särskilda föreskrifter för utöfvandet af kontrollen vid råsockerfabrikerna och af denna anledning finge mycket att göra med nämnda förste kontrollörer, hvilkas göromål till icke ringa del äro af teknisk natur och alltemellanåt torde påkalla brevväxling med kontroll- och justeringsbyrån.

Det skulle äfven kunna hända, att vid en eller annan fabrik ingen inom föreskrifven tid anmäler sig hos Kungl. Maj:ts befallningshafvande såsom sökande till befattning som förste kontrollör, då ju aflöningsvillkoren för en därtill fullt kompetent person måste betraktas såsom skäligen knappa, särskildt med hänsyn till den korta tjänstgöringstiden hvarje år. I sådana fall finnes enligt mitt förmenande knappt annan utväg, än att kontroll- och justeringsbyrån får söka anskaffa lämpliga personer, hvilket naturligtvis går lättare, om chefen för byrån tillika har rätt att omedelbart tillsätta platsen.

Det föreslagna beskattningssystemet fordrar, att förste kontrollörerna skola äga kemisk-teknisk bildning, men af personer med sådan torde ej andra eftersträfvat dessa platser än de, som af en eller annan anledning ej för tillfället hafva fast anställning. Lämpliga personer af denna kategori torde endast undantagsvis förekomma i landsorten och

vara kända af länsstyrelserna men äro ofta till finnandes i Stockholm, där kontroll- och justeringsbyrån lätt nog torde få kännedom om, huruvida de vilja mottaga en förste kontrollörsplats och äro lämpliga därtill.

Med det här framkastade förslaget skulle äfven följa den fördelen, att, sedan förste kontrollörerna blifvit i god tid utsedda af chefen för kontroll- och justeringsbyrån, deras yttrande skulle kunna inhämtas för öfverkontrollörernas förslag till assistenter, hvilket ej är utan betydelse med hänsyn till förste kontrollörernas och assistenternas samarbete. Då assistenterna säkerligen kunna tagas bland personer, som för närvarande ifrågakomma till betvägningskontrollörer och som blott behöfva genomgå en obetydlig kurs i analys af hvitbetor och sirup för att få kompetens till assistentplats, torde de skäl, som tala för att kontrollörerna utses af Ortsmyndigheten, Kungl. Maj:ts befallningshafvande, äfven gälla i fråga om assistenterna.

Det af mig här framställda förslaget, att förste kontrollörerna vid råsockerfabrikerna skulle utses af chefen för kontroll- och justeringsbyrån, assistenter och kontrollörer däremot af Kungl. Maj:ts befallningshafvande, står i öfverensstämmelse med det kända förhållandet, att vid denaturering af brännvin kontrollanten utses af chefen för kontroll- och justeringsbyrån och vittnet af Kungl. Maj:ts befallningshafvande, en anordning, som befunnits mycket lämplig.

Hvad jag här anfört, gäller äfven tillsättningen af förste kontrollörer enligt det af kommittén utarbetade konsumtionsskatteförslaget.

Särskildt yttrande af herr Karlsson.

Jämte hvad som anförts i den reservation, hvilken afgifvits af herrar Dickson, Ekstrand och undertecknad, får jag som min särskilda mening ytterligare anföra följande.

I kommitterades betänkande och särskildt i den del, som bär rubriken »val af skattesystem», framhålles starkt, att konsumtionsskattesystemet kräfver en vidlyftig och dyrbar kontroll, som tillika skulle blifva hinderlig för fabrikernas fria verksamhet genom de stängsel, hvarmed enligt detta system fabrikerna skulle omgifvas.

Emellertid har jag under kommitterades öfverläggningar icke kunnat blifva öfvertygad om nödvändigheten af ifrågavarande stängsel. Meningen med denna afstängning är ju att förekomma obeskattadt sockers utförande i den allmänna marknaden. Därför framställer sig den frågan, om det finns rimliga grunder för det antagandet, att skatteförsvinnning skulle komma att äga rum, i fall de ifrågasatta stängslen icke komme till stånd.

Möjligen skulle man kunna befara, att fabrikernas personal skulle söka att för eget bruk ur fabrikerna bortföra socker. Enligt hvad som upplysts i kommittén hafva emellertid fabrikanterna redan nu förstått att på ett effektivt sätt förebygga denna möjlighet. Och samma intresse att hindra försök i sådan riktning komma fabrikanterna alltid att hafva, oafsedt hvilket skattesystem som kommer att tillämpas. Därför torde man kunna alldeles bortse från liknande försök till skatteförsvinnning i mindre skala.

Beträffande åter försök från fabrikanternas sida att i marknaden utföra obeskattadt socker, är ett sådant försök förenadt med så stora svårigheter och med så mycken risk, att ytterst liten anledning förefinnes att befara, det någon fabrikant skulle våga inlåta sig på ett dylikt företag.

Hvad beträffar råsockerfabrikerna, är det där tillverkade sockret i allmänhet af sådan beskaffenhet, att det icke utan förutgången raffinering är till människoföda användbart. När därtill kommer, att hvarje fabrik under hela tillverknings tiden skulle stå under en bevakning af sju personer, kan säkerligen ingen fara för skatteförsvinnning förefinnas vid råsockerfabrikerna.

Rörande raffinaderierna, vid hvilka kontrollens tyngdpunkt väl måste läggas vid tillämpning af konsumtionsskattesystemet, är först att märka, att dessa fabriker skulle stå under bevakning af en till elfva personer uppgående kontrollpersonal. Då man så betänker, att skatteförsnillning, på grund af de kvantiteter det här skulle vara fråga om, icke kunde äga rum utan under medverkan af både befäl och arbetare vid fabriken — ett samarbete, för hvilket hvarje fabrikant torde taga sig i akt — kan jag omöjligen inse nödvändigheten af fabrikernas afstängning medelst staket eller murar. Endast under förutsättning att kontrollpersonalen ville göra sig medbrottslig vid försök till skatteförsnillning, kan man tänka sig, att sådan skulle kunna utan upptäckt bedrivas. Men i sådant fall hjälper det icke, om man omgärdade fabrikerne med än så höga murar.

Härtill kommer att man i det sätt, hvarpå fabrikationen följes af kontrollpersonalen, och i den statistik, som fabrikanterna äro skyldiga att föra, äger en sekundär kontroll, hvilken icke är att förakta.

Anmärkas bör äfven, att man hvarken i Nederländerna eller i Belgien ansett dylika stängsel behöfliga, och att man i Tyskland icke låtit uppföra dem i den utsträckning, som där gällande förordning angifver.

På de grunder, jag här anført, anser jag, att om statsmakterna skulle finna sig föranlåtna att besluta införandet af konsumtionsskattesystemet, ur det af kommitterade utarbetade författningsförslaget de bestämmelser böra utgå, hvilka stadga uppförande af stängsel rundt fabrikerne. Härigenom skulle uppstå rätt afsevärd besparing för statskassan, på samma gång som större rörelsefrihet bereddes industrien.

Särskildt yttrande af herr Westrup.

Det har icke varit lätt att fullgöra det uppdrag, som af Kungl. Maj:t öfverlämnats åt utsedde kommitterade, nämligen att utreda, ej mindre hvilka fördelar och olägenheter, i jämförelse med nu gällande skatteform, införande af produktbeskattning å socker — vare sig fabrikat- eller konsumtionsskatt — kunde komma att medföra, än äfven — under förutsättning att den nuvarande skatteformen bibehölles — hvilka förändringar af bestämmelserna om beräkning af hvitbetssocker-tillverkningsskatten som borde vidtagas för att bringa den till grund för nämnda skatt stadgade beräkningen af sockerutbytet till närmare öfverensstämmelse med det utbyte, som i verkligheten erhöles, eller hvilka eljest kunde finnas behöfliga, samt att afgifva de förslag, hvar-till utredningen kunde föranleda.

Det gamla skattesystemet, enligt hvilket ett visst antaget utbyte skall ligga till grund för beskattningen, har nämligen vid många tillfällen visat sig vara alldeles olämpligt och i hög grad orättvist, hvilket också framgår af den genom kontroll- och justeringsbyrån lämnade uppgiften om fabrikenas verksamhet arbetsåret 1902—1903.

Sålunda hade under nämnda år en fabrik att betala kronor 118,40 i skatt per ton råsocker, en annan åter endast kronor 90,90, hvarigenom en differens af kronor 27,50 uppstod såsom en extra inkomst för den senare fabriken.

I allmänhet har den högre skatten fått betalas af de yngre fabrikerna, hvilka oftast haft ett mindre sockerrikt material att förarbeta.

Det nya af kommittén föreslagna systemet för beskattning af *betornas vikt och sockerhalt* skall utan tvifvel mera rättvist fördela skatten på de olika fabrikerna, ehuru åtskilligt ännu återstår att önska i det afseendet.

För kommitterade har det gällt att föreslå införandet af ett system, hvilket å ena sidan kunde tillföra staten största möjliga inkomst af sockerindustrien och å andra sidan icke störta den industri, som direkt och indirekt varit landet till så stort gagn och nytta.

Jag har lämnat min anslutning till det skattesystem, som kommittén beslutit förorda, men anser det vara min oafvisliga plikt att inlägga min bestämda reservation emot själfva den siffra, hvarå skatten närmast skulle komma att grunda sig (utbytesprocenten med lagstadgad afdrag) och samtidigt påfordra en *progressiv beskattning efter afverkningens storlek*.

De svenska fabrikerna äro hvarandra så olika. Det finnes några, som varit med, då skatten t. ex. år 1891 utgick med 7 kronor 34 öre per ton betor, och då råsockerpriset samtidigt utgjorde omkring 47 kronor per 100 kilogram och 92 procent rendement. Det finnes återigen andra, nämligen Roma, Karpalund, Karlshamn, Svedala och Köpinge, hvilka alla tillkommit med tanke på, att det af Riksdagen år 1893 fattade beslutet skulle komma att blifva bestående, eller att skatten år 1895 skulle komma att utgöra 10 kronor 57 öre per ton betor och därvid en längre tid förblifva. Dessa senare fabriker hafva stora finansiella svårigheter att bekämpa, enär Riksdagen år 1896 höjt skattebeloppet från kronor 10,57 till kronor 12,33 och vidare år 1901 till kronor 13,51 och slutligen år 1902 till kronor 14,10 per ton betor, medan samtidigt råsockerprisen uppgått endast till omkring 37 kronor per 100 kilogram.

Under dessa förhållanden löpa de nämnda nyare fabrikerna, äfvensom de senare inrättade i Hasslarp och Skifarp, fara att gå under. Den först nämnda gruppen af fabriker har uppvuxit till välstånd, redan innan de senaste skatteförhöjningarna vidtogos och torde därför ytterligare kunna beskattas, men huru saken ter sig vid ett närmare skärskådande af de yngre fabrikernas ekonomiska läge, framgår med all önskvärd tydlighet af kommitténs bilaga 7.

Kommittén säger å sid. 116, att efter genomförandet af det nya

beskattningssystemet »de yngre bolagen skulle få vissa finansiella svårigheter att bekämpa».

Med den erfarenhet jag har och med kännedom om de olika bolagens ekonomiska ställning, tvekar jag ej att uttala såsom min mening, att kommittén skulle kommit verkliga förhållandet närmast, ifall den uttalat sig på följande sätt: Det nya beskattningssystemet, hvarigenom sockerindustrien påläggas vida högre skatteungälder än de hittills varande, skall utan tvifvel hafva till resultat, att alla de fabriker, hvilka tillkommit efter år 1894, skola nödgas nedlägga sin verksamhet.

Man måste nämligen se saken sådan, som den i verkligheten förhåller sig, och ej låta förblinda sig af de lysande vinstsiffrorna från sådana fabriker som de i Staffanstorp, Trelleborg, Arlöf, Hököpinge m. fl. Man måste, såvida man ej vill vedervåga de yngre fabriker, hvilka dock representera ett kapital af mellan 15 och 20 millioner kronor, och som tillkommit framför allt med hänsyn till Riksdagens ofvan omförmälda beslut af år 1893, tänka ut ett system, som, i för- ening med kommitténs eget förslag, skulle kunna göra det möjligt för dessa senare att arbeta och förkofra sig vid sidan om de äldre.

För att visa, huru skatten hittills utgått för en medelstor fabrik, vill jag framhålla, att en sådan fabrik, under förutsättning att års- afverkningen varit 40,000 ton, skulle i skatt årligen betalt:

År 1894/95	kronor 387,600: —
„ 1895/96	„ 422,800: —
„ 1896/01	„ 493,200: —
„ 1901/02	„ 540,400: —
„ 1902/03	„ 564,000: —

Under förutsättning att sockerhalten förblefve densamma som under sistlidet år, skulle åter efter det nu af kommittén förordade systemet skatten komma att utgå med kronor 630,000: —.

För alla fabriker har visserligen utbytet stegrats år efter år, men omkostnaderna för maskiner, nybyggnader, betor, arbetslöner etc. hafva stigit i ännu högre grad.

Nästan alla de yngre fabriker skola, såvida ej afverkningen upp- går till större mängder, utsättas för risken att göra förluster, sedan det nya skattesystemet, på sätt kommittén föreslagit, trädte i kraft.

Det är under dessa förhållanden nödvändigt, att andra utvägar sökas, genom hvilka de yngre fabriker erhålla tillbörligt skydd i

kampen för sin tillvaro, samtidigt med att staten ej går förlustig de påräknade högre skatteinkomsterna.

Enär vissa omkostnader äro i det närmaste lika för en fabrik, vare sig den har stor eller liten betafverkning, måste tydligen en större fabrik arbeta under gynnsammare ekonomiska förhållanden än en mindre, något som äfven tydligen framgår af följande siffror från en fabrik, hvilken under kampanjen 1896/97 afverkade c:a 40,000 ton betor, men under kampanjen 1902/03 däremot endast 22,000 ton:

		1896/97	1902/03
Aflöningsars	konto	25 öre	52 öre
Räntors	d:o	14,5 „	45,6 „
Allmänna omkostnaders	d:o	19,8 „	33 „

allt pr 100 kg. betor.

Den större fabriken bör alltså kunna betala en proportionsvis högre skatt än den mindre och måste äfven göra detta, om båda fabriken skola blifva jämnställda.

Den enda rättvisa beskattningsformen är därför den progressiva, hvilken, rätt afvägd, ej gynnar den starkare mot den svagare, men ej heller gifver den senare någon fördel gent emot den förre.

En sådan progressiv beskattning har också varit använd såväl i Tyskland som ock i Österrike, men nu blifvit förändrad på grund af Brysselkonventionens bestämmelser, enär vissa stater ansågo, att de nämnda sockerexporterande länderna skulle kunna på detta sätt bibehålla en maskerad utförselpremie.

Den tyska regeringen yttrar i sitt betänkande till lagförslaget af den 1 februari 1896 bland annat följande, i öfversättning:

»Vissa delar af sockerindustrien hafva i sitt förhållande till hvarandra utvecklats i en riktning, som tyckes påkalla ett inskridande från lagstiftningens sida. Vi syfta på denna industris sedan flera år tillbaka pågående utveckling till storindustri. — — — — —

De mindre fabrikenas tillbakagång får sin förklaring i de billigare produktionskostnader, som åstadkommas genom industriens bedrifvande i stor skala. Detta tillbakaträngande af den mindre industrien gagnar emellertid hvarken landtbrukarna, som producera sockerbetor, eller arbetarna. Å ena sidan är för dessa samhällsklasser en koncentrerings till några få platser af betafverkningen och därmed följande tillfälle till arbetsförtjänst i och för sig icke eftersträfvansvärd; vidare äro de mindre fabriken tvungna att sysselsätta ett jämförelsevis större antal

arbetare, under en längre tid af året än de större fabrikerna. Dessutom medföra de förra mindre fara för öfverproduktion än de senare.

Viktiga ekonomiska skäl tala sålunda för, att man, såvidt på beskattningslagstiftningen ankommer, bör söka verka för skyddande af den mindre fabriksdriften och, med afseende på beskattningen, gynna denna så mycket som möjligt i förhållande till storindustrien, d. v. s. fördela skattebördan så, att de större fabrikerna få erlägga en större skatt, som i någon mån åtminstone svarar emot den fördel, dessa hafva genom de billigare produktionsomkostnaderna, hvarigenom sålunda möjlighet beredes för de mindre fabrikerna att fortfarande äga bestånd.

Synnerligen lämpligt synes införandet af ett särskildt, i proportion till omfånget af fabriken's produktion stigande tillägg till sockerskatten (*afverkningsafgift*), som uppbäres vid sockrets uttagande från fabriken.

— — — — —
I Tyskland ansåg man, att man genom progressiv beskattning skulle stödja de svagare fabrikerna i konkurrensen, men att de extra pålagorna å de stora fabrikerna aldrig finge sättas så högt, att dessas existens därigenom skulle hotas, eller att de blefve sämre ställda än de mindre fabrikerna. Lagförslaget föreslår också en långsamt stigande afverkningsgsskatt.

Äfven i Österrike hafva genom lagstiftningen de mindre fabrikerna haft en gynnsammare ställning än de större, och regeringen yttrade på sin tid i sin motivering härom följande:

»Som bekant uppvisa sockerbruken mycket betydliga skillnader i storlek, i tekniska anordningar, i geografiskt läge, i kapitalstyrka o. s. v., och emot dessa svara lika stora skiljaktligheter med afseende på driftkostnadernas storlek. Skulle nu den inhemska marknaden prisgifvas åt obegränsad konkurrens emellan dessa så föga jämnstarka element, så blefve häraf en oundviklig följd, att de ekonomiskt svagare, alltså i första hand de mindre fabrikerna, nedtrycktes och ruinerades, hvarigenom vidare äfven de landtbrukare, som försåge dessa fabriker med betor, på ett kännbart sätt skulle blifva lidande. Om därför icke de svåraste ekonomiska rubbningar skola uppstå i landet på industriens och landt-hushållningens områden, så måste lagstiftningen lämna de svagare något skydd emot den starkare konkurrentens fullkomligt fria utveckling.»

Införandet af en progressiv beskattning skall äfven inom vårt land medföra större likställighet mellan de olika fabrikerna och därigenom skydda de mindre för en förödande konkurrens samt bevara sockerbetsodlingens fördelar åt största möjliga område, på samma gång som staten i skatt erhåller allt hvad den kan få af sockerindustrien.

För att emellertid icke några fabriker skola drabbas för hårdt af den progressiva beskattningen, böra alla intill en viss gräns eller afverkningsmängd betala samma skatt; först vid öfverskridandet af denna gräns tillämpas den progressiva skalan. Jag tänker mig denna gräns satt vid 25,000 ton, så att en fabrik med t. ex. 60,000 ton betafverkning för de första 25,000 ton, den afverkar, betalar alldeles samma skatt som en fabrik, hvilken öfverhufvud blott afverkar 25,000 ton; för öfverskjutande 35,000 ton betalar den större fabriken däremot dels samma afgift pr ton som för de först afverkade 25,000 ton och dels en extra afgift, som progressivt höjes, i samma mån afverkningen stiger utöfver den fastställda gränsen.

Denna extra progressivt stigande afgift, har jag tänkt lämpligen kunna utgå med 50 öre per ton för de första 10,000 ton öfver gränsen, 25,000 ton, med 1 krona per ton för de därpå följande 10,000 ton och för nästa 10,000 ton med 1 krona 50 öre per ton o. s. v., så att den extra afgiften stegvis höjes med 50 öre per ton för hvarje 10,000 ton öfver de första 25,000 ton. Om alltså X betecknar det antal kronor, en fabrik har att erlægga per ton betor, skulle skatten komma att utgå efter följande skala:

Afverkning	Skatt per ton i kronor.	Extra afgift per ton i kronor.
För de första 25,000 ton	X:—	0,—
„ „ nästa 10,000 „	X:—	0,50
„ „ „ 10,000 „	X:—	1,00
„ „ „ 10,000 „	X:—	1,50
„ „ „ 10,000 „	X:—	2,00
„ „ „ 10,000 „	X:—	2,50
etc. etc.		

Efterföljande tabell visar, huru skatten i enlighet med denna skala skulle komma att verka på de olika fabrikerna. Af tabellens rubriker synes, att skatten beräknas utgå efter betornas medelsockerhalt, minskad med resp. 3 % och 2 ½ %, och med halfva tullen per kilogram råsocker. Det torde vidare beaktas, att afverkningsmängderna för de olika fabrikerna äro beräknade samt utgöra de sannolika mängder, som skulle komma på de resp. fabrikerna, om dessas sammanlagda afverkning uppgår till 750,000 ton, detta för lättare jämförelse med kommitténs beräkningar å sid. 117.

Med år 1902—03 till grund för beräkningen.

Fabrik	Beräknad afverkning, om fabrikeras sammanlagda afverkning anses utgöra 750,000 ton		Socker i betan %	Skatt utgår efter betornas medelsockerhalt minus 3 % med kr. 11.75 pr 100 kg. råsocker. För hvarje 10,000 ton utöfver 25,000 ton erlägges därtill progressiv tillverkningsafgift				Skatt utgår efter betornas medelsockerhalt minus 2 1/2 % med kr. 11.75 pr 100 kg. råsocker. För hvarje 10,000 ton utöfver 25,000 ton erlägges därtill progressiv tillverkningsafgift			
	Summa ton	Fördelning af ton för skattens beräkning		Medelsockerhalt för skatteberäkning	Kr. pr ton	Kronor	Summa Kronor	Medelsockerhalt för skatteberäkning	Kr. pr ton	Kronor	Summa Kronor
Arlöf	57,892,0	25,000,0 10,000,0 10,000,0 10,000,0 2,892,0	15,63	12,63	14 84 15 34 15 84 16 34 16 84	371,000 00 153,400 00 158,400 00 163,400 00 48,701 28	894,901 28	13,13	15 42 15 92 16 42 16 92 17 42	385,500 00 159,200 00 164,200 00 169,200 00 50,378 64	928,478 64
Engelholm	48,810,0	25,000,0 10,000,0 10,000,0 3,810,0	14,66	11,66	13 70 14 20 14 70 15 20	342,500 00 142,000 00 147,000 00 57,912 00	689,412 00	12,16	14 28 14 78 15 28 15 78	357,000 00 147,800 00 152,800 00 60,121 80	717,721 80
Hasslarp	41,637,6	25,000,0 10,000,0 6,637,6	15,13	12,13	14 25 14 75 15 25	356,250 00 147,500 00 101,223 40	604,973 40	12,63	14 84 15 34 15 84	371,000 00 153,400 00 105,139 58	629,539 58
Helsingborg	36,098,9	25,000,0 10,000,0 1,098,9	15,20	12,20	14 33 14 83 15 33	358,250 00 148,300 00 16,846 14	523,396 14	12,70	14 92 15 42 15 92	373,000 00 154,200 00 17,494 48	544,694 48
Hököpinge	45,604,3	25,000,0 10,000,0 10,000,0 604,3	15,72	12,72	14 94 15 44 15 94 16 44	373,500 00 154,400 00 159,400 00 9,934 69	697,234 69	13,22	15 53 16 03 16 53 17 03	388,250 00 160,300 00 165,300 00 10,291 22	724,141 22
Jordberga	42,304,4	25,000,0 10,000,0 7,304,4	15,53	12,53	14 72 15 22 15 72	368,000 00 152,200 00 114,825 17	635,025 17	13,03	15 31 15 81 16 31	382,750 00 158,100 00 119,134 76	659,984 76
Karlshamn	27,971,8	25,000,0 2,971,8	14,79	11,79	13 86 14 36	346,250 00 42,645 33	388,895 33	12,29	14 44 14 94	361,000 00 44,398 69	405,398 69
Karpalund	40,888,4	25,000,0 10,000,0 5,888,4	14,33	11,33	13 31 13 81 14 31	332,750 00 138,100 00 84,263 00	555,113 00	11,83	13 90 14 40 14 90	347,500 00 144,000 00 87,737 16	579,237 16
Kjefflinge	30,650,1	25,000,0 5,650,1	16,34	13,34	15 67 16 17	391,750 00 91,362 12	483,112 12	13,84	16 26 16 76	406,500 00 94,695 67	501,195 67
Köpinge	62,697,8	25,000,0 10,000,0 10,000,0 10,000,0 7,697,8	14,80	11,80	13 86 14 36 14 86 15 36 15 86	346,500 00 143,600 00 148,600 00 153,600 00 122,087 11	914,387 11	12,30	14 45 14 95 15 45 15 95 16 45	361,250 00 149,500 00 154,500 00 159,500 00 126,628 81	951,378 81

Med år 1902—03 till grund för beräkningen.

Fabrik	Beräknad afverkning om fabrikenas sammanlagda afverkning anses utgöra 750,000 ton		Socker i betan %	Skatt utgår efter betornas medelsockerhalt minus 3 % med kr. 11.75 pr 100 kg. råsocker. För hvarje 10,000 ton utöfver 25,000 ton erlägges därtill progressiv tillverkningsafgift					Skatt utgår efter betornas medelsockerhalt minus 2 1/2 % med kr. 11.75 pr 100 kg. råsocker. För hvarje 10,000 ton utöfver 25,000 ton erlägges därtill progressiv tillverkningsafgift				
	Summa ton	Fördelning af ton för skattens beräkning		Medelsockerhalt för skatteberäkning	Kr. pr ton	Kronor	Summa kronor		Medelsockerhalt för skatteberäkning	Kr. pr ton	Kronor	Summa kronor	
Roma	48,855,9	25,000,0 10,000,0 10,000,0 3,855,9	15,09	12,09	14 20 14 70 15 20 15 70	355,000 00 147,000 00 152,000 00 60,537 63			12,59	14 79 15 29 15 79 16 29	369,750 00 152,900 00 157,900 00 62,812 61		
Skifarp	38,544,8	25,000,0 10,000,0 3,544,8	15,40	12,40	14 57 15 07 15 57	364,250 00 150,700 00 55,192 54	714,537 63		12,90	15 15 15 65 16 15	378,750 00 156,500 00 57,248 52	743,362 61	
Staffanstorp	43,010,4	25,000,0 10,000,0 8,010,4	15,54	12,54	14 73 15 23 15 73	368,250 00 152,300 00 126,003 59			13,04	15 32 15 82 16 32	383,000 00 158,200 00 130,729 72		
Svedala	31,986,0	25,000,0 6,986,0	15,32	12,32	14 47 14 97	361,750 00 104,580 42	646,553 59		12,82	15 06 15 56	376,500 00 108,702 16	671,929 72	
Säbyholm	60,088,9	25,000,0 10,000,0 10,000,0 10,000,0 5,088,9	15,35	12,35	14 51 15 01 15 51 16 01 16 51	362,750 00 150,100 00 155,100 00 160,100 00 84,017 74	466,330 42		12,85	15 09 15 59 16 09 16 59 17 09	377,250 00 155,900 00 160,900 00 165,900 00 86,969 30		
Trelleborg	52,963,7	25,000,0 10,000,0 10,000,0 7,963,7	15,89	12,89	15 14 15 64 16 14 16 64	378,500 00 156,400 00 161,400 00 132,515 97	912,067 74		13,39	15 73 16 23 16 73 17 23	393,250 00 162,300 00 167,300 00 137,214 55	946,919 30	
Örtofta	39,995,0	25,000,0 10,000,0 4,995,0	15,15	12,15	14 27 14 77 15 27	356,750 00 147,700 00 76,273 65	828,815 97		12,65	14 86 15 36 15 86	371,500 00 153,600 00 79,220 70	860,064 55	
Summa	750,000,0						11,105,621 78					11,546,069 37	

I enlighet med uppgiften å sid. 117 skulle skatten uppgå efter nuvarande skatteberäkning (12 % utbyte) till Kr. 10,575,000: —

med 12 % utbyte och progressiv beräkning, på sätt

här föreslagits, skulle skatten (bil. A) uppgå till „ 10,860,991: 70

med 3 % afdrag å hela sockerhalten i betan skulle skatten uppgå till „ 10,819,630: 08

med samma afdrag och progressiv beräkning till „ 11,105,621: 78

med 2½ % afdrag å hela sockerhalten i betan

skulle skatten uppgå till „ 11,260,076: 71

med samma afdrag och progressiv beräkning till „ 11,546,069: 37

Att gå längre och, såsom kommittén föreslagit, fastställa blott 2 % afdrag å sockerhalten i betan, skulle medföra en större beskattning af sockerindustrien än denna för närvarande förmår bära. De af kommittén verkställda utredningarna af de olika fabrikernas ställning samt tillverkningsresultatet vid olika afdrag bevisa till fullo detta.

Med endast 2 % afdrag å hela sockerhalten i betan skulle skatten uppgå till kr. 11,700,312: 07

och med progressiv beräkning till „ 11,986,303: 74

— en större summa än hvad industrien för närvarande kan bära.

För att således bestämma den största möjliga skatt för staten, på samma gång de yngre fabrikerna beredas tillfälle att fortfarande arbeta vid sidan om den äldre och mera lyckligt lottade industrien, vågar jag föreslå, att skatten komme att utgå, på sätt kommittén föreslagit i sitt betänkande, d. v. s. *efter betornas vikt och sockerhalt*, dock med den ändring, att densamma utgår progressivt enligt ofvanstående tabell, och att afdraget under de två första åren måtte göras med 3 % och därefter med 2½ %. Härigenom skulle staten få under de första två åren en ökad skatteinkomst af kr. 530,621: 78 per år och därefter en ökning af „ 971,069: 37 „ „

Huru denna ökade beskattning kommer att fördela sig å de olika fabrikerna, framgår af den specifikation, som finnes anförd i bilaga A. I fall detta förslag vunne Riksdagens bifall, skulle öfvergången till det nya beskattningssystemet icke komma att vålla allt för stora rubbningar, och statens kraf på ökad inkomst likväl tillgodoses.



I betänkandet framhålles vidare, att kommittén jämväl undersökt, huruvida beskattningen lämpligen borde utgå i form af så kallad *konsumtionsbeskattning*, hvarigenom först den färdiga raffinadvaran skulle

komma att beskattas. Den skattesats af 13 öre per kilogram, som i detta fall föreslagits, har kommittén likväl ansett skola drabba industrien väl hårdt, hvarför densamma, i den händelse konsumtionsskattesystemet skulle vinna tillämpning, behöfde göras till föremål för vidare öfvervägande.

Men äfven vid detta skattesystem borde progressiv beskattning tillämpas, och skulle under sådana förhållanden det färdiga råsockret drabbas af en progressiv produktionsskatt eller tillverkningsafgift, liknande den, som infördes i Tyskland genom lagen af 27 maj 1896.

Äfven här måste af ofvan anförda skäl de lägre produktionsmängderna för alla fabriker åsättas samma skatt.

Då flera fabriker framställa eller i framtiden komma att framställa hvitt socker direkt ur betor, och då sådana fabriker på samma gång också införa socker från andra fabriker, måste lagen innehålla följande bestämmelser:

1:o) För det socker, som utsändes i marknaden från en sockerfabrik, hvilken afverkar betor, uppbäres en tillverkningsskatt, som, för de under en kampanj afsända mängderna, belöper sig till de belopp, som närmare angifves i bilaga B.

2:o) Tillverkningsskatten beräknas efter de mängder råsocker, som utgå från fabriken. Afsändes sockret icke från fabriken i form af råsocker, så måste man beräkna det i förhållande till dess råsockervärde, hvarvid 90 delar hvitt socker antagas motsvara 100 delar råsocker.

3:o) Socker, som under skattekontroll införes i fabriken, skall i förhållande till sitt råsockervärde afräknas från den mängd, som utgår från fabriken.



Jag har här ofvan i korthet antydt vägen för en beskattning, som skulle tillgodose såväl stat som industri, såväl jordbruket som arbetarna. Skulle däremot Riksdagen komma att antaga kommitténs skattesatser eller reservanternas beträffande konsumtionsbeskattning utan här förordade förslag om progressiv skattläggning efter afverkningens storlek samt beträffande afdragets beräkning, skola de yngre fabrikerna se sin existens i högsta grad hotad och betodlingen skall inskränkas till endast vissa mycket begränsade delar af landet.

Bilaga A.

Fabrik	Beskattning efter ett utbyte af 12 %		Beskattning efter betornas vikt och sockerhalt								
			Icke progressiv						Progressiv		
			Betornas verkliga sockerhalt minskad med:						Betornas verkliga sockerhalt minskad med:		
	Nuvarande	Progressiv	3 %	2 1/2 %	2 %	3 %	2 1/2 %	2 %	3 %	2 1/2 %	2 %
Arlöf	816,277 20	852,061 20	859,117 28	892,694 64	926,850 92	894,901 28	928,478 64	962,634 92			
Engelholm	688,221 00	708,936 00	668,697 00	697,006 80	725,804 70	689,412 00	717,721 80	746,519 70			
Hasslarp	587,090 16	598,727 76	593,335 80	617,901 98	642,051 79	604,973 40	629,539 58	653,689 39			
Helsingborg	508,994 49	515,093 39	517,297 24	538,595 59	559,893 94	523,396 14	544,694 48	565,992 88			
Hököpinge	643,020 63	658,927 08	681,328 24	708,234 78	735,141 32	697,234 69	724,141 22	751,047 76			
Jordberga	596,492 04	608,796 44	622,720 77	647,680 37	672,216 91	635,025 17	659,984 76	684,521 31			
Karlshamn	394,402 38	395,888 28	387,409 43	403,912 79	420,136 44	388,895 33	405,398 69	421,622 33			
Karpalund	576,526 44	587,414 84	544,224 60	568,348 76	592,064 03	555,113 00	579,237 16	602,952 43			
Kjeflinge	432,166 41	434,991 46	480,287 07	498,370 63	516,147 68	483,112 12	501,195 67	518,972 73			
Köpinge	884,038 98	929,434 58	868,991 51	905,983 21	942,974 91	914,387 11	951,378 81	988,370 51			
Roma	688,868 19	709,652 04	693,753 78	722,578 76	751,403 74	714,537 63	743,362 61	772,187 59			
Skifarp	543,481 68	552,026 48	561,597 74	583,953 72	606,695 15	570,142 54	592,499 52	615,239 95			
Staffanstorps	606,446 64	619,457 04	633,543 19	658,919 32	683,865 36	646,553 59	671,929 72	696,875 76			
Svedala	451,002 60	454,495 60	462,837 42	481,709 16	500,580 90	466,330 42	485,202 16	504,073 90			
Säbyholm	847,253 49	887,431 29	871,889 94	906,741 50	942,193 95	912,067 74	946,919 30	982,371 75			
Trelleborg	746,788 17	773,733 72	801,870 42	833,119 00	864,367 58	828,815 97	860,064 55	891,313 13			
Örtofta	563,929 50	573,924 50	570,728 65	594,325 70	617,922 75	580,723 65	604,320 70	627,917 75			
Summa	10,575,000 00	10,860,991 70	10,819,630 08	11,260,076 71	11,700,312 07	11,105,621 78	11,546,069 37	11,986,303 74			

Bilaga B.

Progressiv tillverkningsafgift vid konsumtionsbeskattning.

		Tillverkningsmängder i deciton råsocker.		Tillverkningsafgift i kr. pr deciton.
		Intill	25,000	0: 00
Öfver	25,000	„	35,000	0: 35
„	35,000	„	45,000	0: 40
„	45,000	„	55,000	0: 45
„	55,000	„	65,000	0: 50
„	65,000	„	75,000	0: 55
„	75,000	„	85,000	0: 60
„	85,000	„	95,000	0: 65
„	95,000	„	105,000	0: 70
„	105,000	„	115,000	0: 75

En fabrik med 45,000 deciton sockertillverkning skall betala:

$$25,000 \times 0: 00 = \text{Kr. } 0: —$$

$$10,000 \times 0: 35 = \text{„ } 3,500: —$$

$$10,000 \times 0: 40 = \text{„ } 4,000: — \quad \text{Kr. } 7,500: —$$

I medeltal alltså för hvarje deciton socker $\frac{7,500}{45,000} = 16,7$ öre.

En fabrik med 75,000 deciton sockertillverkning skall betala:

$$25,000 \times 0: 00 = \text{Kr. } 0: —$$

$$10,000 \times 0: 35 = \text{„ } 3,500: —$$

$$10,000 \times 0: 40 = \text{„ } 4,000: —$$

$$10,000 \times 0: 45 = \text{„ } 4,500: —$$

$$10,000 \times 0: 50 = \text{„ } 5,000: —$$

$$10,000 \times 0: 55 = \text{„ } 5,500: — \quad \text{Kr. } 22,500: —$$

Sålunda i medeltal för deciton socker $\frac{22,500}{75,000} = 30$ öre.

Innehållsförteckning.

	Sid.
Skrifvelse till Konungen	3
Förslag	7
Förslag till förordning om beskattning af hvitbetssockertillverkningen ..	9
Förslag till ordningsstadga för fabriker för tillverkning af socker eller sirup af hvitbetor	22
Förslag till förordning om vägning af hvitbetor	37
Motiv	39
Inledning	41
Sockerkonventionen i Bryssel	46
Sockerbeskattningen i utlandet	49
<i>Danmark</i>	50
<i>Tyskland</i>	54
<i>Österrike-Ungern</i>	59
<i>Frankrike</i>	61
<i>Nederländerna</i>	63
<i>Belgien</i>	64
<i>Ryssland</i>	64
<i>Öfriga länder i Europa</i>	65
<i>Nordamerika</i>	66
Sockerprisen	66
Sockerbeskattningen och sockerindustrien i Sverige	67
Önskemål beträffande sockerbeskattningens anordning	86
Konsumtionsskatt	90
Fabrikatskatt	101
Beskattning efter betornas vikt och sockerhalt	104
Kontrollkostnaden vid tillämpning af olika skattesystem	109
Val af skattesatser vid de olika skattesystemen	112
Val af skattesystem	118
Speciell motivering till kommitterades författningsförslag	122

Bilagor	131
N:o 1. Utkast till författningar om beskattning af socker enligt konsumtionsskattesystemet	193
<i>Utkast till förordning om beskattning af socker</i>	133
<i>Utkast till ordningsstadga rörande sockerbeskattningen</i>	150
<i>Utkast till ändrad lydelse af rubriken »Socker» i tulltaxan</i>	167
<i>Utkast till ändrad lydelse af § 9 i tulltaxeunderrättelserna</i>	168
<i>Förklaring till vissa §§ af utkasten till förordning om beskattning af socker och till ordningsstadga rörande sockerbeskattningen</i>	169
N:o 2. Berättelse öfver försökskontrollen vid Kjöflinge sockerfabrik kampanjen 1903/04	174
N:o 3. Sammandrag öfver försökskontrollen vid Svedala sockerfabrik kampanjen 1903/04	185
N:o 4. Beräkning af kostnaderna för odling af hvitbeter	186
N:o 5. Beräkning öfver fördelningen af tullskyddet för socker	188
N:o 6. Tabell, utvisande de svenska råsockerbrukens tillverkning och beskattning tillverkningsåren 1898/99—1902/03	192
N:o 7. Uppgifter rörande åtskilliga svenska sockerfabriksaktiebolags ekonomiska ställning m. m. tillverkningsåren 1898/99—1902/03	194
N:o 8. Tabell, utvisande storleken af de svenska sockerfabriksaktiebolagens aktiekapital m. m.	196
N:o 9. Utdrag af kommitténs protokoll den 12 maj 1903	197
Särskilda yttranden	199
Särskildt yttrande af herrar Dickson, Ekstrand och Karlsson	201
,, ,, ,, herrar friherre De Geer och Pehrsson	205
,, ,, ,, herr Ekstrand	207
,, ,, ,, herr Karlsson	209
,, ,, ,, herr Westrup	211